

R
3308

XIII & 15, 18
R 13, 15, 18,

C 2648

~~2079~~

Supra

Supra

L

a

Geschichte

PETRI BEM^o
BI EPISTOLARVM
LEONIS DECIMI
PONT. MAX. NO^o
MINE SCRIP^o
PTARVM
LIBRI XVI

Placuit præterea eiusdem autoris epistolas
aliquot sanè quàm doctas adnectere.

V I D E L I C E T

Ad Longolium III,
Ad Budeum II,
Ad Erasmum I.

LVGDVNI,
Apud hæredes Simonis Vincentij.

95-18

M. 8. 10. 79.

PETRI BEM
 BI EPISTOLARVM
 LEONIS DECIMI
 PONT. MAX. NOM.
 MINE SCRIB.
 PTARVM
 LIBR. V. I.

4- XIII 6A
 25447
 51657673

LAGDANI
 Vincentii

PETRVS BEMBVVS

Paulo tertio Pont. Max.

S. P. D.

VM Latinus Iuuenalis intermuntus apud remp. nostram tuus his proximis mis bruna diebus Patavum venisset: proq; iure vetusta nostra necessitudinis apud me diuertisset: iocundissimis inter nos sermonibus percirculationibusq; habitis, & curato corpore bibliothecam est ingressus: erat enim eius cubiculo proxima. Itaq; libros singulos excutiens in volumen incidit sepositum, nec satis explicatum Epistolarum; quas quidem ego in Leonis Decimi Pontificatu maximo eius nomine conscripseram; non plane omnium: nam tot exempla difficile fuisset vno volumine includere: erant enim prope innumerabilia: sed illarum tantummodo; quas porro propterea, quod erat multorum euentuum & rerum variarum pleniores; in arculam aliorum scriptorum Roma proficiscens conieceram. Earum ille alia quot non sine voluptate, vt videbatur, perlectis: illius enim temporis libenter reminiscatur; quo & ipse Leoni Decimo per familiaris fuit: reliquarum autem congerie inspectas; Quid tu, inquit, Bembe has lucubrationes tuas prodire in manus hominum non sinis? Debueras profecto. Nam & eius muneris; quo apud Pontificem illum maximum fungere; erunt ille quidem semper testes: & rerum ab illo gestarum memoriam continebunt: vt eius ipsius regni tanquam historiam videri possis, si eas edideris, confecisse. Te autem unum maxime omnium conuenit; qui res Venetas posteris tradendi laborem suscepisti; tui etiam Pontificis partem illam vite in illustri orbis terrarum teatro positam.

4
cur sumq; muneris omnium maximi cognoscendum his tuis
litteris posteritati mandauisse. Equidem fateor, is amici homi
nis & prudētis viri sermo me magnopere cōmouit. Cumq;
multa ea de re inter nos essent dicta: addidissetq; ille, existi
mare sese tibi eam scribendi rationem valde placitū & pros
batum iri: pollicitus ei sum, me, quod suadebat atque hortas
batur, breui facturum: quod quidem nunc facio. Eas autem
ad te Paule potissimum literas mitto: qui & Pontifex mas
ximus es, vt Leo Decimus fuit; & in optimarum artium dis
ciplinis multo, quā ille, habitus doctior. Vera enim fateri
omnes non solum honeste possimus; sed etiam debemus.
Præter hæc vt mea perueteris in te obseruantia, pietatis,
cultus, hos sexdecim epistolarum libros: tot enim sunt: tam
quam indices & quasi prædes tu à me primum, deinde cæ
teri abs te habeant; valde cupio: eaq; me cogitatio vehemens
ter delectat. Qui etiam eo iustus ad te libri veniunt omnis
bus politioribus literis & doctrinis perornatum; quo magis
ipsi ea latine loquuntur: quæ adhuc quidem satis vel inepte,
vel etiam perperam, nulla quidem certe cum dignitate, more
exemploq; urbana forensis discipline solita sunt scribi ab
epistolarum Pontificalium magistris: qui triginta esse con
sueuerunt. Hæ quoniam epistolæ multas ad exterarum persepe
nationes perferuntur: esse vsui nostra hæc diligentia potes
rit non hominibus solum nostris; sed illis etiam; ad quos ea
non Romane scribendi consuetudo, quod à Romanis Pon
tificibus proficiscitur, contagionem quandam affert traden
tium maiestate fultam & comprobata: vt errare se sic
scribentes non existiment. In eo siquid ipsi profuerimus: tibi
id vni maxime acceptum referri oportebit: cuius autoris
tate moti hos & digessimus libros & edidimus. Vale.
Idibus Ianuarij. M D X V Patauio.

5
Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER I

Leonardo Lauredano reip. Venetorū Prīcipi.

Si non dubito, quin ab lega
to tuo homine & prudente &
diligente ea libenter intelles
xeris, quæ hic proxime accis
derūt: tamen illa ipsa si meis
etiam literis ad te perferrens
tur; multo tibi iocundiora pu
taui fore. Nā cū Iulius secun
dus Romanus Pontifex; quē
quidē iā ad se reuocare Deus Opt. Max. cōstituerat; rebus
omnibus, quæ ad breui morituros pertinēt, sancte cōpositis,
ad extremū vnctus Nono Cal. Martias de vita placidē cōs
tanterq; deceisset: atq; ego, qui tū Cardinalē gerebā, cæ
teriq; ex eodē collegio principes eius funeri celebrādo præ
stitūtū lege tēpus dedissemus; diuina mētis aurā suppliciter
precati, quæ incepta nostra cogitationesq; prouideret, vni
in locū in Vaticano conuenimus; vt nouū Pontificem more
maiorum legeremus. Itaq; quemadmodū ei placuit; qui Pes
trum legit, vt suum vicariū in terris gereret, cuius deinceps
munus reliqui summi Pontifices gereremus; omnū Cardis
nalianū suffragia me in demortui locū ad diē quintum Idus
Martias legerunt, & summū Pontificem creauerunt. Quæ
a iij

cum ita se habeat; hæc ad te scripsi, non solū vt scires me; qui profecto quādiu inter Cardinales fui, te, remq; istam pub. magno amore sum complexus, à paterni animi beniuolentia atq; officio posthac non discessurum: sed etiam vt te certiore facerem; magnam me iam spem recte atq; cum dignitate rem Romanam administrandi in Senatus tui, qui grauisissimus semper est habitus, sapientia, consilijs, æquitate, quodq; omnium est maximū, erganos perueteri cōstantiq; amore posuisse. Datis prid. Id. Mart. M D X I I I Ante coronationem. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ.

Iulio secundo Pontifice Max. ex hominibus cōposite sanctisq; abeunte, celestemq; in patriā à summo reuocato ac restituto Deo; quod quidem Nono Cal. Martias antelucem fuit; ego & reliqui fratres mei Ecclesie Romanae Cardinales, cum ei sanus concelebrauissimus, in conclauē vna omnes secessimus: vbi sacris factis adhibitisq; precibus more institutoq; maiorū, omnibus ad vnum suffragijs ad diem quintum Idus Martias me in eius locum sublegerunt, pontificemq; Max. declarauerunt. Cuius te rei certiore facere volui; vt quoniā quo tēpore in Cardinalium ordine versatus sum, te amari semper equidē plurimū; planē scires atq; consideres, me in posterū etiam omnibus in rebus, quæ ad tuam dignitatē pertinebunt, propensum animum & paternam voluntatem allaturum. Datis Idib. Martijs. M D X I I I Ante coronationem. Roma.

Petro Bibienæ,

Ium ingenium, probitatem, moresq; optimos; tum fidem & obseruantiam erga me tuā & iam inde à te sub maiorum meorum clientela susceptā, & post magna cū tua laude multis in rebus declaratā atq; adhibitam

qui ignoret, nosq; cognouerit; esse neminem existimo: Sed quoniam inter reliqua tua in me Cardinalem pericunda perq; grata officia ea mihi optatissima fuerunt; quæ apud Venetos, quorum præclara vrbs multos iam annos te continuit, plurima & maxima mihi atq; meis præstitisti: nunc quidem, cum summi Dei largitate ac munere ad Petri nauis gubernacula regenda euocatus atq; constitutus sum; virtutem & fidem eandem tuam, quas plurimi semper feceram, honestandas mihi esse atq; ornandas putauī. Itaq; interuentionem te meum atq; interpretem apud Leonardum Lauredanum Venetorum Principem remq; istam publicam atq; senatū facio: cui te muneri diligenter administrando, idoneum propter tuam prudentiam; propter verò consuetudinē multorum amorum, quam habes cum ista ciuitate, illi etiam reipublice gratum & optatum magnopere confido fore.

Dat. xvi. Cal. April. M D X I I I Ante coronationem. Roma.

Leonardo Lauredano Venetorum Principi.

Issimus interpretem apud te remq; pub. tuam esse nostrum Petrum Bibienam cum prudentia & rerum gerendarum usu præditū hominē, tum in primis nobis & probatum & gratū; scripsimusq; ad illū ea de re. Quamobrem abs te petimus; vt omnibus in rebus, quas is nostro nomine ad te perferet, eandē illi fidem habeas; quam haberes nobis ipsis, si te coram alloqueremur. Dat. xvi. Cal. April. M D X I I I Ante coronationem. Roma.

Sigismundo Poloniæ Regi

In telexi magna quidem cum molestia inter te atque Albertum Marchionem, vt appellant, Brandeburgensem Societatis Marianorum Theutonicorum in Prusia magistrum, plurimas atq; maximas iam inde à vestris maioribus

bus ortas atq; traditas dissensiones extitisse: eamq; ob rem omnes homines, quibus vestrae utriusq; rationes atque causae cognite essent, magnopere vereri; ne post eum diem, qui dies erit pridie Id. Maias, magnum atque apertum bellum inter vos commoveatur; maximisq; cum gentium et populorum, qui vestro in imperio sunt, detrimētis atq; cladibus exerceatur: qui dies praestitutus à vobis fuit; quo die ille statueret utrum à te imperata faceret, an se in libertatem vendicaret. Itaq; vel pro mea in omnem Christi populum cura et studio, vel maxime pro ea voluntate, quam quidem erga te beniuolam et propensam in primis habeo, grauer tui hoc ingressu atque initio mei Pontificatus certiore me fieri, noua iam iamq; à vobis bella imminere, nouos armorum motus, noua incendia excitari: cum illud in primis cupiam; eius rei omnem meam curam et cogitationem adhibendam statuerim; vt ea, quae dudum successa ardere adhuc flagrareq; videntur, bella inimicitiaq; magnorum principum, modis omnibus restinguantur. Quod quidem Dei Opt. Max. auxilio; qui ad se tendentes, seq; vnum respicientes conatus hominum consiliaq; non deserit; breui fore confidebam. Quamobrem paterno te et amore et studio esse hortandum putavi; vt cursum atque impetum iracundiarum tantisper sustineres, dum à me legatus amplissima cum potestate istuc venit: qui vestris causis et controuersis suis cognitis, quae aequa sint, amice statuatur; concordetq; vos, si fieri potest, et pacatos reddat. Decrem enim meos legatos magnos viros ad plurimas quamprimum nationes mittere. Vel tu, si id tibi erit antiquius, rem totam integrasq; partes tuas Lateranensi concilio iam incepto agi remittas atque reuicias: à quo porrò maxime conuenit Regum et Ducum et magnorum principum contentiones controuersiasq; tersi minari. Quod et nobis erit gratius; vt causa ipsa, cuius

nonnullas sepius partes aliquot ante me Romani Pontifices recte utriq; vestrum consulentes attigerunt, Romae per consilium transigatur: et tibi certe cum ad rerum tuarum statum securitatemq; conuenibilis, tum ad animi tui quietem et tranquillitatem longe aptius; non vnum modo Ro. Pontificem, sed vnà cum ipso etiam reliquos omnes vniuersamq; remp. vestrarum litium, expositulationum, discordiarum disceptatricem extitisse: cum existimandum sit, quae totius reip. oculis perfecta decernuntur; ea et rectissime consici, et firma atque solida plane fore. Iniquum est etiam et profecto miserum, optimas populosissimasq; nationes; quae ad Christianae ditionis atque gloriae terminos propagandos vel propter fortitudinem animorumq; robur omnium aptissimae, vel propter locorum naturam opportunissimae videantur esse: suis inter se odijs conteri, suis ipsarum simulacris infringi et debilitari. Tum illud vehementer timeo; nisi vos magnos principes hostes perpetui nostri Turcae, quos habetis finitimos, conuersis contra vos armis concurrere male animatos senserint; magna ipsi ex ea re latitia vos luptateq; percepta opperientes, dum vestris cladibus vires opesq; vestrae fractae ac debilitatae sint, vnanimes atq; integri vos adoriantur; et magno vestro cum malo, quod Deus amen obruat, Christiano nomini notam aliquam insignem atque perpetuam inurant. Hoc cauere ipse; cui quidem vniuersi gregis mandata cura atque sanatio est; maxime omnium debeo: et profecto cauebo; si te de me, deq; re Christiana publica bene merendi studium cogitatioq; excisabit: qua nulla esse regibus magis propria, nulla honestior ac plane laudabilior potest. Quod quidem te facturum tua virtute atq; prudentia fructus sane confido. Atq; id quo lubentius facias; scire te volo eadem me de re ad Albertum literas daturum; ab eoq; postulaturum, vt se contineat.

Verum quo tu propter Regiam dignitatem atq; amplitudinem apud omnes homines maior excelliorq; es; eo te cupimus priorē facilioremq; meis hortatibus præsto esse. Quāto enim te ipse leniorem & placabiliorem mihi & reipub. præstiteris; tanto se Deus omnibus tuis aggrediendis tractandisq; rebus magis beniuolum atque propitium adiunget. Dat. xv. Cal. April. M D X I I I Ante coronationem. Roma.

Episcopo Esermiæ designato Iulii Pont.
Max. apud Venetos internuntio.

NE ad te de eo, quod Pōtifex Maximus factus sum, more maiorum scriberem; nuntii, qui de tua morte ad me allati sunt, sanè fecerunt: quos fuisse falsos, lator; deq; incolumitate tua voluptatem magnā capio. Quæ scribis de tui gaudii magnitudine, deq; istius urbis letitia ex summo pontificatu meo percepta; ea nobis gratissima fuerunt: itaq; fore pro tua in nos obseruantia, proq; eo amore & charitate, quibus semper erga illam Rempub. fuimus, certum exploratūq; habebamus. Reliquas de quibus scribis, res in tuum aduentum reijcimus. Poteris autem; quoniam audita morte tua Petrum Bibienam veterem clientem & familiarē meum apud istam Rempub. meum internuntium esse volui; ad urbem atque ad me duce isto & Senatu salutato redire. Dat. xv. Cal. April. M D X I I I Ante coronationem. Roma.

Raimundo Cardonæ proregi, reliquisq;
magistratibus regni Neapolitani.

VII Certiores facti sumus Selinum Maumethem Turcarum regem classē validā & terrestres copias per magnas, quibus transmissis Rhodum, insulam inuadit

dat. summa diligentia cōparare: præmississe etiam iam nunc naues longas, quas habebat paratas, ad tētandos eius insule aditus, portusq; idoneos capiendos: vt bellum ex sententia conficere facilius atq; celerius possit. Quibus rebus cum in tempore occurrere, & societatis Hierosolimitanæ de re Romana deq; christiana vniuersa optime merita consulere incolumitati magnopere statuerim, te magistratusq; istius regni omnes diligentissime hortor; vt Guidonis eius societatis magistri, & Ludouici Gallie Cisalpinæ Prioris eiusdem societatis promagistri, & Fabritii Legati procuratoribus commeatum omnis generis, armamenta, reliquasq; res ad munitionē & tutelam eius insule opportunas atq; idoneas vestris ex locis exportare libere permittatis: auxilio etiam, si opus erit, vestro ac diligentia ipsos ad ea que volent transportanda inuetis: vt citius comparare se ad propulsandum bellum possint. Dat. xi. Cal. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Duci & Decurionibus Genuæ.

M Agnoscere vos hortor: vt Hierosolimitanis militibus, qui duas naues ad bellū idoneas comparandi causa istuc veniūt, omnem vestram operā, curam, studium, auxiliū præbeatis; vt celeriter eas naues cōmere, atq; omnibus & ad nauigandum & ad bellum gerendum opportunis rebus ornare atq; instruere possint; seq; iis insulamq; Rhodum tueri; quam ad opprimendā Turcarū Rex ingentem classē atq; exercitū comparat. Quod quidem eo etiam diligentius facio, vt vos commoneam; quod cognoui fœdere vos atq; sanctionibus inter illam societatem ciuitatēq; vestram interpositis ad id teneri. Quamquā quidem; quæ rei magnitudo atq; periculum est, ac certe vestra in me obseruantia; planè confido etiam sine vllis fœderibus

Romane Cardinales, quorum ipse in collegio tunc cum magistratum exercebam, cunctis suffragiis demortui mihi locum cum atque munus detulerunt; Pontificemque maximum fecerunt. Qua de re dandas ad vos esse literas duxi, non solum ut de mea declaratione certiores ipse vos facerem; sed etiam vel maxime ut illud sciretis, me pro antiquo perpetuoque vestro in re Christiana conservanda studio diligentia laboribus atque in Romanos pontifices pietate et fide vobis ordinisque vestro nulla in re, quae ad vestram incolumitatem dignitatemque pertineat, defuturum. Ceterum ex iis literis; quas Julio Pont. Max. iij. Non. Feb. dedistis; ea, quae Selinus Turcarum Rex contra vos insulamque vestram cogitet, facili cognoui; quantumque iam longarum navium, quantum militum habeat in vicinis vobis portibus et locis. Quam quidem ut debui rem graviter molestaque tuli. Itaque cum vestra postulata mihi maxime probarentur; omnibus vestrae societatis militibus, qui Rhodi non essent, imperavi, ut ante Cal. Maias, vel summum ante Id. Maias se ad vos conferant. Omnes etiam Christianos homines aliquid hoc in bello muneri vobis defendendis hostibusque vestris propulsandis obeuntes omni animorum contracta labe purgaui; literasque ea de re dedimus conceptis verbis: quos quidem fore permultos, expectationemque hominum longe superaturos puto. Legatum praeterea vestrum cum duabus navibus magnis commatu, armentis, rebus bellicis omnibus, et bono in primis milite optime instructis ad vos propediem transmittam. Hortor autem vos; ut forti atque invicto animo huius belli rationem administretis; memneritisque quantum quamque veram gloriam maiores vestri Rhodo insula ab exercitibus classibusque Sultani huius Selini sui defensa sunt consequuti. Quo in bello quoniam pietatem, quoniam Christi rem, quoniam Dei Opt. Max. causam defenditis; sperandum certe

est, omnia vobis prospere atque feliciter euentura. De me vero ita vobis ipsi pollicemini, vel potius plane recipite; pro istius insulae vestraeque societatis defensione me omnes meas vires, opes, omnium studia prompturum; in unumque collaturum. Extremum illud est; ut me de rebus singulis, quae istuc agantur, certiores quam creberrime quamque diligentissime faciatis. Dat. vij. Cal. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Thomae Campegio Episcopo Feltrino
rum designato internuntio apud
Ducem Mediolanensium.

ET magna nobis benivolentia Cardinalem gerentibus XIII
cum Palauicorum familia intercessit: et nunc Dei
benignitate ac munere ampliori loco positi eius ipsius
gentis erga nos Romanosque pontifices egregia promerita
memoria repetentes, illud in primis magnopere confidimus,
ad nostrorum oppidorum Parmae Placentiaeque conservatio-
nem et incolumitatem eam familiam magno esse usui semper
posse, magnoque ea de causa eius familiae fide et diligenti-
am nobis adiuventuro futuram. Itaque Galeatium Palauicium
in nostris nobis militibus placet esse; et cataphractis equi-
tibus centum praesse: eiusque ea stipendia dari volumus; quibus
eum militum numerum alat; quae dari nostris totidem
equitum praefectis consueverunt. Quos quidem centem equi-
tes celeriter ab illo confici magnopere cupio: ut minus morae
sit, dum se utiliter gerere, nobisque praesto esse possit. Hanc
tu illi rem significabis meis verbis: quemadmodum etiam Iu-
lius Medices Archiepiscopus Florentinorum designatus et
Bernardus Bibiena Quaestor noster his de rebus diligentius
ad te perscribent. Dat. iij. Cal. April. M D X I I I
Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ.

XIII **E**T animi tui præstantiam & fidem erga me Romanosq; Pontifices tuam, omnibus in rebus facile cognoui. Itaque te de altera facio equidem plurimi; virosq; tua nobis antea probata & cognita eo nunc & optatior est & iocundior; quo ad voluntatem illam meam, quam tibi dudum perspectam esse non dubito, amplificandi dignitatem tuam, Deus Opt. Max. etiam facultatem adiunxit. De altera nihil miror; qui antehac & huius reipublice maiestatem omni semper studio ac pietate fueris prosequutus, & nos amaueris; eandem te habere nunc, vel etiam propensior in virosq; voluntatem; cum & tui amantes nos ampliori loco positos, & illam ad hominis tibi amicissimam curam, & procuracionem videas peruenisse. Ceterum de militum numero in ista vrbe nobis charissima retinendo, reliquisq; de rebus, quæ scribis; ea nobis omnia valde probantur. Iis de rebus quoniam literas ad Episcopum Polæ Bononiæ magistrum dedi; eas ad literas te remitto: ex quibus ea, quæ per vos curari atq; administrari volumus, perspicies. Dat. V. Calend. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi
Neapolis.

XV **I**Ntelleximus oppidum nostrum Regium Lepidi de re Romana optime meritum propter plurimas grauisissimasq; ea in vrbe atque agro multorum exercituum moras, quas aliquot annos pertulit, ita fessum laboribus, ita iam exhaustum impensis ac prope consumptum esse; tuos vt milites, quos Regij & in Regensi habes, alere ulterius non queat. Quamobrem ego; qui eam ciuitatem valde diligo, incolumemq; esse, quanquam hoc quidem fieri iam vix potest,

potest, maxime cupio; te etiam atque etiam hortor; vt ad tua erga nos nondum hoc loci positos plurima illustraq; pro merito hoc etiam adiungas; quod quidem nobis erit maximum atq; luculentissimum; vt ex eo oppido atq; agro tuos milites deducas: ne Regienses pro suo erga nos studio vltima se damna pati sentiant; difficillimoq; tempore suis precibus apud me nullum esse locum conquerantur. Id tu si feceris; tam nobis erit gratum, quam si tantundem atq; etiam eo amplius oneris Romæ ipsi detraxisses. Dat. tertio Cal. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Magistratibus Regij Lepidi.

XVI **E**T fides erga Romanos Pontifices, & pietas erga nos vestra; quas quidem multis in rebus perspeximus; nobis gratissima iocundissimaq; ceciderunt. Itaq; scire vos volumus, istam nobis ciuitatem vosq; singulos plane carissimos esse: incolumitatemq; vestram & fortunas omnino eo à me studio defensum iri; vt vos vestri officij nunquam pœniteat. Quod cum faciam; ad eam procuracionem; quam prestare omnibus ijs, qui ad huius reip. fidem se contulerunt, eiusq; sub tutela sunt, pro cura magistratus mei magno opere debeo; propriam etiam voluntatem erga vos amoremq; præcipuum & germanum adiungam. Quod attinet ad Neapolis Proregis milites à vestra vrbe vestroq; agro deducendos; scripsimus ad illum hac de re diligenter: considoq; vos ea, quæ vultis, consequuturos. Prid. Cal. April. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ Marchioni Padulæ.

XVII **P**rocuratores Regensium; quorum ciuitatem optime derep. esse promeritam omnes homines intelligunt; apud me conquesti sunt; propterea quod annos aliquot plurimorum exercituum & impressiones exceperunt

et moras pertulerunt, ita se nunc attritos, ita plane confectos esse; ut Proregis Neapolitani milites ferre alereque nullo modo possint. Itaque a me precibus omnibus orantes obsecrantesque contenderunt; ne pro suis erga nos fidei, obseruantia, studiorum, laborum meritis damna ultima perpetuerentur; darem operam, eam urbem atque agrum uti Prorex suis militibus subleuaret. Id ille mihi faceret; quo pacto quaque via tantum ipsi oneris sustinere, tantum perferre calamitatis possent, plane affirmarunt se nescire. Eas ego preces, ut debebam, pro cura pontificatus mei proque mea in illos charitate neque inanes esse neque irritas cum magnopere cuperem; exquisita enim postulabant; literas ad Proregem dedi ea de re quam potui studiosiores et diligentiores. Quem quidem tamen si confido; quemadmodum sepe mihi alias, dum Cardinalem gererem, plurimis maximisque in rebus satisfecit; ita nunc etiam pro sua in me obseruantia facile, qua volo, esse facturum: cupio tamen, magnopereque abste peto; ut rem apud illum inuies: tuaque illa mirifica prudentia incredibili que lenitate, quibus quidem virtutibus magnopere abundas, hac in re sic utare; ut que ipsum per se facturum puto, te hortatore libentius atque celerius faciat: praedemque te illi des; id ab eo si consequemur, permagni nos eam rem beneficii loco esse habituros. Tibi quidem certe tantum debeo; ut ad meum pristinum erga te amorum necessitudinemque nostram magnus cumulus sit accessurus. Dat. Prid. Cal. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Iuliano Medici Fratri. Florentiam.

XVIII **F**X tuis literis intellexi, te a legato istius reipub. atque tuo, qui apud Ludouicum Regem Gallorum est, certatorem esse factum, de summi pontificis munere mihi

credito Regem illum magnam letitiam cepisse: deique me multa grauisimis amantissimisque verbis fuisse loquentum. Quaeque idem Rex de te cum illo egerit summa cum tua dignitate et illustri testificatione amoris erga te sui, quantumque tibi tribuerit, libentissime cognoui. Iocunda etiam mihi fuit voluntas; quam pra te fers, gratum te ei atque me morem illius in te beniuolentiae ostendendirationesque tuas; quibus me de tractanda pace uti cogitem hortaris; multae illae quidem prudenterque collectae, mihi magnopere probantur. Quibus de rebus omnibus hoc te primum scire volo; nullam me ad rem tam pronam tamque propensam esse; quam ad omnium Christianorum Principum animos sanctissimis concordiae vinculis colligandos inter seque conglutinandos; nihil plane tam cupere, quam pacem. Quam quidem si pacem omni tempore humiliorique in fortuna summo opere concupiu; cuius tu mea voluntatis optimus atque locupletissimus esse testis potes; certe nunc Pontifex maximus, cum Christi vicarium gero, qui pacis fons atque autor pacem hominibus diligentissime commendauit; multo magis eam uel le, multo curare impensius debeo. Neque mea e memoria excidit, quantum Rex te amauerit, cum in Galliam turbulentiis illis nostris temporibus te contulisses; quo uel loco apud se habuerit: quanta semper etiam in Gallorum reges cum patrie, tum familiae in primis nostrae obseruantia existerit: in qua manere te, modo cum dignitate fiat, non solum volumus, sed etiam optamus. Eorundem Regum quanta fuerint in rem Romanam merita, quanta huius ipsius; non sum oblitus. Ipse quoque; si per illum non steterit; omnia ei paterna officia sum praestaturus; ut quae tu, quae familia nostra reliqua illi debet, etiam persolvere uideamur uoluisse. Quod si, ut scribis, eius animus ea que recta sunt cogitat; facile et ipsi inter nos conueniemus; et tu, quae vis hac in re quaque

optas, assequere: tuamq; apud me auctoritatem, tuas cohortationes plurimum valuisse cognosces. Vnum illud cogitare te est acquisitissimum: vt quoniam rex te internuncio vti apud nos voluit; non tu illum minus ad bene de nobis merendum tuas literas excites, quam me ad illum amantissime complexendum es cohortatus. Extremum est; de quo te regem certiore facere plane volo; vt intelligas me daturum operam, vt illum de pontificatu meo gauisum fuisse, nunquam peniteat; presertim si aequas atq; honestas, hoc est cum huius reip. maiestate coniunctas pacis conditiones proponet. Dat. prid. Cal. April. M D XIII Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ Marchioni Padulæ.

XIX **T**vi presentis ijs tractandis rebus, que ad te magna ex parte pertinent, valde egeo. Itaq; te hortor, quod bona cum venia Proregis Neapolitani fieri possit, ad nos venias. Dat. Cal. April. M D XIII Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XX **Q**uoniam cum Antonio Marchione; sic enim appellant; Padulæ quedam nobis tractanda sunt rationem stipendiorum & conditiones ab eo cū Florentinis inuendas firmandasq; spectantia, te hortamur; quatenus sine tuo incommodo fiat; ei permittas, vt ad nos se conferat. Dat. Cal. April. M D XIII Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Boëmiciq; Regi.

XXI **N**untiatum nobis est, certos Boëmorum militum duces magnis pollicitationibus per fautores seismatis excitatos bellum cogitare; quo bello seismaticis auxilio sunt; cumq; ijs cōiuncti populos recte sentientes, quiq;

nobis parent, aggrediantur, remq; Christianam exagitent atq; perturbent. Id ipse agre molesteq; ferens; qui quidem à Deo vocatus, vt Christi vicarium geram, Christiani gregis incolunitati salutiq; consulere in primis debeo; magnos pere te hortor, absteq; amanter ac vere paterne peto; vt eos Boëmorum motus comprimam; ardoremq; animorum malis artibus sollicitatum restinguas; ducesq; illos in officio contineas. Nam si se seismaticis adiunxerint; præterquam quod penam a Iulio secundo Pont. max. seismaticis constitutam ipsi committent; ego etiam pro mei officii ratione, quin eos sacris interdiciam, pœnisq; grauissimis dedam, facere non potero. Erit itaq; optimum, ac propter tuam & excimiam in rebus omnibus prudentiam & perpetuam in Romanos Pont. pietatem expectatum abste, vel plane etiam postulat; & tum illis salutare, tum tibi ad laudem & gloriam amplissimum; des operam, vt Boëmis meliora cogitantibus facilius contra hostes Christiani nominis nostra arma conuerti possint. Id si feceris; cū nobis, qui propenso animo erga te atq; beniuolo sumus, rem gratissimam facies; omniaq; ad tuam dignitatem atq; amplitudinem ornandam nostra studia cōfirmabis: tum de hac Rep. cuius nomen Regibus præcipue sanctissimum debet esse, longeq; commendatissimum; bene ampliterq; promerebere. Dat. Cal. April. M D XIII Anno primo. Roma.

Sigismundo Poloniæ Regi.

XXII **P**ost eas literas, quas proxime ad te dedi, Maximilianus designatus Romanorum imperator mihi per literas & per legatum suum significauit, Regni sui ac totius Germaniæ permagni interesse, ne Marianorum Theutoniarum societas vlla in re vel armis vel etiam concordie nomine abste ledatur. Itaq; à nobis petiit, quoru auctoritate

apud omnes nationes maximi fore non dubitabat; cur ad res
 nris eam rem; utiq; ea controuersie, quae inter vos sunt, aut
 iudicarentur, aut certe sustinerentur, efficeremus. Quama
 obrem ego; qui antea illis tantummodo de causis, quas ad te
 perscripsi, vehementer optabam, ut vel meo Legato, quem
 istuc mittere decreui, vel sacro Lateranensi consilio, quod
 mihi magis probabatur, causam totam cognoscendam ter
 minandamq; remittere; nunc quidem, cum à Maximilia
 no certiores facti sumus ad se suumq; imperium atque ad
 omnes Germanos eas controuersias pertinere; petatq; à no
 bis ut pro nostri officij cura demus operam, ne quid ex ijs
 controuersijs detrimenti Christiana Resp. capiat; te magis
 magisq; hortari et monere volui, absq; pro meo in te
 amore, proq; tua in eum quem gero. Christi vicarium ob
 seruantiã iam et petere et liberius contendere; velis tuam
 causam, ut maiori cum dignitate transigatur, à Lateranensi
 si consilio cognosci et terminari. Primum enim tua, deinde
 imperatoris totiusq; Germania, demum etiam nostra ma
 xime interest, quibus quidem ea societas praecipue subest,
 ei societati prauidicium non inferri vlllo modo. Cogitare
 etiam illud debes, firmam quidem inter vos concordia et
 tionem posse nullam inueniri; nullam esse pacem, nulla fide
 dera diuine potestatis, quae non eorum omnium, quorum
 interest, consensu voluntateq; sanciantur. Id autem, nisi Ro
 mae conficitur, quo pacto fieri apte possit, plane non video.
 Quamobrem si in eam cogitationem diligentius incubues
 ris, ut des operam, ne frustra scripseris, ac temere in nostris
 hortationibus spem hanc ut volumus transigendi posuisse
 videamur; de ipsa certe Rep. deq; nobis bene te esse meri
 tum, et ipse profitebor, et tu senties. Dat. Cal. April.
 M^o D^o XIII Anno primo. Roma.

Enrico Regi Britannia.

ET si ea, quae de tua religione atq; in hac Remp. nosq; XXIII
 ipsos propensa praestantiq; voluntate, deq; tuis plus
 erimis egregijsq; virtutibus Episcopus Vniuersitatis
 Legatus tuus quotidie commemorat; mihi per se gratissis
 ma iocundissimq; sunt: tamen illa ipsa gratiora etiam et
 iocundiora efficit eiusdem oratoris probitas, prudentia, vir
 tus, atq; is, quo illum amplexus magnopere sum, amor cha
 ritasq; mea prope singularis. Itaq; cum de te ea, quae volo,
 quaeq; de Rege praestantissimo magnaeq; spei adolescente
 possunt dici, libenter exaudio: tum propterea, quod ab ho
 mine nobis amicissimo et virtute praedito tuae virtutes
 praedicantur; vberiore etiam res nostram eam voluptatem
 facit. Spem enim capio fore; ut, quoniam animi tui magnis
 tudinem atq; praestantiã cum egregia in Deum Opt. Max.
 pietate, in Romanos Pontifices obseruantia maxime cons
 uictam et consociatam esse intelligo; et tu de tuis virtus
 tibus vberimos iocundissimosq; fructus, et Christiana
 Resp. de te magnos prouentus, egregia incrementa, illustres
 utilitates sit perceptura. Quam te in cogitationem incubes
 re noctes atq; dies decet; ut in ista adolescentia florentiã
 tua aetate ea fundamenta iacias virtutis et probitatis tuae;
 quibus reliqua aetatis omnis egregie praeclearq; nitatur. Quod
 erit; si in huius pontificatus obseruantia non modo permas
 nebis, sed etiam in dies singulos magis magisq; te accendes
 ad eius dignitatem maiestatem gloriam et tuendam et
 augendam. Id cum, ut spero, ipse feceris: curabo profecto
 ego enitarq; ut ea tibi a me ornamenta proficiantur; quibus
 letari facile possis te eiusmodi cogitationes suscepisse.
 Haec autem, atq; his longe plura; deq; mea non solum spe,
 sed etiam erga te mente, quanquam multa cum oratore

tuo egerim; in meas tamen etiam ad te literas partem eorum aliquam facile conieci; vt tibi ipse omnia de me paterna officia polliceri vberius et cumulatius posses. Reliquum est, vt intelligas, eundem ipsum oratorem tuum; quem tum etiam, cum fortuna leuiore nitebamur, vnice semper dileximus; nunc, quia is egregiam tibi singularemque operam praestat, a nobis etiam impensius amari. Eius enim et prudentiam atque agendis rebus probitatem cogitamus perseuerantemque habuimus iam inde ab illis temporibus; cum is viri clarissimi patris tui istiusque regni res negotiaque procurabat summa atque mirifica diligentia; et postea ex aduersis eius turbulentisque rebus, quae sunt illa tempora consequute, magnam molestiam cepimus: vtque hominis plane probi et nobis amicissimi aegre molestaque tulimus illam calamitatem. Quas ob res atque causas omnis cum eum tibi esse carissimum existimem; illud magnopere cupio, vt mea commendatione tibi sit etiam carior; omnibusque in rebus, quae ad eius dignitatem pertinebunt; quibus in rebus ei aspirare prouehereque illum possit cura studij et fauoris tui; quae quidem res erunt semper plurima atque maxima; et fidem illius erga te, et meam in illum beniuolentiam charitatemque recordere. Dat. tertio Non. April. M D X III Roma.

Sacris Virginibus muratarum Florentiae.

XXIII **N** Vmos aureos ducentos procuratori vestro curari iussi, munus quidem pro mea in vos voluntate sane pusillum; sed hoc leuius initium meam erga vos liberalitatem promendi vberiores in dies largitiones consequentur. Vos tantum et horror singulas, et amanter ac paterne rogo; Deo opt. max. beatissimamque matri semper virginem, quibus quidem vestras preces esse gratas et probatas

puto, eo nomine gratias agatis; quod me nihil omnino de sese meritum sui vicarium filij gerere in terris voluerunt; atque in huius pontificatus tam illustri fastigio collocauerunt. Quae quidem in statione atque munere me vt excitent ad ea et cogitanda et procuranda, quae suae maxime voluntati consentanea sciunt esse, vt ab ijs suppliciter petatis; ego a vobis diligenter peto et postulo. Dat. tertio Non. April. M D X III Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

G Aleatium, Antonium Marianum, Octavianum, et Christophorum fratres Marchiones Palaucinos; quorum egregiam erga Romanos Pontifices fidem et obseruantiam plurimis in rebus persepexi; tibi magnopere commendo: hortorque te; vt omnibus in rebus, quae quidem ad dignitatem eorum commodaque pertineant, eos eorumque necessarios tueare: cogitesque; si vniuersam illam familiam carissimam habueris, teque illi commodum beniuolentemque praebueris; te mihi rem gratissimam esse facturum. Dat. tertio Non. April. M D X III Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariae, Mediolanensium Duci.

E T antehac Galeatij, Antonij Mariae, Octavianij fratrum Marchionum Palaucinorum, vniuersaque eorum familiae in hanc rem pietas perfecta et cognita nobis fuerat, cum in Cardinalium collegio versaremur. Et nunc plane illam illustriorem fecit Christophorus eorum frater: qui accepto de Pontificatu nostro nuntio ad nos se contulit: ostenditque quanti nos faceret multis amantissimisque verbis. Itaque eos ipsos, necessariosque eorum omnes summopere diligimus; charissimosque habemus, et certe sumus habituri. Haec ideo scire te volui; vt tametsi confiderem vel propter familiae splendorem, vel per sese charos tibi

eos fratres esse; haberes tamen ipsos multo etiam meo nomine chariores; omnibusque eorum in rebus amori erga illos meo tantum tribueres; quantum pro ea, qua te amplector, charitate illi, qui mihi sunt charissimi, expectare à te non temere possunt. Itaque eos tibi omnes commendo maiorem in modum: utque ipsos mea causa perhumaniter amplectare, plane abste peto. Erit id mihi sane gratissimum. Dat. tertio Non. April. M D X III Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispanie Regi.

XXVII **P**raeter eam, quam tu quidem omni tempore Romane Reip. fidem pietatemque praestitisti; pro cuius autoritate maiestateque defendenda plurimas gravissimasque contentiones non es veritus subire atque suscipere: praeterque illam singularem benivolentiam, qua nos à mea familiam vero nostram ab incunte tua aetate es prosequutus; ea etiam res nos delectat; quod qui melioribus in fortunis degentem semper iuivisti, maioremque esse voluisti; eundem te nunc, cum quidem hoc in statu et dignitate summi Pontificatus Dei Opt. Max. clementia nos collocarit, libentiori animo confidimus omnia curaturum, quae ad nostram cum huius imperii maiestate consociatam dignitatem tuendam amplificationemque pertinebunt. Itaque inter alia; quae mihi quidem pro mea pietate voluptati atque letitia sunt; tuum et in Romanos Pontifices animum, et in me anorem in primis pono. Sed et haec, et alia plura cum Hieronimo Vicco Legato tuo homine singulari, prudentia praedito uobisque gratissimo communicavimus; qui ad te omnia diligenter perscribit. Ea tu intelliges; dabisque operam; ut quae ad Petri iudicium tranquillum prosperumque cursum pertinent, ita cogites; ut tuam veterem in Christi vicarios pietatem nobis in puppi

sedentibus etiam auxisse videre. Ego certe nulla in re dignitati, amplitudini, gloriaeque tuae deero. Dat. prid. Non. April. M D X III Anno primo. Roma.

Bernardino Seuerinati Bisinianorum Principi.

XXVIII **Q**uam mihi tuo nomine reddidit Mamma pixidem miles Hierosolimitanus Vincentius; ea sane mihi nusquam quidem et per se elegans; et mihi gratum fuit. Vincentium etiam; ut veterem familiarem meum, quemque in primis diligo; et vidi ipsum libenter; et quae abste attulit cognovi diligenter. Quibus in rebus ab eo meum consilium intelliges. Dat. viij. Id. April. M D X III Anno primo. Roma.

Ioanni Boiardo Regiensi.

XXIX **E**t quae tu his diebus proximis et amanter, et fortissimoque animo egisti ista in civitate mihi carissima, et deique me optime merita in officio retinenda; mihi sane gratissima ceciderunt. Itaque te de hac tuatam praestanti voluntate vehementer laudo; fidemque et probitatem tuam facio plurimi scireque te volo; tuam mihi rem, dignitatem, familiam, tuos omnes magna cura esse nunc, et semper fore. Modo tu, quod reliquum est, eundem te in posterum, qui quidem adhuc fuisti, tuique similem et germanum praestata. Porro beneficium optime te posuisse cognosces. Dat. viij. Id. April. Anno primo. Roma.

Thomæ Campegio Feltrimorum episco-
po, & Cornelio Galanti, meis apud Du-
cem Mediolanensium internuntiis.

XXX **M** Andau Bernardo Bibienæ Questori meo, scribes
ret ad vos ea, quæ scribenda erant hoc tempore:
& erant illa quidem non minimi ponderis. Quæ
obrem eius literis fidem omnem habebitis: quæq; volo per
vos fieri, sic ea conficietis; vt de vestra diligentia & studio
vos & laudandos & ornandos putem. Dat. vi. Id. April.
M D X III Anno primo. Roma.

Petri Bēbi Epi-

stolarū Leonis decimi PONT.

MAX. nomine scriptarum

LIB. II

Petro Bibienæ nostro apud Venetos
internuntio.

ALLATVM ad nos est, Senatū istū
Venetum remq; pub. cum Ludouico
Gallorum Rege fœdus percussisse, pa-
ctionesq; inter se atq; illū firmanisse.
Ea de re quoniam neq; ab legato Ves-
neto, neq; abste verbum vllum: esse
autem ita de ista Rep. meriti videbāmur, vt celari ab illa
tantis de rebus non debuissēmus: vera esse quæ feruntur
non existimo. Quia verò a multis magnis illis quidem &
probandis autoribus nuntiantur; nullam illis fidem adhi-
bere plane non queo. Itaq; quoniam res est eiusmodi, vt mas-

xima momenta videatur habitura, maximasq; & periculis-
simas rerum conuersiones allaturas; has ad te literas per
meum tabellarium magnis itineribus perferri volui: tibiq;
mando; vt ab isto Senatu; in cuius quidem & erga Roma
nam Remp. illustri obseruantia, & erga me spectato pers-
ueteriq; amore multū confido; cures ea te de re fieri quā di-
ligentissime certiore; ipsūq; horteris ad omnes suas cog-
itationes nobiscum communicandas. Esse enim illi explo-
ratissimum debet, suam sibi incolumitatem dignitatem prop-
pe non maiori cure esse; quam sunt mihi. Quibus de rebus
omnibus per eundem tabellarium ad me rescribes, quæ cog-
noueris: dabisq; operā, vt is ad nos quāmoctissime reuertatur.
Dat. quinto Id. April. M D X III Anno primo.
Roma.

Guidoni magno Magistro & conuentui
Rhodio.

Vincientium equitem Hierosolimitanum veterem fas II
miliarem meum vnice diligo: eius etiam & opera
& fide & vtor multis in rebus hoc tempore, &
vti in posterum cogito. Itaq; esse illum iussi apud me. Quæ
de re certiores vos fieri volui; vt, si is cum reliquis vestre
societatis militibus, qui quidem ad defendendam Rhodum
præsto vobis esse compelluntur, non erit; culpam in ipsum
ne veritatis; ne ve pœnis in illos à vobis constitutis, qui edic-
tis vestris non paruerint, eum multandum statuatis:
sed potius vti mea causa manere hic iusso equos
vos illi atq; beniuolos præbeat. Erit id
nobis gratum. Dat. quarto Id.

April. M D X III

Anno primo.

Roma.

Raphaello Befalu, & socijs apud
Venetos Mercatoribus.

III **M**ando vobis; vt omnem pecunie summam, quam
habetis ex rationibus Michaelis episcopi Monopoli-
tani, eã Petro Bibione internũtio meo quãma-
primũ curetis. Dat. tertio Id. April. M D X III
Anno primo. Roma.

Antonio Maria Marchioni
Palauicino.

III **T**vam quidem & fratrum tuorũ atq; vniuerse prope
familię gentisq; vestrę in summos Pont. fidem &
pietatem, multis illam quidem in rebus mihi antea
plane cognitam, nuper ex oratione Christophori fratris tui
etiam libenter agnouĩ. Amorem autem & beniuolentiam
officiq; vestrę, quę quidem in me nondum Pontificem
max. multa & præclara contulistis; nõ tũm ex ipsius ver-
bis, parce enim & pudenter eam rem attigit, quã meo
more illum intuens sum recordatus. Itaq; vos omnes, teq;
in primis cum propter meas rationes, tum vestrę ipsorum
causa valde amo, habeoq; charissimos. Tuam verõ præcia-
pue virtutem etiam ornare magnopere cupio. Itaq; cum
primũ se occasio dederit, vt militum res Romana indi-
geat; te vocabo, & in nostris exercitijs loco egregio ha-
bere, tuamq; dignitatẽ amplificare in primis curabo. Quã-
quã etiam fratres tuos eo tempore inornatos non relin-
quam. Hanc meam voluntatẽ latere te nolui; vt seires
non solum amari te à me; sed etiam tuos omnes, teq; in pri-
mis magnę mihi curę esse. Dat. tertio Id. April.
M D X III Anno primo. Roma.

Ioanni Paulo Balioni.

Mittimus Perusiam Matthæũ familiarem nostrum v-
ad perquirendum Nicolaũ Foroluiensem; quem
istic latere certiores facti sumus; curandumq; vt
is in custodia quãprimũ fieri potest, habeatur. Quãma-
obrem magnopere te hortor, proq; nõstra dignitate etiam
atq; etiam moneo; vt Matthæum cura, studio, fauore tuo
iuuenes; omnibusq; in rebus illi præsto sis; vt facilius atq;
celerius ea, quę volumus, curare atque conficere possit.
Dat. Prid. Id. April. Anno primo. Roma.

Francisco Pulicę.

Et diligentia tua in nostris mandatis peragendis, & VI
Bretinori Decurionum alacritas & fides in illis acci-
piendis, mihi probatur. Quãnobrem ad eas, quas
ad me dedisti literas ita tibi respondeo; vt si tibi à Bretino-
rianis satis factũ abunde est; culpamq; ab ijs ex eo tempore,
quo te Bretinorum misimus, abesse cognosces; Præfecto nos-
trorum militũ, ipsisq; militibus mandes vt ad Bretinorum
ne accedant, ne ve in agrum Bretinorianum impetũ faciant;
& si qui in eo nunc sunt, vt inde quãprimũ decedant;
eorumq; res intactas posthac, atq; ipsos incolumes sinũt esse.
Id mi fecerint; multa, quã vales, eis statuendi tibi ius sit
cultasq; esto. Quod verõ attinet ad priorem eorum in nos
mandatq; nõstra temeritatem & arrogantia; ea de re vos
lumus, vt Episcopus Pole Bononię magistratus iudicet; eos
demnetq; illos, vt i sibi equum & iustũ videbitur. Alexan-
drum autem; quem istic in custodia scribis esse; eidẽ magis-
tratu mittes; vt is de eo modis omnibus querere possit, quę
sunt querẽda; & statuere, quę statuẽda sunt. Quibus tu cõ-
fectis rebus, & recte vt volumus cõstitutis ad nos te referes.
Dat. Id. April. M D X III Anno primo. Roma.

Altobello Episcopo Polæ Bononiae Magistratui.

VII **D**E Alexandro Nauio; quem ad te in custodia mitti iussi; diligenter abste questionem haberi volo, ad veritatem admissi facinoris inuestigandam: quo reatius quæ æqua sunt, decernere atq; statuere possis. Eius postestas tibi fiet à Francisco Pulica internuntio apud Bretinorianos meo: ad quem literas dedica de re. Id tu pro tua diligentia curabis: meq; facies de eo, quod egeris, certioem. Præterea quoniam Nicolaum Foroliuensem esse Perusia intellexi; isq; se vnâ cum Ioanne Paulo Balione, qui est propediem ad Venetorum castra profecturus, fortasse in viam dabit, vt se in tutum recipiat; iterq; istac faciet: mansdo tibi; vt diligenter illum inuestigari ac perquiri cures. Qui si in illius comitatu erit; des operam, vt vel à Balione ipso tibi dedatur; vel à te intercipiatur: omnibusq; modis caueas, ne elabi subterfugereq; te possit. Ceterum tuæ prudentiæ permitto; vt prioris Bretinorianorum in nos audaciac & sceleris de ipsis sumere penas possis. Equum est autem, illud te prius diligenter inspicere, metu ne illi nostrorum militum tuos admittere ad sese homines, tua facere mandata recusarint. Id si ita est; ignoscere te eis volo, nec seuerius quicquam in eos decernere. Sin aliter se res habet; ex nostra dignitate negotium administrabis, quemadmodum tibi æquum & iustum esse videbitur. Dat. Id. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ, Vrbinatum Ducii
Vrbis & reip. militum Præfecto.

VIII **E**T virtus & diligentia in regendis exercitibus tua, egregiaq; in nos obseruantia; amor etiam erga familiam nostram tuus; qui profecto, dum nos ipsi in collegio

collegio Cardinalium versaremur, omnibus in rebus semper enituit; nunc quidem, cum Dei Opt. Max. benignitate summus nobis Pontificatus creditus delatusq; est; nos admonent, vt te ijs ornamentis afficiamus; quibus à nobis non præteritus hoc ingressu nostri muneris videri possis. Itaq; nobismet ipsi pollicentes, eundem tuum animum, eandem nobis fidem posthac non solum præstitum abste, sed auctum etiam & cumulatum iri; neque modo adolescentiam, sed virtutes etiam tuas suum certe robur incrementumq; capturas; quo eras loco & statu apud Iulium patrum tuum, qui Pontifex max. ante nos fuit; in eodem etiam apud nos esse te volumus: tibiq; imperium nostrorum exercituum, quo cum imperio nunc es, in annum quidem proximum certe, in alterum autem, quoad nobis liberabit, extendimus & prorogamus, cum eadem, quam habes, turma ducentorum equitum cataphractorum, & leuis armatura equitum centum; eodemq; ad eos alendos stipendio tibi solito dari nummum aureorum tricies mille; ad te vero ipsum decies & ter mille atque octingentorum quadraginta quatuor. Quod quidem certe munus mee in te beniuolentiæ si vt libenti animo tibi à me defertur, ita tuo eo munere grauiter atq; strenue fueris usus; quemadmodum plane confidimus te facturum; non vereor, ne ad verterem meum vere paternum in te amorem adiunctis in dies singulos recentibus tuis in reipub. meritis à nobis omnia sis impetraturus; quæ ad tua commoda, dignitatem, amplitudinem ab huius Pontificatus maiestate non abhorrentia pertinebunt. Dat. xvi. Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ internuntio.

IX Crispinus de mense Martij Leonardo Lauredano Venetiarum Principi; mandaret ut fructus ecclesie Adriæ, qui per ipsius ministros contra fas impediri dicebatur, Beltrandi Episcopi Adriæ procuratoribus restituerentur. Id quoniam factum adhuc non est: causam autem eius rei dicunt esse; quod quibusdam sacris virginibus Venetis in Ferrariensi agro sui item fructus iniuste detinentur; mado tibi, ut eundem Leonardum horteris; quæ Episcopo Adriano contra ius detenta sunt; quoniam is nihil habet cum illis virginibus commune; ea reddi aliquando tandem eius procuratoribus imperet. Qui verò illarum virginum fructus à Ferrariensibus intercepti dicuntur esse; de ijs me cõfida esse ius petentibus administraturum. Dat. xij. Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Ostauiano Episcopo Laudis Pompeiæ designato.

X Cum pluribus te de causis alloqui magnopere cupiã; valde te hortor; ut ad urbem venias; ut possum coram tecum agere, quæ volo. Erit id mihi vehementer gratum. Dat. ix. Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

XI Quoniam Ostauianum Episcopum Laudis Pompeiæ designatum pluribus de causis esse hic magnopere cupio; peto abste, ut illi ad nos ut veniat, non permittas solum; sed etiam suadeas; quem quidẽ sum, si venerit, amanter paternèq; suscepturus. Dat. ix. Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Magistratibus Ariminensium.

Mando vobis; ut Achillem Taurellium cum suis XII equitibus omnibus vestrum in agrum recipiatis; quæ dari nostris militibus soluta sunt, ei militibusq; eius dari iubeatis: neq; difficiles vos præbeat. ea in re; quemadmodum quidem mihi demonstratum est, solere vos persape facere. Id autem eo vobis erit lenius; quo isti ipsi paucos apud vos dies sunt milites commoraturi. Dat. ix. Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum internuntio.

Exemplum literarum, quas ad Maximilianum Mariam Ducem Mediolanensium dedi, de restituenda Marco Cardinali Senogalliensis oppidi Cugnoli possessione, habebis cum his literis. Tibi verò mando; ut cum ipso Duce agas curesq; diligenter eam rem; quam tu ijs ex literis velle me magnopere cognosces; ut Cardinalis ius suum obtineat; ne iam mihi sepius eadem dere sit scribendum. Dat. sexto Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Alfonso Atestino Ferrariensium Duci.

Franciscum Pasolũ Fantutios ciues Bononienses, bene de nobis meritos captos à tuis ministris complures iam menses, in custodia magistratus tui habent. Eos quoniam ego amo ipsos; et mihi admodum indecorum est meos homines honestos viros sic affectos et captos abste detineri; constitutum mihi erat, cum hic esses, te presentem alloqui ac planè abste petere, ut eos permitteres domum redire. Veruntamen id facere anteq; ea, quam habes mecum, magni ponderis causa componeretur, habere retq; finem suum; sane nolebam: ne quæ leuora essent, grauioribus anteferrentur. Itaq; tu quia consecuta nondum re

Roma discedere voluisti; Euntiorum liberationem etiam differre aliud in tempus statuerā: & profecto distuliffem; nisi, vt postea intellexi, tantula illis mora, quorum mihi salus charissima debet esse, magnum esset detrimentum, magnam calamitatem allatura. Nam preterquam quod in custodia esse atq; in carcere per se miserū calamitosumq; est: permagni eorum interest ipsos hoc tempore cum domi esse posse, tum vel maxime ad nos accedere suarū fortunarum prope omnium constituendarum causa. Quamobrem ne rei eiusmodi tam per se pie, tam mihi debita, tam illis salutaris confectio diutius proferatur; te iam nunc etiā atq; etiam hortor, vt eos missos facias; vt redire in patriam, atq; ad me venire possint. In eo tametsi boni principis munere eris ipse functus; quod per te facere semper debes; tuum tamen tum facilem & liberalem, tum verò propensum ad bene de me merendum animum, etiā libenter agnoscam. Dat. quinto Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ.

XV

Intelleximus de Alexandro Gabloneta procuratore tuo certiorē te esse factum, quosdam principes in Italia viros contra te cogitare; armāq; ab ijs comparari, quibus te ditionemq; tuam aggrediantur. Itaq; te precibus omnibus petere; ne tuos populos tuasq; fortunas vllorum hominum cupiditate atq; libidine turbari diuexariq; pateremur. Quas ad res ita illi respondimus; existimare nos neminem quidem in nostri Signiferi ditionem armis inuasurū; presertim nobis charissimi, atq; in nostræ benivolentia et tutela & curam amantissime recepti. Veruntamen si quis erit tam a nobis alienus, ut te vt sit atq; in tuos eiusmodi quidā piam moliturus; polliciti illi sumus, nos tibi præsto futururos, eiq; interminaturos, vt se contineat. Quod si ii nostri

monitus atq; mine nihil proderunt: exercitus ipsos nostros Franciscumq; Mariam, Vrbinatium Ducem, generū tuum cum imperio ad te defendendum, hostesq; tuos, quos esse nostros existimabimus, propulsandos & profligandos mita-
temus. Itaq; te volumus bono animo esse, atq; existimare urbem istam nobis tuam tuosq; populos non minori curæ esse; quā que vrbes quicq; populi sub nostra ipsorum ditione sunt: eandem vtrosq; fortunam, idem periculum susbituros. Quæ quidem omnia tametsi Alexandrum ipsum ad te scripisse diligenter existimo: volui tamen nostris etiam literis ad te perferri; vt per me quoq; de meo in te animo ac voluntate fieres certior. Dat. tertio Cal. Maias. Anno primo. Roma.

S. Daciæ Regi.

Perlatum est ad me, quod quidem mihi iocundissimum XVI
fuit, magno te istarum nationum favore incredibilisq; voluntate Regem Daciæ salutatum, illustri viri patris tui loco bene atq; laudabiliter regnare; adolescentiæq; tuæ annos egregia spe tuorum de te populorum firmare: itaq; eiusdem patris tui de fiderium præsentia tua præstantiq; virtute facile leniri. Quam nos rem, euentumq; tum fortune tum prudentia in primis tuæ animi erga te nostri propensione sociantes, te paternæ nostræ charitate ac pietate amantissime complectimur: omniaq; tibi, quæ quidem ad Regium honorem dignitatemq; tuam confirmandam augendamq; pertinent, quoad nostræ rationes patientur, libentissime polliceor. Quoniā autē ea nostræ mens est, is animus; vt Christiani Reges atq; Principes, qui dissentunt inter se, concilientur; vt ad Christiani hostes nominis repellendos, suscipiendumq; contra Turcas bellum, conuertere cogitationes nostras possimus, te hortor; vt hanc nostram

voluntatem iuues. Id optime fiet; si in Reges Christianos; qui qui sunt, tua arma non mouebis; tuasq; vires non exercebis. Quorum quidem quod vnus in primis Henricus Britanniae Rex multis de causis mihi esse charissimus debet: illud abste impensius peto & postulo; ne eum Regē eiusq; populos aut laceffas & perturbes ipse, aut id fieri permittas à tuis. Hoc nobis gratius facere nihil potes. Dat. tertio Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Hippolyto Cardinali Atestino.

XVII

EX tuis literis intellexi id, quod etiam sine ijs exploratum mihi erat; Pontificatus mei nuntio audito te magnam letitiam cepisse. Itaq; mihi ea de re officiosissima me amantissimisq; verbis gratularis. Aegre fers etiam susfragiorum ferendorum tempore te non affuisse. Quae quidem mihi omnia optatissima legenti iocundissimāq; fuerunt: ex animo enim benigno mihi dudum perspecto & cognito sanè proueniunt. Magnopere autem vellem eo te tempore Rome fuisset enim nostram, qui tuus est in me amor, profecto in primis iuisses. De meo verò in te animo ita te volo existimare: amorem meum; qui quidem antea erga te atq; Alfonso Ducem Ferrariensiu fratrem tuum eximius semper fuit; hac in re Dei Opt. Maxe benignitate ac munere etiam auctum multiplicatumq; esse: vt quo maior ipse sum, eo vterq; vestrum & coniunctior mihi sit, & certe charior. Quod autem mihi eudem fratre tuum commendas: voluit is iustis quidem de causis, quas ab ipso intelliges, infectis rebus suis Roma proficisci. Spero tamen, quoniam eius rei fundamenta iocimus; quod superest, me daturum operam; vt intelligatis vos mihi ambos incolumitatemq; vestram magnae curae esse. Dat. tertio Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgenſi
Forosempronienſium Episcopo.

EGregiam in omni prope disciplina doctrinam tuam, XVIII plurimarumq; optimarum artium scientiam maximi semper feci. Quamobrem excellens tuum ingenium studio ac fauore meo commendare aliqua nunc iam in re atq; prosequi cupiens, libros de Pascae obseruatione, ac mortis Dominicae die; quos nouissime confecisti, volo, atq; igni & aqua interdico & mando, ne quis imprimere possit, vni primi, vt facere aut impressos venundare, quoad vixeris; praeter te, vt vsus aliquem ex tuis laboribus hac etiam ex parte percipias: ipsiq; tui libri diligentius impressi in lucem prodeant. Dat. prid. Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Sigismundo Regi Poloniae.

Proximis diebus te hortari vnus atq; alteris literis nõ XIX destitimus; controuersiam, quam cum Alberto Prusie Magistro aliquot iā annos habes, habuistiq; cum eorum nonnullis, qui ante illū magistri fuerunt; vt aliquando tandem terminati sine armis posset; velles eam sacro Lateranensi Concilio remittere; à quo quidem maxime conuenit Regum causas disceptationesq; iudicari. Quae in re si meis hortationibus animum adhibuisti; quaeq; te facere ipse equum & iustum putabam, ea concordia inter te atq; illum voluntate es iam ita complexus, vt ei Concilio vterq; vestrum suam causam remittendam statuerit; eiusmodi nuntium leto animo accipiam: teq; de tua ista lenitate atq; in Remp. obseruantia magnopere commendabo. Sin autem; quemadmodū & à Thoma sancti Martini, & ab A.

c iij

sancti Sixti Cardinalibus; qui te summopere diligunt, & quibus incolumitas tua, dignitas, amplitudo magnae curae est, nuper intellexi, libens ipse paratusque es ad ea pacta foederisque seruanda, quae quidem solemniter inter vos nouissime statuta sanctaque sunt, quaeque propediem sunt sancienda; tua ista voluntas etiam atque ad pacem propensus animus mihi plane uehementer probatur. Teque magnopere hortor, ab illis ipsis, quas commemoravi, tum factis tum fiendis pactionibus ne recedas: modo eiusmodi sunt; quibus arma & discordiae auferatur, pax atque tranquillitas exoriatur. Si enim is exitus istuc aut partus iam est, aut comparari, modo uelitis, potest; quid attinet noua iudicia quarere: quae quidem ut suum ad finem perduci possint; neque breuis temporis, neque parui sumptus propter locorum longinquitatem indigeant necesse est? Quamobrem abste nunc quidem uehementer quaeso & opto; primum ut in eadem sententia te te confirmes ac plane perstes; deinde ut nullam prorsus ansam Prussiae Magistro des a pacto inter vos foedere des resciscendi: vel potius ut omnia cogites, omnia praemunitas, omnia molire; quibus ille nihil queri de te, nihil inuenire cauae possit ad pacem concordiamque reuocandam. Hoc nos hortari monereque te non magis nostrum est; quamquam id quidem nostrum maxime: pacem enim a Domino relictam nobis atque traditam alijs uelle communicare magnopere omnes debemus; quam tuum etiam modis omnibus praestare atque efficere, ne te frustra monuisse uideamur. Quae in re praeterquam quod tuae tuorumque populorum quieti optime abste consulatur; nobis etiam rem gratissimam facies: De re autem P. cuius te obseruantissimum semper fuisse omnes praedicant, etiam bene merebere. Dat. prid. Cal. Maias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Alberto societatis Marianorum Theu-
tonicorum magno Magistro.

Superiori epistola te etiam atque etiam monui, uelles eam XX
controuersiam, quam cum Sigismundo Rege Poloniae multos iam annos habes; ut aliquando res ipsa atque causa confici sine armis posset; vel tantisper sustinere, dum noster Legatus ad istas regiones mitteretur; qui quae aequa essent, inter vos statueret; vel sacro Lateranensi Concilio remittere: a quo maxime conuenit magnorum Principum causas disceptationesque iudicari. Nunc autem quoniam ijs de rebus diligentius perquirentes intelleximus proxime inter vos pactum sanctumque esse quid uterque uestrum facere, quibus stare conditionibus debeat: quo ex foedere erat statutum, ut quae superessent controuersiae inter vos, pactis eae atque foederibus ad octauum Idus Maias fiendis terminarentur: quanto maiore possim studio ac diligentia te plane hortor; quae solemniter celebrata inter te & Regem Poloniae pacta conuentionesque sunt, eas ne reuicias; celebresque quae sunt celebranda, sic plane, si erunt eiusmodi; ut bella contentionesque deponantur; securitas atque otium subsequatur. Nam si is istuc finis uel paratus iam est, uel parari uobis uolentibus potest: quid opus est nouorum iudiciorum: ad quae quidem terminanda neque breuissimi temporis, neque minime impense propter regionum longinquitatem uterque uestrum indigebit? Quamquam, ut uerum fatear, pupugit me rumor quidam tibi plane non honorificus, mihi etiam per molestus; qui multorum iam uocibus & sermone pererebuit; id tantum, per te fieri, absteque impediri, ne res ad exitum perducatur. Quare his quidem literis impensus etiam abste postulo & peto; ut quibus pactionibus pollicitus es te statuturum; ijs ne te laxes; fidemque tuam praestes; omniaque

agds, coneris, efficias deniq; vt pax inter vos conficiatur
neq; Rex Polonia conueri de te apud nos vilo modo pos
sit. Quam planēte ad rem vel hortari vel monere, non ma
gis mei numeris est; quod tamen est in primis meum; quam
tui etiam efficere, ne frustra operam posuisse nos appareat.
Ita enim et tue tuorumq; quieti magnopere consulēs; et
tua in nos praeclare officia constabunt. Dat. prid. Cal.
Maids. M. D. X. I. I. Anno primo. Roma.

Conuentui & Societati Marianorum
Theutonicorum.

XXI Scribimus Alberto Marchioni Brandeburgensi societa
tis vestrae Magistro; eumq; etiā atq; etiam hortamur,
vt ei controuersie, quam cum Sigismundo Rege Poloa
nie habet, finem atq; modum adhibeat; quantumq; in se est,
efficiat, vt ad pacis tandem studium res consensumq; per
ducatur. Tum illud addimus; vt quoniam nobis renuntia
tum est per illum stare, quominus causa eum quem commes
morauimus exitum habeat; det operam ne quis ipsum nolle
pacem atq; concordiam apud nos queri iure possit. Quae
quidem omnia vobis etiam perscribere volui; cum quia exa
ploratum habeo conuentum istum vestrum magna apud il
lum auctoritatis esse; eaq; fere cogitare ipsum atq; agere,
quae vobis vnīs probantur; tum quod intelligo huius ipsius
culpam rei, quod adhuc confecta non sit, in vos reijci. Itaq;
vos vniuersos et hortor et paterne moneo non id solum;
vt Magistrum vestrum ad pacem atq; concordiam cum Re
ge Poloniae inuendam ne impediatis, sed vt omni etiam ves
tra diligentia et auctoritate cōpellatis, ad ea pacta foedera
atq; seruanda; quae vero conficienda sunt, ea vt conficiat
vt discordia omnis atq; dissensio tam vtriq; eorum detri

mentosa, tam indigna Christianis Principibus, tam nobis
molesta aliquem aliquando tandem exitum nanciscatur; ne
dissentientibus studiis nationes istae, quae ad Christianam
gloriam augendam atq; propagandam sunt aptissime, sit
multates inter se atq; odia semper exerceant, suis semper vi
ribus conterantur. Id si vos in animum induceritis, commu
niq; consilio effeceritis; egregie de me atq; ampliter vos esse
meritos profitebor; rem vero atq; operam ipsis vobis ma
gnopere debitam, et virtute dignam vestra bonitateq; nas
cabitur. Dat. prid. Cal. Maids. M. D. X. I. I. Anno
primo. Roma.

Magistratui Bononiae.

DEmonstratum mihi est nostra interesse, vt Regū Lepidi forum aliquot peditu tutela muniat. Quam
obrem mando tibi, vt ex ijs militibus, qui apud te
sunt, viginti quinque pedites, qui praefectum suum habeant
strenuum aliquem ac idoneum virum, illō mittas. Ante tas
men quam id facias, nostrū hoc consiliū cum Rufino Res
gientium Magistratu communicabis. Qui si etiam equitatu
peditatuq; opus esse duxerit ad reliquum oppidum, eiusq;
agrum muniendum; XXV equites leuis armature cum pe
ditibus alteris totidem eorumq; praefectis ad eum mittes.
Dat. Cal. Maij M. D. X. I. I. Anno primo. Roma.

Rufino Regii Lepidi Magistratui.

INtellexi operae pretium esse, istius oppidi forum aliquo
militum numero premuniri. Quamobrem mandauī Bos
noniae Magistratui, vt XXV pedites ad te mitteret
cum eorum praefecto. Quibus tu stipendium dari solis
tum ex istius ararū prouentibus conficies. Ceterum si ad

reliquum oppidum eiusq; agrum tuendum vel peditatus alicuius vel equitatus indigebis; eos à Bononia Magistratu, cum erit opus, petes. Dat. Cal. Maij. Anno primo. Roma.

Marco Martello Regii Lepidi Quæstori.

XXIII

Mando tibi, vt quæ Iulij secundi Pont. max. tempore ex salis aliarumq; rerum vectigalibus arario isti nostro publicanorum reliqua debebantur; ea omnia cures atq; exigas. Quam quidē tu ad rem istius Magistratus opis atq; auxiliij si indigebis; volo, hisq; ipsis literis ei mando, vt te omnibus in rebus ita iuuet; vt negotium recte atq; celeriter conficiatur. Dat. Cal. Maij. M D X I I I Anno primo. Roma

Ciuiibus & mercatoribus Lucensibus tribus.

XXV

Fide atq; integritate vestra optimorum hominum ac præstantium virorum testimonio præclare cognita vnicuiq; vestrū largior; vt & merces vestras omnis generis in Galliam transalpinā mittere; & in Gallia quicquid libuerit mercium emere, & emptū in Italianam transportare; summamq; mercaturam exercere, omniaq; agere, vt soliti estis, & vobis vsui venerit, libere atq; secure liceat duobus anni temporibus & mercatibus, qui Lugduni sunt ad Augusti atq; Nouembris Calendas. Dat. xij. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Euangelistæ Tarafconio, & Iacobo Gambaro meis apud Placentinos internuntijs.

XXVI

Mando vobis, vt si Raimundus Cardona noster fœderatorumq; nostrorum Imperator exercitum sibi à Ferdinando Hispaniarum Rege creditum

educere è Gallia citeriore voluerit; ipsum exercitumq; eius nostro nomine recipiatis; atq; à Placentia quo ei libuerit versus per loca prouinciasq; nostras comitemini; curamq; & diligentiam adhibeatis; vt quæ solita sunt per nostros homines amicissimis exercitibus parari; ea ipsi militibusq; eius per vos parentur; quos quidē meos Internuntios procuratoresq; hac in re atq; illo traducēdo exercitū volo esse. Dat. x. Cal. Iunias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Monachis Neapolitanis.

In tellexi velle vos Gasparis Hispani præfecti militum caudauer ab illo, quo illatum consentientibus vobis fuerat, loco in alium minus idoneum locum transferre. Quam rem quoniam eos, quorum interest, ægre molesteq; ferre audio; vos hortor; ne eorum animos ea de causa inærore afficiatis; cadauerq; ne amoueat. A quo si religione impedimini, vel aliqua alia mutadi loci satis iusta causa vos mouet; id omne ad nos defertor; qui, quod erit æquum atq; iustum, statuemus. Dat. vij. Cal. Iunias. M D X I I I Anno primo. Roma.

Hannibali, Antonio Galeatio, Alexandro, Hermeti Bentiuolis germanis fratribus.

Obesequium humilitasq; vestra; quam ad me paratim ipsi accedentes pedibusq; meis aduoluti, paratim per internuntios idem agentes modis omnibus supplices præstitistis; precesq; interposite vestre atque effuse lachrymæ largiter; quibus quidem subiectissimè peccastis, vt vestras, qualescumq; essent, in Romanos Pontifices culpas errataq; ne plecterem; ignoscere mēq; vobis necessitate potius & vi, q̄ vel sponte vel villo certo consilio cōpulsis ea facere, quæ fecistis; me in eam cogitationem adduxerunt, vt vos non indignos veniam ducerem. Quare sic existia

mans, vobis mala multa aliquot perpessus annos nihil esse antiquius, quam sub hoc imperio posse honeste pacateque vivere; vestrum istum bonum, ut videtur, perhumilemque animi favore vel amore potius amplectens meo, nec tam poena, quam poenitentia vestra contentus, primum quidem vobis cum vestra in eos, qui ante me fuerunt, Romanos Pont. omnis generis delicta; tum poenas ob id lege Iulia constitutas remitto atque aboleo ita quidem, si mihi praedes dederitis sestertium duum milium, vos a meo et eorum, qui mihi successuri sunt, Pontificum Maximorum imperio mandatisque non discessuros; neque quicquam unquam contra me atque illos tentaturos. Domos deinde, villas, fundos, bonaque omnia sacerdotiis exceptis; quae quidem bona ante diem Calendarum Nouembris M D X I, Ioannes Bentiuolus et Gaeneuera parentes vestri vestrumque singuli quocumque nomine habebatis, possidebatis; ea vobis uniuersa, etiam si in alios translata sunt, condono ea lege; dum quae a vobis rerum et pecuniarum summae debentur, quibus de summis liquet; earum creditoribus antea satisfactum sit: quibus vero de summis nondum liquet; de his vos omnibus, cum liquebit satisfacturos: deque iuri stando praedes a vobis cautionesque sint datae: quos praedes quasque cautiones esse idoneas magna stratis sit probatum. Denique uniuersam vestram familiam atque eos omnes; qui aut vobiscum exilio multati sunt, aut quoniam vestrarum partium sunt habiti, postea in exilium sunt missi; quique vos sequuti sunt; eundem ad statum conditionemque repono atque restituo: et praeter haec ad patriam etiam reditum illis omnibus tutum atque liberum mando esse; iis exceptis, qui hominem occiderint: quos quidem volo in eo, quo nunc sunt, exilio, priuatione, interdictis manere; utpote male fidei homines, atque immeritos, quibus quicquam tale res haec publica largiatur. Volo item,

ut illi, quorum nomina in nostris ad Episcopum Pole Bononia Magistratum dandis propediem literis exco numero excipimus; ad patriam ne redeant; ne recuperationem bonorum suorum adipiscantur, quoad aliter iussero. Quoniam autem perdifficile admodum vobis futurum intelligo, duum milium sestertium praedes erario dandos nostris reperire, qui perpetui maneant: satis habebimus eos a vobis per triennium duraturos et valituros dari: quo in tempore aut rem totam terminabo; aut alteros a vobis praedes datum iri, quoad opus erit, iubebo. Quae quidem omnia de plena Christi gratia munificoque sinu deprompta collataque in vos si ad bonam mentem reuersos perinde accessisse vos intellexero, ut propensa perpetuaque vestra in nos obseruantia, cultu, studiis, officiis, diligentia huius vos nostri numeris in posterum esse meriti atque grati videamini; vos humanitas erga vos mea pronusque ad incolumitatem vestram animus etiam augebitur: deque vestro ipsorum ad patriam atque lares vestros reditu, quem adhuc vobis liberisque vestris praeccludimus; ea, quae a nobis precibus omnibus petistis, quaeque vultis, aliquando statuemus. Dat. vij. Calendarum. Anno primo. Roma.

Bononiae Magistrati.

M Aximilianum, Romanorum Imperatorem designatum summopere amo: eiusque maiestas, amplitudo, dignitas, resque omnes mihi magnae curae sunt. Itaque cum intelligam in illius oppido Mutina periculum esse, ne per seditiosos homines tumultus aliquis excitetur; qui in eius fraudem vergat, inclinationemque afferat eius rebus; quibus de omnibus valde quidem sollicitus sum: mado tibi; ut si Vitus Erusto, quae eius nomine ei oppido praest, seditionum

et nouarum rerum causa, quas is commoueri videat, abste
auxilium petierit; omnem eam armatorum hominum et
militum nostrorum manum illi mittas ad urbem tuendam
tumultusque compscendos; quam is uolet: curesque omni
studio, ut Imperatoris res tam sint tute; quam huius reip.
atque nostrae. Dat. prid. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Heluetiorum pagis duodecim.

XXX **L**ectis uestris literis, quibus a me petitis, ut declaras
tionem uestram de Episcopo Gebennensi factam ues
lim ratum probatamque esse. Equidem libenter hac in
re uestris postulatis annuissem; nisi Duci Allobrogum an
tea scripsissem mihi statutum esse, cuius nomen ad Episcos
patum illum sum sublecturus. Itaque uos potius hortor, ut
cum ipsum, quem nominabo, gratum optatumque habeatis.
Id si feceritis; et erit mihi sane gratum; et reip. dignitatis
per uos ratio habebitur. Dat. prid. Cal. Iun. M D X III
Anno primo. Roma.

Magistratui Regii Lepidi, & M.
Martello Quaestori.

XXXI **V**olo et uobis mando; ut omnes istius aerarii pro
uentus et uectigalia pristinum ad statum et ras
tionem, atque eam, quam lege Iulia formam acces
perant, reuocetis: caque deinceps utamini. Calend. Maii.
M D X III Anno primo. Roma.

Petro Bibienae Internuntio.

XXXII **E**xemplum literarum, quibus literis ad Leonardum
Lauredanum Venetiarum Principem scribimus Fran
ciscum Marchionem Mantuae in nostram fidem esse
receptum, ipsasque literas cum his ad te literis mitto; ut et
nunc quidem eam illi rem meo nomine significes, reddasque
quas

quas ad eum literas dedi; et posthac quibuscumque in rebus
Francisco ipsi apud istum senatum esse usui possis, eum ius
ues, uti et hominem de nobis optime meritum nobisque char
rissimum, et Signiferum nostrum, et in fidem nostram re
ceptum. Dat. vi. Non. Maias. Anno primo. Roma.
Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

Franciscum Gonzagam Marchionem Mantuae uis
bemque eius et ditionem in benivolentia uestra fidem
et patrocinium recepi. Nam et amari hominem, cum
inter Cardinales essem, omni tempore; et amari me ab illo
plane perspexi: plurimaque eius in nos familiarumque nostram
egregia officia et studia extiterunt. Eam rem tibi esse con
gnitam uolui; primum ut ipse pro eo, quo te remque istam
publicam amore charitateque amplector, mea omnia, beniuo
lenciaque in primis rationes tibi senatumque tuo notas atque des
claratas facerem: deinde ut tu illum eiusque oppidum, popu
los, reliqua omnia omnibus posthac in rebus ita tractares; ut
intelligeret, cuius ipsius tuendinos curam studiumque susces
perimus, cum non solum propter huius imperii maiestatem
Signiferique officium, quem gerit; sed etiam quod a nobis unice
diligitur, abste tuaque rep. esse tutissimum. Dat. vi.
Non. Maias. M D X III Anno primo. Roma.

Magistratibus Parmae.

Optimum uestrum in nos alacremque animum, quem
quidem mihi Benedictus Rubens uestro nomine
detulit; libenter agnosco. Et quoniam diligentiam
adhibui, ut sub reip. imperium rediretis; redeuntes nunc
uos paterno amore charitateque amplector atque recipio: dabis
turque a me quidem opera, ut uos ciuitatemque istam perinde
tractem; ut neque meae me diligentiae in ea recuperanda, neque
uos uestri in rep. recolenda studij obseruantiaque punitat.

Dat. tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

Magistraibus Placentiæ.

XXXV **E**T obsequium vestrum & cultus, quem mihi Laſarus Malucinus & Nicolaus Scottus Interpretes vestri diligenter præstiterunt; gratus mihi atq; optatus accidit. Itaq; de eo vos studio; quod quidem maximum, vt sub huius reip. imperium rediretis, communi omnium consensu adhibuistis; & laudo; & redeuntes in fidem meam clientelamq; recipio: daboq; operam, vt magis magisq; in dies singulos id voluisse vos atq; fecisse letemini.

Dat. tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum apud
Mediolanenses Internuntio.

XXXVI **M**Ando tibi, vt oppida Placentiam & Parmâ sub reip. imperium redeuntia nostro nomine recipias, liberaliterq; tractes; quemadmodum quidem eorum ciuium erga nos voluntas, studium, pietasq; postulat.

Dat. tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

M. Antonio Columnæ.

XXXVII **M**Ando tibi, vt Cotignolam oppidum in ditione nostro nomine recipias; itaq; tractes; vt eius municipibus atq; incolis nihil detrimenti tuis à militibus inferatur. Ceterum quod ad arrogantiam ipsorum attinet, multatamq; ea de causa Decurionibus statuendam; quid fieri oporteat, scribam ad Bononiæ Magistratum prosequendum. Dat. tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

XXXVIII **M**Ando tibi vt Achillis Taurelli, cui nuper præfecturam militarem cõtuli, eiusq; militibus statuat des eo in loco, qui tibi esse opportunior videbitur

tur: eisq; dari mandes tectum, lignum, stipulam; vti solitum est; maximeq; conuenit. Dat. quinto Id. Maias. Anno primo. Roma.

Guido Vaina.

XXXIX **C**um tibi certum statutumq; sit Roma discedere; idq; vt nobis volentibus tibi facere liceat, precibus omnibus petieris: vt de Iulo Secundo, cuius stipendia annos aliquot multa cum laude fecisti; optime merito tibi quod petis, do atq; tribuo. Itaq; & Roma proficiscendi, & ad quascumq; nationes Reges populos te conferendi, atque vbi volueris gentium commorandi, harum literarum significatione tibi facultas esto: teq; illis ipsis, ad quos accesseris; quemadmodum quidem de viro egregio effectatq; virtutis, deq; homine meis omnibus valde amico mihiq; percharo facere me conuenit, studiose diligenterq; commendo.

Dat. tertio Id. Maias. Anno primo. Roma.

Francisco Marchioni Mantuæ.

XLI **I**nter Petiliani Comites; quemadmodum appellant; & XL meam familiam meq; ipsam in primis, quo tempore Cardinalem gessi, plurima beniuolentie necessitudinisq; officia paria & mutua extiterunt: vt nihil nolle nos eorum causa, nihil ipsi nostra potuerint, quod ab amantissimis coniunctissimisq; hominibus esset petendum. Ea necessitudo à maioribus nostris constituta eo nunc quidem cum iis, qui superstites sunt, seruatur à me diligentius; quo ipsi magis de rep. benemerentur; cui præesse me Dei largitas atq; benignitas voluit. Quamobrem etiam atq; etiam abstepeo; vt Cole Chappina bonorum, que ab egregio viro patre suo amantissimo tui sibi relicta in Brixiano habet, Assula nam possessionem ne perturbes: sed ipsum patris sui hereditate optime parta frui permittas vel quia ita te velle

equum honestumq; est; vel quod in eo mihi ipsi gratissimū feceris. Dat. prid. Id. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

XLI **E**X tuis literis intellexi Cotignolæ oppidum sese nostris militibus dedidisse. Itaq; postulas vt tibi mentem meam in eo significem. Quam in re volo, & tibi mando, vt oppidanos ita multes itaq; punias; vt arrogans, quæ in nos sunt vsi, eos pœniteat, discantq; se gerere reuerenter, exemploq; cæteris sint, nihil temere faciendi. Dat. prid. Id. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Foroliuensium.

XLII **M**ando tibi, vt quicquid stipendij nomine M. Antonio & Mutio Columnæ Præfectis equitum nostris ab ista ciuitate dudum instituti atq; recepti debetur: Debetur autem, vt mihi demonstratum est, Mutio quidem prope integrum solidum; M. Antonio verò non minima certe portio: id eis omne subductis rationibus curari iubeas sine vlla mora. Dat. quarto Non. Iun. Anno primo. Roma.

Alfonso Atestino Ferrariensium Duci.

XLIII **S**uperioribus diebus te sum per literas hortatus velles Franciscum & Pasottum Fantutios ciues Bononienses huius Reip. homines captos à tuis liberos missosq; facere, & sperans me id abste pro Reip. dignitate facile impetraturum. Postea verò quam ab Hadrianorum Episcopo legato tuo cognoui te laxiorem quidem illi commodioremq; carceris conditionem mea causa dedisse: de libertate verò eis restituenda tempus ad deliberandū sumpsisse dum Hippolitus Cardinalis frater tuus Romam accederet: iterū te atq; sepius & hortor & moneo, cogites, quam sit honestū

nostros municipales, honestissimos viros abste captos tandiu detineri. Quæ quidem res quoniam sine nostræ dignitatis diminutione differri diutius non potest: præterq; quod illis nihil tale meritis mora omnis laboriosissima ærummosissima maq; est: abste magnopere peto, ne Fantutiorum liberationis ni tempus vllum vltius des: vt gratus erga Deum humilisq; animus, atq; officiosa in eius Vicarium mens esse tua facile appareat: quo nihil potest esse laudabilius. Dat. octavo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XLIII **V**enit ad me Hercules Atestinus; narravitq; mihi ab Augustinis ciuibus tuis ad festertium ducenties sibi iam pridem deberi: proq; ea summa adanatem eum, quem ab ipsis Iulio Secundo diuenditum nos habemus, obligatum sibi esse affirmavit. Itaq; petijt agerem tecum, vt Augustinis mandares, sibi quod debent, persoluerent: id ni facerent; à me cuius in potestate adamas est, eos numos sese dixit petiturum. Quamobrem quoniam Iulio nihil omnino harum rerum denuntiatum fuit; isq; gemmam eam aperte mercatus omne illis pretium persoluit, quo de pretio atq; summa pacta inter ipsos stipulationesq; extiterunt: ego sane, qui nihil eius rei habeo, quod non sit Reip. pecunia comparatum; te etiam atq; etiam hortor, cogas ipsos ciues tuos Herculi fidem soluere; vt & is perspicua in re neq; sanè noua perueniat ad suum, & mihi molestia ea de causa non exhibeatur. Dat. octauo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

XLV **E**T si mihi dubium nō est, quin omnes nostri Præfecti militum paratissimi sint, quocumq; oporteat proficisci: volo tamen, vt is omnibus eorumq; vicariis

qui istic sunt, significes, sese mihi rem gratissimam esse facturos, si quamprimum cum suis militibus Parmam Placentiamque se conferent tantisper, dum ea municipia in ijs belorum motibus, quos illis in locis excitari audio, se à me deserta esse destitutaque ne arbitrentur: quæ quidem certe merita de nobis sunt, ut eorum incolumitatem salutem fortunas non negligamus. Id ut libentius faciant, recipere te eis volo, quartam alteram unius anni stipendiorum partem, quam adhuc non merent: à Questoribus representatum iri. Quod si nihil secius profectiois excusatione aliquam quispiam offeret; ei te volo dicere, abunde me ea incommo-
 IIIIX da repositurum non enim facti modo predicationem atque laudem, sed etiam laborum suorum premium consequetur.
 Dat. quinto Id. Iun. Anno primo. Romæ.

Præfectis militum eorumque vicariis.

XLVI **C**um magnopere vos cupiam, cum ea manu, quam habetis, Parmam atque Placentiam accedere ad ea municipia nobis quidem charissima tuenda atque munienda; ne se illi à me ciues atque municipes in his rerum motibus turbulentiisque temporibus vel obliuione præteritos, vel amore ac studio destitutos putent, scripsi ea de re ad Magistratum Bononiæ pluribus verbis: quas ad literas vos reicio. His tantum vobis literis exploratum esse cupio; si eam profectio-
 VIX nem alacri animo atque studio susceperitis; apud me præclare posueritis. Dat. quinto Id. Iun. Anno primo. Romæ.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER III

Maximiliano Marix Mediolanensium Duci.

ALIIATVM est Heluetios pro tua I
 ditionisque tue propugnatione cum
 Gallis apud Nouariam conflixisse,
 eosque superauisse, ac prope ad inters
 mitionem pulsos fugatosque rede-
 gisse. Eares tamen si propter occisorum ma-
 gnum numerum, qui quidem Christianæ Reip. effexi alia
 quando potuissent, incum enim dolore admodum per-
 culit; tamen pro tua in nos obseruantia et meo in te tuosque
 omnis veteri singularique amore magnopere gauisus sum;
 qui te de statu rerum tuarum deturbare atque expellere sunt
 aggressi, eorum conatus cogitationesque non solum irritas &
 inanes fuisse, sed ipsis etiam insignem cladem attulisse. Cuius
 quidem euenti atque victorie Deo Opt. Max. qui te tueri atque
 defendere voluit gratias agere, tantorumque beneficiorum sum-
 mam illi acceptam referre te in primis deest: ut pius, in illum
 esse, ac dignus eo numerem maxime fuisse videre. Quod quidem
 fiet; si duci efferris te victorie dulcedine non fues;
 neque statues eos omnes, qui contra te aliquid conati sunt,
 usquequaque velle te perdere ac persequi. Quam in cogitatione
 ut incumbas, lenissimeque agas; eodem illo meo in te amore
 d iij

beniuolentiâq; admonitus vel potius impulsus te rogo, & quidem valde rogo: atq; vt siquid à quoquam erratum peccatumq; est; est autem fortasse à multis; venia id magis, quàm vindicta dignum existimes, à te peto. Sic enim melius eorum, qui ab alienati sunt, animos tibi beniuolos reddes: neq; infirmabis vllam rerum tuarum partem. Qui enim potes in vllis animaduertere; quin ditionis tue homines multes ac punias? Quod si saepe facias; tuas ipsius opes debilitaueris. Accidet enim id, quod esse tibi exploratissimum debet; vt minus multa perficias; cum timore, nō beniuolentia, erunt negotia constituenda. Extremum illud adiungitur; quod quidem haud scio, an omnium primum atq; maximum sit; quod si parces multis, si veniam pluribus dabis; imitatus Dominum fueris; qui tibi vires subministravit ad tui nominis hostes fugandos atq; propulsandos. Nihil enim illo mitius, nihil iniuriarum minus retinens, nihil ad parcendum, ad miserandum pronius atq; profusius vnquā fuit. Quamobrem redeo ad illud, vt te amantissime hortor, vt tua victoria quammoderatissimo quamq; lenissimo animo vtare. Quod si feceris, neq; aures malivolis hominibus praeberis; id, quod solet esse difficillimum, efficies; prudentiamq; cum fortuna coniunges. Dat. tertio Id. Iun. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

H Eluetiorum contra Gallos victoria: de qua nuntij nuper ad me sunt allati; non solum propter Maximiliani Insubrium Ducis incolumitatem fortunasq; eo prelio restitutas plane atq; confirmatas; sed etiam quia tu pro illo laborasti, mihi gratissima atq; iocundissima accidit. Quamquam sane tot fortes homines, tot claros viros, tantam tamq; bellicosam manum; quæ quidem recipit.

Christiane dignitatem tueri facile propagareq; potuisset, funditus perisse non molestissime ferre non potui. Pacem enim maxime, non bella, hominumq; in Deum pietatem, nō iacturam Christiani sanguinis, aut prelij dimicationem cuius pere singuli exoptareq; debemus. Quoniam autem ad Maximilianum dedi literas; quibus literis hortatus eum sum, ne omnes illos, qui aliqd in se conati moliti ve sunt, dignos putaret quos vsq; ad interitionē persequeretur; peto abste, quem quidem scio plurimū apud ipsum valere; vt autoritate tua studium meum iuues; ostendasq; ei nihil esse vno Principe dignius, nihil omnino laudabilius placabilitate, lenitate, misericordia; nihil contra detestabilius inclementia, iracundia, crudelitate. Itaq; velit iniuriarum obliuisci, mitemq; se atq; flexibilem ad humanitatem praeberet: vt & dignus eo munere, & optimi tranquilliq; animi atq; in primis Deo grati esse maxime videatur; suorumq; populorū notum fortunat, quàm etiā animas possidere, eisq; amicissimis & beniuolentissimis vti possit. Id si feceris; & ipsi optime consulueris; & certe mihi, qui summa illū beniuolentia sum cōplexus, quietemq; & multorū finem laborū cū omnibus, tum illis maxime populis aliquādo tandē dari cupio, feceris gratissimum. Dat. tertio Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

H Eri pro meo singulari in te amore & studio te sum III per literas hortatus, velles in ista tua recenti cōtra Gallos victoria moderatissimo animo vt; neq; duces eos vnuerfos, qui quidem aliquid in te conati sunt, esse vsquequaque persequendos: rationesq; quæ me ad eas hortationes impellebant, illis in literis exposui. His autem literis Gulielmum Marchionem Montisferrati eadem de causa tibi magnopere diligenterq; commendo. Qui quoniam

tenuem ditionem, neq; opibus neq; viris præstantem habet; non potuit se inimicis tuis opponere, eisq; interdicare ne per ipsius fines contra te copias suas ducerent; aut etiam ne illis ex locis secum traberent, quos vellent tibi idem permisurus; si tu in Galliam exercitum ducere voluisses. Quam obrem cum mihi omnium Principum Christianorum, omnium populorum salus incolumitasq; cura esse maxime debeat; existimaui esse te commonesaciendum, malles in eum, qui præter ea nobis familiaq; nostra omni est necessitudine coniunctissimus, liberalitatem et benivolentiam, quam vel odia vel crudelitatem exercere. Sic enim et quæ te digna sunt, statues; et ditionem tuæ ditioni proximam eo tibi officio magnopere denuncies; et mihi erit gratissimum, si te in illum mitissimo esse animo atq; amicitissimo intellexero. Deus etiã qui tantum in te presidij tantum gloriæ contulit; ea de re atq; clementia magis magisq; te in dies et amabit et tueabitur. Dat. secundo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Raimundo Proregi Neapolis.

III

Gulielmum Marchionem Montisferrati virum probum et spectatam virtute hominem, et cum mihi plane charissimum, tum meis prope omnibus veteri benivolentia et necessitudine coniunctissimum commendo tibi sane quam diligenter: Petoq; abste; vt Maximiliano Imperatorum Duci persuadeas, ne in eum ditionem ve eius velit quicquam durius aut acerbius cogitare propterea, quod is Gallorum rebus non auersissimus fuerit. Is enim eius regni status atq; conditio; vt inimicus esse Gallis etiam si velit non possit. Sed quoquo modo se res habet; mihi gratissimum feceris, et Dei Opt. voluntati maxime consentaneum; qui suas iniurias obliuisci, quam vindicare maui; quemq; imitari nos oportet; si Gulielmum cura, ope, studio, autoritate

tua iuueris. Idq; vt facias te plane rogo. Ipsum autem gratissimum et tua benivolentia dignissimum cognosces. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Duci Mediolanensium.

Palatinorum gentem tibi quidem magnopere deditam tuq; nominis obseruantem omni tempore fuisse non dubito. Ego certe vniuersam singulari benivolentia sum complexus. Itaq; te plane hortor; vt in hac tua illustri contra Gallos victoria Palatinos omnes liberaliter trahas; habeasq; meo nomine commendatissimos. Quorum si quis etiam in his rerum mutationibus animorumq; fluctibus, quos hæc tempora tulerunt, a te alienior fuit; quanquam id quidem credere vix possum; sed tamen si fuit; eam tu rene vindices, ne ve propterea in illum animaduertas, abste petos; sed vt lenissimo animo sis, atq; vt Principem virum deceat, plane mitissimo ac liberalissimo. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

Constantinum Cominatum Achaorum Ducem Macedoniaq; Principem et concilij Lateranensis custodem; que propter eius plurimas egregiasq; virtutes, atq; in Romanos Pont. merita perq; veterem obseruantiam tuendum mihi atq; ornandum suscepi; auxilio tuo ijs in rebus, quas in Montisferrateni habet, egere magnopere intellexi. Eum igitur tibi commendo in maiorem modum. Rem profecto mihi gratissimam feceris; si omnibus in rebus, in quibus illi esse vsui poterit studium et liberalitas tua, Constantinum iuueris. In quo certe tua in me obseruantiam maxime agnoscam. Id vt facias; pro meo quidem in te amore paterne, pro nostra vero in illum benivolentia studiose diligenterq; abste peto. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Magistratui Parmensium.

VII **C**ontulit se ad militiam nostram Benedictus Rubens Parmensis, cum leuis armaturæ equitibus I. De cuius fide egregiâq; voluntate ac virtute locupletissimos testes habeo nuncios eius prope uniuersos. Quam obrem mado tibi, vt ei statua tribuas, quo in loco agri Parmensis aptius atq; commodius id fieri posse constitues; stis pendiumq; des, quemadmodum solitum est dari. Et præter hæc eum ita tractes; vt mihi esse planè charus videatur. Dat. xv. Cal. Iulij. Anno primo. Roma.

Guidoni Magno Magistro & conuentui Rhodio.

VIII **S**cripsit ad me Anconitanorum ciuitas nduem eorum spernagnam Byzantium euntem, cui Vincentius Anconitanus præerat, mercibus Florentinorum & Picentium onustam apud Melum insulam à Santolino Rhodio pyrata nulla Reip. Florentinæ, nullabuius imperij ratione habita captam atq; abductam fuisse. Eam ego rem, vt des bui egre molesteq; tuli; à vestris scilicet ciuibus; qui quidè omni tempore Christianæ Reip. propugnatores acerrimi omnibus ab hominibus sunt habitis; cum amicos & socios, tum etiam velligales meos ita turpiter esse violatos. Itaq; te Conuentumq; istum tuum diligèter maximopereq; hortor, des quo celerius fieri potest operam, vt ea nauis cū mercibus omnibus, quæ quidem merces in ea erant tum cū est capta, earum dominis sine vlla impensa restituatur. Aiunt enim pyratham illum sextertia centum sexaginta captiuis dimitendis, nauis mercibusq; reddendis petiisse. Id tibi cum pro Reip. dignitate efficies; vt ea, quæ omnium Christianorum cõmunis est mater, lesa proditaq; à tuis te, quasi gratum filium sui defensorem habeat; tum certe vt iustitiæ serg

uidas; ne cuiquam quicquam per tuos contra fas, contra equum, contraq; bonos mores auferatur. Sed omnino etiam ea te causâ mouere debet maxime; ne istius societatis optimum sanctissimumq; adhuc nomen illustriq; gloria nos tam hanc ignominie contrahat. Quibus quidem causis rationibusq; omnibus illud adiuges; te in eo mihi, qui te summa moperè diligo, rem gratissimam esse facturum. Dat. xvi. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiensi.

M **A**ndo tibi, vt Petro Flisco Cefene Magistratui IX eum militum numerum mittas, quem is abste per tierit, ad factiosos sceleratosq; latronum duces, quos illis in locis impune versari audio, comescendos & comprehendendos. Is enim animi nostri sensus est; vt qui male viuunt flagitiosiq; sunt, suorum scelerum poenas ludant. Dat. xij. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Guid. Magno Mag. & Conuentui Rhodio.

Scriptis prioribus literis; quibus tecum egeram de nã X sui Anconitanorū, quam Santolinus Rhodius intercesperat, restituenda; certior factus sum præter eorum, quos commemorauī, Senensium etiam ciuium sericas las neasq; merces magni pretij ea in nauis fuisse. Quamobrem vt idem illud conficias, eo maiori studio te nunc hortor; quo nobilissima vrbis & nostri studiosissima deq; nobis optime merite ciuium damna detrimentaq; adiuucta sunt cū Florentinorū & Picentium iacturis. Itaq; ad eas hortationes, quas ille mee literæ continebant, magnum vt cumulum his additū literis existimes ad te Conuentumq; istum accendendum, vt eam curam procurationemq; suscipiatis; magnopere à vobis peto. Erit id mihi supra quam dici possit gratū. Dat. xij. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alfonso Duci Ferrariensium.

XI **S**I te non amarem, neq; tua mihi dignitas curæ esset; tamen pro reip. maiestate te hortarer, velles Francis Scum & Paulum ciues Vicetinos ex nobili Portorum familia honestos homines quodq; maxime ad rem pertinet, sacerdotio adlectos, quos quidem ad urbem venientes captos in mari multos iam menses in custodia istic habes; aliquid quando tandem missos facere. Equum est enim, vt qui omnium Christianorum omnibus in terris curam tuendos **XI** & conseruandorum gero; eorum, qui Romæ in Cardinalium familijs, in ore Pontificum Maximorum, in sacerdotum collegio plures sunt annos laudabiliter versati, iactus ras incommodaq; non negligam. Nunc autem, cum ea benignolentia erga te sit nostrâ, vt tuarum actionum fama non minus rationem habeamus; te etiam atq; etiam eadem de re his duxi literis esse commonefaciendum. Peto igitur abste, ne id vltius malum sinas progredi; quod cum tibi in primis dedecori est, dum quos vbiq; gentium tutos esse conuenit, ù abste violantur, tum reip. fraudem indignitatemq; continet: quæ probos & egregios viros ac diu Romæ multa cum laude versatos fueris præsertim addictos male abste haberi aut negligat; aut si non negligit, tamen ferat. Sed ipsos quamprimum in libertatem restituas. Neq; enim que fortasse ratio illos capiendi tunc fuit; quanquam quidem nulla adduci ratio eius rei satis iusta potest; ea nunc est etiã retinendi; cum non solum commercia cum nostris hominibus & locis tua oppida tuq; populi habeant; sed tu ipse quoq; favore meo studio benignolentia tuis iam in rebus non semel vsus fueris. Quamobrem ne vel Pontificis Maximi ratio, vel meus in te amor parum apud te habere ponderis videatur; erit tuæ & prudentiæ & probitatis, dare operam,

vt ij ad urbem venire quamprimum possint. Dat. xij. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

Quoniam satis confidimus omnes nostros militum præfectos paratissimos esse, quocumq; opus est, sine vlla mora proficiscimando tibi, vt eos omnes eorumq; vicarios, qui istic sunt adhibeas; eisq; meis verbis denunties, vt ad urbem Veronæ Maxima miliano Imperatori contra Venetos defendendam se quamprimum conferant: qui quidem meritis de nobis est, ne cuius ditionem vllis ab hominibus vexari diripi q; permittamus. Quod vt etiam facere libentius aggrediantur; recipere te eis volo quartam alteram vnius anni stipendiorum partem per Quæstores eis nostros propediem datū iri. Dat. xiiii. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Rauennæ.

Allatum ad nos est Federicum Gonzagam Francisci Marchionis Matine filium; dum à me, ad quem quidem officij causa venerat, in patriam rediens iter per agrum Raucinatem faceret; ab agricolarū magna manu, qui se in insidijs locauerat, ita exceptum fuisse, vt parū abfuerit, quin ab illis trucidaretur: auci pitiq; fuga atq; cursu extra illius agri fines se celeriter eripientem, equos, vestem suam atq; suorum vi ab armatis interceptam duxeruntq; amississe. Quod quoniam indignissimum factum est & à nostra dignitate neq; studio alienissimum: qui non illum modo optime de me meritum; sed omnes etiam, qui bene viuunt, homines in huius reip. ditione tutos esse magnopere volo; mando tibi, vt super ea re queras diligentissime, per serutereq; eius sceleris omnes partes; atque in reos amandaueris, quemadmodū tibi æquum & iustum videbitur;

in primisq; vt ablata omnia restitui cures Federici procuratoribus, si reperiri poterunt: vel eorum pretium, si distracta fuerint. Quibus in rebus omnibus administrandis confis-
 cendisq; ita te geres; vt egregij adolescentis, qui quidem
 a me propter suam iam indolem & mores regio nobilitatis
 temq; generis paternè diligitur, detrimentis per te atque ini-
 iuria recte atque abunde consulatur. Dat. viij. Cal. Iul.
 Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Duci
 Mediolanensium.

XIII

Certior factus sum Scipionem Fliscum & Hieronymum Adornium ad te atq; ad Heluetios fœderatos meos ex agro Genuensi magnis itineribus contensisse; vt te atque illos ad Octauiani Fregosij Genuensium Ducis nuper lecti res cogitationesq; perturbandas excitarent. Quamobrem statui has ad te literas quamprimum dare; vt intelligeres eum me virum propter eius plurimas excellentesq; virtutes magni semper fecisse; atq; vniuersa nostra cuncta cum gente atq; familia omni officio necessitudinis coniunctissimum habuisse. Quas ad res accessit cum ipsius Octauiani, tum etiam Federici Archiepiscopi Salernitanorū eius fratris viri omnium virtutum genere perornati, quem etiam inter sacrorum nostrorum ministros domesticos ascisimus, in Romanos quidem Pontifices perpetuus cultus; in me verò egregia præter id singularisq; obseruantia & studium: vt nihil ab illis vnquam prætermisum sit; quod ab optimis spectatissimisq; hominibus & Pontificum Maximorum studiosissimis optari expectariq; potuisset. Itaq; illos in fidem clientelamq; meam libentissime suscepi; animosq; meo gratissimos sane atq; charissimos habeo. Quapropter non solum te hortor, sed etiam magnopere abste peto; vt

cum

eum his de causis omnibus, quas commemoravi, tum vel maxime, ne vterius ea ciuitas tam egregia tamq; illustris nostris rebus excitandis perturbetur; Scipionem & Hieronymum contra Octauianum aliquid abste postulantes ne ausdias; ne ve eos, quantum in te erit, impetrare ab Heluetijs quicquam sinas hac in re: sed persuadeas quiescere, tranquillitatemq; sua potius amare patriæ, quod bonos viros facere egregiosq; ciues decet; quam sua ipsorum desideria & cupiditates sequi. Quod si feceris; tua in me obseruantia consuetudine atq; officio maxime vsus fueris; remq; feceris tu & rectam per sese & honestam, tum mihi in primis & gratam & iocundam & optatam: quemadmodū etiam tecum ager Fabritius familiaris meus: quem ad te hac de causa his cum literis misi. Dat. viij. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alfonso Duci Ferrariensium.

Magnopere te hortor; vt si Raimundus Neapolis XV. Prorex, qui exercitum fœderatorum cum impetrio habet, tormenta vlla bellica, quaq; ad ea exercenda vsui sunt, abste petierit; eum tua ope iuues, commodesq; ei quibuscumq; in rebus poteris. Quod eo facere libentius debebis; quod is tormentis illis ad defendendū Maximiliani Imperatoris oppidum Veronam vti vult. Id si feceris quemadmodum te facturum confido; cum Ferdinādo Hispanie Regi, tum erit mihi plane gratissimum. De Maximiliano vero ipso optime præclareq; merebere. Dat. viij. Cal. Iul. Anno primo Roma.

Eidem.

Res rationesq; omnes Archiepiscopi Rauennæ commendo tibi sane per diligentem, eaq; præsertim, que
 ad immunitatis eius pertinent. Is quoniā in primis

XVI

e

cupit possessiones emphyteoticas; quæ quidem ad Ecclesiam suam reciderunt propterea, quod qui eas habebat, pensionem quam tenebantur, non persoluerant, neque passionibus steterant, recuperandi sibi ius et potestatem dari; te hortor, ut ei te tam facilem hæc in re tamque benivolentem præbeas; ut quæ a religioso Principe impetrari fas est, ea is abs te commendatione mea impetret. Dat. septimo Calend. Iul.

Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Urbinatium Duci.

XVII **S**cripsimus ad eam nostram militum equitumque manum, quæ Bononiæ atque illis in locis hibernavit; ut quam primum Veronam se conferret, eamque urbem, quam vel le aggredi Venetos intelligo, tueantur et muniant. Quoniam autem puto fore, ut te quoque cum tua manu illuc accedere oporteat; volo ut te tuosque omnibus viæ atque itineri compares; nequid moræ per te sit, quin ei profectio, cum aduero, præsto esse possis. Dat. quinto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Heluetijs.

XVIII **S**cripsi nudius tertius ad vos; quantoque amore Octavianum Genuesium Ducem complecterer, sane ostendi. Quem quoniam cum ipsum maxime, tum etiam Eodericum Archiepiscopum Salernitanorum eius fratrem familiarem meum mihique in sacrificijs assidentem in meam fidem tutelamque recuperavi; hortatus sum vos, ne illos homines contra eos quippiam apud vos molientes audiretis; ne ve permitteretis eam urbem tam egregiam tamque illustrem bellicis civilibus diu vexatam, quæ sibi finem bellorum et laborum omnium in illo Duce creando magnopere speravit fore, posthac ulterius novis rebus excitandis conflictari; eaque

de causa Fabritium familiarem meum ad vos cum mandatis misi; qui vobis mentem super ea re meam, quam ipsi aperuerant, latius atque commodius explicaret. Nunc autem tametsi pro mea in vos singulari benevolentia, proque vestro in Romanos Pontifices cultu existimem plane vos quæ volo esse facturos: tamen quia certior factus sum, eosdem illos, de quibus ad vos scripsi, a suis apud vos postulatis non recedere; sed omni conatu contendere, ut Fregosios fratres et arcip. administratione prohibeatis, et domo expellatis: iterum vos hortandos monendosque esse magnopere existimavi, ne quid omnino contra illos susciperetur. Ego enim, qui quidem materes eorum et virtutes optime cognovis et perfectas habeo; et vobis polliceor et exopto, si id, quod peto feceritis, vos apud ipsos præclarissime posituros: suamque illis benevolentiam suum vobis studium cumulatissime præstaturus: eiusque rei vadem me pro illis apud vos constitua; nequid amplius dubitare possitis; quin si a vobis contra illos quis impetrare quippiam volet, causam reiiciatis. Nemo enim vobis illis fratribus amicus, nemo fide præstantior, nemo certe in officio constantior atque perseverantior est futurus. Quare totam hanc rem atque causam ita vobis commendo; ut maiore studio et diligentia commendare nihil possim. Magni enim et nostra, et vestra, atque in primis Maximilianæ Mariæ Insubrum Ducis interest, eos fratres, de quorum fide probitate constantia magnopere confido, ei urbi præesse: quæ magni sane momenti ad res Italiæ vel turbandas, vel confirmandas semper fuit. Dat. quarto Calend. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Insu-
brum Duci.

XXIX

ET si existimem ijs te literis lectis, quas Fabritio fami-
liari meo ad te dedi, ipsosq; audito in causa Fregosios
rum ea que volo esse facturum: tamen quoniam pos-
tea intellexi te arcem Genue ab Octauiano petere, eamq;
velle tuis militibus communiere; vt securus esse possis eum
tecum in officio futurum: has alteras etiam dandas: ad te literas
duxiz; quibus te commoneficerem, ne quid omnino contra
Octavianum statueres propter eam causam. Ego enim, cui
tota eius viri vita, natura, mores omnes perfectissimi sunt;
quiq; tum ipsum, tum Federicum Archiepiscopum Saler-
nitianorum eius fratrem mea fide & clientela sum comple-
xus; spondeo tibi, in meq; recipio, fore utrunq; tui studios-
sissimum: ne quid tibi post hac dubitandum sit, quin omnes
contra illos quippiam abs te postulantes reicias. Nemo enim
illis tibi vel in beniuolentia officiosior, vel in fide atq; perse-
uerantia constantior, vel in reddenda gratia diligentior, vel
in vicinitate vttilior & fructuosior est futurus. Itaq; no iam
nostra modo & Reip. dignitatis maiestatisq; interest Octa-
uiano & Federico nihil abs te laboris nihil molestie adhibe-
ri: sed maxime etiam tua, qui ab optimis illis fratribus &
magni erectiq; animi viris & summa prudentia summaq;
integritate preeditis hominibus, quoad illi ciuitati preerunt,
sperare debes plurimas te vtilitates adiumenta q; esse maxi-
ma atq; firmissima percepturum. Quas ob res omnes si non
solum mihi rem gratissimam, sed tibi quoq; maxime com-
dam maximeq; salutarem facere vis; eos fratres ad illius
Reip. administrationem a suis ciuibus vocatos non modo
non vexabis ipse: sed si qui erunt, qui id facere quoquo modo
animati sint, etiam defendes. Dat. quarto Cal. Iul.
Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Metaurensum Duci.

DE cura studio diligentiaq; tua in Fami Fortune mu-
nicipium sedandis factionibus adhibita, de qua cer-
tior factus sum multorum sermonibus & literis epi-
stolaq; tua grauior & prudenter scripta: scire te volo, mihi
in eo rem gratissimam te fecisse. Nihil enim aequo cupio, quam
vt populi, quibus presum, nulla inter se odia, nullas simula-
tes exerceant: sed mutuis animorum studijs & beniuolentia
coniungantur. Verum quia non solum bonarum rerum san-
damenta iacere, sed eas etiam altius construere ac plane pera-
ficere oportet: etiam atq; etiam te hortor, vt adhibitis, si tibi vi-
debitur, ad consiliorum tuorum administrationem teq; les-
uandum laboribus Episcopo Polycastro & Bernardo Car-
dulo familiari meo, opus iam abs te preclare inceptum eris-
gas, producasq; ad summum: desq; operam, vt illius oppro-
brii cuius omni ex parte odia simulatesq; sedentur ipsos
quibuscumq; uoles luendis panis dandisq; cautionibus ob-
stringendo. Volo enim tibi liceat omnia facere atq; constitua-
re super ea re, perinde atq; mihi si adesset liceret: no solum
ratum sed plane etiam gratum habiturus, quicquid statues
ris, egeris, iusseris: dum id vnum abs te contendatur; vt eas
rum inimicitiarum & factionum, quas extinguere & aboleri
cupio, nulla porro femina, nulla renascendi facultates relin-
quantur. Quod si quemadmodum de tua virtute confido,
ita rem confeceris: preterquam quod erit id mihi supra quam
dici possit gratum: Resp. tibi etiam multum debet. Quarto
Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Romanorū Impera-
tori designato.

HERI quemadmodum Deo Opt. Max. placuit, qui delin-
quentium interitum non vult, sed vt eos poeniteat &
e iij

viuant; Bernardinus Carauaiallis Episcopus & Federicus
Seuerinus Diaconus Cardinales; quos antea propterea
quod in Dei Ecclesia sacrosancta atram perniciosamq; scis-
matis nebulam excitauissent, Pisanumq; Concilium con-
flauissent, Iulius Secundus Pontifex Maxe. Cardinalatus
amplitude ac munere sacerdotiisq; omnibus multo uer-
rat, priuatosq; reddiderat; aura Zephiri coelestis afflati
ad veram poenitentiam reuertentes frequenti fratrum meo-
rum Cardinalium Conuentu populari in veste ad pedes se
nostros demissi supplicesq; proiecerunt; veniamq; suorum
errorum & delictorum precibus omnibus petierunt;
paratosq; se dixerunt esse, quam ipsis cumq; poenam statuis-
semus, eam luere & perpeti animis libentissimis; pollicio-
tiq; sunt se posthac sacro Lateranensi Concilio semper ads-
hesuros, semper meae fratrumq; meorum voluntati mans-
datisq; obtemperaturos. Quod ipsum tametsi antea per
eam schedam manu sua scriptam fecerant, qua in postremo
eiusdem Concilii die perlecta poenitentiam eorum humilitate
tamq; declarauit: idem tamen multo quidem clarius atque
apertius praesentes egerunt: Pisanosq; Concilio repudiato al-
tera a se perlecta scheda pleniore scilicet expressiorisq; senten-
tiae planeq; submissioris, quaecumq; in ea acta essent, damna-
uerunt, magnopereq; improbauerunt. Quamobrem, nos
quos quidem ea lege uniuersae Christianae Reipub. Deus
praeposuit, ut nemini vere poenitenti pietatis suae, cuius nos
nimis tros esse uoluit, fores occluderemus; humilitatem eos-
rum, confessionem, poenitentiam gratissimum Deo sacrifici-
cium sperantes futuras, eos ambos paterne quidem antea re-
prehensos atq; castigatos eorundem Cardinalium consensu
ad Cardinalatus officium dignitate sessionemq;, qua prius
utebantur, restituumus. Quod eo libentius feci; quod perni-
tiosum illud scismatis vulnus, quo tunc Ecclesia Dei scissa

disiectaq; ab illis non solis fuit, eorum duorum ad veram poe-
nitentiam reditu coire plane iam sanariq; uidebatur. Ad cu-
ius quidem scismatis nomen extinguendum atq; delendum
ipse certe negligentior ac dissolutior si fuisset; tua tamen
prudentes hortationes me in primis excitare potuissent, ut
nihil praetermitterem; quod ad negotium conficiendum ad-
excitumq; perducendum posse aliquid afferre opis & facul-
tatis uideretur. Itaq; cum per me ipse nihil aeque unquam
optauissem, quam in Dei sponse vultu eam notam cicatrix
cemq; abolerite hortatore libentius atq; procliuus in eam
cogitationem incubui; ut eos viros, quos commemoravi, ab
alienatos dudum a Rep. desistentesq; ad veritatis fontem
recta redeuntes via amice paterneq; exciperem. Qua os-
tium de re non solum nos, sed uniuersa vrbs visa est ma-
gnam voluptatem cepisse; seq; admodu audito eiusmodi
humilitatis poenitentiae restitutionisq; nuntio exhilarauisse.
Ipse autem maximas Deo gratias cum egissem; qui suos de
alienis facit, quiq; nobis dedit tanti sceleris comprimendi fa-
cultatem; haec tibi omnia in primis duci esse significanda:
quem quidem pro tua in Reipub. conseruandam atq; ama-
plificandam cura studio diligentia labore plane scio libenti-
animo has litteras perlecturum: in quibus erit utrarumq;, de
quibus mentionem feci, schedarum & cum ijs abolitionis
nostra eorum peccati, restitutionisq; ad priorem statum
exemplum: quo cognoscere singula melius atque facilius
possis. Te vero: tametsi minus id quidem necesse est fa-
cere me; sed pro meo in te studio mihi tamen faciendum pus-
to: amantissime sane hortor; ut, quod adhuc quidem semper
fecisti, posthac etiam facias; piamq; matrem omnium
Deum amantium Ecclesiam; cuius protegendae causa
post Christi vicarios maximum ipse in terris magistratus

post Christi vicarios

geris; ab omnibus eius pacem atq; concordiam perturbantibus vindices atq; defendas. Dat. quarto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ apud Venetos
Internuntio.

XXII **I**n tellexi Pontechianos; qui vicus in Rodigiensi est Hadriane dioceseos; nolle Aloisij Durantis ipsorum pbano prefecti procuratoribus eos fructus decimasq; persolvere; qui fructus quaq; decime ad eum iure spectat; idq; persolvere se facturos. Quod quoniam & periniquum quidem est, & a nostra dignitate valde alienum; mado tibi, vt Leonardum Lauredanum Venetiæ Principem meis verbis moneas, ne permittat ad templi sui fructus percipiendos vllis ab hominibus Duranti moram fieri: mandetq; magistratibus, dent operam, vt nihil posthac molestie Potechiani eius procuratoribus exhibeant. Ea in re tota omne tuum studiū sic adhibebis, vt non videar frustra scripsisse. Erit hoc & honestum ipsum per se; & mihi in primis gratū: illi autem etiam necessarium; qui ex ijs proventibus se sustentat. Dat. prid. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

XXIII **A**tlatum ad nos est, Sebastianum Bonum, Vincentiū Venerium, & Bernardinum Taiapetræ ciues Venetos; cum captiui apud Gallos quatuor ipsos ante nos fuissent; missos tandē factos, eq; Gallia in patriam redeuntes in tuo regno iterum captos fuisse; esseq; nunc apud Iacobum Galeranium Mediolanensium ciuem in custodia. Quod quoniam per se quidem illiberale admodum est, a tui vero nominis gloria etiam abhorrens; eos; qui nullam partem militiæ attigerunt, quq; per tua loca, quo magis tuti

essent, iter faciebāt, pacis & quietis homines a tuis male haberet: etiam atq; etiam te hortor, velis eos sine vlla mercede quamprimum missos facere. Quæ res eo etiam erit iustior; quod Mediolanenses ciues tui apud Venetos tā secure tamq; libere degunt; quam Mediolani: neq; illos quisquam capti uos vllis in eorum locis facit. Vterer pluribus verbis; nisi res satis per seipsa loqueretur. Vnum addam; quod quanti tibi faciendum sit, statues ipse: si Venetos liberaueris; occasiōnem eorum reip. eripies male in tuos cogitandi. Dat. quinto Non. Iul. Anno primo. Roma.

Ioacchino Marchioni Brandeburgensi.

XXIII **L**itera tue, quibus mihi de Pontificatu Maximo gratularis, per gratæ mihi perq; iocunde fuerunt. Nam & tuum in reip. obsequium atq; cultum, & in me ipsum veterem obseruantiam & studium præ se tulerunt. Itaq; siquid erit, in quo amplificare tua commoda tuamq; dignitatem possim; meam tibi operam in eo libentissime polliceor. Quod autem mihi Ioannem Plancheselem iuris peritum procuratorem tuum doctum sane hominem, & prudentem virum, & agendis rebus in primis idoneum diligenter commendas; facis & ex more boni Principis, & ex ipsius, vt mihi videtur, meritis. Quamobrem & complector iam illū libenter per me ipse; & posthac tua cōmendatione mihi erit etiam charior. Dat. v. Non. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Insubrum Duci.

XXV **I**oannis Galeatij Corrigij ius; quod super oppido Castellatio, cuius est ipse dominus, vel, vt vulgo dicitur, Cosmes, ratione dotis auita habet; tibi magnopere commendo. Is eo oppido a Gallis vi atq; iniuria expulsus, quo primum tempore rebus Mediolanensibus sunt potiti; nunc,

cum tu illos è tuo Regno expulisti, restitui per te in eius op^o pidi possessionem cupit: speratq; fore; vt id, quod optat, nobis commendantibus facile assequatur. Ea opinio ne eū falsat; abs te peto cum ipsius, quem vnice diligo, causa; tum maxime tua: vt in ista tua surgenti adhuc etate ea fundamenta iacias optimi iustissimiq; Principis; vt à te quilibet, quod sui iuris sit, facile se optenturum existimet; eaq; de causa et hominibus omnium Principum charissimus et Deo Opt. Max. omnium hominū gratissimus esse possis. Dat. Non. Iulij. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Metaurensium Duci.

XXVI **C**oncesseram superioribus diebus Ioanni Mariæ Germano viro artis musices peritissimo meoq; familiari sane perueteri arcem Verruchianam per Vicarium custodiendam. Nunc autem quoniam certior factus sum vestrem arcis Praefectum oppidanosq; ipsos omne studium adhibituros esse; ne is aut eius Vicarius ad arcis custodiam admittatur: te hortor; vt Ioāni Mariæ tantum auxilij tui des; quantum ei satis sit ad inuendam illius arcis custodia. Dat. octauo Id. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratibus Bononienlibus.

XXVII **A**d ea, que nouissime Bernardo Bibiena Questori meo scripsistis de ijs, qui se defendunt morantq; faciunt restitutioni de rebus Bentiuolorum fiende, appellationibus Romæ interpositis alijsq; eiusdemodi ad miniculis nixigita vobis et respondeo breuiter, et mandos; vt ea tantum vobis curanda esse tractandaq; statuatis; que in nostris ad ipsos Bentiuolos fratres literis, quarum exemplum ad vos misimus, continentur; neq; vilius hominis trauiersationes et more, que contra eas concessiones fiunt,

vobis impedimento sint, quo minus, que imperant, per vos conficiantur, ad exitumq; perducantur. Dat. viij Id. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

Grauer ac permolestè accepi, te Fabritio familiari **XX**
neo ad te propterea misso, vt tum Episcopo Comens **VIII.**
tum Petro et Augustino et Philippo Triultijs
fratribus possessiones honorum vel hereditatū cretione vel
alijs nominibus iure quæstorum per te illis impedita resti
tuarentur; respondisse, te, que feceris, iure fecisse; scireq; te
nos ita iudicatuos fuisse, si rē atq; causam intellexissemus:
misisse autem te magnis itineribus Romam cum literis cere
tium hominem; qui me omnibus de rebus doceret. Nam neq;
villas abs te literas accepi; neq; tuorum vidi quempiam: qui
etiam si nulla itineris celeritate vsus esset; Romæ tamen esse
hoc temporis potuisset. Vereor autem; ne dum abs te facti ra
tionem expecto; frumenta eorum interea per tuos et messes,
que adhuc quidem in agris sunt, et diripiantur, et distras
bantur; eaq; de causa sint ista interposita more. Quid
enim in te admittere ijs, qui apud nos viuunt, qui nobis pres
sto sunt, qui Reipub. operā suam dant, fratres Episcopusq;
potuerunt? De eorum propinquis et necessarijs, si in alijs
quo deliquerunt; nihil tibi mando, quo minus in eos animad
uertas, vt voles. Tamen si nihil Principe viro dignius, nihil
est altis erectisq; animis magis proprium liberalitate atq;
clementia. Hos; qui Romæ degunt; qui nostros ob oculos
quotidie versantur; quiq; in Dei Ecclesia, in ipsa Petri pup
pe nostro se ministerio dediderunt; eos quidem et tuens
dos mihi esse magnopere existimo; et, nisi per tuos im
pediri rectas et cogitationes et actiones meas patris, sane

tuebor. Nam velle te eis ire ipsum obuiam, existimare nullo modo possum. Veruntamen quoquo modo se res habet; non hortor modo, sed etiam atq; etiam abste peto; vt vel iustitie inductu, quam quidem tueri ipse omnibus modis debes; vel meo, qui tuas res omneis paterno amore charitateq; sum cōplexus, atq; ita complexus, vt nullas magis; sine vlla excusatione aut mora eorum, quos commemoravi, bonorum possessiones vniuersas atque integras ipsorum procuratoribus mandes restitui; tum etiam reponi, siquid ablatum interea fuerit. Ne ipse; qui pro tuo statu dignitateq; tuenda atque conseruanda nihil pretermitto aut cogitationis, aut studij, aut laboris, aut certe beniuolentia; homines honestissimos mihiq; carissimos ac bene de me meritos male à tuis habitos tueri apud te atq; defendere non possum; ne ve mihi toties eadem ad te de re sit scribendum. Quod quidem quam indignum sit; existimare per te ipse facile potes; atq; vt existimes sane velim: quam verò egre à me molesteq; feratur; idem tibi Fabritius exponet: quem ad te propterea remitto. Sexto Id. Iul. Anno primo. Roma

Altosaxo exercitus Heluetiorum Duci.

XXIX **C**um de tuo forti magnoq; animo & in nos propensissimo, & à M. Cardinali Seduno; qui de te nobiscū sepe summa cum tua laude ac dignitate est loquutus; & fama ipsa ac rumore nuntio ea, que de claro & excellenti viro dici possunt, auribus libentissimis audierim; & virtutem tuam plurimi facio; & te magnopere diligo. Itaque solum tuum ab eodem Cardinali mihi tuo nomine diligenter commendatum in ipso iam paterna nostra charitatis sinu collocatū esse existimare te plane volo, ornaturus iuuenem,

cum primum se occasio nobis dederit, ijs ornamentis; quibus perficere possis quantum te amem. Neq; tamen non te ipsum etiam multo maioribus aliquando premijs atq; muneribus afficiam; vt agnoscere meam erga te voluntatem omnibus in rebus facile possis. Hortor autem te; vt quem adhuc quidem te in Dei ecclesiam Romanosq; Pōtīfices praeuisti; eundem posthac etiam praestes; gloriamq; tuam; quam es pie fortiterq; agendo consequutus; eisdem artibus non conserues solum, sed etiam augeas. Dat. quarto Id. Iul. Anno primo. Roma.

Anselmo Crasfio Acolyto.

Studium & diligentia in rem Romanam atq; nos tua mihi sane gratissima accidit: quemadmodum cum M. Cardinali Seduno loquutus sum; qui mihi sepe de te honorifice multa narrauit. Itaq; te sublegi ad ea sacerdotia; que putauit ex tuo vsu animaeq; salute tibi fore; cuius rei literas ad te confectas mittimus: vt & beneferare de nobis possis; & in tuo erga nos officio posthac libentius constantiusq; permaneas.

Dat. quarto Id. Iul.

Anno primo.

Roma.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER IIII

Heluetiqs libertatis Ecclesiasticæ defen-
soribus fœderatis nostris.

I

QUIDEM cum in ea victoriâ; quâ
superioribus diebus maximâ estis atq;
clarissimam consequuti; vnum illud
vel pro natura mee sensu & lenitate,
vel pro credito mihi communis paterni-
tis atq; Pontificis munere doluerim,
tantum scilicet humani sanguinis effusum esse, tantam Chris-
tianorum hominum manum tamq; fortem cecidisse: valde
tamen vehementerq; lator; vos, qui Ecclesiæ Romanæ li-
bertatem defendendam tuendamq; suscepistis, vestros eiusdē
libertatis hostes fugauisse propeq; deleuisse. Quæ exre ma-
gna vos gloria magnæq; vtilitates sunt subsequite. Neq;
enim minorē ex vestrīs cōmodis honoribus incrementis volu-
ptatem capio; quàm par est patrem capere in optimorum &
charissimorum filiorum prosperis felicibusq; rebus. Illud
etiam me voluptate magno pere afficit; quod qui legitimam
Dei sponsam vexare, inconsutilemq; Christi tunicam scin-
dere sunt aggressi; quos quidem antequam in eam cogitatio-
nem atq; scelus animum induxissent, omnium rerum gloria
florere videbamus; vt primū se malis conatibus dediderūt,

infeceruntq; sismaticis prauitatibus, imprecationumq; Iu-
lianarum insipientis vocis tacti percussiq; sunt; statim ilo-
lis amare omnia infelicitersq; ceciderūt: partaq; ab ipsis glos-
ria simul cum regno ad eos, qui aut Ecclesiæ Romanæ pas-
rent, aut eam tuentur, facile trāsūt. Quibus de rebus omnia
bus ego maximas immortalī optimoq; Deo gratias, agamq;
dum viuam: qui ab alienatos à se desidentesq; respuit: suos
aut iacentes subleuat, aut stantes non deserit. Vos autem;
quos idem Deus suæ voluntatis esse ministros voluit; cha-
rissimos animoq; meo sensibusq; omnibus planè habeo con-
iunctissimos. Neq; vos moueant improborum voces, quæ
vt intelligo iactantur temere ille quidē atq; iniuste, nos relis-
quosq; fœderatos nostros cōpositis & pacatis rebus vestrū
præterea nomen vestrāmq; beneuolentiam non curaturos.
Nam me quidem ab eo fœdere, quod mihi vobiscū est, quoad
vos non pœnitebit, nihil profecto abducat. Quin illud etiā
dies noctesq; cogito ac verso; quo nam vos pacto cum omni-
bus fœderatis mihi Regibus ac populis cōiunctos facere atq;
fœderatos possim: vt & securiores esse maiori fulti præsidio
possitis, & eorum omnium adiumento & cōspiratione orna-
tiores. Quod Dei benignitate breui futurū confido. Itaq;
hoc sic habetote; vt de mea pronâ propensaq; ad vos amara-
dos ornandosq; volūtate studio beneuolentia vobis met ipsi
omnia polliceamini; quæ expectari possunt ab huius reip.
Præfeto vestrinominis amatissimo vobiscumq; cōsociatissia-
mo. Hortor autē vos, planeq; à vobis etiā atq; etiā peto &
postulo; vt quæadmodū adhuc quidem egregie laudabiliterq;
fecistis, seduci vos ab alienariq; à nobis quorūquā malivolenti-
artibus posthac ne permittatis: sed cōtra erigatis potius; dilige-
ntiamq; vestrā ea in re etiam adaugeatis. Quibus de reo-
bus omnibus Ennius Episcopus Verulanus aget vobiscum

latius. Dat. Prid. Id. Iul. Anno primo. Roma.
Maximiliano Mariæ Insubrum Duci.

II **I**ntellexi, quod quidem mihi permolestum accidit, te quos
rondam non optimorum hominum hortationibus Augusti
scimus Panzarolam Genuensem virum egregia virtute
& iuris civilis scientia in primis clarum, vna cum eius filio
comprehendi a tuis custodiis iussisse, cum existimares ve-
ra esse posse, quæ de eo iactabantur; ipsum scilicet contra te
ditionemque tuam cogitavisse facereque voluisse. Quam rem
cum melius intellexisses, neque quicquam vere ab eo contra te
perpetratum comperisses; laxiorem ei te carcerem dari man-
davisse: fortasse etiam nihil in illū durius atque acerbius præ-
terea cogitare. Id autem non statim ab initio intellectū est.
Itaque primus eius rei nuntius mihi, ut dixi; molestissimus
fuit. Secundus aliquantum de mea priore molestia detraxit.
Verum quoniā cum virū propter eius egregias plurimasque
virtutes & excellentem doctrinam & amari multum quis
dem antequā essem Pontifex Maximus; eiusque in me beniv-
olentia opera studio multis in rebus usus sum; & nūc etiā
viti certis in causis maximis atque gravissimis cogitabam;
eramque ad illum ipsi de rebus literas iam daturus: te, quantum
consequi amore erga te meo possum, hortor; ut quicquid il-
lud est, quod superest aut suspitionis aut cause, quin illum
missum facias; id omne mihi remittas & cōdones; ipsumque
Augustinum & eius filium rogatu meo statim nō solum res-
tutui, mandes suis; sed etiam eo loco habeas apud te, quo has
bebas antea; tuamque illi benevolentiam integram atque solidā
reddas: quemadmodum & ipsius virtus meretur, & mee
in te charitati largiendum est: ut eo viro uti, atque illi ea, quæ
volo, curanda tractandaque mandare quamprimum possim.

Erit

Erit id mihi tam gratum, ut nihil gratius. Dat. xv. Cal.
Aug. Anno primo. Roma.

Lucretiæ Duci Ferrariensium.

Cogitationes tuas ardoremque mentis & propensum III
ad religionem studiū & amari antea, plurimisque sem-
per feci, pulchrum atque arduū existimans te in magna
deliciarū omnium affluentia propter domesticā amplitudina-
nem splendoremque positā continere in timore Dei cogitatio-
nes tuas; dareque te in omnia pietatis officia, erectoque animo
cœlestia aternaque spectare. Et nunc studium idem tuū pro-
sequi amplectique favore aliquo meo cupiens, id, de quo me dili-
gentissime rogas, feci: ut quæcumque tibi & Alexander VI. &
Iulius Secundus Pontifices Maximi ad tuæ animæ salutē & pes-
tantia suis ad te datis literis concesserunt, aut etiam quoquo
modo tibi condonauerūt; ea omnia, uti recte rationabiliterque
concessa magnopere probarem. Quod quidem & si erat
ipsum satis amplū per sese ad id, quod optas cōsequendum:
tamen quo melius atque facilius voluntatem erga te meā pers-
picere possis; quatenus opus sit, eadē illa tibi ipse etiam cō-
cedo & largior. Quorū omnium sensum non secus, atque si
eum bis in literis expressissem, certū & ratum haberi volo:
deleoque quicquid officere huic meæ vel confirmationi, vel cō-
cessioni atque muneri potest. His autem ad te dandis literis
eo promior fui; quod te spero de cœlesti Dei gratia deique boni-
tatis eius fonte vberius haurientem in illius purū cultum,
atque in omnia laudabilia & illi grata studia animaque tuæ
salutaria libentius etiā posthac atque ardentius quotidie iturā.
Reliquum est; ut tibi persuadeas, me earum rerū omnium, quæ
honestam tui animi voluptatem, commoda præterea incolus-
mitatemque tuam contineant; nihil tibi unquam negaturum.
Dat. xiiij. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

f

Herculi Marefcotto Bononienfi.

III **G**Ratæ mihi tuæ literæ fuerunt: et amo enim te quis dem ipse: et ex te mihi omnia sunt iocunda. Itaque velim tibi persuadeas charissimū te mihi esse. Quos nam autem certior factus sum Ioannem Aloisium et Aemilium liberos tuos haud ita moderate temperanterque vivere, ut ex te natos decet: de quibus meminisse potes quem tecum sermonem habuerim, dum Bononiæ Legatum agerem: volo ut illos Romam mittas tantisper, dum continere discant sese, paternamque virtutem atque modestiam imitari: quos quidem pro eo, quo te complector animo, et libenter videbo et tuesbor diligentissime. Dat. x. Calend. Aug. Anno primo. Romæ.

Marco Antonio Calumnæ.

V **A**llatum ad nos est, te certis hominibus locum ad certamen singulare, tuis in oppidis, quæ oppida in huius reip. imperio sunt, concessisse. Id quoniam est contra Iulij Secundi Pontificis Max. literas; quibus in literis eam certaminis rationem gravissimis pœnis interdicite: mando tibi ut nullo pacto tuis in oppidis atque locis certamen aliquod singulare permissas fieri: easque, de quibus dixi, Iulianas literas omni ex parte et ipse per te ratas habeas, et haberi mandes à tuis: quarum exemplum his cum literis ad te misi. Dat. viij. Cal. Aug. M D X I I I. Anno primo. Romæ.

Magistratui & XL. viris
Bononiensibus.

VI **Q**uoniam et urbem Bononiæ singulari benevolentia sum complexus, et eius urbis ciues incolasque omnes pacate atque tranquille posse degere maxime cupio: eos homines abesse ab eâ urbe volui, quibus

presentibus vos minus odijs civilibusque seditionibus vacuus putabam fore. Nunc autem cum intelligam redire Bononiæ quotidie sine venia concessioneque nostrâ nonnullos ex illis ipsis, quos dico: ea res cum propterea quod contra voluntatem meam in primis est, tum vel maxime quod sine fraude istius civitatis et bonorum offensione accidere non potest; ferenda mihi esse nullo pacto videtur. Itaque volo edicoque, ut qui dolo malo non datis cautionibus, et pretis que eis conditionibus, quæ in nostris de Bentiuolorum restitutione scriptis literis continentur, ad urbem istam revertuntur; ij animadversionibus per magistratum adhibitis puniantur; ut et ipsorum retundatur audacia, et reliqui discant nihil contra concessiones nostras audere. Eorum si quis erit; qui non tam malitiose, quam inconsideranter, neque malo animo redierit ad suos: is exire confestim iubeatur de Bononiæ finibus. Præterea quoniam certior factus sum illis plane absentibus, quos abesse in primis volui, non desore in ista civitate, qui sese in eorum locum ipsi subrogent; libidinemque pro temperantia, audaciam pro virtute exercentes sibi vni omnia licere arbitrentur: his vos literis commonefacio; ut eam animorum improbitatem esse vobis comprimendam statuatis modis omnibus, qui à iustitia proficiantur; idque in primis curandum, ut quæ iustis de causis à magistratu imperantur, ea quamprimum explicentur, conficianturque non secus, ac si essent me presente imperata: neque aliquis sit, qui ea negligat: quos quidem esse sæpe multos intelligo. Id si feceritis, timentemque certorum hominum vestrorum civium surgentem aciam plane nimium lascivientem compescueritis; mos certe, consuetudo, lenitasque mea nihil immutabitur. Sin autem, quod vereor, indulgentia vestra de sua insolentia, vestri,

f ij

qui male viuunt, ciues nihil remittent; cogar ipse ea, quæ mihi opportuniore esse videbitur, ratione publice istius urbis indemnitati salutiq; consulere. Ea enim mens est nostræ; vt paucorum hominum causa populorum pax atque tranquillitas ne impediatur. Dat. viii. Cal. Augusti. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Infubrum Duci.

VII **E**Xistimabam te & meo rogatu & publicæ utilitatis causa per motum Octauiani Fregosij Genuensium Ducis rebus nullum negotium, nullâ omnino molestiam allaturum; vt primum certior factus esses, illum fratremq; eius Federicum Salernitanorum Archiepiscopum in meam societatem esse receptos: illosq; & fuisse antea mecum & cum mea familia vniuersa omni necessitudinis genere coniunctissimos; & nunc amari à me ita paterne, vt eos apud me in optimorum & charissimorum filiorum loco positos habeam. Putabam enim eos omnes, quos amare tuererq; ipse, eosdem abs te non minus tutos esse; quàm sunt à me vel tui omnes, vel ipse tu: cuius incolumitas quantæ mihi curæ semper fuerit, non dicam; ne videar, beniuolentiâ erga te meam verbis repetens, de tuo in me studio minus liberali velle conueniri. Nunc autem cum intelligam ipsum Octavianum sollicitari à tuis posteaquam non vnâ à me ijs de rebus literas acceperis; petiq; tuo nomine quandam pecuniæ summam ab eius legatis, si se tutum esse à tuo imperio vult; nō potui non agre molesteq; ferre istam indignitatē: quam tamen ipsam proficisci abs te vix adduci possum vt existimem. Itaque illam in tuos ministros libenter reijcio. Verum utcumq; se res habet; te quo maiore studio possum, hortor, neq; solum hortor, sed plane etiam commonefacio; vel mando potius, eo

more felicet; quo, qui amant, ijs, quorum amantes sunt, mandandi ius habent æquissimum atq; optimum; nec permittas Octauiani rebus tua causa quicquā molestiæ adhiberi: quæ tamen mihi curæ nunc quidem sunt; quàm res Florentiæ atque nostræ; neq; minus cordi vnquam fuerunt; quàm ipse tuæ semper fuerunt. Sed potius si qui sunt, qui id facere conentur; eis tu aut persuadeas ne faciant; aut, quantum in te est, prohibeas: existimesq;: si modo ea cogitatio mouere animum tuum potest, vt Octauiano etiam amicus auxiliatorq; velis esse: nullate in re æque de me mereri posses; ac si illi te beniuolum beneficiumq; præbueris. Iis autem virtutibus cū Octavianus ipse, tum eius est frater præditus; nullū vt officium ponere melius queas; quàm quod in eorum beneficio posueris; etiam si socij nostri non essent; nosq; ipsi pro eorum incolumitate dignitateq; vel conseruanda vel etiam augenda non laboraremus. Quod si vnquam quicquam operæ in eorum commodum quietemq; adhibuisti; quod ab initio ex ipsis intelligebam fecisse te; secrete plane volo, id mihi tam esse gratum, quàm quod gratissimum. Dat. ix. Cal. Aug. M D XIII. Anno primo. Roma.

Marco Musuro Cretensi.

VIII **C**um magnopere cupiam Græcorum sermonē & Græcas disciplinas iam prope abolitas atq; deperditas restituerē, & quantum in me positum est, consulere bonis artibus: exploratumq; habeam & præstanti te doctrinæ & iudicio esse præditum singulari: mando tibi, vt suscipias diligentem curam adducendi ad nos ē Græciā decem aut duodecim aut sane quot voles ipse, liberalis ingenij bonæq; indolis pueros: vnde latinis hominibus linguæ illius verus germanusq; vsus, restaq; cognitio, & tanquam seminarium

quoddam bonorum studiorum commode confici & comparari possit. Quae de re Ioannes Lascaris vir propter suas virtutes & multam ijs in literis doctrinam mihi valde charus scribet ad te pluribus verbis. Te vero pro tua veteri in me obseruantia, quae opus esse ad eorum studiorum rationem & hanc rem, quam paro, cognoueris, sane confido summa diligentia curaturum. Dat. viii. Id. Aug. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Varruchianæ arcis Praefecto.

IX **C**um mea voluntas sit, ut tibi de salario, quod ex curstodia arcis Varruchianæ debetur, integre satisfiat: itemque si quid aliud est, quod ad te iure aliquo spectet, de eo tibi pro iustitia consulatur; ut sine tuo damno arcem ipsam vel Ioanni Mariae familiari meo, cui eam arcem concessi, vel eius procuratori tradere possis: mando tibi, ut sine vlla excusatione aut mora ad nos venias: ut ex te intelligere possim, quae volo. Dabitur autem à me opera, ut rebus tuis bene compositis Roma proficiscare. Dat. tertio Id. Aug. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato.

X **A**ntonium Cominatium, quem ad me misisti, & vidi & audiui libentissime cum propter ipsius virtutem & in rebus, quas mecum egit, enuntians mirificam prudentiam; tum vel maxime quod abs te veniebat; à quo nihil mihi esse non gratissimum potest: Eum autem cum celeriter confectis constitutisque, de quibus agendum erat, rebus ad te remittere maxime cuperem; tamen ea fuerunt eiusmodi; ut is propter temporum difficultatem, dum diem ex die ducimus spe expectationisque ea, quae volebamus, ex

sententia conficiendi, suum ad te reditum meo iussu ad hoc diei distulerit. Quanquam quidem non illum idcirco nunc ad te remitto; quod omnia, quae per me confici cupiebas, confecta iam explicataque sunt, de certis enim adhuc rebus constituere ea, de qua dixi, temporum difficultate impediende sane non potui. Sed volui, ut & rerum non confectarum causas, & reliquarum rationem & statum mentemque super ijs meam eodem Internuntio cognoscendi diutius tibi scilicet ne deesset. Itaque illum ad te remitto: cui animum meum aperui: eius omnem sensum, quae est probitate, ipsum ad te diligenter perlaturum plane confido. Dat. Id. Aug. Anno primo. Roma.

Angelo Cospo.

Accipio excusationem tuam; quam affers de aduentu XI tus Vlyssis fratris tui ad nos dilatione & mora, agram scilicet ipsius valetudinem: quae quidem mihi permolesta est: amo enim te atque illum, ut scis, charosque habeo. Itaque illi meis verbis denuntiabis, curet valetudinem suam: quam quidem cum recuperarit; det se itineri, ad nosque veniat: quemadmodum Bononiae Magistratui etiam scribis: mus hac de re: quas ad literas te atque illum reijcio. Dat. xviii. Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Herculi Marefcotto.

Ad tuas literas, quibus excusas te ad ea, quae scripsi de mittendis Romam liberis tuis; breuiter sic respondeo XII deo: amari te à me; excusationemque tuam accipi bonam in partem: Verum velle me, te omnino eos Romam mittere: ut etiam Magistratui Bononiae scripsi. Dat. xviii. Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Laurentio Maluitio.

XIII **E**Xculationem tuam, qua mecum per literas vteris de tua ad nos aduētū, eatenus admitto; vt te bono in me animo esse planè existimem. Volo autem, & tibi mando; vt reiectis omnibus impedimentis Romam venias. Ceterum ad eas literas, quas hac de re tota Magistratui Bononia dedi, te referes: quæq; tibi is meo nomine mandauerit, ea facies sine vlla tergiversatione aut mora. Dat. xviii. Calend. Sept. M D X I I. Anno primo. Roma.

Annibali Bentiuolo.

XIII **A**llatum ad nos est te quedam contra meam & reip: dignitatem libertatemq; moliri: quod quidem vt crederem, non potui adduci. Excidisse enim ex animo tuo qua in te liberalitate vsus sim, non existimo. Itaq; potius à maleolis hominibus ea iactari & fingi putavi. Verum ne illis, si qui sunt, tui vltius criminandi des locum, tuq; eas calumnias diluas; te hortor, vt vna cum filio tuo Constantio ad me quamprimum venias: te enim ego atq; illum amico, vt soleo, animo paternoq; videbo: tuq; vs de rebus, quæ tibi obijciuntur, presens melius & facilius nobiscum transiges. Dat. quinto Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Magistratui Perusie.

XV **H**eri media in vrbe Carolus Gratianus sicariq; qui cum eo erant, quinq; Gentilem Martianum districtis gladijs aggressi trucidauerunt. Quæ res tam mihi molesta accidit; vt omnem curam adhibendam statuerim, vt illi latrones sui sceleris penas luant. Quamobrem

mando tibi cum indignationis nostræ, tum aquæ & ignis interdicti pœna; vt nihil prætermittas eorum, quæ ad illos omnes capiendos conferre iuuareq; te poterunt. Itaq; si de me bene mereri postulas; cura, enitere, confice; primum vt Carolum ipsum tanti facinoris caput, deinde reliquos quinq; comprehendas tradasq; custodia. Id si assequi poteris; statim ad me ea de re mittito. Scribo autem in hanc ferè sententiam Malatestæ Balioni: qui cum rem omnem committat, cabis. Spero enim ipsum pro ea, qua illum prosequor, charitate, proq; eius in me studio omnia facturum, quæ ad ea, quæ volumus, cõficienda pertinebunt. Tu verò si vlla in re alia studium diligentiamq; in me tuam ostendisti, aut ostendere cõcupuisti; hanc ipsam mihi te in posterum commendandi occasionem ne prætermiseris. Dat. quarto Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Malatestæ Balioni.

XVI **Q**uo te amore complexus semper fuerim; quantoq; studio ornandi tui, tuasq; fortunas dignitatemq; amplificandi tenear; profecto tibi esse debet exploratissimum. Multa enim atq; illustria mea in te paterna officia & studia extiterunt. Hanc benevolentiam voluntatemq; erga te meam longe maiore atq; in tua comoda paratiorē & prouociorē efficiendi pulcherrima tibi sese facultas obtulit. Heri media in Vrbe Carolus Gratianus sociq; qui cum ipso erant, quinq; Gentilem Martianum multis vulneribus cõfossam turpiter fœdèq; interfecerunt. Quæ res ita me vehementer commouit; vt omnem curam adhibendam statuerim, vt illi sicarij pro sui sceleris atrocitate puniantur. Quid enim vlli tutum, aut quis esse locus securus potest; si talia Romano prope in foro moliri atque patrare homines

auderint? Quamobrem mado tibi atque impero; vt vna cum Perusia magistratu des operam; vt Carolum sociosq; quibuscunque modis atque artibus comprehendatis. Quam sane rem eo curare diligentius debebis; quod eius sceleris perpetratio notam atq; ignominiam affert Gentili Balioni pro pinguo tuo; qui cum nefarius ille trucidator Roman venerat. Itaque vt mentis animiq; mei sensum melius atque apertius intelligas; scire te plane volo; si madatis imperioq; meo ea in re obtemperaueris, Carolumq; ipsum et socios captos comprehensosq; Magistratui tradideris; me datum operam vt intelligas te mihi rem gratissimam fecisses; melioreq; quam adhuc fueris, loco apud me futurum. Sin aliter, ac spero deq; studio diligentiaq; tua confido, tibi stat tuus esse faciendum; hoc est, si latrones illi tua cura tuoq; studio fulti non capiuntur; quo te magis amo, charioremq; habeo, fortunatq; tuas dignitatemq; amplificare magis cupio; eo te grauioribus indignationis odiq; mei stimulus insectabor. Dat. quarto Cal. Septemb. M D X I I. Anno primo. Roma.

Malatesta Balioni.

XVII Intellexi profectum te in Volcos esse, vt id municipium Hippolyto Atestino Cardinali traderes. In quo tamen si gratius mihi fecisses, si eam profectioem mihi antea per literas significauisses, meq; vel mandante vel admonito susceperis: tamen de eo adhuc officio non culpo. Mando autem tibi atque ijs, qui tecum sunt, vt domum quamprimum redcat; ne ve vllum aliud municipium aggrediamini. Quod si, antequam haec tibi litera sint reddita, locum iam aliquem fueris aggressus; impero, vt eo statim relicto omnibusq; tuis abductis militibus ab eo recedas. Id qui non

fecerint, ea poena, quae est de laesa maiestate, teneantur. Ceterum quoniam heri ad te scripsi de scelere per Carolum Gratianum sociosq; perpetrato; te hortor, vt cura studio diligenti labore denique omni tuo mandata nostra explices. Nihil enim mihi aut gratius potes facere, quam si rem confeceris: aut molestius; quam si mihi non parueris praesertimq; fueris, quodq; magis indignationem in te meam excitare possit. Dat. tertio Cal. Septemb. Anno primo. Roma.

Magistratui Foroliuensium.

Attulerunt mihi non mediocrem molestiam ea, quae scribis de parricidio isto in agro perpetrato. Quamobrem non diligentia solum tua, quam adhibes in conquirendis eius sceleris facinoris mihi magnopere probatur: sed mando etiam tibi, vt in illis puniendis, si eos comprehendes, nihil remittas seueritatis: quae cum iustitia coniuncta sit: sed ita agas; vt id, quod egeris, exemplum ceteris praebeat, quo exemplo ab eiusmodi concipiendis facinoribus absterreantur. Dat. prid. Cal. Sept. M D X I I. Anno primo. Roma.

Sixto Cardinali Sancti Petri ad vincula Procancellario.

Significauit mihi Bernardus Bibiena Questor meus Nicolai fratris tui nomine, Episcopatum te Lucensem Andreae Franciotto velle tradere. Quae quidem mihi res vehementer probatur. Amo enim valde hominem cum mea quidem sponte; tum vel maxime, quod is charissimus fuit Galeotto Cardinali fratri tuo; qui cum mihi, vt scis, summa necessitudo singularisq; beniuolentia intercesserat. Itaque non solum ea de re magnopere laudo; sed hortor etiam, vt quod semel in animum induxisse tuum

velle facere te, id re efficias. Quod ut commodius facere possis; polliceor tibi, me & Episcopatus tui tibi quandiu vis xeris, & Praefecturarum militum Hierosolimitanorū, quas ille possidet, fructus ipsi Andreae reseruatū. Quin etiam, si erit opus, tuq; ita statues esse faciendum; Episcopatus tui fructus aliorum sacerdotiorum fructibus, qui tantidem sunt, tibi facile compensabo: nihilq; praetermittam earum rerum, quas tu fieri voles; ut id iam ipsum libentius facias. Dat. prid. Non. Sept. M D XIII. Anno primo. Roma.

Regii Lepidi & Parmæ Magistratui.

XX D E istarum ciuitatū nostrarū nobisq; multas ob causas charissimarum Parmæ ac Regii propèso spectas toq; in me animo que scripsisti multa cum ipsarum laude municipumq; prope omnium cōmendatione; ea mihi optatissima fuere. Nihil enim a que cupio; quā eos, qui hoc in Imperio sunt, cum esse ipsos egregia probataq; virtute; tum nostræ in eos beniuolentiæ atq; amoris cumulate res pondere. Dabo autem operam; ut sese bene posuisse cogitationes suas eiusmodiq; officia cognoscant: meq; eorū commodis utilitati dignitati neq; negligentē, & certe gratū experiantur. Quo enim ipsi ad huius Reip. Imperiū & ardentius se contulerunt, & in eo constantius permanent; ea magis conuenit me omnia cogitare & statuere; quæ quidem aut hanc ipsorum egregiam voluntatem augeant; aut certe perpetuam faciant. Quia in re nihil omnino vel studiū praetermittam vel laboris. Itaq; utraq; ciuitatem meis verbis bono animo iubebis esse, tuq; eas iuste continentēq; reges. Quod facies; si te non tanquam ad tempus praepositum istis ciuitatibus; sed quasi verum atque à natura institutū vniuersiusq; ciuis esse te parentem existimabis. Dat. prid. Non. Sep. Anno primo. Roma.

Regii Lepidi Magistratui.

L Egi permolestè tuas literas; quibus me de duobus ciuibus isto ipso in foro trucidatis certiorē facis. Itaq; quoniam municipes istos & magnopere diligo, & esse cupio quantutissimos; ages contra illos, qui tam audax tanq; atrox facinus atq; scelus perpetraverunt, non solum iuste, sed etiam seueritate summa; ut exemplum ceteris statuas ab eiusmodi facinoribus se continendi. Reliquis de rebus proximis ad te literis scripsi. Itaque nihil addam nunc quidem. Tu verò mandata nostra cōficies curabisq; diligenter, quæ curanda sunt. Dat. prid. Non. Sept. Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Boemiæq; Regi.

L Ectis tuis ad me fratresq; meos Cardinales literis; quæ quo in discrimine tuum Pannoniæ Regnum ob Turcarum apparatus versaretur, significabant; & Martino Colocensis Ecclesie custode Internuntio tuo audito; statim vna omnes totā re diligenter atq; amāter cogitantes statuimus; ut nihil eorum, quæ ad tuam ditionem tuendam, communesq; Christiani nominis hostes hoc tempore à tuis finibus repellendos esse vsui possent, à nobis praetermitteretur. Existimabamus enim & pro tua maiorumq; tuorū in Romanos Pontifices obseruantia; & pro gentium, quæ tuo in Imperio sunt, fortitudine bellandiq; vsu prope assiduo quotidianoq; cum Turcis; si quo incommodo tuum istud Regnum tuq; populi afficerentur; id omne huius certe Reip. pub. nostrumq; singulorum incommodum plane futurum. Itaque, quod primum petiisti de tributis auxilio; quantum quidē praesentium rerū status atq; hæc tempora tulerunt; tibi id permisimus, iis ut opibus ad te leuandū bellumq; ad ministrandū uti posses. Deinde, quod nos rogas, ut sedās

Christianorum Regum & Principum inter se dissidentium animis, atq; ad cōmune bellum contra Turcas incitandis curam & studium adhibeamus: in eo dies ac noctes cogitationes meas plane consumpsi. Mitto autem nunc quidem ad illos ea de causa Internuntios meos Episcopos viros auctoritate experientia doctrinaq; praestantes; qui eorum controversias componant, ipsosq; concilient. Quos quidem singulos tandem hortari vrgeriq; per eosdem Internuntios nō desistam; quoad res ad eum, quem volumus exitum perducatur. Id si confieri per illos minus commode poterit; aliquot ex meis fratribus E. R. Cardinalibus legabo; qui ad illos properē se conferant; remq; conficiant. Quae confecta, sedereq; ab Regibus inuito tributū ipsum per vniuersum Christianum orbem edictis amplissimis promulgabo: sacerdotibusq; cum sanctissimis, tum eloquentia clarissimis mandabo, vt omnes homines ad id non minus pium, quā necessarium bellum accendāt: vt celerime periclitanti sane, torq; iam clāna, tot porro calamitates perpeffa Christiane Reip. tuoq; in primis Regno optime de ea merito succurratur. Quod quidem certe bellum hoc si tempore à nobis susciperetur; irritos conatus nostros omnes atq; inanes ipsa temporafacerent. Quis enim pecuniam, quis militem remotissimis à se gentibus tribuat; qui pro patria, pro liberis, pro salute sua arma domi tractare cogatur, hostemq; intra lares suos habeat? Neq; Principes sanē ipsi, etiā si populi sui velint, in presenti rerum perturbatione militem egredi, pecuniam erogari, arma opes vllas exportari suis ē simbus partiantur. Nos verò ipsi per nos mouere aggrediq; tantam rem fortasse possumus; sustinere atq; perficere non possumus. Quae cū ita sint; confido tamen, & pacem eam, quam omnes votis omnibus concupiuimus, Christianos inter Principes mature posse confici; & tua in cōmoda, de quibus ad

nos scripsisti; vel cum fecore celerime reponi. Deus enim Opt. Max. qui ob excimium rerum optimarum euentū praesclarosq; exitus interdum malum sinit aliquod non maximū existerē; istos tuos labores, eum Turcarum apparatus ad conciliandos Christianorum Regum animos quasi molitionem quādam adhibet; quae infectas odijs malisq; cupiditatibus obstructas eorū mentes ad eam, quā volumus, coitionem consensumq; attrahat; impiaq; illorum adhuc quidem arma ad mutuam aliquando tandem pietatem communemq; cum vtilitatem, tum etiā dignitatem conuertantur. Quam obrem fili mihi quidem charissime atq; optatissime erit tuae fidei atq; prudentiae in Domino atq; in eius viribus confidere. Neq; enim à militum robore & numero, aut ab apparatu vllō bellico; sed à Dei virtute, sed à Domini nutu detuis atq; nostris hostibus tibi victoria est expectanda. Recordare, quae is quondam facinora, quas res quāq; magnas per Gedeonis, per Ieptae, Ionatae, Dauidis, per Iudae Machabaei manus confecerit: quarum rerum memoriam antiqua liaetere sempiternam esse voluerunt. Quae profecto omnia maxime tibi afferre spem debent, eodē à Domino nihil omnino tuis conatibus in tempore defuturum. Atq; vt aliena vestustissimaq; praetereantur; ea repete; quae ipso tuo in Regno Dominus apud Taurinum oppidum paucos ante nostram aetatem annos per Ioannem Capistranum cofecit plebeium prope hominem; quem ad maximas tractandas res suae porro voluntatis & interpretem esse voluit & administrum. Nostra verò aetate Rhodij perexiguo militum numero gloriabundū iam ac probe victorem Turcarum exercitum numerosissimum instructissimumq; fugauerunt. Non est debilior nunc, quā olim fuerit, Dei Dominiq; nostri dextera; neq; tu Vladislae fili Ioanne Vainoda, qui vna cum Capistrano Turcas superauit, es inferior. Id ex eo intelligi

potest; quod dum hæc ipsa, quæ supra scripta sunt, cogitationes nostras exhauriunt, exercitiasq; habent; tuæq; nos res maxime comouent: allatum ad nos est à tuorum militum pusilla sanè manu multa milia Turcarum militum, quæ Illyricum vastabant, causa ad unum interiisse. Ita qui tibi semel affuit Deus; confidere profecto debes eum tibi posthac rite præsertim atq; suppliciter precanti non defuturum. Cuius ego in terris vicarium gerens, fratresq; mei Cardinales; vt ad id redeam, quod initio dixi; nihil eorū, quæ ad tui, qui nobis es charissimus; Regnorumq; tuorum, quæ profecto totius Christianæ Reip. quasi valli quidam & muri sanè solidi cõtra illorum impetum semper fuisse; propugnationem & defensionem attineat, omittemus. Credueramus autem iam ante, quàm tuas ipsas literas accepissemus, rumore tantum eius rei audito, qui ad nos incertis autoribus & prius a totorum literis afferebatur, vt pote tuis de rebus etiam ad primas eiusmodi voces planè solliciti, Thomam Cardinalem Strigoniensem: qui Legatum nostrum tuis in Regnis ageret: cuius tu prudentiam diligētiam fidelitatem erga te plurimis maximisq; in rebus optime omnium cognouisti: vt ijs, quæ nuntiabatur, de imminente Regnis tuis periculo obuiam celeriter iretur. Is tametsi iam se ad iter explicabat per sese; mandauit tamen ei acceptis tuis literis, vt id etiam diligētius maturiusq; contenderet. In quo quidem ita nobis morem gerit; vt nihil illo fieri possit ardentius. Ex eo plenius meā in te tuasq; res paternam voluntatem & studiosissimum bene consulendi Christianæ Reip. animum cognosces: pro qua tuenda, atq; in ea; in qua oportebat, pace tranquillitateq; restituenta neq; opera, neq; vigilijs; neq; laboribus parcam: libentissimeq; in ea cura & administratione vitam posuero. Vale. Dat. Non. Sept. M D X I I. Anno primo Romæ.

Antonig

Antonio Abbati sancti Bertini.

Voluptas; quam ex eo, quod Pontifex Mæx. declaratus sum, accepisse te mirificam atq; incredibilem scribis; & si ea nihil mihi noui attulit: amoris enim erga me tu abundantiam dudum cognitam atq; perfectā habeo: mihi tamen sanè gratissima iocundissimāq; accidit. Visus enim mihi ipse sum, dum tuas literas legerem, illo ipso tuo vultu atq; conspectu suauissimo & liberalissimo perfrui; quo me olim per Germaniam atq; ista per loca iter facientem amantissime suscepisti. Itaq; mihi in memoriam reuocasti eos ipsos dies, quos vna fuimus: qui quidem tamen dies nunquam ex animo meo exciderunt. Quam obrem scire te plane volo, & amari te à me vniue; charissimumq; mihi esse ac semper fore: & si vnquam occasio dabitur videndi tui; quod sine tuo incommodo posse fieri sane peruelim; id mihi non minori voluptati fore; quàm si meorum quempiam mihi sanguine coniunctissimum vsu & consuetudine optatissimum longo non visum tempore conueniendi amplectendiq; potestas fieret. Quo fit, vt ijs quæ scribis, teneri te scilicet incredibili desiderio videndi mei, facile fidem adhibeam. Reliquum est; vt si quid erit, quod impetrare à me vel tibi cupias, vel tuis; scribas id ad nos certa cum fide, nihil te frustra petiturum. Vale. Dat. vii. Id. Sept. Anno primo. Romæ.

Ioanni Saxatello.

Intellexi te ab Hannibale Bentiuolo possessiones cum molis frumentarijs, quas ille in Rhemi vico habet, nuper emisse, aut certe emerè statuisse. Eam emptionem contra Bononiensium decreta esse certior factus sum. Itaq; quoniam nolo vlla in re eorum legibus præiudicium fieri; mando tibi, vt ab ea emptione prorsus abstineas. Quod si

g

aliquam in eo pecunia summam expendisti aut fortasse totum iam pretium persoluisti; dabo operam, ut ab ipso Hannibale tibi omne persolutum restituatur. Dat. xvi. Cal. Octob. M D X I I I Anno primo. Roma.

Sigismundo Gonzagæ Cardinali
Mantuano.

XXV

Redditæ mihi sunt abs te literæ gratæ illæ quidem et optatæ, utpote amore illo tuo vere fraterno plenissimæ: sed tamen quæ mihi voluptatem illam, quam ex tuis literis capere soleo, magna ex parte imminutam atque tulerunt. Significabant enim te in quartanam incidisse. Itaque pupugit me, ut sane debuit, incommodum valitudinis tuæ; quæ mihi curæ est æque, atque ipsa mea. Hortor autem te; vel potius abs te quaeso et peto; ut omnem curam et diligentiam adhibeas, ut quam celerrime conualescas: ut inter gratam valetudinem et corpore bene confirmato ad urbem atque ad nos, qui te videre atque amplecti cupimus, reuerti possis: quod tamen efficies commodo tuo. Interea volo tibi persuadeas, res tuas, eaque omnia, quæ ad dignitatem tuam pertinent, curæ mihi et cordi fore. Caterum Franciscum Marchionem Mantuæ fratrem tuum,

qui à me vnice diligitur, si saluere iusseris; erit mihi gratum. Dat.
xvii. Calend. Octob.

M D X I I I

Anno primo.

Roma.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER V

Sixto Cardinali sancti Petri
ad Vincula.

PECTIS tuis literis, quibus me certiore facis ad aquarum Veneris balnea curandi tui causa te accessisse: neque nunc quidem sine tue valetudinis incommodo posse istinc discedere. Itaque rogas, ne te accusem si ad Cardinalem comitiam Romæ esse, quemadmodum tibi scripsi cupere me, eique rei interesse nequiuisti. Ego verò Sixte te excusatio: valetudinisque tue rationem tibi in primis esse habendam statuo. Quid enim possumus, aut quid plane sumus egrotati? Quare manebis tu quidem isto in loco perlibente me tandem, quoad tibi vsui erunt aquæ istæ: à quibus tibi profici valde cupio: ut recta posthac valetudine uti possis; necumque et cum nostris fratribus Romæ esse. Hortor autem te, quo res melius tuo etiam consensu transigatur; ut tuo chirographo, vel mihi, vel cuius, qui tibi ad eam esse rem idoneus videatur, mandes tuam vicem: ut is in creandis Cardinalibus Laurentio Puccio, Iulio Medice, Bernardo Bibiena, et Innocentio Cibo; quæ tu dicere agere, si adesses, posses dicere agere ipse quoque possit. Dat. xvi. Cal. Octob. M D X I I I Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ.

II

Quo amore quæve charitate complexus semper fuerim Carolum Orpheum templi Marciiani istius oppidi Præfectum à me ipse intellexisti, quo tempore anno superiore apud te aliquot dies fui. Ei nunc in Galliam proficiscenti mandavi te ut viseret, salutemq; plurimam tibi diceret meis verbis. Peto autem abste, ut eum suscipias uti hominem propter plurimas eius virtutes egregiamq; ac veterem in me fidem & pietatem mihi sane charissimum; propter meam vero in te benivolentiam abste etiam amandum atq; inter tuos collocandum. Id si feceris, erit mihi maiorem in modum gratum. Ipsum enim Orpheum ad me reverti hæc de causa tibi plurimum debentem tuamq; liberalitate maxime devinctum, valde cupio. Dat. xv. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Sigismundo Gonzagæ Cardinali.

III

Carolum Orpheum unum ex iis, qui mihi sunt charissimi, hominem plurimis virtutibus præditum, proficiscentem ad te, commendo tibi maiorem in modum. Porro mihi gratissimum feceris: si eum ita suscipies tractabisq; ut intelligat se, quoniam à me diligitur, abste amari. Dat. xv. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Infubrum Duci.

IIII

Amaui semper multum Octavianum Marchionem Palatinum cum pro eaque quam in me, dum Cardinalis nalem gerebam, familiamq; meam omni tempore benivolentiam miro studio conservavit; tum pro eius egregia in Reip. observantia & cultu, ut multis in rebus expertus sum, prope singulari. Quare illum ita tibi commendo, ut maiore studio & diligentia commendare non possim:

atq; hortor; ut quibuscumq; rebus poteris: meo rogatu eum ita tractes; ut intelligat eos, qui mihi charissimi sunt, tibi quoq; esse commendatissimos. Equidem te de eo aliquanto plus etiam diligam; si efficies ut Octavianus propter has meas ad te literas mihi plurimas gratias agat. Dat. xv. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Magistratui Regii Lepidi.

Exemplum literarum, quas Ioanni Boiardo scripsimus, habuisti cum his literis. Mando autem tibi, ut ei meis verbis imperes eisdem propositis penis, quas ei constitui; ne contra Maximiliani Romanorum Imperatoris designati municipes quicquam tentare armatis hominibus audeat. Itaq; literarum mearum sensum mandatis tuis auctum consociatumq; accipiens & ipse quiescat, & alios ne perturbet. Sed iuri aequitatiq; suas iniurias, si quas habet, remittat. Dat. xiiij. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Ioanni Boiardo.

Allatum ad nos est, te armatorum hominum manum cogere; ut ea certos homines ciues Mantinenses; qui in Maximiliani Imperatoris designati Regno ditioneq; sunt, impetum facias; quibus à civibus illatis tibi esse iniurias præ te fers. Quæ res cum mihi permolesta sit; qui Maximiliani oppidorum æque atq; meorum otio, quieti, paci consulti cupio; mando tibi; ne te aut tuorum quempiam contra illos commoveas; ne ve eos coacta manu perturbes. Teneri autem te iis penis, quæ de maiestate sunt, volo; nisi parueris. Quod si te ab illis offensum existimas; pergas ea in re legum & iudiciorum via; neq; enim sumus tua iura impedituri; sed potius curaturi, ut tibi ius abunde ac sine dilatio ne administretur. Dat. xiiij. Cal. Oct. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi.

VII

Et si scio ijs de rebus, quæ per nos publice geruntur, à Legato tuo homine per diligente fieri te quotidie certiore: volui tamen, vt quod nouissime pro Reip. ornamento & incremento statui esse faciendū, id meis etiam literis cognosceres. Non enim vereor, quin tibi pro tuo erga me amore Remq; pub. Christianam studio, cuiusmodi omnia æque iocunda sunt, atq; ipsi mihi. Itaq; scies me ad xi. Cal. Octob. fratribus meis E. R. Cardinalibus consentientibus Laurentium Puccium familiarem meum à dandis literis, & Iulium Medicem Archiepiscopum Florentiæ designatum patrualem meum, & Bernardum Diuitium Bibienam Questorē, atq; Innocentiū Cibum sororis meæ filium, Innocentiū Papæ Octaui nepotem plurimis maximisq; de causis in Cardinalium collegiū cooptauisse. Quorum trium prudentiam, integritatē agendisq; rebus vsū atq; scientiam virtutesq; cæteras, & esse tibi perfectas existimo; & Reip. & honori & præsidio confido fore. De Innocentio autem spero fore, vt volumus: habet enim egregiam indolem consuetam cū optimis moribus; quos ornat literarū & bonarum artium studijs: vt nihil iam sit adolescente illo probius elegantius charius. Eius rei consecutio; quæ me magnopere delectauit; erit sanè mihi & gratior & iocundior; si tibi quoq; qui recte omnia prudenterq; iudicas, perpendereq; soles, probabitur. Existimare autem debes; quoniā tuorum in me familiarūq; meam plurimorum nō solum officiorum, sed etiam beneficiorum illi ipsi omnium optimi testes semper fuere; quæ ad tuam dignitatē tuendam atque amplificandam pertinebunt; eos esse non minus diligenter, quàm quæ nostra ipsorum intereūt, omni tēpore curaturos. Dat. ix. Cal. Octob. M D X I I Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensium Duci.

VIII

Purima egregiaq; in me atq; in omnes meos tua Federiciq; Archiepiscopi Salernitani fratris tui officia; atq; ea quæ in vobis summa sunt, maximarum virtutum ornamenta, te atq; illum mihi & omni tempore charissimos reddiderunt; & nunc vt maxime erga vos liberalitatem & beneficentiā exerceam, me hortantur. Itaq; cum olim Guidus Vbaldus Vrbinatium Dux auunculus tuus; quod durissimo ac difficillimo eius exiliij tēpore strenuā ei operam nauaueris, arcemq; & oppidū montis Feretrū maximum atq; pulcherrimū eius Regni propugnaculū, omnibus in difficultatibus & cunctarū rerum angustijs positus, consilijs auspicijsq; tuis & tua singulari ope atq; virtute tutatus fueris; Sanctæ Agathæ municipium vna cū omnibus eius oppidi regionibus ac finibus tibi sororis suæ filio dederit, donauerit; vt sui erga te amoris & beniuolentiæ tujs in illum amplissimi beneficij pignus monumentūq; esset: nunc vt pulcherrimi eius atq; clarissimi nostra ætate facinoris testimonium ac præmiū mea quoq; ope adaugeatur; Sanctæ Agathæ oppidum omnisq; eius regionis ditio; quod oppidum quancūq; ditionem in huius Reip. Imperio nostrisq; iuris constat esse; tibi datum donatūq; recte sunt; eaq; donatio autoritate mea probantur esto: Atq; etiā tibi illa ipse quoq; do, dono, largior. Quod si te sine liberis legitimis contingat mori; hæc donatio ad Federicum fratrem tuum extenditor: vt ea, quoad viuat, uti frui iure possit. Dat. Sextimo Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ.

Quoniam Antonium Cardinalem Bononiensem summo opere amamus, multumq; & fidei eius & prudentiæ atq; in nos beniuolentiæ tribuimus; volo vt

IX

Baldasaris Catanei liberos ab eo ne repetas; sed eos permit-
tas esse sub ipsius fide. Scribo autem Cardinali, ei me Cas-
tanei liberos ea conditione remittere; vt, si erit opus, vel ha-
bere ipse illos hic, cum voluero, possim; vel ipsi istic ita ser-
uentur; vt ab illis veritas, quæ per nos queritur, de Beni-
tiolorum cogitationibus eliciatur. Dat. sexto Calend.
Octob. Anno primo. Roma.

Dominico Cardinali Grimano.

Lectis tuis literis; quibus me certiolem facis, te pro-
pter tabellarij tarditatem Cardinalium creationi in-
teresse non potuisse; magna molestia affectus sum.
Qui enim te pro tuis eximijs virtutibus excellentiq; doctri-
na magnopere diligo; valde sane cupiebam ei declarationi
te adesse. Verum quoniam tabellarium accusas; mandavi
vt is suæ negligentie poenas daret. Sed is ita se purgat.
Ait enim, quoniam Vrbeueteri te non offenderit, se Spolet-
tum recitatetendisse; quod ad oppidum te iter fecisse intel-
lexerat. Quò cum accessisset; rediisse te Vrbeueterem ei
nuntiatum fuisse; eoque reuertisse. Itaque se tardiolem, quam
oportebat, fuisse. Sed quoquo modo se res habet; animi
tui alacritatem, quam præ te fers, libenter accipio. Reli-
qua, quæ te scire volo ea de re, nuntius tuus ad te perferet,
quò cum loquutus sum. Dat. v. Calend. Octob.
Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ.

XI Sane quam mihi gratum atq; optatum accidit id, quod
Sheri ex Venetorum Legato publicisq; istius Senatus
atq; tuis literis intellexi; cum scilicet Senatum Remq;
pub. nobis arbitris suarum cum Maximiliano Romanorum
Imperatore designato discordiarum, quæ quidem diutius
quam oportebat vigerunt, causam cognitionemq; permis-

fisse. Eoq; accepto nuntio valde me hercule gauisus sum: cui
propterea, quod ista Resp. Senatusq; illustres, qui prudens
tissimus atq; grauisimus semper fuit, de nostra in se vetere
beniuolentia tantum spei atq; fiducia cõceperit; vt suarum
maximarum controuersiarum atque rerum summam mihi
esse plane credendam statuerit: tum quia magnopere confia-
do ex eare ipsis quidem primum atq; eorum oppidis et ma-
nicipijs omniq; Imperio, Italicis demde rebus magna ex
parte diuturno bello contritis atque labentibus, toti demum
Christiana Reip. plurimas esse leuationes maximasq; vti-
litates prouenturas. Dabo equidem ipse operam; vt huius
iporum de me iudicij tam illustres tamq; præclari eos nun-
quam poeniteat. Idq; eis tu iam nunc meis verbis vt certum
exploratumq; habeant, denuntiabis. Reliquas autem huius
negotij partes; quæ plurimæ quidem sunt, quas te atq; illos
scire volumus; ex literis, quas ad te Iulius Medices, Cardia-
nalis frater, patruelis meus dabit, facile intelliges. Quibus
etiam de rebus omnibus cum Petro Lando eorum Oratore
sum loquutus. Caput autem illud est; vt confidant, quæ
cumq; ad iporum salutem, incolumitatem, commoda, quæ
cumq; ad dignitatem retinendam pertinebunt; à me amant-
tissime ac diligentissime curatum iri. Dat. tertio Cal.
Octob. Anno primo. Roma.

Antonio Crasso Cardinali Bononiensi.

Controuersiam; quam Borninus Blancus ciuis Bononiensis
cum Petro et Ioanne Francisco Ocellano
aliquot iam annos habet de fundo et villa satis quia
dem luculenta; componere iam tum, atq; ipsos conciliare cu-
piebam; dum in Cardinalium collegio positus istius oppidi
Legatum agerem. Itaque rem aggressus breui eam ex senten-
tia confeci; nisi confestim Bononia decedere meum

me rerum cursus atq; celeritas coëzisset. Idem autem mihi nunc quoq; animus voluntasq; cum sit, maximeq; cupiam, vt ab honestis istius oppidi municipibus nullæ offensæ nullaq; odia exerceantur; tuq; vnus apud eos omnes autoritas te & gratia plurimum valeas; peto abs te, des operã, vt inter vtrasq; partes ea de re atq; causa omnes controuersie sedentur; hisq; vniuersa componatur, concordiaq; via finiat. Erit ea res & ingenio moribusq; tuis propria, qui pacis es & quietis amantissimus; & mea de tua lenitate atq; prudentia expectationi non aliena. Dat. quarto Non. Octob. Anno primo. Roma.

Municipio Rauennati.

XIII **M**ando vobis, vt Ioanni Baptista Bonauenturae vestre arcis Praefecto reliqua, quæ ei ex arcis custodia debentur, curetis ad eum vsq; diem; quo die is eam custodiam Antonio Medici tradet; quem ei arcis praefecimus. Dat. quarto Non. Octob. M D X I I Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo.

XIII **M**ando tibi, vt Nicolao Blanco ciui Bononiensi reditum in patriam des; reuocessq; eum ab exilio; quemadmodum ego illum reuoco: itaq; statuas, vt nulla posthac molestia ea de causa Nicolao afferatur. Dat. tertio Non. Octob. Anno primo. Roma.

Antonio Crasso Cardinali Bononiensi.

XV **S**cribimus Altobello Pole Episcopo istius oppidi Magistratui, vt Nicolaum Blancum ciuem Bononiensem sexulenti restituat, fruiq; patria permittat & fortunis suis omnibus. Eam rem tibi etiam meis literis esse notã volui; hortorq; te, vt negotium, si erit opus, auctoritate tua ius

ues; quo melius atq; facilius explicetur. Dat. tertio Non. Octob. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

Franciscus Foscarus, qui tuum Oratorem apud nos **XVI** fegit; persunctusq; suo munere abs te reuocatus istuc proficiscitur; egregiã tibi quidem omnino, Romæ dum fuit, & præstantẽ operã nauauit. Nam & in consilijs tuis explicandis probitatẽ, & in rebus tractandis prudentiã & grauitatem, & in omni genere studiũ & diligentia singularem semper ostendit. Mihi verò cū his atq; cæteris suis virtutibus, tum præclaris in rem Romanam meritis cumulate & pulcherrime satisfecit. Hæc autẽ ad te scribenda esse duxi nõ quidem, quod ea vlla ex parte latere te sciscitarem: sed vt mee in illum paternæ charitatis sensum, & constans de eius præstantissimis virtutibus iudicium meis apud te Remissis ista pub. literis declaratũ atq; testatũ relinquerem. Dat. octauo Id. Octob. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensium Duci.

Mitto ad Ludonicum Gallie Regem Sebastianum **XVII** Pistoriensem familiarem meum: qui iter isthac faciet. Quare abs te peto; vt eum in itinere consciens do quibuscumq; rebus poteris, iuues. Et quoniam certior factus sum in tuæ ditioni vicinis locis magna hoc tempore latrocinia fieri; per mihi erit gratum, des operam, vt Sebastianus in Galliam transalpinam tuto atque celerrime se conferat. Dat. vi. Id. Octob. Anno primo. Roma.

Dominico Grimano Cardinali.

Quonia ad proxime sacri Lateranensis Cõcilij futurus **XVIII** dies aliqua sunt nobis iã nunc cõstituenda; peto abs te, quod cõmodo tuo facere poteris, vt ante

diem xij. Cal. Nouembris Romam te conferas. Dat. v. Id.
Octob. Anno primo. Roma.

Regi Britannia.

XIX **L**Etis tuis literis; quibus me de tua in Morinis contra Gallos victoria, Mormorumq; deditioe certiorens facis; magna sanè letitia pro mea in te paterna benignolentia, proq; rei confectæ magnitudine affectus sum: habuîq; Deo Opt. Max. gratias; quod is eorum, qui pro huius Imperij dignitate tuenda & conseruanda pio ac recto animo arma sumpserunt, curas conatusq; fortunauerit. Quamquam id quidem certe prope pro cõperto semper habui. Sperabam enim fore, vt omnia tibi prospere atq; feliciter euenirent: cum propterea, quod prudentibus consilijs, summis opibus, magno apparatu, numerosissima validissimaq; manu, Maximiliano etiam Romanorum Imperatore designato sua tecum consilia communicante, bellum hostibus inferre es aggressus: tũ vel maxime, quia Dei causam agendam & defendendam suscepisti. Itaq; cum non multos dies de tua victoria latus inter tuorum Legatorum iocundas salutationes cõfecissem; vellemq; vt par erat, ea de re tecum per literas gratulari; ecce alteras abs te literas; quæ secundam nobis partam abs te victoriam longe maximam atq; clarissimam attulerunt; Britannicos scilicet exercitus tuos cum Iacobo Scotorum Rege; qui quidem ingenti militum numero inuaserat in ditionem tuam; manũ conseruisse: eius exercitum fudisse: magnam eorũ partem Rege ac Regni Principibus occisis interitioni dedisse: magnã etiam captiuam fecisse. Itaq; paucis te diebus bellum atrox ac periculosum felicissime confecisse. His intellectis tamen si per mihi molestum fuit tantum Christiani sanguinis effusum fuisse, tot hominũ millia è populo Dominico desiderari; tũ

Christianum Regem egregij sanè nominis neq; spernens clarum virum, sororis tuæ virũ Christiani Regis sibiq; coniuictissimi ferro confossum cecidisse: valde tamen sum gasus alteros tuos exercitus tam illustrem tanq; celerẽ victoriã de alteris tuis hostibus, qui te ab optimo tuo incepto reuocare conabantur, reportauisse. Quamobrem eundem illum, qui hos duplices gloriæ tuæ proventus submissistravit, Deum flexis ad terrã genibus erectisq; caelo manibus adorauit; quod tibi Regi planè iuueni bellorum initiũ ab Ecclesiæ suæ defensione auspicianti hæc rudimenta tam præclara tanq; conspicua, quasi fundamenta iecerit reliquæ sanè vel gloriæ vel ætatis tuæ. Te vero in primis decet existimare ab illo te omnia, nõ ab humanis opibus accepisse: quoq; Dominus Deusq; noster pluribus atq; maioribus ornamentis virtutẽ illustrare atq; cõdecorare voluit tuã; eo te quidẽ certe illi humiliorẽ submissiorq; fieri, erit virtutis & prudentiæ singularis. Quod cũ feceris, non solũ credibile est, fore vt tibi is secunda prosperaq; omnia in ijs quas nunc tractas, rebus atq; bellis largiatur; sed viam etiam muniat; per quam ingrediens tuũ nomen optimis atq; sanctissimis artibus aternitati consecrare facile possis. Id erit; cum tibi eas cogitationes propones; quibus reliquis tuis res tinctis pacatisq; bellis ad contumendã Turcarũ nimis iam incitatum exultantemq; ferociã accendare. Quas ad cogitationes inendas, quemadmodũ nunc quidẽ se res habet; multum dari nobis posse tẽporis non est existimandũ. Ita iam & Pannoniæ Sarmatiæq; Regna populata debilitataq; ab illis sunt, premunturq; indies acrius: & ipsa Italia amissis in proximis regionibus non vnis præsidijs illos sibi vicinos finitimosq; acerbiũ sanè dolendumq; spectaculũ contuetur. Hæc pericula, vt vere dicam, quod sentio, me suspensum atq; sollicitum habent; meamq; de secundis tuis rebus voluptatem

et letitiam esse solidam atq; propriam non sunt. Quare ab ipso immortalis Deo precibus omnibus atq; votis peto; ut quemadmodum Ecclesie sue dignitatem ab ijs, qui eius propugnationem suscipere in primis debebant, aliquando male habitam egregie proferrimeq; est tutatus: ita eam ab accenso ad inflammanda sacrosancta eius templa atq; desubra igne, et ab imminente populorum sibi dicatorum ceruicibus ferro inimicarum perpetuo gentium aliquando tandem eripiat. Quibus de rebus omnibus cum Episcopo Vniuersitatis gormiensi Legato tuo loquutus sum; ut is tibi mentem meam perscribere latius ac diligentius possit. Dat. quinto Id. Octob. Anno primo. Roma.

Episcopo Feltrinorum Magistrati
tui Placentie, & Paulo
Sumontio.

XX **M**ando vobis; ut quoniam Hierosolimitani milites in Insula Rhodi contra Turcas propugnatione hoc tempore distinentur; proventusq; suos ea in re maxime quidem necessaria impendant: ex eius ordinis possessionum atq; fructuum omnis generis pensionibus in eam decimam; quam nuperrime curari exigiq; mandauit ab ijs, qui clerici essent; partem vllam ne inferatis: ne ve quicquam eo nomine ab ipsis militibus aut eorum procuratoribus exigatis, aut exigi erogariq; permittatis. Volo enim illum ordinem horum onerum collationumq; omnium immunitatem expertemq; esse. Dat. xiiij. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Marcō Cardinali Seduno.

XXI **N**on oblitus quantum in nos beneficiorum contuleris; ei, qui has tibi literas reddidit, Goro familiari meo ad Heluetios proficiscenti mandauit, te ut vises

ret, tecumq; communicaret causam profectiois sue. Quare in re peto abs te non id solum, ut eum instituas omnibus ijs in rebus, quas ad te deferret; doceasq; quid illi agendum, quid statuendum, quid conandum sit. Sed illud etiam, ut meam causam apud Heluetios agas ipse, measq; omnes suscipias parteis. Quod te facturum et facile pro ea qua plurimum apud illos polles dignitate, autoritate, gratia; et libenter pro tua singulari atq; mirifica in nos beniuolentia plane confido. Volo autem in primis, ut ipsos Heluetios de mea propensa perpetuaq; in illos voluntate certiores facias; doceasq; eo animo esse me; ut in eadem cum ipsis fortuna magis magisq; quotidie coniungi et consociari cupiam: Deinde ut eos confirmes in Maximiliani Mariae Insubrum Ducis statu atq; Imperio; quemadmodum adhuc quidem egregie fecerunt; et fulciendo et defendendo: quae sane tibi quidem res cura magnopere semper fuit: nobis autem non minus cordi est; quam Florentinorū Reip. atq; vrbis, quae mihi patria est, incolumitas et conseruatio: Quemadmodum ab ipso Goro intelliges. Qui quidem ea etiam; quae ad te de me falso delata sunt; diluct; purgabitq; me tibi; eaq; patefaciet, quam obrem mentem erga te meam atq; animum perspicere facile possis. Te verò etiam atq; etiam horum; eiusmodi vocibus hominum vel inuidientium nostrae coniunctioni, vel certe maliuolorum aures tuas ne prebeas. Quemadmodum et ipsi etiam fecimus, facturiq; sumus ad ea; quae de te ad me prater tuam dignitatem et allata adhuc quidem sunt, et fortasse afferentur. Neq; enim de tuis summis praestantissimisq; virtutibus vllorum hominum artibus tantulam quidem partem detractum iri patiar. Reliquum est, ut Goro ipsi meis te verbis alloquenti omnem fidem habeas. Vale. Dat. sexto Calend. Nouemb. Anno primo. Roma.

Laurentio Medici fratris filio.

XXII **P**roficiscenti ad Heluetios Goro, vt meum Internuntium apud illos ageret, mandauit pro mea in Rem ista pub. charitate; vt omnem sue profectiois causam tibi de via communicaret. Cui tu fidem habebis non secus ac nobis ipsis: quaeq; ex ijs, quae ab ipso intelliges, erunt reticenda, nemini patifacies. Dat. sexto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Heluetiis.

XXIII **M**itto ad vos Gorum familiarem meum hominem mihi vehementer probatum: vt is meum Internuntium apud vos agat. Quare vos eius verbis tantum fidei habebitis; quantum nobismet ipsis haberetis, si vos praesentes alloqueremur. Dat. vi. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Pro
regi Neapolis.

XXIII **C**um id meum consilium semper fuerit; vt inter Maximilianum Romanorū Imperatorem designatum & Leonardum Lauredanum Venetorū Principem discordia, quas quidem vterq; diutius, quam opus fuerat, exercuit, foedere inito componerentur; vt bella caedesq; in Italia desinerent, pax atq; tranquillitas existeret: idemq; optare prudentissimum Regem tuum sepenumero intellexerim: gratissimus mihi atq; iocundissimus is profecto nuntius fuit, quem nuper accepi; Venetos scilicet ad meum dandum Maximiliano pacem animum induxisse; nobisq; arbitris omnem discordiarum suarū causam totiusq; rei summam velle permittere. Ab hoc enim fonte confido plurima esse atq; maxima Christianae Reipub. commoda, ex quibus haurire

haurire omnes homines possint, propediem emanatura. Hanc eorum voluntatem cum certam propemodum exploratamq; habeam; neq; dubitem, quin illi ea, quae nuntiantur, omnia vt volumus sint confecturi: etiam atq; etiam te hortor; vt magis in ea sententia Veneti confurmentur; ab armis atq; in Venetos impressionibus abstineas tantisper, dum syngrapham, qua mihi eius rei potestas permittatur, ipsi conficiant. Est autem prudentiae tuae paucorum dierum moram tanti non aestimare; vt eam ob causam ab vtriusq; nostrum diu optata, communiq; consilio suscepta, & toti rei Christianae maxime profuturae pacis atq; foederis confectio impediatur. Quae quidem mora ne longior sit, quam necessitas postulat; Petro Bibienae meo apud Venetos Internuntio mado, det operam, vt trium aut quatuor dierum spatio, post has sibi redditas literas ea, quam dico, a Senatu Veneto syngrapha conficiatur: teq; illico tota de re certiores faciat. Tu vero ea intellecta Caesarianos tuosq; milites vsquequaque continebis; dum pax ipsa foedusq; sanciat. Summa haec est vt maximi momenti atq; ponderis rem vnus quadridui prestolatione hortatu meo iues. Quod te facturum pro tua prudentia, humanitate, lenitate plane confido. Dat. iiii. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiae Polae
Episcopo.

Quoniam Mattheus Cardinalis Gurcensis ad Vr̄ XXVbem atq; ad nos propediem est venturus; volo, vt si istac iter faciat, omni eum honoris & liberalitatis genere excipias; itaq; tractes, vt se mihi esse charissimum intelligat. Ea in re omnes diligentiae tuae numeros te implere sane peruelim. Dat. quarto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Medio-
lanensium Duci.

XXVI **R**euertitur ad te meo iussu Hieronymus Moronus
Interpres tuus; cuius singularem erga te fidem &
diligentiam omnibus ijs in rebus, quas mecum egit,
perspicere mihi visus sum: eaq; ipsum de causa, vti probum
& spectata virtute hominem, facile amo. Is tamen si recusas
ret Roma te non mandante velle discedere; ostenderetq;
mihi habere se abs te plures causas apud nos commorandi;
coactus tamen est à me itineri sese dare. Putavi enim eum in
tractandis apud Heluetios rebus tuis magno tibi vsui futu-
rum. quicum multa ad tuum commodum dignitatemq; spe-
ctantia sum loquutus: eaq; collegi; quæ horum temporum
conditio postulare maxime videbatur. Ea ipsa; tum quo sta-
dio tenear, vt tibi omnia prospere atq; feliciter eueniant;
ab ipso cognosces: qui quidem nostræ erga te voluntatis los
cupidissimus esse testis potest. Dat. iij. Cal. Nouemb.
Anno primo. Roma.

Magistratui Placentiæ & Paulo Sumontio.

XXVII **M**ando vobis, vt aqua & igni interdicitis; ne quis
ex ea pecunia; quæ ratione decimæ à sacerdoti-
bus, qui in Regno Mediolanensi sunt, exigitur;
quicquam capere, habereq; apud sese audeat; præter eum,
quem vos eius rei curatorem esse iusseritis: cuius eligendi
vobis vnus facultas esto. Volo enim, vt is tantummodo, qui
à vobis erit lectus, eam pecuniam administret. Dat. iij.
Cal. Nouemb. M D X I I I Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XXVIII **P**ost eas, quas ad te proximis diebus dedi literas; quia
viii bus te certiore faciebam Venetorum Remp. discor-
diarum suarum cum Maximiliano Romanorum Imp

peratore designato causas omnes nobis arbitris velle pmit-
tere: atq; te hortabar abstinere eos, qui in eorum Imperio
essent, armis laceffere tantisper, dum syngrapha eius rei per
Senatum Venetum conficeretur: eam syngrapham, quem
admodum volebamus, confectam Veneti nobis miserunt.
Quamobrem quo maiore possum studio etiam atq; etiam
abs te peto, statuas arma esse reprimenda, Casarisq; milia-
tes atq; tuos ab omni offensionum contra Venetos genere
continentendos; dum res negotiumq; per nos transigatur. Ita
enim & nos Venetis recepimus te facturum: & te, cui quis
dem Ferdinandi Regis tui mens atq; animus perspectus est
& cognitus, maxime decet facere: utiq; vt nihil corū, quæ
ad pacem conficiendam opportuna sunt, prætermittatur. Ea
dere plura cum Berchemo procuratore tuo sum loquutus.
Is ad te omnia perscribet. Dat. tertio Non. Nouemb.
M D X I I I Roma.

Francisco Mariæ Urbina-
tium Duci.

Certior factus eos numos, qui Urbini percutiuntur, **XXIX**
probos esse; volo, vt tibi æs, argentum, aurum, flare,
ferire, quemadmodum consuesti, & numos eudere
liceat: neq; ea tibi obsint; quæ nostris in edictis numarijs
nuper propositis continentur. Dat. iij. Non. Nouemb.
Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensium Duci.

Et si pro animi tui consuetudine tuq; propensa in **XXX**
omnem iustitiam voluntate certū exploratumq; has
bean, omnes tuæ ditionis populos ipsorumq; incolu-
mitatem tibi magnæ curæ esse: tamen quoniam Saunonem
oppidum municipesq; illos, vel quia eum eorum plurimis
magnus mihi vsus intercescit; vel quod ñ omnes veterere
b ij

instituto civitatem Florentinam sunt adepti; mirum in modum diligo; non solum te hortor, sed etiam valde rogo, Sæuonensium fortunas municipiumque ipsum & ciues omnes habeas etiam meo nomine chariores; eosque ita tractes; ut intelligant meam apud te commendationem magno illis vsui fuisse. Erit id mihi tam gratum quam quod gratissimum.

Dat. Non. Nouembribus. Anno primo. Roma.

Magistratui Parmæ.

XXXI

Quoniam mihi satis constat Castrum nouum, quod est in Parmensi diocesi, ad Hippolytum Atesinum Cardinalem iure spectare; mando tibi, ut id oppidum cum iuribus eius omnibus Cardinali ipsi, vel eius procuratoribus des tradas sine ulla mora. Quem enim ut pote Reip. perutilem atque in ea administranda maxime idoneum virum præstantemque hominem vnice diligo; impediri ei sua iura minime omnium volo. Itaque dabis operam; ut is ad integram eius oppidi possessionem confestim admittatur. Dat. Non. Nouembribus. M D X I I I Anno primo. Roma.

Matthæo Cardinali Gurcensi.

XXXII

Cum certior factus sim te ad Urbem atque ad nos aduentare; qui quidem mihi nuntius sanè gratissimus fuit; statutumque mihi sit relaxandi animi causa hodie Roma discedere; ne propterea tuum aduentum differas, si fortasse Romæ nobis absentibus esse non appetis; scire te volo per paucos me dies absuturum. Quin etiam cum appropinquare tuum aduentum intellexero; dabo operam, ut nos iam reuersos offendas; ut te alloqui, & quamprimum videre possimus. Dat. Non. Nouembrib. Anno primo. Roma.

Municipio Norfino.

Allatum ad nos est exules Cassianos; qui eius oppidi arcem magna cum mea indignitate vi atque armis III expugnauerunt; confidere se à vobis auxilium ad se defendendos, si à nostris militibus oppugnabuntur, impetraturos. Quamobrem mando vobis ea lege, quæ de Massestate est, & decem millium numorum aureorum fisco mferendorum multa; ne illis ulla in re auxilium præbeat; ne ve quicquam aggredi & tentare audeatis; quod eis exulibus vsui & adiumento esse possit. Dat. octauo Idus Nouemb. Anno primo. Roma.

Fabritio & Marco Antonio Columnæ.

Quoniam exulum Cassianorum audaciam; qua suo XXXI perioribus diebus in eius oppidi arce inuadenda IIII capiendaque sunt vsi; egre, ut debui, molesteque tulisti; atque ad arcem recuperandam studium & diligentiam adhibui; magnopere à vobis peto; ne eis exulibus quicquam opis ad se defendendos subministretis. Quod tamen si existis mem vos pro vestra in nos pietate per vos ipsos esse facturos; volui tamen ea de re literas ad vos dare; ut magis etiam de mea voluntate certiores fieretis, cum id à me intellexissetis. Dat. octauo Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Francisco Hernando Aualo
Marchioni Aterni.

Iulianum Rodulphum familiarem tuum probum virum XXXV & spectata virtute hominem multos iam annos bene cognitum, valde sane amo. Is quoniam nobis in primis idoneus visus est; qui Iuliam Medicis fratris mei rerum domesticarum curam administrationemque susciperet; ipsum ei rei præfeci; speroque fratri meo magno vsui eius virtutem &

probitatem fore. Quod te meis literis scire volui, cum ut intelligeres existimare me tibi nos non ingratum facere, qui familiaris tui opera nostris in rebus utamur: tum ut certior fieres nobis illum tua causa etiam chariorem fore. Dat. viij. Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ.

XXXVI

Aloisio Crepello Mantuano; cuius filio familiarissimus me vtor; à certis hominibus in tua diocesi quedam pecunie summa debetur: quam nisi te adiuvante recuperarit; arbitratur se in perditis & desperatis habiturum. Pergratum igitur mihi feceris; si dederis operam, ut Crepelus ad suum quam celerrime perveniat: & cum ipsum, tum Franciscum eius filium omnibus in rebus tueberis. Probos homines & gratos & tua fide dignos clientelâq; cognosces. Date quarto Id. Nouemb. Anno primo. De Centumcellis.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER VI

Alfonso Ferrariensium Duci.

IN ANQVAM iniquum sanè fuerit ab huius Reip. Vicario eos homines, qui in eiusdem Reip. Imperio essent, capti, captosq; in custodia diu haberi: potuerimq; ipse Franciscum & Pasotum Fantutios ciues Bononienses captos à tuis custodiaq; traditos reposcere abste

uris & iustitie via; petereq; ut eos in libertatem sine ulla mercede restitueres: volui tamen & pro nostra veteri necessitudine, & pro mea recenti charitate, qua te Pontifex Max. amplector, amantissimi hominis officio uti; hortariq; te id ut faceres: ad teq; non vnas literas ea de re dedi speras te ad id, quod equitas ipsa postulabat, facile nobis hortantibus descensurum. Quæ res cum aliter, ac sperabam, ceciderit: teq; Pasotum quidè magna accepta pecunia missum fecisse; Franciscum verò in custodia & quidem dura etià num habere intellexerim, deq; tua in illi asperitate nihil omnino remisisse: equius certe erat, & huius Imperij Maiestati conuenientius, nihil nos te amplius per literas hortari: ne toties eiusdem Imperij dignitas autoritasq; nostra nullius esse apud te ponderis momentiq; videretur. Quod quidè statueram facere; atq; ut scis, iam planè faciebam. Verù tamen precibus tandè & lachrymis Francisci necessariorū permotus idem illud etià nunc scribo: abs teq; vno verbo peto; ut pro tui Magistratus officio, proq; ea, quam nobis obseruantiam debes, Franciscum ià tandè patrie restituas & suis; neq; patriaris eius hominis libertatem; quam tueri potius & defendere debuisses, aut impediri abste, aut vlllo pretio emi. Id si feceris; iustitiam, pietatem, dignitatem meam tibi esse curæ non dubitabo: Si non feceris; & tu meam de te opinionem maxime falles; & ego de me deq; tota re tuam. Dat. xij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Lucretiæ Ferrariensium Duci.

NON vnis literis Alfonso viro tuo Fantutios fratres II ciues Bononienses honestos viros nostros homines commēdauiimus, ut quidè adhuc videmur frustra. Nam cum is eos captos à suis in custodia iam per annum habuerit; ego autem illum sæpius hortatus sum, Fantutios

h iij

liberaret; ne vel in viros egregios, qui nihil unquam in se deliquerint, agere inhumaniter; vel Ecclesiasticam libertatem comminere; demum ut aliquid etiam nobis petentibus tribuere videretur: alterum quidem eorum, qui se magna pecunia redemit, patrie atque suis restituit: alteri autem neque de carceris incommodo, neque de pecunie summa, quam ei ab initio condiderat, adhuc plane quicquam remisit. Itaque, ut verum fatear, egre molesteque ferens parum apud illum pietatem iustitiam, Reip. dignitatem, parum etiam nostras literas valuisse; statueram nihil ei amplius ea de re scribere, indignum existimans me; qui illum et veteris benivolentiae et recentis Magistratus nomine multum sane amo; in re praesertim tam honesta tamque plena egregiae laudabilisque pietatis, toties ab ipso frustra quicquam infructuoseque petuisse. Sed vicit flexitque me necessarium Francisci per peccata tua obsecratio: aium enim ita illum aduersa valetudine laborare; ut si paulo modo ulterius in custodia teneatur spiritus illius et vita sit relictura. Itaque nos orant; ne illum miserum atque senostri, hoc est omni spe destitutos relinquantur. Quare id, quod sepius a viro tuo petij, idem nunc etiam ab eodem per literas peto; ut et illorum obsecrationibus atque lacrymis, et rei aequitati, honestati, pietati, ipsi denique humanitati, qua induimur, satisfaciam; Franciscum Fantutiū feliciter sine redemptione uti missum faciat: satisque habeat eam, quam a fratre pecuniam accepit. Volui autem te etiam hortari et monere: quae cum foemina sis; tangi te pietate misericordiaeque duci verisimilius est: ut apud virum in re iustitiae measque parteis amplectare atque suscipias: eiusque persuadeas, nostris hortationibus morem gerere aliquando tandem in animum inducat suum: velitque hominem se esse meminisse. Itaque in homines durius, quam ipsa humanitas postulat, ne agat. Denique cum Reip. Vicarium sustineat;

sciāt indignum atque iniquum sibi esse eiusdem Reip. homines capere, captosque in custodia tandiu habere ipsa Reip. Pontificeque Max. ut eos missos faciat, postulante. Nam quoniam supra mulierum captum te et prudentem, et plurimis maximisque virtutibus ornatam omnes homines praedicant; non dubito, quin a viro tuo sis, quaecumque voles, impetratura; a quo te amari iis de causis vehementer existimo. Itaque hanc tibi rem meo nomine remitto; utpote quae huiusmodi causae apud virum Internuntius esse aptior atque conuenientior nullus potest: teque ingenique tui bonitatem, quae excellis, ea cura onerata magnopere volo. Id si feceris; quod te facturam pro tuo mirifico in nos cultu pietateque confido; et mihi rem gratissimam teque ac virtute tua dignam facies: et virum ipsum tuum magna calumnia liberabis. Ero etiam ipse tuis in rebus huius officij non inmemor: diligentiamque aliquando tuam sarciam. Dat. xij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariae Mediolanensium Duci.

Intellexi Gulielmum Marchionem Montisferrati abste III accersitum Mediolani propediem futurum; ut de vestris rebus alloqui hominem possis. Fuit is mihi nuntius sane gratissimus. Qui enim et te vere paterna charitate sum complexus; et illi propter eius plurima in nos, dum Cardinalem gerebamus, officia, atque in Romanos Pontifices perpetuam obseruantiam in mea fidei tutelamque recepi: maxime opto; ut ea per vos fiant; quibus arcto inter vos planeque duraturo amoris et benivolentiae foedere deuinciamini. Quod tamen ipsum etiam pro ea voluntate, qua in omnes Christianos Principes sumus; quos quidem esse cupio inter se quam coniunctissimos; est nobis, ut debuit iucundissimum. Eo autem ad te scribere sum aggressus; ut te hortarer; quo maior ipse es; quoque tua

est & fortuna & dignitas excelsiore loco longeq; illustriore posita; eo velles Gulielmum ad te venientem amantius liberaliusq; suscipere; atq; omni benivolentia ostensione ita tractare, vt se tibi plurimum debere fateatur. Id & ad tue ditionis securitatem propter vicinitatem locorum, & ad nominis dignitatem propter illius splendorem expectatio nemq; hominum erit aptissimum; mihi vero tam gratum, vt in me ipsum magnum aliquod egregiumq; beneficium te contulisse sim existimaturus. Datæ xij. Cal. Decembrib. Anno primo. Roma.

III Gulielmo Marchioni Montis ferrati.

Per sane gratum mihi fuit id, quod proxime intellexi; te Maximiliani Marie Insubrum Ducis hortatu ad illum breui accessurum; vt is de vestris rebus te allos qui, ac tecum, que ex vsu vtriusq; vestrum sint, commode constituere possit. Nam qui propter plurima tua in me Cardinalem familiarumq; meam officia, & in Romanos Pontifices egregiam voluntatem magnopere te amo, valde cupio, vt ea per vos statuatur; quibus summa inter vos benivolentia perpetuaq; coniunctio sit futura. Quod quidem pro Ducis natura optimisq; moribus fore confido; vtq; fiet; quod ad illum attinet; eum per literas sum hortatus. Abs te autem etiam atq; etiam peto; primum vt; si te itineri nondum dedisti, pergas Maximiliano ea in re morem gerere; libentissimoq; animo te ad illum quamprimum conferras; deinde vt des operam, cum illo veneris; vt is te non minus voluntate animi tui, quam locorum vicinitate, sibi esse coniunctum cognoscere atq; profiteri possit. Id erit mihi pro ea; quam votis omnibus semper concupui; Christianorum Principum vnanimi voluntate constituenda, iocundissimum. Dat. xij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Regii Lepidi Magistratui.

Demonstratum mihi est Ioannem Petrum Gonzag^Vam Nuolaria Comitem, rebelles meos Regienses homines suum in oppidum recepisse. Id si ita esse compereris; meas ad illum literas, quas vna cum his literis accepisti, quamprimum mittes. Earum exemplum has in literas conieci; vt tuas apud illum postulationes ad earum sensum accommodare atq; aptare posses. Summa est; cures omni diligentia desq; operam; vt eos habeas, & quemadmodum meriti sunt, multes ac punias. Dat. viij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzagæ Nuolaria Comiti.

Ex literis optimorum virorum intellexi id; quod sane ^{VI} credere pro mea in te veteri benivolentia vix egregie potui; te meis rebellibus Regiensibus tuo in municipio receptum ac perfugium dedisse. Id si ita est, te non solum moneo atq; hortor, sed tibi etiam precipio ac mando; vt quotquot ex illis tuis in locis habes; eos omnes Regii Magistratui tradas; qui autem posthac ad te venerint; eos ne recipias; sed expellas; ne conquiri de te merito & magna cum causa possimus. Dat. viij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiae Polæ Episcopo.

Dederunt ad nos literas ij, qui publice bonas artes ^{VII} disco in oppido profitentur; mores atq; consuetudines illo in ludo constitutas magna ex parte remitti & negligi; sic, vt neq; horæ proficēdi, neq; comentus disserentiū, neq; Magistrorū immunitates, atq; comitia haberi solita custodiantur. Eam ego rem, vt debui, egre molesteq; tuli; qui ludum istum esse quamornatissimum cupio. Mando

igitur tibi; ut omnibus professoribus imperes; ut leges atque consuetudines usquequaque tueantur; nihilque praetermittant eorum; quae tui fieri assolent; tum discipulorum utilitatem atque commoda continent. Qui non fecerit; ei salarium auferri, et in erarium inferri iubeto. Dat. viij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononienfi.

VIII

Certior factus Bentiuolos fratres suarum rerum recuperationem iuxta literarum sententiam, quas ad Alotobellum Pole Episcopum Bononiae Magistratum dedimus, assequutos nondum fuisse; te et moneo et hortor; des operam, incumbasque in eam rem, ut omni ex parte ea recuperatio meis ex literis conficiatur; neque ulterius a quopiam ullo nomine differatur. Quam sententiam voluntatemque meam XL. viris Bononiensibus denunciabis; eosque meis verbis admonebis, si mihi rem gratissimam facere volent, eiusmodi confectionem ne impediant. Dat. viij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

IX

Ex literarum Octauiani Genuensium Ducis illiusque oppidi Decurionem ad nos exemplo; quo in loco eius ciuitatis res sunt propter illorum audaciam, qui perturbare eam armis, collectisque exercitibus omnia permiscere aggrediuntur; facile perspicies. Ea res cum nihilo sanè minus Ferdinandi Regis tui tuamque dignitatem; quorum auspicijs is, qui nunc viget, eius urbis status magna cum omnium civium voluptate fuerat constitutus; quam nostram ipsorum, qui municipium illud in fidem et clientelam receperimus, diminuere labefactareque videatur, hanc mihi operam sumpsi, ut curarem, ut eorum te nihil lateret. Quae cum erunt abs te intellecta et cognitum tui consilij erit, perferre ne

ac perpeti velis tantam indignitatem; ut paucis Galliae Cisalpinæ rebus reliquis, quae turbari fortasse poterant, plane iam constitutis; teque prope vno in Italia paratissimum exercitum habentem; ceteris aut superatis, aut communi sententia bellum tecum administrantibus; tamen sint; qui urbem Genuam in tuam nostramque fidem receptam oppugnare audeant sub oppidi prope iam moenibus atque ipsas ad portas positas castris. Equidem, quod ad me attinet, eos, unde illa, de qua loquor, armatorum hominum manus ad quietem eius oppidi auertendam comparari audiebatur; propterea quod cum rerum motum totius Italiae res turbandi et permiscendi, ac bellum maximum excitandi, nouasque res molienti afferre initium existimabam; non vnus vel literis, vel certis missis hominibus monui, ab incepto desisterent; praesentemque eius urbis statum meae fidei commissum et traditum ne vexarent, existimans ipsos hortatu meo facile quieturos; praesertim cum scirent in eo non minus Ferdinandi Regis, quam meum nomen dignitatemque conuelli et conterri. Turremes etiam meas eam ad urbem tuendam misi. Nunc vero cum neque nostrae neque Regis tui dignitatis Maiestatis nominis vlla ab ipsis ratio habeatur; equum esse, qui exercitui lectissimo atque fortissimo praes, eiusdem cum Regis, tum nostras, tuas denique ipsius partes suscipere; omnesque nos, teque in primis ab iniuria tam insigni praeterferre vindicaturum; ne te nominisque tui amplitudinem paratamque iam gloriam contemnendam quispiam posthac ducat. Quis enim tue se Regisque tui fidei creditum tutum securumque existimabit; si Genuae statum tuis armis constitutum, in Regis tui fidem receptum viderit vel peruerti, vel labefactari? Quamobrem incumbere in eam cogitationem, sensusque tuos omnes atque animi excita; ut oppidum egregium; cuius oppidi otium ceteris Italiae oppidis quieti, bellum

tumultui esse maxime potest; ab imminente hostium periculo tua diligentia, consilio, autoritate, armis etiam si necesse erit; quæ quidem arma hoc tempore tibi præcipue parent; tuis denique opibus eripiatur. Quod unum et Regi tuo semper eternam gloriam pariet; et mihi tam erit gratum; ut me tibi ea de causa plurimum debere sum existimaturus: tibi certe ipsi nominique tuo magnum sane splendorem, magnam autoritatem afferet. Dat. septimo Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Episcopo Ceruix Cefenæ Magistratui.

X **M**ando tibi; ut apud te meo nomine adferas nuntios aureos mille; quos habes reliquos ex rationibus Saluatoris; qui nuper mortem obiit, cum vectigalia Flaminie administraret. Quarto Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Urbina-
tium Duci.

XI **V**alde mihi ea omnia probantur; quæ ad Fani Fortunæ municipium quietem spectantia per tuos ad me homines perferre voluisti, cum in persoluendo salario Bernardo Cardulo; qui procuratorem meum eo in oppido proxime gessit; tum in restituendis Francisco Alexandro Cefenatiis, quæ ei ratione Spoliorum debentur. Quare volumus ut sic fiat; quemadmodum ipse consulis: scilicet ut Cardulo nihil persoluator ultra id, quod tu ei curari iussisti: Alexandro autem quæ debentur, restituendi ea ratio adhibeatur; quæ tibi esse commodior ad otium eius oppidi videbitur: Mando etiam Episcopo Policastrensi Fani Fortunæ Magistratui, ut ex tua sententia utranque rem administraret. Dat. iij. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Heluetiis, qui apud Genuam sunt.

Non sane quini pro Reip. lesa spectaque Maiestate XII
non permoleste ferre, vos; qui eiusdem Reip. libertatis propugnatores acerrimi nominis his temporibus semper fuistis; atque ab ea magno in honore habiti præclara ipsius erga vos atque illustra beniuolentiæ amoris necessitudinisque signa monumentaque accepistis; ad præsentem Genuæ statum et Octavianus eius cuius Ducis quietem conturbandam collecto exercitu armatoque accessisset: cum multo antea intellexissetis à meis missis ad vos ea de re Internuntius, ipsum Ducem fratremque eius Federicum Archiepiscopum Salernitanorum in meam fidem fuisse receptos. Quamobrem Fabritium familiarem meum magno itinere ad vos his cum literis mitto: ut is vobis ea, quæ mihi æqua et iusta magnopere visa sunt super ea re, nuntiet meis verbis: cui fidem habebitis. Summa omnium est: ut sine ulla mora et à Genua exercitum abducatis; et nihil agri Ligurum vastatum, nihil villarum incensum relinquatis. Id si feceritis; de mea in vos beniuolentia nihil remittam: quam omni à me quidem officiorum cultam genere, quoad ipsi volueritis, conseruabo. Dat. prid. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Pontis Curui Magistratibus.

Scribitur ad nos vestrorum hominum magnam manus XIII
num ad Arcem Guilelmanam incursiones fecisse; perque eius oppidi agrum depopulandam prædabundamque fuisse vagatam. Id quam alienum sit à mea cum in omnibus homines, qui nostro in Imperio sunt, tum vel maxime in Franciscum Mariam Urbinatium Ducem nostrarum copiarum Imperatoris voluntate, ipsi per vos scire cogitareque debeatis: neque quæ iniquissima sunt, grauissimasque animaduersiones

merentur; tam audacter tamque temere admittere. Quare
 vobis ea lege, quae de Maestrate est, praecipio et mando Pri-
 mum quidem, ut ab omni non modo incursione et praeda
 direptione ve eius municipij atque omnino agri; sed etiam tum
 a rerum Arcis Guilelmae, tum ab hominum quantulacumque
 lesione offensioneque prorsus abstineatis. Deinde etiam si
 reliquorum ei municipio vicinorum hominum vlla manu
 aut in idem oppidum, aut in reliqua eius Ducis oppida in-
 cursiones facere volent; quantum in vestris opibus erit pos-
 situm, ea vniuersa omni ab iniuria tue amini; eisque auxilium,
 quo se defendere et tueri possint, diligentissime amantissime
 meque subministratis. In quo ipso ne studia officiaque vestra
 vlla ex parte a nobis desiderentur, ut curam adhibeatis; eas-
 dem lege committenda vos moneo. Dat. tertio Id. Decemb.
 Anno primo. Roma.

Ant. Cardinali Bononiensi.

XIII **P**eto abs te, et quidem valde peto; ut quoniam Bals-
 daffare Mediolanensi municipe tuo viro et probo et
 pereleganti multos iam annos familiarissime vtor; des-
 operam; ut is inter illos admittatur; qui idonei sunt, ut ad
 Magistratus Bononienses gerendos recipiantur. Dat. Id.
 Decemb. Anno primo. Roma.

Gulielmo Marchioni Montisferrati.

XV **E**t amauimus te antea, dum Cardinalem gerebamus,
 omni tempore; amari enim nos familiarumque nostram a
 te sciebamus; et nunc quidem, cum mihi nihil merito
 Pontificatum Maximum contulerit Deus, paterna te benis-
 uolentia atque intimo amoris et charitatis mea sinu comple-
 stor atque contineo. Est enim mihi exploratissima tua tuos-
 rumque maiorum in Romanos Pont. obseruantia et fides:
 quae

quae te mihi praeter eam, quae me prosequeris, pietatem com-
 mendatissimum faciunt. Itaque sic velim exis times; te tuosque
 omneis, uxorem, liberos, fratrem mihi magna cura esse.
 Idque ut omnes homines intelligant, nos si erit opus, operam
 et studium libentissime posituros. Porro quaecumque ad tuam
 incolumitatem, quaecumque ad ditionis tuae tuorumque populo-
 rum et tuarum rerum omnium conseruationem pertine-
 bunt; in ijs tibi nunquam deero: neque te, uti de hoc Imperio
 deque me optime meritum, et in meam initio Pontificatus si-
 dem tutelamque animo libentissimo receptum; laedi a quoquam,
 quoad potero, patiar. Dat. xi. Calend. Ian.
 Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniae Regi.

I Ntellexi te Petro Cardinali Anconitano fructus Ecclesiae XVI
 sic Gaditanae retineri mandauisse. Quae mihi res et
 pro meo in illum fraterno amore, et pro eius in rem Ros-
 manam plurimis maximisque promeritis non paruum sane
 molestiam attulit: praesertim cum perfectissimum mihi sit
 eum tui studiosum semper fuisse; tuasque res, dignitatem,
 gloriam, rebus omnibus antetulisse. Quare te hortor; neque
 hortor solum, sed etiam peto abs te diligenter, velis Ecclesiae
 sic Gaditanae prouentus Cardinalis procuratoribus renn-
 fere: quod erit mihi tam gratum, quam quod gratissimum.
 Ceterum polliceor tibi, in meque recipio; reliquis in rebus,
 quas cum eo tractas, quemadmodum voles ipse, sic plane
 fore. Dat. ix. Calend. Ian. M D X I I I
 Anno primo. Roma.

Internuntio Hispaniensi Episcopo Cosentino.

XVII **E**xemplum literarum, quas Ferdinando Regi scribis
 mus postulantes ut is Ecclesiae Gaditanae fructus in-
 terdictos a se Cardinalis Anconitani procuratoribus

remittat; habuisti cum his literis. Mando autem tibi; ut apud eum agas, cures, enitare; ut res quemadmodum voluimus, conficiatur: in quo nihil pratermittes, si mihi rem gratissimam voles facere, neque diligentiae, neque studij, neque plene laboris. Est enim mihi permolestum; Cardinali de Re. deque nobis optime merito in colligendis Ecclesiae suae fructibus negotium fieri. Nam quod ad eas res attinet, quibus tu de rebus ad me scripsisti; certiores facere Regem poteris, me curaturum; ut quemadmodum ipse postulat, sic aptetur. Dat. nono Cal. Ian. Anno primo. Roma.

Federico Archiepiscopo
Salernitanorum.

XVIII **I**ustissimis me causis impellentibus mando tibi; ut quem habes sacrorum tuorum in Ecclesia Salernitana Vicarium; eum quamprimum amoveas ab administratione illa et loco: teque id meo iussu facere neque ipsi, neque cuiuspiam patefacias. Dat. quinto Calend. Ian. Anno primo. Roma.

Bononiae Magistratui Pole
Episcopo.

XIX **M**ando tibi; ut ex ijs ducentis peditibus, qui sub Rainaldo Gattoprotatorij Praefecto istuc merentur L. milites eximas: quorum stipendium in alios milites tot numero, quot tibi et XL. viris satis esse videbuntur, per vos deligendos transferatur: quibus militibus ea manus detur cura, isque praeficiatur; quam curam esse ex usu istius urbis, quemque Praefectum ei rei fore idoneum iudicabitur: ita sane; ut posthac Rainaldus CL. milites tantummodo habeat, quibus imperet: illi autem, qui per vos deligentur, tibi et XL. viris obediant praestoque sint suo cum Duce. Dat. iij. Cal. Ian. M D X III Anno primo. Roma.

Octauiano Duci Genuensium.

Veniunt ad urbem atque ad nos e Gallia Transalpina XX **V** sacerdotes aliquot honore et dignitate praediti, tollendi scismatis causa, sequens cum sacro Lateranensi Concilio reliquorum illius Ecclesiae sacerdotum nomine coniungendi: quibus obviam mitto eum; cui has ad te literas dedi; viatorem meum: qui cum tutius atque securius accedere Romam possunt. Quare abste peto, des operam non solum ut ij sine villo impedimento per tuae ditionis loca iter faciant: sed etiam ut a tuis et amice et liberaliter excipiantur. Dat. Cal. Ian. M D X III Anno primo. Roma.

Petro Bibienae apud Venetos Internuntio.

XXI **I**nter eos, qui meo stipendio aluntur, est Augustinus Copius istius Urbis cuius vir et multum terrarum peruagatus, et omnis laboris experientissimus; tum et industrius et elegans et plane comis, et mihi certe gratus. Is quoniam a patria sua in exilium missus multos iam annos externis in locis duriter et laboriose confecit; cupitque quam maxime, ut sibi redire ad lares suos liceat; mando tibi; ut Leonardum Lauredanum Principesque civitatis adeas; horumque meis verbis, velint rogatu meo Augustinum ab exilio restituere: eisque persuadeas; ut exemplo Domini; qui quidem delinquentis poenitentiam, quam mortem manuulit; ea in re pietate potius et misericordia, quam vindicta utantur. Quod quidem tamen si pro istius in me Reip. voluntate facile me assequuturum confido: volo tamen ut eam rem diligenter administres; ostendasque Senatui istum mihi plane gratissimum facturum; si in Augustino ad patriam evocando mitem se liberalemque praebuerit. Tota autem de re quid geris; facies me quamprimum tuis literis certiores. Dat. prid. Non. Ian. M D X III Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato.

XXII

ET si & animo semper agitavi ex eo tempore, cū Pontifex Max. creatus sum; vt pro Reip. Christianæ otio communiq; bono te ab armis, ab ardore animi, ab odio exercendo cum ijs, quos hostes tuos appellas, Christianis Regibus atq; Principibus, ad pacem atq; amicitiam reuocare: & posteaquam Mattheus Cardinalis Gurenensis Vicarius rerum Italicarum tuus prudens excelensq; vir Romam se contulit, cum eo sæpius eadem de re sum loquutus. Tamen quoniam ijs diebus fratres mei E. R. Cardinales non solum separatim, vt cuiq; vsui fuit; quod sepe antea fecerant; sed etiam vna omnes atq; palam nos ea de re multo diligentius atq; accuratius monuerunt, veriti ne si paulò modo ulterius nostrorum Principum discordiæ inter eos vigissent; Christianam Remp. bellis ciuilibus debilitatam validissimi hostes nostri Turcæ adorirentur atq; opprimerent; qui tractare arma, parare exercitus, classem conficere audiebantur: idem nunc quoq; mihi tecum per literas multo accuratissime agendum esse contendendumq; existimauit: præsertim cum & nonnullorum Regū ac Principum querelæ accesserint literis eorum & nuntijs ad nos perlata, petentium, ne Christianos populos nostræ curæ fideiq; creditos diutius inter se concurrere collidq; sineres mus: & ipse Italiæ deuastata prope ac desolate vocibus & quasi lachrymis exciter; vt de grege Domini passim percūsa te ac se conterente sollicitus nihil non curæ in eo continendo conseruandoq; adhibeam, nihil remittā laboris. Itaq; te & moneo & hortor & plane etiam atq; etiam rogo per Dei Opt. Maximi nomē; a quo tuo sanè nomini dignitas omnis Maiestasq; accessit: per sedem hanc Christianæ Reip. cuius vnus tuendæ cogitatio ad te maxime omnium atq; iustissime

pertinet: per tot sanctorum virorum humata hac in vrbe atq; tellure corpora; qui multos labores, multas arumnas pertulerunt, multum etiam sanguinis insituendis nostris sacris augendisq; profuderunt; vt ad pacem cum tuis hostibus inuendam animum & cogitationem tuam des; eamq; de sedibus deq; populis Domini prope expulsam, te quidē certe implorantem ne aspernere: præsertim si æquas illam ad te conditiones afferre perpexeris. Quam certe in sententiam adduci eo facilius debes; quo laudabile illud propositum animi tui, qui cum in primis ad arma profiluisti, vt libertatem ecclesiasticam audacia nonnullorum violatā commutatamq; defenderes, dignitatem nostrā ab iniuria vendicares: suos iam exitus habet: hostesq; tui Dei munere ac tua incredibili virtute tuorumq; foederatorum auxilio positis animis contumacibus ad huius Reip. cultum & obseruantiam humiles accesserunt. Certe quemadmodum te bello imperterritum atque inuictum adhuc quidem omni tempore præstitisti: ita optimis consilijs tractabilem dari nunc tezerit non minus prudentiæ tuæ quàm illud fuerit fortitudinis. Meminisse etiam debes; cum omnium Christianorum Imperatorem geras; datum te à Deo esse quasi tutorem eius populis: vt non tam tibi cogitandum sit, quos vincere atq; subicere tuæ ditioni possis; quàm vt omnes esse incolumes te procurante conficiantur. Deinde quo maior ipse excelsiorq; es; eo te decet omnibus hominibus faciliorem commo-
dioremq; esse; benignitatemq; non implacabilitatem; obliuionem iniuriarum, non vindictam; liberalitatem non potentiam exercere: neque tam querere, quibus artibus latiores Imperij tui fines habeas; quàm quibus virtutibus gloriam tui nominis extendere, hominumq; in te beniuolentiam augere atq; amplificare melius atq; facilius possis. Quamobrem, vt ad illud redeam, quod initio dixi; rogo

obtestorq; te, primum quidem, vt animum tuum ad pacem inter omnes Christianos Principes conciliandam applices: Deinde vt te ad eas pacis condiciones cum tuis hostibus deducas; quæ si non tales erunt, quales ipse voles maxime; sunt tamen eiusmodi; vt qui te summopere diligunt, non esse eas abs te reiciendas putent. Cruentari enim gladios, vastari prouincias, oppida dirui; quæ quidem mala cum belis semper coniuncta sunt; exerceri deniq; inter Christianos Principes tam acerbis contentiones, non solum Reip. Christiane periculosum est; sed ne illis quidem ipsis, qui eas exercent, non triste, non miserum, non fugiendum. Id si ipse per te feceris; planè confido reliqua bella omnia in vniverso eiusdem Reip. Imperio, omnibus hominibus tuum ipsius præclarum factum respicientibus, facile quietura: quicq; nostris ceruicibus imminens hostis noster perpetuus Turca, deq; nostris seditionibus incredibilem lætitiã capiens nos eam ob causam à sese facilius debellatum iri spem non dubiam alit; vel se intra suos limites continebit; vel nos vnã in redimendis à seruitute Christianis gentibus conspirantes aliquando victores sentiet. Me quidem ipsum; qui te vnice atq; summopere amo; fratrumq; meorum Cardinalium collegium, vel potius Christianam rem vniuersam tibi egregie atq; in omne tempus deuincies. Dominus autem; vt est in remunerando benefacta hominum largus; quicquid hac in re atq; hoc tempore amore sui me hortatore tuis hostibus remisit; tibi vniuersisq; tuo Augusto reliquis tuis in rebus postulatisq; decupla mensura atq; centupla satisficiet. Dat. quinto Cal. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Singulis iis, qui creandi Imperatorem ius habent.

XXIII
Exemplum literarum, quas ad Maximilianum Imperatorem dedimus; quibus eum ab armis, à bello, à contentionibus cum Christianis Principibus exercendis, ad pacis studia cogitationemq; reuocamus; habuisti cū his literis. Ex eo curam in ea re nostram, diligentiam, studium, pietatem deniq; quam adhibemus, vt eius ceterorumq; Principum animi pacem inuicent; facile perspicies. Quare cum te plurimis legitimisq; de causis magna esse apud illum autoritatis exploratum habeam; nec dubitem, quin pro tua virtute animiq; temperantia, proq; officio optimi prudentissimiq; Principis te quoq; communia Christianorum populorum mala vel presentia, vel etiam impendentia commoueant; prorsus vehementer etiam atq; etiam abs te peto, vt meas apud illum hortationes literis, postulationibus, Internuntijs, per te ipsum deniq; si fieri poterit, et quantum poteris, iuues. Planè enim cum in eo, qui tuos conatus adiuuabit Deus; tum in tua diligentia, prudentia, autoritate, spem maximam habeo, fore, vt ab illo sis quæcumque voles impetraturus, tam iusta præsertim in re atq; causa; quæ quidem id agit; vt Christiani sanguinis, quem exhauriri profundiq; tam largiter his temporibus perditis atq; miseris vidimus, aliquando tandem ratio habeatur; resq; Christiana publica vel nervos atq; vires resumat, proferatq; in dies sese; quod erat sanè conuenientius; vel ne perpetuis nostris hostibus ludibrio interuentionisq; dedatur. Id si tu quidem fili mihi animoq; meo pergrate, quantum in te erit, confeceris; et Dei causa per te sustinebitur; et me beneficio tuo deuincies; et tibi ipse gloriam paries sempiternam. Dat. quarto Cal. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Internuntio.

XXIII **E**X literarum exemplo; quas & Maximiliano Imper. designato & ijs, qui Imperatorem creandi ius habet, dedimus; ea, quæ de pace inter Christianos Principes concilianda ad eos scribimus, intelliges, quæ quidē exempla atq; ipsæ etiam nostræ ad eos literæ tibi reditæ sunt cum his literis. Volo autem, primum quidem, vt eas literas ijs, ad quos datæ sunt, quamprimum quamq; diligenter cures reddendas & perferendas: Deinde vt quantum in te erit, omnino studio, diligentia, labore, omnibus animi tui sensibus rem consiliumq; nostrum apud eos singulos iuues; nihilq; omnino prætermittas, quod ad persuadendam Imperatori concordiam & pacem esse vsui & adiuuamento possit: multaq; te in re existimes æque gratū nobis facere posse; quam si hæc in re id, quod volumus, confeceris. Dat. quarto Cal. Ian. M D X I I I Anno primo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ.

XXV **S**crisimus & Maximiliano Romanorum Imper. designato, & Ferdinando Hispaniarum Regi, & Henrico Regi Britanniæ diligentissime: qui quidem Reges nonnullis cum Regibus & Principibus Christianis bellum gerunt: eosq; pro nostri muneris officio ac propensa in rem Christianam pub. voluntate hortati sumus; vt ab armis inter se exercendis; quæ sane diutius, quam oportebat tractata vibrataq; vigerunt; ad pacis aliquando tandem studia conuerterentur. Nam præterquam quod plurima semper cum bellis mala calamitatesq; coniunctæ sunt; id etiam plane timemus; ne cõtritis Christianæ Reip. per eiusmodi odia contentionesq; neruis atq; lacertis, totoq; corpore debilitato, validissimi hostes nostri perpetui Turcæ nos adoriantur, atq; opprimant: qui Ducem audacissimum Selimum Regem

nacti tractare arma, parare exercitus, classem conficere dicuntur; vt nos dissentientes labefactatosq; pessudent; seq; nostris cervicibus imponant. Ad hæc accesserunt perpetuæ fratrum meorum E. R. Cardinaliū idem prope verentium & respicientium iam ab initio nostri Pontificatus acceptæ postulationes: qui sane diligenter non solum secreto aut separatim, sed etiam publice atq; frequentes sæpenumero nos admonuerunt, curarem, ne ulterius Christiani inter se populi concurrerent. Certe etiam Reges atq; Principes per literas ac per Internuntios, vt eam curâ cogitationemq; susciperem, pacemq; inter dissidentes conficerem, multis me precibus rogauerunt: quos quidem cõmune periculum sollicitat; quq; magnopere ne hostibus nostris letitiæ simus atq; ludibrio, pertimescunt. Quas ob res omnes cū ad eos Reges, quos supra cõmemorauī, diligenter scriptas literas dederim: te etiā & monere & hortari volui; vt eisdem Regibus ipse quoq; in eam sententiam scriberes; hominesq; tuos mitteres, qui eos ad pacis studia cogitanda suscipiendaq; hortarētur. Quod tu quidem certe facere eo diligentius debebis; quo periculo es proximior; teq; ipsi Turcæ his tēporibus primum omnium ex Christianis Principibus delegerunt; in quem inuaderent, quemq; debilitare ac proterere conarentur. Id vt facias, non solum quia tua interest; sed etiā quia omnium, & quod maxime in eo rei Christianæ dignitas Maiestasq; defenditur; abs te etiam atq; etiam peto. Dat. iij. Cal. Ian. M D X I I I Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Internuntio.

XXVI **R**euertitur istuc ad Maximilianū Imper. designatum Antonius Cominatus mihi multis de causis valde charus: qui cum multa & tecū cõmunicanda, & Maximiliano significanda sum loquutus. Quibus in omnibus ei

fidem habebis: quæq; illi mandata dedimus; ea tua prudentia & diligentia reddes faciliora. Quinctiam vna cū ipso, si tibi opus esse videbitur, ad Imperatorem te cōferes: resq; communi consilio nostras administrabis. Dat. vij. Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato.

XXVII

Cum intellexeremus Antonium Comitatum, quem ad nos miserat, abs te accersitū redire ad te; sciremusq; eum abs te amari: nos verò ipsi vel propterea quod abs te diligitur, vel propter eius singularem virtutem, hominem diligere: multa cum eo communicauimus; que conducere ad commune vtriusq; nostrum commodum dignitatemq; his temporibus magnopere videbatur. Illum igitur audies, nosq; diliges. Dat. septimo Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Bononiæ Magistratui.

XX

VIII

Quoniam certior factus sum, his diebus eiusmodi motum istic animorum fuisse, sic ad arma cōcursum esse; vt mirum propemodum fuerit, plurimorum civium cædem & optimorum virorum interitum non fuisse consequutum: mando tibi; vt cum aliquid excitari audieris inter istos ciues; edicta grauissima constanter atq; intrepidè proponas; operamq; des, vt omnes te homines timeant, auctoritatemq; veredantur tuam: ne tibi quisquam illudere, vel nostre potius dignitati tuo sub nomine audeat: sed tibi pareant; hoc est nobis, quorum tu munus in isto Magistratu geris. Itaq; volumus; vt omnia agas, cures, preuis deas; ne armatorum hominum conuentus à quopiam excisitentur. Et si verum esse compereris, quod à nonnullis afferretur, Antonium Volteium eius, de quo dixi, tumultus atq; motus causam occasionemq; dedisse; acriter eū reprehendes,

monebisq; ab armis se absteat; ne grauius aliquid in illum decernere vel inuiti compellamur. Dat. sexto Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Antonio Volteio Bononiensi.

Intellexi magna quidem certe cum molestia; eius tumultus, qui proxime isto in municipio excitatus parum abs fuit, quin maximorum malorum & plurimorum civium cædis initium fuerit; te autorem extitisse. Ea res, quo te magis diligo, eo me acrius vehementiusq; commouit cum tua ipsius causa; quem esse iustum & temperantem pacisq; cupidum & studiosum maxime conuenit: tum propter istius urbis otium; quod tueri omnibus modis debeo. Quamobrem te hortor, vel potius mando tibi atque impero, omni studio & diligentia caueas ab eiusmodi motibus excitandis: ne in te de te conqueri, ne ve in te grauius aliquid decernere atq; statuere cogamur. Dat. vi. Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Bartholomæo Aluiano Veneto
rum exercituum Praefecto.

Que ad me perferri per Dominicum Malium inter nuntium tuum probum hominem curauisti; ea mihi planè gratissima fuerunt. In ijs enim & tuâ erga me familiamq; meam veterè beniuolentiam agnoui, & illa tua multarum rerum experientia, prudentia, consilium; ex quibus ea manabant, & quorū plena Malij oratio fuit; non mediocrem mihi voluptatē attulerunt. Itaq; ea de re atq; cura; quam sumpsiisti, vt cogitationes tuas mihi notis fieres; valde te amo. Que quidem à me omnia diligenter considerabuntur: daboq; operam; quoad potero, temporisq; patientur; ne frustra laborem sumpsiisse videare. Quod

ad Iouis oppidum attinet: tibi quidem satis libentissime fecissem: si modo aliquo potuiffem. Sed res est planè perplexa: sic; vt explicari hoc tempore non possit: quemadmodum ab ipso Malio intelliges. Reliquum est; vt te nobis esse clarissimum tibi persuadeas: tuaq; omnia nobis magne cure esse, ac semper fore. Dat. quinto Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XXXI

A Maui, quod te scire non dubito, quoad vixit, Antonium Cardonam Marchionem Padule gentilem tuum, cum propter eius plurimas egregiasq; virtutes; tum quod me singulari obseruantia prosequeretur. Eius vxor vidua proba sanè nobilisq; mulier propinqua mea, quod dotis reliquum sibi debetur, & præterea portionem illam, quam lege petere vidua mulieres in Regno Neapolitano solent, per procuratores suos dari sibi ex mariti testamento postulat: cupitq; maxime, ne impensis conteratur, ius abs te suum quam celerrime consequi. Quare abs te peto: eius feminae causam fortunamq; omnis, quæ hoc in negotio maxime versantur, habeas meo rogatu quam commensuratisimas; velisq; pro tua in nos obseruantia dare operam; vt quod ei iure competit, de eo mulieri, à quibus debetur, integre ac sine dilatazione satisfiat. Erit id & viduarum nomine, quæ præcipue subleuanda sunt, sanè pium, & nobis apprime gratum. Dat. iij. Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Marchioni Brandeburgensi.

XXXII

Reuertentibus ad te legatis tuis probis viris has ad te literas dedi: quibus tibi significarem me illos tuo nomine à te venientes, consiliaq; tua nobis ostendentes & libentissime vidisse, & non semel audiuisse; tuisq; &

fratris tui postulationibus omni ex parte satisfacisse. Amoenim te; atq; illum; tantiq; facio; quantum vtriusq; virtus atq; dignitas postulat; hoc est plurimi atq; maximi. Itaq; existimare te planè volo, & pro tuo; maiorumq; tuorum in Remp. cultu, & pro ea, qua nos ipse pietate prosequeris; quæ ad te dignitatemq; tuam pertinebunt; eanos æque, ac si de nostro ipsorum commodo ijs in rebus ageretur, quam commèdatissima semper habituros. Dat. quarto Id. Ian. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Proregis Neapolitani Vicario.

Cum maxime nostra interfuit, vt Franciscus Mariani Scortij filius cuius Romanus, quem esse Capreis intellexi, mihi dedatur: te etiam atq; etiam hortor; des operam; vt eum, quanto celerius fieri potest, habeas in custodia semoto aliquo & secreto in loco. Id si feceris; quod vt facias, magnopere abs te peto; & pondeo tibi, te in eo non solum mihi, sed Regi etiam tuo rem gratissimam esse facturum. Tota autem de re quid egeris, facies me quam diligentissime certiore. Dat. xix. Cal. Feb. M D X I I I I Anno primo. Capranica.

Parmæ Regi Lepidi Magistratui.

Egregiam mulierem Paulam Gonzagam paterne amovæ vel propter eius probitatem & mores vidua famis ena dignos, nobilitatemq; generis; vel quia soror est Alberti Pij; quem scis apud me Maximiliani Rom. Imper. desig. Legatum agere; doctissimi præstantissimiq; viri; quemq; ipse vnice diligo. Itaq; certior factus illam maxime cupere impetrare à me Monticulum oppidulum, quod in agro Regiensi est, eam ob causam tantummodo; vt habitare in eo suis cum mulieribus possit; vitamq; cælebem, quam degit, commodius atq; honestius ducere; mando tibi;

vt Paule oppidum Monticulum, edesq; oppidi des; quibus
utatur: diligentiamq; adhibeas; vt eas vacuas, cum vti vos
let, habeat. Dat. xvij. Cal. Feb. M D X I I I I
Anno primo. Thufcanella.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

XXXV

Allatum ad nos est; quod quidem nobis molestissimum
fuit; quam indigne præterq; morem sacrorum
hominum & virorum religiosorum Cisterciensis socie-
tatis monachi aliquot istic nuper se gesserint: qui condus-
ta armatorum hominum manu monasterium Ambrosianum
maius eiusdem societatis noctu aggressi portas vi fegerunt;
Basiliumq; Casatensem eius monasterij Prefectum compre-
henderunt, comprehensumq; secum abduxerunt. Ea res cum
maximam inter omnes monachos perturbationem pariat,
cum audacia nouitate facinoreq; ipso, tum verò etiam exem-
plo; quin tibi quoq; summopere displicerit pro animi tui
iustitia & pietate, plane non dubito. Qua de re tota quid no-
bis statuendum sit; mature considerabimus; tibiq; perscri-
bimus. Nunc autem quia periculum est, ne inter istos arma-
torum discursus atq; licentiam aliquis improbus, vt sunt mula-
ti, ad horrea monasterij Claruallensis eiusdem societatis atq;
ad suppellectilem animum adiciat; quæ quidem suppellex
periculenta peregrinatioq; est; eamq; appetat atq; diripiat: te
magnopere hortor, mittas illò religiosos viros vnâ cum tuis
militibus; quibus mædes, dent opera: ne quid omnino ex mo-
nasterij rebus atq; ex ea suppellectile vniuersa, maximeq; ara-
gentea depercat. Dat. xi. Cal. Feb. Anno primo. Grauisis.

Magistratui Sinuessano.

XXXVI

Amo sane quidem paterne Aloisium Sinuessanum fas-
miliarem meum: eiusq; opera & fide meis in rebus
quotidie vtor. Quamobrem patrè eius Franciscum

bonum & frugi hominem, ipsiusq; Francisci res & fortua-
nas omnes tibi commendo maiorem in modum. Qui cum
isti municipio præsis; cuius est ipse ciuis, & in quo domici-
lium remq; suam omnem habet; non est dubium, quin illi
vsui & ornamento esse plurimum possis. Id vt facias; omnia
busq; illum in rebus & negotijs quàm commodatissimè ha-
beas, abs te peto. Dat. viij. Cal. Feb. M D X I I I I
Anno primo. De Centumcellis.

Ennio Episcopo Verulano.

Fides, opera, diligentiaq; tua; quibus te in nostris res
cum Heluetijs ecclesiasticæ libertatis defensoribus
administrandis vsum intelligo; magnopere mihi pro-
bantur: hortorq; te; vt quemadmodum adhuc quidem te laus-
dabiliter prudenterq; gessisti; ita deinceps ea sedulo agas,
quibus optimam erga te voluntatem meam etiam atq; etiam
augeas. Omnibus autem de rebus quæ te scire volo; ea ex
meis ad Gorum Gherium Internuntium meum literis in-
telliges. Dat. sexto Calend. Febr. Anno primo.
Ex Seueriano.

Vni ex primatibus Heluetiorum.

EX Ennij Episcopi Verulani, & Gori Gherij Interpre-
tum meorum literis intellexi; quæ cura & diligentia,
quantaq; tuæ in nos voluntatis ostensione procu-
randis apud Heluetios rebus nostris te gesseris. Quod quia
dem neq; nouum mihi pro tua probitate atq; consuetudine
pluribus in rebus cognita, neq; sane nõ iocundissimum fuit.
Anno enim te charissimumq; habeo; vtq; magis magisq;
in dies singulos tua in nos merita exaugeas, valde opto:
vt etiam vberiore a nobis gratiæ relationem, ab homi-
nibus reliquis veram laudem atque gloriam, à Deo Opt.
Max. autem, cui ista procurantur, secundiores tuarum rerum

omnium exitus, euentumq; prosperiorem consequare. Itaq; te hortor; vt eandem diligentiam studiumq; tuum ijs, que restant, tractandis rebus adhibeas; reddasq; omnia tuo studio tuaq; opera, ope, consilio, prudentia faciliora. Dabo autem ipse operam; vt tu labores vltos nostra causa suscepisse nunquam non gaudeas: quemadmodum Interpretibus meis latius super ea re scripsi. Dat. vii. Cal. Febr. Anno primo. Ex Scueriano.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER VII

Ludouico Gallix Regi.

I

DE Annæ Reginae vxoris tue morte certior factus magnâ sane molestiam cepi: cum propterea, quod sceminam egregia singulariq; virtute, & spectata in Deum ac Dei Ecclesiam cultu pietatq; amissimus: tum quia te pro tuo in illam laudabili amore, illiusq; in te, maximo esse dolore affectum multorum literis intellexi. Accedit ad hæc; quod me illa, quasi patrem optatissimum pia amantissimâq; filia, incredibili obseruantia prosequeretur. Regnum etiâ ipsum tuum ceteraq; gentes opis alienæ indigæ, in quas illa munificentiam exercebat suam: multû mihi amississe in ea muliere bonæ

bonæ spei atq; presidij videbantur. Itaq; pluribus & quidem iustis, maximisq; de causis vehementer is me nuntius perturbauit. Verum cum optimam viuendi rationem summamq; probitatem, & eximiam mulieris temperatiam tam amplo in Imperio positæ ceterasq; eius præstantissimas virtutes animo repeteremus; & simul huius vitæ miserias atq; horum temporû incômoda perturbationesq; respiceremus; in eam sententiam adducti sumus; vt bene cum ijs actû esse statueremus, qui hoc tempore mortem cum vita cõmutauissent: Deumq; Opt. Max. Annam Reginâ ad sese, tanquam de terrarum æstu & fluctibus in portum, aut tanquam de flebili hospitio ad plenâ hilaritatis paternâ domum cœlum ipsum beatorumq; conciliû vocauisse, magnopere excelsimam remus: vbi illa bene actæ vitæ premia, & cum liberalitatis atq; beneficentiæ, quibus duabus virtutibus supra mulierum captum enituit, tum verò etiam temperatiæ patientiæq; sue speratos fructus læta felicissimâq; perciperet. Quæ omnino cogitatio macrorem quidem meum multû leuant. Quare te hortor; vt eadem atq; similia vel etiam meliora; que tua tibi vel prudentia, vel animi magnitudo facile subministrabit; ad cogitationes tuas adhibeas: ægritudinemq;, quam te vxoris tue morte contraxisse audio, leues: ferasq; æquo animo, que ferenda sunt: sunt autem ea omnia; que aliter se habere non queunt. In quo & tuam ipse temperatiam atq; prudentiam maxime ostendes; & mihi, qui te vnice diligo, omnem macrorem absterges, si te leuatum sensero. Dat. tertio Cal. Febr. Anno primo. Roma.

Claudix Ludouici Regis filix.

Avdita morte Annæ Reginae matris tue, multis quidem de causis magnam sensi dolorem: sed cum precipue; quod te filiam in tam tenera ætate reliquit;

II Solatoria.

vt tuas exoptatas sibi nuptias iam tractari ceptas confice-
re, letitiamq; de te capere, quam ei debebas, nō potuerit: ex
quo te etiam magnum dolorem accepisse magis quidem inge-
nij tui mirifica indole, quam ex te tua ad animorū affectus
percipiendos idonea, te mouente ac excitante sane puto. Sed
quoniam ea Dei Opt. Max. voluntas fuit; matrisq; tue
virtutes tot tamq; egregia extiterūt, vt memoriam eius nos-
minis omnibus seculis conseruaturae videantur; curandum
tibi est, non tam vt homines ex eius te obitu moerentem sen-
tiant; quam cogitantem quibus artibus ei esse quam simillia
mā possis. Quod plane futurum con fido; atq; vt ei rei curā
adhibeas, & in timore te Domini exemplo matris instituas,
amantissime te hortor. A me autem te sperare omnia volo;
que ad tua commoda dignitatemq; pertineant; eoq; magis,
quod te tam illustri matre, tamq; optima orbatam & spo-
liatam video. Et quanquam is tibi pater sit; qui suppedita-
re tibi omnia, que a te expetentur, & propter Imperij ma-
gnitudinem poterit; & volet propter amorem, quo is ma-
trem tuam complectebatur, cuius tu illi imaginem refers,
quoq; tibi parentis nomine afficitur: nostrum tamen stu-
dium, si quid tibi esse vsui poterit, voluntasq; ad te ornata
dam propensa tibi certumquam deerit. Dat. tertio Cal.
Febr. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Brensellæ Pago Heluetiorum.

III Intellexi nouum vos in Heluetijs pagum confecisse; duos
decimq; prioribus atque antiquis pagis vestrum Brens-
selle pagum adiecisse. Qua de re non mediocrem sane
letitiam & voluptatem cepi; cum intelligerem sociorum
meorum mihiq; charissimorum & coniunctissimorum via-
res atq; nomen augeti. Itaq; de eo vobis atq; illis gratulor.
Cæterum eis rebus fidem habebitis; quas ad vos Emilius

Episcopus Verulanus & Gorius Gherius Interpretes mei
deferent. Dat. prid. Cal. Febr. M D X I I I I
Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

Cognoui de procuratore tuo Berennio; quanto sine III
dio quantaq; diligentia & quam multiplicibus mo-
dis vsus es; vt bella controuersieq; inter Maximia-
lianum Roman. Imp. def. atq; Venetos sedarentur planeq;
restinguerentur. Que res ita mihi grata atq; iocunda acci-
dit; vt nihil gratius nihil iocundius esse potuerit eo nuntio.
Itaq; cum plurima atq; maxima tua erga nos omni tempore
officia extiterint obseruantie, beniuolentie amorisq; plenis-
sima: tamen propter eam curam; qua tencor nostrorū homi-
num confectis odio animis exulceratisq; medendi; tua ista
reccens mirificaq; solertia nullo tuo est antehac ad mea com-
moda dignitatemq; adhibito studio inferior. Nunc autem
quanquam mihi dubium nō est, quin quod superest; superest
autem, vt mihi quidem videtur, etiam paululum quiddam;
quod tamen ipsum pro mea voluntate minimum quantum est;
eadem sis diligentia confecturus: te tamen etiam atq; etiam
hortor, & pro nostra necessitudine abs te peto; nihil posthac
intermittas neq; studij aut vigilantie, neq; operæ, neq; pla-
ne laboris; vt quemadmodum res, que tibi labi atq; flectere in-
peiores partem coeperat, tua est prudentia & diligentia eo
reuocata, vt bene nobis sperandum sit; ita, quod reliquum
est, quod quidē certū iam minus difficile videri debet; ad opti-
tos exitus speratosq; quam celerrime perducatur. In quo &
sirem sane quam Ferdinando Regi tuo gratā, Christiane aus-
tem Reip. maxime profuturū efficies: me certe ita tibi deuis-
cies; vt omnium maximum benefactorū & meritorū cumulum
tuis prioribus meritis te addidisse sum existimaturus. Tibi

verò nominisq; tuo iam illustri tantum gloriæ splendorisq; adiciis; quantum te vlla alia ex re hoc quidem tēpore posse assequi vix est vllō modo credendum. Planè autem in Domino confido, cuius tu partes suscepisti; qui concordiam inter dissidentes, pacem inter bello implicitos conciliandi curam atq; munus geris; tuam te operam non frustra positurum. Ceterum tota de re latius cū Berceo sum loquutus: is ad te omnia perscribet. Dat. prid. Cal. Febr. Anno primo. Roma.

Vicario Proregis Neapolitani.

Mltimus istuc ad recuperandam sacrarij nostri suscepibilem à Vicario Episcopi Salernitani male ablatam, Gabrielem Archiepiscopum Dirrachis norum eiusdem sacrarij custodem qui tota de re mentem te nostram docebit. Itaq; eum causamq; ipsam commendo tibi maiorem in modum. Gratissimum mihi erit, si dederis operam, vt quemadmodum is tecum statuet, ita res quam celerime transigatur. Dat. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Fabritio Carreto Magno Rhodi Magistro.

Lectis literis tuis; que me cum de Guidonis magni Rhodi Magistri morte, tum de tua in eius locum susceptione per Concilium societatis legitime facta certiorè reddiderunt. In altero perinde, atq; de optimi præstantissimiq; viri maximèq; temperati prudentisq; hominis iactura, sanè perquam dolui: illumq; tam breue temporis spatium societati sue præfuisse; vt parum ei ornamentum accideret ab ipso potuerit; moleste admodum tuli. In altero tanta letitia is me nuntius affecit; vt statim Deo Opt. Max. gratias egerim, et quòd dolorem, què ex Guidonis morte contraxeram, tua declaratione lemerit; et quòd illud tibi mus-

neris tradi mandariq; voluerit; qui pro tua virtute, animi magnitudine, diligentia, religione maximis in rebus per se et a sepe atq; cognita nihil est eorum prætermisurus; que ad rem Christianam conseruandam atq; amplificandam ipsiusq; cultum et illustrandum et propagandum pertinebunt. Atq; hoc cum publice mihi gratum et iocundū est: tum illud priuatim adiungitur; quòd te, dum Cardialem gererem, multos quidè annos et amavi ipse, et abs te anari me planè sensi: vt si vnus ex omni sociorū tuorū numero mihi optandus fuisset, quem sibi tua societas præficeret; neminem tibi sanè prætulissim. Itaq; duplici nomine ea de dignitate ac præfectura tibi tradita magnopere gratulor; altero Reip. altero vnius ipsius atq; proprie meo: optoq; vt et honor tibi iste salutaris, et tu societati tue vsui atq; gloriæ sis futurus: quòd quidè planè confido fore. De me quidè tibi ipse omnia promittas volo; que ab optimo atq; optatissimo filio de patre amanti sumo sunt speranda. Non fallā opinionem tuā. Ceterū obsequij tui peregrina perq; illustris significatio; quòd mihi eadè tuæ literæ Philippusq; Prouanus societatis procurator tuis verbis præstiterunt; mihi gratissima accidit: eamq; libenti animo sum complexus. Societas etiā ipsa tua; quam mihi magnopere commendas; queq; mihi, tanquam de vniuersa re Christiana optime merita, charissima per se est; erit posthac mihi tuo etiā nomine charior: proq; ea insulaq; ista ab Turcarū cupiditate bellicisq; apparatus, de quibus scribis, tuenda et defendenda, si erit opus, nihil sum neq; studij neq; diligentie neq; omnino laboris prætermisurus. Certe non si vitā ipsam profunderem me oporteat ea in re; tuæ vnquam societatis curam, tutelam, procuracionem negligā. Quòd te spondere ei meis verbis opto et volo: eamq; bono animo esse atq; forti iubeo. Cui quidè gratulor; quòd te sibi Magistrum legerit: vtiq; te

ed, quæ debet obseruantia prosequatur; quanquam id quidem me scribere pro antiqua ipsius in omnes Magistros pietate minus necesse est; eam tamen hortor. Etiam atq; etiam mi Fabriti vale. Dat. viij. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

VII **B**renzellum Rechesium; qui à Raimundo Cardona Prorege Neapolis vnice diligitur, estq; ex eius intus nis maximeq; familiaribus; commendo tibi maiorem in modum. Is vt ei Prioratum Aliagensem, qui est in agro, Tarraconensi tradas; per me impetrare abste postulat. diu gnusq; admodum Rechesius videtur esse tum Proregis nomine atq; causa, tum etiam quod multos annos ordini tuo egregium studium nauauit; in quem eiusmodi beneficium conferas. Id si feceris; erit mihi sanè quam gratum. Dat. viij. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo.

VIII **Q**uoniam & coli per te legum iussa, animaduersos nemiq; in scelestos fieri summo opere volo; & Antonium sancti Sixti presb. Cardinalem Bononiensem, vt scis, vnice amo, charissimumq; habeo: vt harum duarum omnium meo quidem iudicio maximarum atque sanissimarum rerum rationibus iuris reddendi amicitiaq; concordanda satis fiat: in reorum istorum causa; quos in vinculis habes; de quibus tuis me literis consulis, petisq; quid fieri velim: ita tibi respondeo. Nam cum & iustitie administratio ostensionem maxime postulet iuris administrati; & humiles atq; assiduas Cardinalis postulationes multis admittas non modo precibus, sed etiam lacrymis, nihil impetrare à me durum admodum atq; implacabile videri possit: mando tibi, vt eos ipsos omnibus, quæ ijs in rebus fieri assolent, more atq; consuetudine seruatis condemnes perinde atque

meriti sunt: condemnatosq; ad eum locum duci mandes, vbi eos morte multari oporteret, si multari vellemus. Cui autem inspectante populo ante mortis instrumenta in habitu damnatorum per ducti constiterint; eos Cardinali nostro nomine dono des facta testificatione postulationis, qua is apud nos supplici atq; accuratissima est vsus; nostræq; erga illum voluntatis: vt plurimum valere apud nos Cardinalis bene de Rep. meriti autoritatem omnes homines intelligant. Ceterum de ijs quos in posterum scelestos comprehendes: mandata nostra exhauri. Dat. viij. Id. Febr. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo.

Magna cum molestia percepi, contemptis edictis tuis IX meo nomine propositis ab improbis scelestisq; hominibus istius ciuitatis admitti quotidie indignum insolensq; aliquid, & nefaria crimina creberrime perpetrari. Quemadmodum nuper accidit, admissumq; est ab ijs; qui armati per oppidum incedere noctu atq; interdum sunt ausi magna cum perturbatione ingentisq; motu istorum ciuium: quos quidem in otio atq; officio continere nullo non studio & diligentia nitimur. Quorum ex numero scelestorum seditiosorumq; hominum quomam cognoui aliquot fuisse; qui dum illa committerent, quo se facilius tuerentur, Antonij Cardinalis Bononiensis familiaribus se immiscuerunt: ita tibi mando atq; impero; vt quod ad Cardinalem attinet; qui propter suas plurimas maximasq; virtutes; egregiaq; in Remp. atq; nos merita mihi est, vti debet, sanè charissimus atq; communissimus: rationem habeas nostræ erga illum voluntatis & beniuolentiæ: dignitatq; eius atq; amplitudinem omnibus in rebus, quoad recte fieri poterit, illisam esse atq; integram studeas. Quantum verò ad illos pertinet, quos

in custodia iam habes; ita facies; ut ex meis literis, quae una cum his tibi reddita sunt, intelliges velle me. Ceterum quos posthac comprehendes; cum ex editorum tuorum scripto, tum maxime pro scelerum gravitate multabis audas. Et punies. Tibi vero nequam ea de causa molestiam ullo tempore Magistratus afferre ullus possit; scrupulus ve tibi aliquis oboriatur: siue tu in populares atque solutos, siue in sacris initiatos sacerdotesque homines sis animaduersurus; tibi quouis genere animaduersionis in omnes pariter homines animaduertendi ius potestasque esto: ne ve tibi ea de causa magistratus ulli siue Romani, siue exteri succensento: ne ve facti rationem petunto. Itaque dabis operam, ut omnibus modis seduciosos turbulentosque coerceas: in aliorum fortunas impetu facientes punias; scelestos atque nefarios multes: omnibus hominibus summis, infimis ius aequaliter administres: si de me optime mereri postulas. Dat. vii. Id. Febr. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononiensi.

Non dubito te existimare; si quid eiusmodi decidat quod civium istorum otium quietumque perturbare motum ve illum animorum excitare possit; id mihi esse, uti debet, molestissimum. Nam et mentem super ea remeam, et numeris mei partes pro mea in te fide, rerumque a te gestarum ratione atque usu maxime omnium cognovisti. Itaque nihil attinet me ad te scribere ea, quae istis nuper acciderunt contra Magistratus edicta, mihi summopere displicuisse. Quae vero tuis de rebus ad eum scripserim, quae ve fieri mandaverim; ab ipso intelliges. quibus ex omnibus facile cognosces, quanta mihi curae tua dignitas atque amplitudo fuerit. Nunc autem etiam atque etiam abste peto; ut tu item tuis in rebus, quibus in rebus dignitas nostra versabitur,

velis primus omnium praesto esse; adhibereque omnem diligentiam; ut et Magistratibus nostris Bononienses tui pareant, et scelesti flagitiosique puniantur. Id si feceris; quaedam modum quidem et amor charitasque in te nostra postulat. Et facturum pro tua prudentia magnopere confido; feceris plane rem et te dignam, et patriae tuae salutare, et nobis mirandum in modum gratam. Septimo Id. Febr. Anno primo. Roma.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano.

Amauimus ab incunte etate, atque inter familiares paternos atque nostros, charissimum semper habuimus Vincentium Papacodam tuae societatis hominem et probum et fortem et industrium. Ei commodari de tui collegii magistratibus, qui in Regno Neapolitano sunt, valde de cupio: quo se alere, paratioremque ad res societatis nauandas laboresque subeundos alacriorem prestare possit. Itaque te hortor; ut Vincentio prerogatiuam des ad eos magistratus; quos qui gerunt, primum isto in Regno demorientur: quorum pensio prouentusque numerum aureorum quingentorum summam efficiant. Id si feceris; et hominem strenuum tibi deuincias; et me item tuis in rebus gratum atque memorem exoptare. Dat. sexto. Id. Febr. Anno primo. Roma.

Petro Remixae Magistratui Sinuessano.

Superioribus literis commendavi tibi Franciscum Sinuessanum satis quidem pro re diligenter. Eas commendationes nostras quoniam non tantum apud te valuisse; quantum de tua in me obseruantia confidebam; certior factus sum: has ad te alteras dare literas volui; quibus te etiam atque etiam hortarer; velles habere rationem eius hominis; qui cum nihil iniuste egit; tum pater est Ludouici familiaris mei, mihique propter optimos eius mores, singularemque animi ad virtutes omnes indolem plane charissimi;

quem his cū literis ad te mitto; vt præter id, quod ego abste-
peto, vt patrem eius saluum esse atque incolumem velis; fili-
lij te etiam aspectus atq; preces moueant ad pietatem &
liberalitatem. Ex quo reliqua intelliges. Vnum illud à nos-
bis; si nos fr̄is hortationibus morem gesseris; id tibi omne
voluptati futurum. Dat. sexto Id. Febr. Anno primo.
Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

XIII **A**llatum ad nos est, Episcopos eos: qui è Gallia pro-
fecti suo & reliquorum Episcoporum & sacerdotum
nomine ad sacrum Lateranense Conciliū pro com-
muni bono veniebant; paululum supra fines regni tui cons-
sedisse; neq; ulterius progredi voluisse; quoniam tutum iter
per tuam ditionem non haberent. Ea de re quanquam ad
te antea literas dederim; nunc tamen etiam atq; etiam his te
literis hortor; ne in tam opportuno & salutari Christianæ
Reip. negotio velis impedimento esse; quo minus ij cum Ro-
mana Ecclesia, à qua, vt scis, aliquandiu alieniores fuerunt,
paribus studijs vnanimq; voluntate coniungantur: mit-
tasq; aliquem ex tuis probum virū cum autoritate; qui eos
tua per loca tuto ac sine molestia in agrum Genuesem per-
ducat; quò illos cedere volui; vt eo minus cure tibi minusq;
oneris afferrent; quo breuius per tuam ditionem esset illis
iter conficiendum: quemadmodum cum tuis oratoribus sum
loquutus. Dat. xvi. Cal. Mart. M D X I I I I
Anno primo. Roma.

Maximiliano Romanorum Imp. designato.

XIIII **C**ommentarūt mihi tuis verbis Mattheus Cardina-
lis Gurcensis atque Antonius Cominatus Bernar-
dinum Cardinalem sanctæ Crucis sanè diligentissis-
me; petieruntq; à me; vt eius fortunas, quæ quidem naufragas

gum fecerunt, liberalitate mea restituerem. Ea commendat-
tio me certe plurimum mouit: tuam enim ex eo propensam
in illum voluntatem beniuolentiamq; perspexi: quod mihi
gratissimum fuit. Nam & amari antea illum omni tempo-
re; & nunc, cum in Reip. numeribus obeundis etiam mihi
præsto sit; singulari cum charitate beniuolentiaq; comple-
ctor. Itaq; dabo operam cum se occasio tulerit; vt eum magis
stratibus atq; prouentibus honestum atq; ornatum reddam.
Tu vero interea Ferdinandum Hispaniæ Regem si hortas
beris, ea in re vt tecum atq; mecum sentiat; quod tamen il-
lum facere per se iam video: erit ea hortatio & Cardinali
ipsi magno vsui, & mihi plurimum grata. Dat. xv. Cal.
Mart. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum.

Exemplum literarum, quas ad Maximilianū Romæ XV.
Enorum Imp. dedi; quibus ad ea respondeo, quæ mecum
per Internuntios suos egit, vt Bernardini Cardina-
lis sanctæ Crucis fortunarum iacturæ atq; vlcibus consu-
lere mederiq; vellemus; habuisti cum his literis. Mando au-
tem tibi; vt eorum literarum sensum oratione tua apud il-
lum inues; commendesq; vicissim ei meis verbis Cardina-
lem ipsum diligentissime. Dat. xv. Cal. Mart.
M D X I I I I Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi.

Gratum admodum nobis fuit id, quod ex literis Gas-
pari XVI
leatii Butrigarij Internuntij apud te nostri perspes-
ximus: Bernardini scilicet Cardinalis sanctæ Crus-
cis Episcopi Sabinensis causam tibi curæ atq; cordi fore; da-
turumq; te operā, ne nostre de illo cōmendationes; apud te
vulgares fuisse videantur: tum commendare te etiā illi mi-
hi; rogareq; me, vt eius fortunis afflictis atq; miseris open-

aliquam afferam. Qua de re valde te laudo. Magnanimi enim Regis & maxime liberalis officio fungeris; qui clarum virum fortunis omnibus deiectum & spoliatum tuum dum fovendumque suscepisti: Itaque sic habeto; nihil esse potuisse ista tua in illum voluntate prestantius. Nos quidem certe cum per nos ipsi, qui hominem diligimus, tum tua commendatione adducti sumus ea, que postulas, diligenter curaturi. Dat. xv. Cal. Mart. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XVII **M**ittimus Venetias Ioannem Franciscum Valerium civem tuum, Bernardi Cardinalis sancte Marie in porticu familiarē ab epistolis, ad Petri Bibiensis ne ipsius Cardinalis fratris Internuntiique apud te nostri nuper defuncti uxorem liberosque conveniendos: ut maritum meum; qui quidem perinde atque in morte hominis mihi charissimi veterisque necessitudine cōiunctissimi, deique gentem meam; ipso optime meriti, certe non levisimus est; meis apud illos verbis testetur: eisque vel marito, vel patre singularis virtutis viro deiectis & orbatis in tam gravi vulnere solamen aliquod afferat nostrae ad eorum fortunas modis omnibus subleuandas paternae atque amantissime voluntatis. Cui etiam mandavi ut te salutaret; significaretque tibi quedam cum hac ipsa in re, tum reliquis etiam in rebus; que te scire magnopere volo. Ceterum demortui liberos & familiam omnē eo libentius & accuratius tibi commendo; quo ipse amorem erga Rempublicam urbemque istam suum plurimis maximisque officiis, & multorum amorum perpetuis suis laboribus apud omnes homines testatissimum reliquit. Dat. xiiij. Cal. Mart. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgensi
Forosempronienfium Episcopo.

Qvoniam & in temporum ad Romanam rationem ^{XVIII} referendorum computatione indagationeque; & in sacri Lateranensis Concilii rebus tua nobis virtute atque doctrina magnopere opus est: te hortor, ut Romanam, quod tuo commodo fiat, primo quoque tempore te conferas. nostra enim interest te hic esse. Dat. xiiij. Cal. Mart. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariae Mediolanensium Duci.

Paulam Gonzagam Alberti Pii sororem cum ipsius, ^{XIX} tum fratris causa paterne diligo. Ea cum maxime curat impetrare abste; ut quod sibi dotis nomine debetur, id omne mandes procuratoribus suis sine dilatione curari: peto abste, ut & hortatu meo, & iustitia causa velis in illam liberalitate tua uti; dareque operam, ut quod illa iure postulat, id uniuersum atque solidum etiā non laboriose consequatur. Dat. vi. Cal. Mar. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Andreae Burgio.

Scribimus Maximiliano Mariae Insubrum Duci; ut ^{XX} quicquid Paulae Gonzagae Alberti Pii sorori ratione dotis debetur; id ei curet quamprimum quamque integrum atque solidum reddi: quemadmodum ex literarum mearum ad ipsum Ducem exemplo cognosces. Hortor autem te; ita rem apud illum iues; ut mulier vidua ius suum sine mora sineque diminutione consequatur. Dat. sexto. Cal. Mart. Anno primo. Roma.

Burghelio Petrutio Senensi.

XXI

Certior factus Alexandrum & Hieronymum Senenses bellicis rebus praefectos ad portum Herculis cum armatorum manu se contulisse; oppidumq; atq; arcem occupauisse expulsis Augustini Ghibi probi hominis mihiq; grati & probati ministris: ad quem quidem, ut mihi sepe demonstratum est, eius loci ius omne publicis confectum syngraphis pertinet: non potui non moles te ferre, vos iustae fidei possessorem vestrum ciuem & electatae virtutis virum; qui ciuitati isti ornamento liberalitate sua esse consueuit; inducta causa vi atq; armis cieuisse. Quamobrem etiam atq; etiam te hortor; des operam auctoritate prudentiaq; tuas; ut Augustino eius oppidi atq; arcis possessio, in qua aliquot annos pacifice fuit, amice atq; omni amota procrastinatione restituatur. Quod quidem certe pro eo, quanti hominem facio: facio autem sane plurimi: proq; eius in nos Remq; pub. multis maximisq; officijs erit mihi porro gratissimum: teq; eo nomine bene de nobis meritum facile profitebor. Quod si ius aliquod eo in portu atq; arce sibi competere ista ciuitas existimat: iuris ad id via, quam vi atq; iniuria, multo melius atq; honestius processerit. Dat. Nonis Martijs. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XXII

Mittit ad te Franciscus Maria Vrbinate Dux nos strorum militum Imperator Antonium Nigofanem Internuntium suum: ut se per illum purget, causamq; apud te suam tueatur ea in re atq; calumnia; qua de ipsum in ius vocauisti. Eum quoniam nihil admisisse contra Ferdinandum Regem tuum exploratum nobis est; te hortor; ne patiaris nobilem atq; magnū virum; qui cum mihi omnes necessitudines sunt; eiuscemodi delationibus vexari.

Sed eum cum apud te calumnia iniusta liberis; tum vel maxime apud Regem testimonio tuo iuues: ad quem ipse Interuentus suos ea de re propediem est missurus. Itaq; & prudenter & perhumane egeris; si Regi ipsi integrum negotium remiseris. Quod ut facias, in primis abste peto. Erit id nobis tam gratum, quam quod gratissimum. Dat. prid. Id. Mart. Anno primo. Roma.

Baldessari Castilionio Mantuano.

Vel egregie tue praeclearaq; virtutes, optimarumq; artium studia, quibus excellis, & iam nobis pridem cognitus & probatus es; vel praecipua pietas singularisq; cultus, quem nobis omni tempore praestitisti; nos hortantur; ut quae fortunas & dignitatem tuam ornare atq; augere possunt; ea libenter & propenso animo complectamur. Itaq; cum Erascus Maria Feltrius Vrbinate Dux, vrbis Praefectus, nostrorum exercituum Imperator; quod fidelem diligentemq; operam multos annos ei nauaueris; in sua erga te beniuolentiae testimonium laborumq; tuorum praemium tibi liberisq; posterisq; tuis maribus legitime procreandis Nubiliarum castellum dioceseos Pisarenensis; quod quidem nostri iuris est; omnemq; eius castelli ditionem tibi dono dederit, cesserit: Nos te etiam nostrae beniuolentiae testimonio hac in re amplecti atq; prosequi volumus. Quare donationem eiusmodi, quaeq; in ea continentur omnia, probamus, confirmamus: quatenusq; oporteat, Nubiliarum castellum cum iuribus eius omnibus tibi, liberis, posterisq; tuis maribus legitime procreandis damus, donamus: & tuū atq; tuorum quoad aliquis eorum supererit, perpetuo ut sit decernimus: multo etiam maiora, si se occasio dederit, libentissime largituri. Dat. v. Id. Mart. M D X I I I I Anno primo. Roma.

Magistratui Parmæ.

XXIII

Diligentia; qua vsus es cum in significanda nobis morte Comitis Soragne, tum in adhibenda cura vt Comitis bonorum & locorum nostro nomine possessionem caperes; nobis egregie probatur. Quæ in re quosnam, vt scribis, propter demortui nepotis temeritatem, qui se in ea bona iniecit, nihil consequi potuisti: mando tibi; vt ei meis verbis denunties, eorum bonorum & locorum possessionem quamprimum quamq; liberam tibi relinquat. Id ni fecerit; armis te illum aggressurum, & vi expulsurum magnopere confirmes: Itaq; sine vlla mora facias. Scribo autem Galeatio Palauicino; ope illum auxilioq; suo posthac ne inuenet: quod illum facturum puto. Scribo etiam Troilo Rubeo; armatorum hominum manum tibi, quantam voles, det; qua manu abs te ille ijs ex bonis eijci & detrudi possit. Mando insuper omnibus ijs, qui dono aliquid à Rep. obtinent, idem vt faciant, Quod si parum adiuuenti positum ijs in omnibus ad rem conficiendam intelliges; Guidi Ranconi equites arcesses; & ad illas, quas coegeris, copias adiunges. Quibus mando, vt tibi præsto sint. Itaq; diligentiam, curam, vigilantiam, laboremq; omnem tuum adhibebis; vt in capienda Soragne Comitis bonorum possessione id, quod volumus, consequamur. Nam quod scribis demortui nepotem habere se ius ijs in bonis palam dicere: mihi id verisimile non est. Sed vt sit; experiendo id à nobis consequi postulet; non vi atq; arrogantia rapere aggrediatur. Nihil enim ei à nobis, quod iustum honestumq; sit, negabitur. Dat. tertio Id. Mart. M D X I I I I
Anno primo. Roma.

Galeatio

Galeatio Palauicino.

Intellexi Soragne Comitis demortui nepotem armatos XXV
rum hominum manu abs te iuuari, fauoreq; tuo atq; auxilio niti; quominus ipse locorum & bonorum eorum possessionem, in quam se iniecit, Magistratui Parmæ nostro nomine id petenti & postulanti remittat: ad quos quidem pleno iure pertinet: teq; id propinquitati, qua cum illo coniunctus es, tribuere atq; largiri. Quamobrem his te literis & moneo & hortor, primum vt nullum propinquitatis nomen equitati & iustitie anteponendum putes; deinde vt nostram in te atq; in omnes tuos beniuolentiam, tuumq; in Romanos Pont. multorum annorum studium ob vnus pueri temeritatem atq; audaciam ne violes, ne ve profundas. Sed potius & illi consulas; ne se nostris conatibus, quibus par esse non poterit, frustra temereq; opponat atq; obiciat: & Magistratum nostrum in assequenda eorum bonorum possessione opera diligentiaq; tua iuues: quod te facturum pro tui animi rectitudine sane confido. Quod si propinquus tuus competere sibi ius aliquod ijs in bonis existimat; volo te ei dicere planeq; polliceri, nihil ei me, quod iustum honestumq; sit, negaturum. Itaq; iure id non iniuria expectat. Erit hoc & ipsi vtilius, & tibi magis honorificum, & mihi summopere gratum. Dat. tertio Id. Mart.
Anno primo. Roma.

Parmensibus dono aliquo Reip. affectis.

Mando vobis; vt quibuscunq; rebus poteritis, Magistratui nostro Parmæ id à nobis requirenti præsentem operam adhibeatis sine vllius hominis respectu, aut plane temporis intervallo & mora; quo is Soragne Comitis nuper demortui locorum & bonorum possessionem assequi nostro nomine possit. Idq; à nobis cum pro

iure vestri muneris fieri voluisti: tu poena proposita bonorum vestrorum omnium arario inferendorum, nisi parebitis. Quod si quis eorum bonorum ius sibi competere existimat; nemini iuris via experienti, quod suum erit, posse assequi negabitur. Dat. iij. Id. Mart. Anno primo. Roma.

Troilo Rubeo Parmensi.

XXVII **M**ando tibi, ut quibuscuq; in rebus poteris, tum armatis hominibus, tum etiam favore tuo reliquo Magistratum nostrum Parmae iuues; cuiq; praesto sis: quo is Soragna Comitis nuper demortua bonorum possessionem nostro nomine capere, atq; illum, qui se in eam temere iniecit, expellere atq; deicere possit. Quod quidem sic abs te peto; ut quantum mihi charus esse atq; iocundus postulas; tantum te studij ac diligentiae ponere hac in re negotioq; conficiendo sane peruelim. Dat. tertio Id. Mart. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariae Mediolanensium Duci.

XXVIII **C**ommendavi tibi sane multos; ut quisq; abs te aliquid petiturus auctoritatem apud te meam, quo id facilius impetrare posset, expetuit. Idq; non tam meo sponte saepe feci; quam quod operam nostram iusta in te studiose petentibus negare me, alienum esse a meo muneris officio magnopere existimaui. Itaq; eam ob causam commendandis tibi hominibus crebrior fortasse adhuc quidem, quam volui, fui. Veruntamen cum id accidit; ut pro ijs, qui illius stri aliqua dignitate in Dei Ecclesia eminent, commendandis ad te literas dem; tunc quidem eo tecum munere animo libentissimo vtor. Quemadmodum tibi nunc commendo Antonium Episcopum Astae designatum sane diligentissima me: cuius Episcopatus reliquorumq; sacerdotiorum pensiones intercipi seponiq; insisti. Petoq; abs te; ne id fieri aus

mandes ipse, aut permittas a tuis: sed uti sunt Dei Opt. Max. munere ipsi Antonio ea pensiones attribue: illi ad eas assequendas et fruendas iuues potius, quam impedias. Neq; tu in Ecclesia te bona, si me audies, vllorum hominum suajonibus immiseris: sed eris tuis ipse bonis contentus: quae quidem maxima atq; amplissima sunt. Habes enim Regnum opulentissimum: ut nullius opis non modo ad amplitudinem, sed ne ad satietatem quidem, si te ipse noueris, indigere possis. Quae cum ita sunt; valde abs te peto, ne Antonio molestiam adhibeas in suis pensionibus exigendis; praesertim cum is frater sit Episcopi Nouocomensium: cuius et in sacris obeundis, et in reliquis Reip. negotijs administrandis egregia et fideli opera quotidie vtor. Quemadmodum et cum Oratore tuo Hieronymo Morono ea de re sum loquutus: et Fabritius familiaris meus, quem ad te mitto, tibi significabit. Dat. xix. Cal. April. Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzaga Nuualariae Comiti.

XXIX **M**ulti ad me deferunt, te non solum exules e Regio Lepidi excepisse; eosq; quemadmodum tibi mandaueram, expellere noluisse: verum etiam civibus quibusda Regiensibus honestis hominibus; qui praedia tua in agro haberet; noua inusitataq; onera imposuisse; eosq; ad ea persoluenda te coacturum interminari nouis modis. Quae cum eiusmodi sint, ut mihi ferenda esse non videantur, mando tibi atq; impero, primum ut sine vlla mora eos exules, quos excepisti habesq; in tuis oppidis, expellas et cijcias: lo cumq; posthac atq; per fugium uenim illorum des: deinde ut ciues Regiensis nouis oneribus ne premas: sed eos fructu praedioru suoru fructibus et pensionibus sine molestia permittas. Id si feceris; boni viri et meum Imperium non desertantis officio fungere atq; munere. Sin aliter te; atque

opto, maximeq; cōuenit, hac in re gesseris: exploratum tibi esse volo, eam me indignitatem vltimus nō laturum; daturumq; operam vt te poeniteat mihi non paruisse. Dat. xvi. Cal. April. Anno primo. Roma.

Magistratui Placentiæ.

XXX **V**Enit istuc nobis mandantibus ad eos perquirendos & puniendos; qui nouas res isto in oppido molientes tumultus maximos excitauerunt; Bonifacius Vallensis iureconsultus familiaris meus; non sanè quia de tua prudentia, diligentia, rerum gerendarum scientia atq; in primis probitate magnopere, vt soleo, considerare non possim; sed vt tuum tibi munus atq; onus aliquanto leuius faciam illo ad partem oneris tecum ferendam adhibito atque addito. Quare volo, vt, si tibi videbitur, omnibus gerendis rebus vna cum illo adsis; prestesq; ei tetr. socium; vt communi vtriusq; vestrum consilio negotium administretur. Itaq; si hominem & libenter exceperis & accurate iuueris; erit mihi gratum. Dat. decimoquinto Cal. April. Anno primo. Roma.

Ioanni Saxatello Præfecto equitum apud Placentinos.

XXXI **M**itto istuc ad questiones exercendas, atq; in eos animaduertendum; qui nuper isto in oppido nos nos tumultus excitauerunt; Bonifacium Vallensem iureconsultū familiarem meū. Quamobrem mando tibi; vt quibuscunq; is in rebus sibi te tuosq; equites fore vsui existimabit; auxilio & fauore tuo ei præsto sis: omnemq; operam adhibeas; quo is facilius atq; celerius mandata nostra profèqui atque conficere possit. Dat. xv. Cal. April. Anno primo. Roma.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER VIII

Francisco Mariæ Vrbinatium Duci.

PECTIS literis tuis; quibus nos certiores facis, conuētum & nundinas, quas quidem te Pisauri posse facere de mense Martij concesseramus, ab Andrea Corio mercatore Genuesi mercibus Iudeorum intercipiendis pro eo, quod ipsi debetur, perturbari atq; impediri, fidemq; tuam omnibus eas ad nundinas adeuntibus publice datam labi & fluere; magnopereq; postulas, eo te nomine accusari & redargui ne permittamus præsertim cum ea nundine hoc anni tēpore nunc primum instituantur: ea tua postulatā nobis æqua & digna visa sunt, quibus annuamus. Itaq; volo ne ea de causa, quod Andrea Corio concesserim vt exigere centesimam cum dimidia posset ex Iudeorum bonis sub Imperio Turcarum Regis degentium; vlla molestia tuas ad nundinas Hebræis accedētibus inferatur; fidem vè tuam fallere tibi necesse sit, aut illos homines ad eiusmodi centesimæ solutionem compellere; præter eos; si qui erunt, qui iam antea cum Andrea pacti sunt: quos quidem volo, vt stipulationibus inter ipsos confectis stare, promissaq; dissoluereteneantur. His autem rebus eo libentius adducimur, vt tibi morem geramus; quo dignitas omnis tua mihi magis

cura est; tuamq; apud me plurimum valere auctoritatem facile patior. Dat. Idibus Mart. M D X I I I I
Anno secundo. Roma.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano.

II **A**lteris literis hortatus te sum, velles mea causa Vincentio Rapacode, qui est in tui ordinis Societate, viro strenuo, familiari perantiquo meo prerogatiuam dare ad eos vestros magistratus, qui primo quoq; tempore praefectos amiserunt: qui magistratus pensionem annuam quingentorum numerum aureorum efficiant. Nunc vero quoniam etiam atq; etiam opto, ne Vincentius in eiusmodi desiderio suo, cuius per me compos fieri postulat, abs te desideratur: non hortor te solum, sed etiam pro meo iure obsequi: quiquis tui vi et virtute tibi plane mando; vt ei, quemadmodum scripsimus, de prerogatiua statim commodes: vt Societati tuae, cui permultos iam annos omnem operam et studium detulit atq; impendit suum, maiori esse vsui possit; et inter vestri Magistri familiares tandem illum fuisse aliquam iam ei tandem vtilitatem atq; fructum pariat. Dat. Nono Cal. April. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Ioanni Paulo Balioni.

III **H**ortor te, atq; abs te plane peto; vel, si opus est, mando etiam: vt Sibiriani Dominos fratres vlla molestia neq; afficias ipse, neq; affici permittas a tuis. Cures autem potius, desq; operam; vt eorum agri atq; opusculum tuis a militibus tuta sint: quemadmodum quidem conuenit ea omnia per te esse; quae nostra sub tutela coquiescunt. Id enim magno pere volo; vt eis fratribus negotium villo ab homine temere atq; iniuria ne adhibeatur. Quod si tibi ius eorum in bonis competit; dabo ipse operam, vt tibi, quem

vnice diligo; modo id iuris via postules, non vi atq; armis appetas; quamprimum, quamq; ampliter satisfiat. Dat. vii. Cal. April. Anno secundo. Roma.

Iacobo ciui Bononienli Quaestori militum.

III **C**um equitatus is; quem Bononiam accedere, atque istuc esse maxime oportet; quem obrem sese alar, nisi ex stipe ab incolis atq; inquilinis vestri agri dari solita, nihil plane habeat: mando tibi; vt ea stipe tantummodo excepta, quam stipem Ramazoto curari volui, reliquam stipem omnem ad Vitellium Praefecti militum vsus alimoniae conuertas: qui quidem nunc Vitellius ad tutelam istius oppidi me volente proficiscitur. Cui rei mandatoq; meo nullas volo vel meas ipsius, vel ab eo, qui ante me fuit, Romano Pontifice scriptas ad te Magistratum ve literas impediamento esse. Dat. vi. Cal. April. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Decur. & Magistratui municipii Asculani.

Quoniam intellexi Firmanos exules magna armatorum hominum coacta manu oppidum Firmatum vi ingressos esse: veritus vestros quoq; exules exemplo illorum permotos atq; percitos idem ausuros, in Asculumq; inuasuros: volo, ac vobis mando; vt arma ipsi capiat; et propinquos clientesq; vestros armari celerim iubeatis ad defendendam urbem vestram, vestraeq; urbis eum statum, qui nunc est, conseruandum atq; munientium: ne vestri exules nobis nolentibus, vobis autem etiam inuitis oppidum aggredi atq; adeo ingredi possint. Caueri autem a vobis praecipue volo, curamq; omnem et diligentiam adhiberi; ne tumultus aliquis eo nomine, intestinum ve malum possit existere. Itaq; ad nouam vim atq; iniuriam vestrorum exulum repellendam promptos vos atq; paratos esse iubeo: non

autem vel ad veteres iniurias vlciscendas, vel ad potentiam extraordinariam exercendam. Ut cum improbi ciues vestri flagitiosiq; homines armatos vos atq; animatos ad cōmune bonum senserint; à male cogitando maleq; agendo absterreantur & conquiescant. Dat. prid. Cal. April. Anno secundo Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

VI **A**mani omni tempore probū hominem, multisq; virtutibus præditū & ornatum virū Iulianum Rodulphum: qui præter veterem suam cum meis omnibus necessitudinem, studia, officia, nunc etiā Iuliani Medicis fratris mei domus & rerum familiarium curam gerit. Is cupit impetrare abs te; vt cū in diplomatibus tuis conficiendis super Capuæ Prioratu, quem ei deferri à Iulio Medice Cardinali fratre patrueli meo volui; vt nostræ in sese beniuolentiæ hoc iam nunc signū atq; indicium haberet: tum in Mortorijs, sic enim vos appellatis, officio atq; munere tibi persoluendo rem nullo sumptu conficiat. Quare vt ei te liberalem & munificum ijs in rebus præbeas, atq; vt illū solutionis impediō subleues; abs te peto. Est enim admodū senex, pensionesq; Prioratus sui atq; fructus adhuc quidem nullos percipit: eos enim Cardinalem sequi, quoad prouentibus abundaret, volui. Itaq; impensas nunc primū facere; quas longo tempore reponat; ipse nō potest: quemadmodū illi possunt, qui iuuenes sunt: quibus longa esse nulla expectatio potest. Quæ res facit; vt mihi plane gratissimū sit futurum, si Iulianū abs te ea, quæ postulat, impetrasse intellexero. Est autem profecto ipse ita præstanti & animo vir & virtute; vt si tua societatis eius opera suis in rebus vti volet: abunde ei atq; largiter, vel tibi etiā ipsi referre gratiam possit. Dat. Cal. April. M D X I I I I Anno secundo Roma.

Priori Gallia Cispalinæ Rhodi Promagistro.

Exemplum literarum; quibus literis Iulianū Rodulphum Capuæ Priorem Fabritio Magno Rhodi Magistro diligenter commendauī; mitto ad te cum his literis. Ex eo quo in loco illum habeam, tum quid ei velim à Fabritio tribui, cognosces. Atq; hoc ideo ad te scribo; vt quoniam tuam apud illum auctoritatem plurimum valere multi mihi significauerunt, te horter, ac pro meo iure mandem etiā; cures desq; operam omni studio; agas apud illum, perficias deniq; vt Iulianus ea, quæ optat te adiunans te consequatur. Optat autem Magni Magistri liberalitate nobis commendantibus subleuari. Id erit mihi tam gratum; vt nihil abs te in me possit esse gratius. Quod ita esse tuis in rebus, si mea ope vllō tempore tibi opus erit, facile perspicies. Dat. Calend. April. M D X I I I I Anno secundo Roma.

Magistratui Regi Lepidi.

Delatum ad nos est Ioannem Petrum Gonzagam VIII Nuuolaria Comitē quosdā ciues Regienses coegisse se ad certam pecunie summam sibi persoluendam; vt trecentū quinquaginta numos aureos, quos quidem ipse curare Cæsaris negotiatoribus iubeatur, statim reponeret. Id & me primum omnium de te non intellexisse, & te eos ciues præsertim spectati fide homines ea in re nihil iunisse; nullam omnino eis opem tuam, nullum adiumentum præsto fuisse, valde miror. Quamobrem mando tibi primum, vt omnem rem perquiras diligentissime: Deinde si iuuare Regienses poteris, adhibereq; remedia, ne quid ab Ioanne Petro dispendij perpetiantur; iuues, curesq; rem omni studio & diligentia. Sin autem non poteris; nos tamen, quemadmodum se res habeat, certiores facias, doceasq; quo pacto ei

occurrere malo possumus. Quod si operæpretium erit mitti
 a nobis istuc aliquem, qui controuersias inter Regienses
 Comitensq; componat; id uero a nobis facile curabitur, ut
 isti posthac ciues a comitis iurisdictione separentur discre-
 tiq; sint; ne calumnijs eiusmodi uilla in posterum causa ullus
 onerum perferendorum; munerum uel obeundorum scripu-
 lus, uilla questio exoriri possit. Id enim maxime opto; ut Re-
 gienses ciues sub regiensium Principum ditionibus ne cens-
 scantur; ut Reip. rationibus nullum preiudiciu inferatur.
 Dat. sexto Id. April. M D X I I I Anno
 secundo. Roma.

Cardinali Seduno.

IX **C**um perspecta nobis esset & uirtus & prudentia
 tua; deq; tua in me atq; in Remp. in quam quidem
 plurima tua egregia præclarq; officia extiterunt,
 fide & cultu magnopere confiderem; Carratiolū notarium
 meum & Petrum Magnum familiarem tuum ad te misi a
 quibus consilia mentemq; omnem meam in tractandis nos-
 tris rebus intelligeres. Itaq; nō vereor, quin ea omnia quæ
 admodum uolebamus, ad Heluetiorum Magistratus aman-
 ter accuratq; detuleris. Quoniã autem multi sunt, quams
 obrem existimem nihil accidere posse his temporibus, quod
 plus afferat rebus omnibus momenti & pōderis ea re, quam
 illi ad te meis uerbis pertulerunt; abs te etiam atq; etiã pes-
 to; ut si tibi totum negotium quoquo modo in dubium addu-
 cetur sic, ut uereri possis Heluetios in ea mecum sententia,
 per quam nihilo certe minus illorum, quam Reipub. commo-
 dis consultitur, non futuros; de eo nos quamprimum facias
 quamq; celerime certiores; me dum ipsi de illorum in nos
 obseruantia frustra confidimus; aliquod alicunde Resp. in
 commodum & detrimentum accipiat. Neq; enim interea

uel de oblati in dies conditionibus ab alijs & populis &
 Regibus, uel de iudicariū pactione cōfirmanda, uel omnis
 no uilla de re quicquam statuere atq; conficere possum, neq;
 planè quiescere; donec abs te aliquid afferatur. Dat. xv.
 Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Paulo Victorio.

M **A**ndo tibi; ut posteaquã ex ratione decime istius
 Reip. sacerdotibus impositæ quindecies mille num-
 mum aureorum summa exacta fuerit, des persola-
 uasq; e summa reliqua Roberto Nasio & eius socijs, id
 quod eis curari mandauit, ea tamen conditione; ut si ex tota
 ratione illius decime summa tricies mille numum non exci-
 getur; Robertus socijsq;, quod abs te curatum acceperint; id
 omne reponere ac restituere teneantur. Quicquid autè ultra
 totam triginta milium aureorum nummū summam erogabis
 tur; id Roberto & socijs ad abietē in tēpli Romani Princi-
 pis Apostolorum substructiones cadendā atq; ad ueludam
 deferatur. Dat. xi. Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Vgoni Pepulo.

XI **C**um te; qui in nostra ditione domum & lares patrios
 & fortunas omnes habes, quemq; propter familie
 splendorem animiq; fortitudinem magnopere dilia-
 go; Gnidum Rangonium necessarium & propinquū tuum
 nostrumq; Præfectum equitum ad singulare certamen in-
 tellexerim prouocauisse, locumq; ei ad certandum statuisse
 apud Mediolanensium Ducem ad diem duodecimum Cal.
 Iunij; literasq; ad te dederim, ut quamprimum te ad nos con-
 ferres; tuq; mandatis nostris paruēris, urbemq; Romanam
 ad nos accesseris; quod quidem eo consilio feci, ut te ab ins-
 cepto reuocarem: Idem nunc etiam cum optem; magno
 perēq; cupiam; ut ex uinea Domini, quam colendam

purgandamq; suscepi, irarum & odij & bellorum semina radicibus euellantur: mando tibi cum obedientia vi & virtute, tum aqua tibi & igne interdici, tuorumq; bonorum fisco inferendorum poena proposita, nisi parueris; vt ea de re & prouocatione tua totaq; ratione certaminis, causisq; quas habuisse te idoneas atq; iustas ad eam prouocationem exercendam existimas, nullum posthac verbū vllō in loco, vllō cum Principe aut planē homine modo vllō colore vllō faciās: neq; ad Maximilianum Mediolanensium Ducem locum vē vllum illius Regni ea de causa te conferas vsq; ad diem decimam Cal. Iunij: neq; omnino quicquam aut loquaris aut statuas animo decertandi. Dat. decimo Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Guido Rangonio.

XII **C**ertior factus sum, quibusdam te de causis ab Vgone Pepulo necessario & propinquo tuo ad certamen singulare prouocatum, ei rei libenti animo amuisse; velleq; ad Maximilianum Mariam Mediolanensium Ducem proficisci: apud quem tibi ab illo ad diem xij. Cal. Iunij certamen est indictum. Quae res mihi & minime noua, & maxime molesta accidit. Nam cum mihi perspecta est animi tui magnitudo: tum fortitudinem & singularem tuam istam bellicis in rebus praestantiam; quae quidem maximo vsui esse in Reip. Christianae dignitate vel tuenda vel augenda potest; ob inanes atq; leuissimas causas tam dubijs fortune casibus iri propositam mihi maximo dolori sanē fuit: qui, vt patris tui viri optimi, domusq; tuae in meam familiam antiqua & plurima officia sileam; te vnice atq; paterne vsque a puero amo. Quamobrem, vt & nostrae dignitatis, cuius tu equitum Praefectum geris, & Domini pacem nobis diligentissime commendantis monitis praecipisq;

satisfiat: mando tibi & aquae atq; ignis interdicto, & laesae maiestatis poena committenda: ne ea de causa te ad Ducem Mediolanensium conferas, aut vllū ad eius ditionis locum: neq; prorsus quicquam agas, loquaris, statuas, vt sit tibi cum Vgone decertandum. Dat. decimo Cal. Maias. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Maximiliano Mariae Mediolanensium Duci.

XIII **M**ulti ad me detulerunt te & Guido Rangonio & Vgoni Pepulo ad certamen singulare locū tutum scriptis ad eos literis esse pollicitum ad diem xij. Cal. Iunij. In quo non potui, vt verum fatuar, non molestē ferre, non te mihi eam rem ante, quam quicquam statueres, significauisse: cum scire posses eorū alterum in huius Reip. Imperio ex clara esse charissimaq; familia prognitum: alterum etiam agere nostrorum equitum Praefectum, atq; a me plurimis maximisq; de causis & veteribus & recentibus valde amari. Itaq; cum meum in primis munus sit e Domini agro controuersiarum & bellorum stirpes succidere, ad quem sum publicē colendū adhibitus; abs te etiam atq; etiam peto, vt eas tuas literas, quibus locum tempusq; illis ad certamē statuisti, reuoces: desq; separatim ad vtrūq; alteras quamprimum literas; quibus id significes; molle te amplius eis locū ad certamen dare: iubeasq; ne ad te ea de causa proficiscantur. Dat. decimo Cal. Maias. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi.

XIII **M**ittit ad te Franciscus Maria, Vrbinatum Dux nostri vt scis exercitus Imperator, certum hominem familiarem suum: qui se apud te purget ijs in rebus; quas res aliquot iam annis admisisse illum contra te Magistratus in Regno Neapolitano tuisunt nuper cri-

minati. Quae quidem criminatio mihi; vt vere dicam quod sentio; non molestissima esse non potuit: cum quae obijciuntur, eiusmodi sunt; vt quae sita potius ab illis in iudicium ducem quoquo modo causa; quam merito suscepta fuisse videri possit, cum propterea; quod ea, quae obliuioni iam prope tradita, vel plane etiam sopita et extincta sunt, per illos in iudicium reuocantur: tum quod illa ipsa non illius modo culpa, sed ne colore quidem culpae villo sunt admissa. Quae enim tui apud Soram gesta in tui, vt ipsi aiunt, dedecus offensamque afferunt; ea neque sciri aut caueri a Duce propter longinquitatem itineris potuerunt: neque in ipso, sed in eius matris administratione eorum locorum procuratio tunc fuit. Nam quod ad Rauennae praelium tuorumque militum recessum attinet, nobis quidem, qui eo in praelio fuimus, satis constat illum contra nomen dignitatemque tuam nihil ipsum fecisse, nihil vt fieret iussisse, nihil demum fieri permisisse. Sed quis est, qui possit magno commisso praelio in soluti exercitus fuga omnes vicinae provinciae populos in officio continere? Quamquam quidem, quod ad illum attinet; non solum nihil egerit ipse contra tuos: sed eis etiam per sui Regni fines sine ordine, vt sit, temereque properantibus comites itinerumque duces dedit: debilitatosque vulneribus multos suis in oppidis iussit curari: iunxit etiam quamplures rebus omnibus. Itaque functus in eo est boni viri amantissimique tui officio. Quae quidem omnia, vel plura etiam, palam, vt intellexi, ipsi tui milites praesertulerunt. Sed haec atque alia ab eius Internuntio cognoscet. Ego autem; qui plurimis maximisque de causis tum priuatis et familiaribus, tum certe publicis summo illum amore singularique beniuolentia sum complexus; abs te quaeso magnopere et peto; vt eius procuratorem libenter excipias; excusationesque, quas afferet, audias: admittas quoque pro aequitate et iustitia, cuius semper studiosus fuisti,

mea de causa aliquanto etiam libentius. Erit id nobis tam gratum, vt nihil magis: tibi vero laudi etiam et gratiae. Nam quoniam is Iulij Secundi Pont. Max. fratris filius fuit, eiusque copiarum Imperatorem gessit, et nostrarum gerit; nihil tam liberaliter agere tamque humaniter erga illum poteris; quin te optime fecisse omnes homines sint existimaturi: teque de eo etiam amaturi. Dat. quarto Calend. Maas. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

Conquasti apud nos perquam sane grauerunt sunt Les XX
gati Anconitanorum, ea de causa; quod eorum nauium
ipforum et Florentinorum onustam mercibus domo
in Asiam tendentem, triremis Venetae ductor Sebastianus
Memmus hostili animo atque impetu non longe ab Ragusia
sit aggressus; propeque depresserit tormentorum vi: Depressisset autem; nisi se illam Epidauri portum recepisset. Id quoniam parum successerit; obseruari eam aiunt ab eodem Memmo alijs etiam Venetis triremibus in praedae societatem adscitis vicinis in portibus: vt eam ex Epidauri portu exeuntem interceptant. Quae res quoniam contra ius et bonos mores, contraque vestras cum Romanis Pontificibus iunctas pactiones
et foedera in primis est; id, quod accidit, existimo praeter tuam istiusque Reip. voluntatem accidisse. Hortor autem paterne te atque moueo, des quamprimum operam, mandesque; ne quid posthac a vestris triremibus detrimenti nostrorum hominum praesertimque Anconitanorum nauibus inferatur. Punitas etiam multesque ductorem illum; qui ei nauis tantum molestiae tantumque iacturae temere atque hostiliter attulit: vt alijs vestrarum triremium ductoribus et nauaribus exemplo sit, nihil iniuste posthac in nostros homines molendi. Id si feceris; quemadmodum pro Senatus istius aequitate confido te

facturum: erit & mihi; qui te renq̄ istam pub. vnice amo sane gratum; & tibi cum honorificum, cum te iustitie cos lentem fcederunq̄ obseruantem esse homines intelligent; tum etiam salutare: omnem enim ijs, quorum interest, cogitationem eripies potiora ei rei fructuosioraq̄ remedia perquirendi. Dat. Calend. Maijs. M D X I I I I Anno secundo Roma.

Magistratui Arimini.

XVI **V** Arij atq̄ difficiles fortunæ casus; quos egregia mulier Violantis Bentiuola Malatestis quatuordecim fere annos est perpeffa, dum mariti sui ditioe pristina excussa nouem liberos alienis opibus nutrit; me commouent; vt eius ærumnas atq̄ labores parte aliqua subleuē. Itaq̄ certior factus bona quedam in Ariminensi ratione dotis illi deberi; mando tibi, des operam, vt ei pro iustitia satisfiat: eoq̄ magis; quod intelligo, Ariminenses ipsos eam satisfactionem non impedituros. Dat. tertio Non. Maijs. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Recanatenfibus.

XVII **C**ertior sum factus eam materiem, quam Bernardo Bibieni Cardinali vos daturos recepistis; qua materie ad templi Lauretani ædificationem vteremur; probam atq̄ idoneam non esse. Quamobrem mando vos bis atque impero; vt bonas arbores, quæq̄ vsui ei ædificationi possint esse, ex Andree Saumi eius ædificationis magistris sententia, apportari illò quamcelerrime iubeatis: vt quæ iam cœpta sunt fieri, ne intermittantur; sed procedant: ne tum nos, tum etiam Dean ipsam inani lignorū inutilium donatione lufisse videamini. Dat. xvi. Cal. Iulias. Anno secundo. Roma.

Maximiliano

Maximiliano Imperatori designato.

Allatum ad nos est, Venetos, cum Flumen oppidum tuū, quod est in Istria, cepissent; multam lignorum vim ad naues consiciendas idoneam in vicinis ei oppido Syluis cædi iussisse: Eaq̄ ligna Venetis abs te repulsis recuperataq̄ prouincia humi proiecta atq̄ imbribus exposita iacere: periculumq̄ esse, ne breui ita vitentur; vt nullus ex ijs percipi vsus possit. Quod cum ita sit; ad fani autem Lauretani ædificationem omni à me cura diligentiaq̄ inceptam atq̄ institutam; quod quidem sanum summo atq̄ admirabili gentium & populorum concursu pietateq̄ celebratur; eius lignorum generis atq̄ materiei magnopere indigeam; hortor te etiam atq̄ etiam; velis, vt Diuæ honos tua liberalitate augeatur, celeberrimo orbis terrarum fano donare eam materiem, mādareq̄ tuis Magistratibus, vt nostris hominibus, quos eò mittemus, omnem à Venetis casant arborem auerendi, atq̄ Anconam & Lauretum transferrandi potestatem faciant: eoq̄ libentius; quod te aiunt ijs arboribus quem ad vsum vti possis, vix habere. Id si feceris; & rem tua religione atq̄ amplitudine dignam statueris; & me, qui quidē suppeditare tam apte ei ædificationi ligna idonea nequaquam possum, eo munere ad ædificationem consiciendam reddes etiam diligentiozem, tibiq̄ debentem. Dat. xvi. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Ioanni Lunæ Siculo viro Principi.

Lætitia tua; quam ex eo, quod ad propinquitatem inter te atq̄ nos familiamq̄ nostram inuendam & constituendam animum induxerim, accepisse te scribis; mihi plane grata accidit. Itaq̄ Sigismundū filium tuū; cui Lucretie Salutate sororis meæ filia spondimus; amorem iam prope paterno pietatq̄ cōplector; quemadmodum

ostendis cupere te: neq; sane illum modo; sed reliquos etiam liberos tuos, vniuersamq; domum atq; familiam in meam fidem beniuolentiamq; recipio: quam rem fortunare Deum volo. Tibi quidem certe omnibus in rebus, quæ ad tuum commodum, quæ ad honorem dignitatemq; pertinebunt, voluntas nullo tempore nostra, pietas, liberalitas deerit. Reliqua ex literis Iuliani fratris mei, qui te maxime diligit, cognosces. Dat. xij. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Carolo Duci Allobrogum.

XX **G**ratissimum sane mihi optatissimumq; fuit; te quem quidem propter animi tui egregias praestantissimasq; virtutes, generisq; nobilitatem à maioribus tuis magnis atq; claris viris, antiqua laudatissimamq; serie deductam atq; traditam, plurimi semper feci; Philiberta sororem tuam Iuliano Medici fratri meo nuptui velle tradere: affinitatemq; nobiscum inire, & consociare atq; astringere vtriusq; familiam eo vinculi genere, quod idem esset omnium archetypum atq; sanctissimū. inductioq; animi & propensio ista tua valde me delectat. Itaq; quoniam non dubito, quin, quæ vtriusq; nostrum probantur, ea etiam vterq; re sanctum iri atq; ad exitum perductum magnopere velit: Deum Opt. Max. oro quæsoq; vt cum ea confici amuat atq; mallet ipsetum velit, primum quidem fratri meo & sorori tuæ; deinde mihi atq; tibi, qui & propiores illis sumus, & amore atq; beniuolentia coniunctiores; deniq; vtriusq; nostrum familiaræ atq; generi ea de re & propinquitate prospere atq; feliciter euenire. De me quidem ea omnia sperare expectareq; te volo; quæ ab optimo optatissimoq; filio de patre amanti sumo sunt expectanda: Quemadmodum ab Amadeo Berruto notario & familiari meo latius cognosces; quem ijs de rebus ad te mitto; hominem & nobis charū, & tui cupidum.

Dat. Octauo Id. Aprilis. M D XIIII
Anno secundo Roma.

Philibertæ Ducis Allobrogum sorori.

Mitto ad Allobrogum Ducem fratrem tuum ijs de rebus, quas ab ipso cognosces, Amadeum Berrutum familiarem meum: cui mandavi, meis vt verbis tibi salutem diceret: tecumq; ageret, quæ agenda essent. Ei tu fidem habebis, & valebis. Dat. octauo Id. April. Anno secundo Roma.

Comiti Geneuensium.

Amadeo berruto notario & familiari meo ad Ducem Allobrogum fratrem tuum proficiscenti ijs de rebus, quas tecum communicabit; mandavi, vt tibi salutem nuntiaret meis verbis. Ei fidem habebis: tibiq; ipse omnia de me pollicebere, quæ ex vsu tuo esse cum Domini voluntate cognosces. Dat. octauo Id. Aprilis. Anno secundo Roma.

Ludouico Galliarum Regi.

Allatum ad nos est, tibi à certis hominibus insusurratum fuisse, Claudij Episcopi Massiliensium desiggnati Legati tui curam atq; operam nobis gratam non nimum esse. Quæ sane res eo mihi grauior atq; molestior accidit; quod cum illum ob eius doctrinam, ingenium probitatem multū semper amauerim; posteaquam is ad me, vt Legatum tuū ageret, Romam venit; nihil ipso tui amantius, nihil ardentius vidi; nihil plane tuis in rebus omnibus tractandis atq; administrandis diligentius, accuratius, laboriosius illo fuit: quod quidem certe me illi etiam diuinxit artius. Itaque cum se aliquando ad te redire velle mihi significauisset; ne id faceret, sum illum pluribus fortasse

verbis; quam vel nostra dignitas vel mea fert consuetudo; dehortatus. Quae cum ita se haberent; haec ad te scripsi; ut esset eius rei testimonium apud te meum; hortarerq; te, ne posthac de mea in Claudium voluntate plus vllis hominibus crederes, quam ipsi mihi; ne ve velles, ut is abs te suorum pro te susceptorum officiorum, laborum, curarum, vigiliarum longe aliam, quam te atque ipsum deceat, mercedem atque fructum caperet. Dat. Id. Iun. Anno secundo. Roma.

Carolo Duci Allobrogum.

XXIII **E**X oratione Amadei Berruti, de tuo erga me studio atque ijs in rebus, de quibus tecum egit, voluntate, quae maxime optabamus, quaeq; mihi gratissima fuere, cognouit: tuasq; literas libenter legi; per quas mihi de paterno meo in te animo gratias agis humanissimis verbis. Eas ad literas & Amadei sermonem quid referibi tibi, quaeq; scire te volo, ex ipsius ad te literis intelliges. Ipse autem Berrutus; quem quidem multis de causis admodum diligo; erit mihi posthac tua commendatione etiam charior. Ceterum amari te magnopere à me, commodaq; omnia dignitatemq; tuam atque amplitudinem mihi magnae curae esse existimabis; minime decipere. Dat. xi. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Comiti Geneuensium.

XXV **E**T tuae ad nos plenae officio & obseruantia literae, & Amadei Berruti familiaris nostri sermo tuum erga me cultum & voluntatem vberime ostenderunt. De eo & valde quidem te auro; & meam ad te ornandum pro nam beniuolamq; mentem & studium omni tempore tibi polliceor. Reliqua ex Berruti literis cognosces. Dat. xi. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Magistratibus Senensium.

Mittimus ad sedandos comescendosq; tumultus XXVI
vestrorum excilium, qui ut ciuitatem vestram perturbarent, manum armatorum hominum coegerunt; Pindarum Santesium familiarem meum, hominem & virtute praeditum, & nobis in primis gratum & probatum. De quo mentem & consilium super ea re meum cognosces re facile poteritis, quamq; vos urbemq; istam diligat. Dat. viij. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Pindaro Santesio.

ET nuntijs & multorum literis cognoui, nouarum rerum XXVII
motum ab excilibus Senensibus excitari; coactamq; etiam esse operarum magnam manum armatorumq; hominum; qui urbem Senas inuadant, perturbentq; eum statum, qui nunc est, quoq; oppidum in praesentia regitur. Quamobrem egre moles teq; ferens, esse vllos eius oppidi ciues tam scelestos tamq; perditos, qui eiusmodi consilia concipiant atq; agitent; mando tibi, cuius mihi probitas atque prudentia probantur; ut illo te quam celerrime conferas; desq; operam; ne quid ea vrbs detrimenti capiat. Qua in administratione atq; cura quicquid iusseris imperaueris; id ita iussum imperatumq; volo esse; uti esset, ipse idem si iussissem, imperauissem. Itaq; tu ea in re vicarius meus esto; autoritas tibi mea; siue dixeris, siue quid statueris; ades to: qui mihi Reiq; pub. parent; tibi parento. Tu vero singula pro tempore, uti res feret, consulte atq; prudenter administrabis; & me adesse omnibus rebus; quas dices, quasq; statues; existimabis. Dat. octauo Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Reip. Florentinæ.

XXVIII **M**ittimus ad sedandos tumultus & audaciam excusum Senensium compescendam Pindarium Santesium familiarem nostrum & gratum nobis hominem & probatum. Valde enim cupimus, ne scelere perditorum hominum id oppidum; quod nostros ad fines pertinet; cuius oppido non minus animorum beniuolentia, quam locorum propinquitate coniungimur; insigne aliquod detrimentum atque molestiam capiat; sed nostra cura diligentiaque muniatur atque defendatur. Ei mandauimus; ut si ad rem, ut volumus, conficiendam vestre opis indigebit; literas ad vos det; petatque, que sibi esse vsui existimabit, queque ad ministrandas a se rebus opportuna esse conuolubiliaque cognoscet. Itaque ut Pindaro fidem habeatis, operamque vestram, si erit opus, & officium strenue atque impigre nauetis; etiam atque etiam a vobis peto. Erit id nobis in primis gratum, atque iam, ut nihil possit esse gratius. Dat. octauo Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ.

XXIX **P**etrum Bergnanum familiarem meum mitto ad te cum mandatis ijs de rebus, quas ab ipso cognoscas; queque mihi pro mea in te beniuolentia magne cure sunt, eius verbis omnem fidem habebis; & valebis, nosque diliges. Dat. quinto Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Magistratui Parmæ.

XXX **C**ataneo ad te proficiscenti, ut de conficiendis cum Malatesta Medice propinquo meo nuptiis meo & Guidi Medicis eius fratris nomine te alloquatur, has ad te dare literas volui; quibus te commonefacerem; ut auoniam eos fratres in primis diligo; quorum alterius etiam

diligens fidelisque opera domesticis meis in rebus atque familiaribus quotidie mihi magis probatur; omne tuum studium & diligentiam adhiberes; ut si ea nuptie vsui & honori future illis essent, rem conficeres; teque ita gereres, ut intelligeremus propinquorum meorum hominum mihi charissimos honestorum virorum causam tibi curam atque cordi fuisse. Reliquum est; ut & Cataneo & Guidi literis fidem habeas; utque ipsi tuam operam deposcent, teque facere volent, sic facias. Dat. sexto Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Hannibali Paleotto.

E **T** virtutem probitatemque tuam, quibus agendarum rerum experientia & in omni vita prudentia coniuncta esset; dum Bononiæ Legatum agerem, sæpe probaui; & Romanos a te Pontifices miro studio ac pietate semper cultos fuisse plane cognoui. Ac præter hæc etiam patris tui Vincentij Paleotti equitis Bononiensis legum scientia magni atque clari viri nomen; fratrumque tuorum Alexandri & Camilli excellentes diuersis in literarum & doctrinarum studijs discipline mihi ante oculos versantur; meque admonent, ut meum in te paternam propensamque voluntatem egregio aliquo munere apud omnes homines testatam faciam. Itaque te Bononiæ, cuius municipium ab antiqua & honesta familia oriundus ciuem geris, omnesque tui gessere; XL virum facio Antonij Mariæ, qui propter senectam ei magistratus tui renuntiavit, loco omnibus ijs cum muneribus, honoribus, antelationibus, comodis; quibus reliqui XL viri vtuntur, fruuntur, gaudent; vel uti, frui, gaudere eis licet. Quare mando ijs, qui in eo magistratu sunt; ut te in suum collegium recipiant. Tu vero dignum te & maioribus tuis & mea beniuolentia fac præstes; ut spei; quam de te habeo, plane respondeas. Dat. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Thomæ Feltrinorum Episcopo
Internuntio apud Imp.

XXXII **I**Ntellexi Vitum Frustum Magistratum Mutinæ in custodia Guidum & Sigismundum Rangonios fratres habere: qui vel propterea, quod ex ea familia sunt, quæ pro suis plurimis atq; maximis in me meosq; omnes officiis est mihi, uti debet, coniunctissima; vel, quod ipsos Maximilianus Rom. Imp. def. studiosissimos esse cognoui: habentur à me in propinquorum mihi & necessariorum loco. Itaq; mando tibi; ut eos Maximiliano ipsi quam accuratissime comendes meis verbis cum reliquis eorū in rebus atq; causis, tum precipue in salute; quæ mihi cordi est, quantum potest esse maxime. Dat. Non. Iul. Anno secundo. Roma.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER IX

Federico Lando Placentino.

AVDIVI de ijs, qui te amant, civibus tuis, qui Romæ sunt; te ex interitu Baptiste Landi filij tui Romæ à Petro Francisco Maluicino civis Placentino proximis diebus interfecti, per motum atq; perturbatum, reliquosq; liberos tuos ira iniuriq; percitos parare arma in Maluiciorum familiam; ut defuncti mortem modis omnibus vinas

dicetis. Ea in re tametsi tuo tuorumq; dolori iusto præferam facile ignosco, molestissimeq; sero ea, quæ acciderunt: te tamen; quem quidem certe in primis diligo, cuiusq; & prudentiam & temperantiam omnibus in rebus semper probavi; moneo paterne atq; hortor; ut quam adhuc quidem moderationem animi tui vitæq; rationem es complexus; ea posthac etiam vitare: teq; ipse primum, deinde tuos cõtimeas; nequid Placentiæ tumultus vestra causa exoriat: quod plane fiet; si & ipse quieveris, & quiescere iusseris tuos. Id ut facias, etiam atq; etiam abste peto. Erit & mihi gratum; & tua etate, integritate atq; prudentia dignū. Equidem quæ cogitari atq; statui à me debent, ut dolori tuo atq; iniuriæ pro iustitia satisfiat; in ijs tibi eo minus deero; quo te magis intellexero meis monitis præceptisq; paruisse. Dat. xvij. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Canonicis & societati Ecclesiæ
Veronensis.

INtellexi vos emphiteoseos nomine villam atq; agrum, II Cederelli qui fuerat, Domitio Pomedello dedisse. Qui quidem Domitius cum alumnus sit Antonij Thebaldeiz quem ego virum propter eius præstantem in optimarum artium studijs doctrinam, pangendisq; carminibus mirificam industriam vniçe diligo; grati hercle mihi ea vestra liberalitas fuit. Itaq; certior factus superesse etiam vobis portionem quandam ex illis ipsis Cederelli bonis, quam nemini adhuc quidem donauistis; has ad vos literas dedi; ut sciretis; si, quod est reliqui eorum bonorum, eo à vobis Domitius augebitur; mihi id per quam gratum futurum. Vos autem in eo præterea & modesti ac probi adolescentis arctam angustamq; rem vestra liberalitate explicabitis; & virū egregium ac perelegantem, deq; vestra civitate optime meritum

eius patronum eo beneficio vobis deuincietis. Dat. xvi.
Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Sigismundo Regi Poloniae.

III

Perfertur ad me, seditionibus non negligendis in Pan-
nonia per factiosos homines & scelestos excitatis ar-
ma temere tractari, ac trucidari passim plurimos, &
intestinū quoddam quasi bellum existere contra Vladislai
Regis Pannonie fratris tui voluntatem. Itaque timendum
esse, nisi ei rei quam celerrime occurratur, ne freti ac permo-
ti ea occasione Turcae Regnum illud conuulsū iam per se
ac debilitatum; ad quod quidem maxime omnium mentem
atque animum adiecerunt propterea, quod est cum suis Res-
quis coniunctissimum; ipsi integri collectis viribus adoriantur.
Eo Regno atque populis vel sub iugum missis, vel profligatis
ac perditis, qui vos casus maneat; nemo est, qui non vis
deat etiam tacente ac silente me. Eas ob res omnes te hora
tandum esse in primis duco; ut vel sublato modis omnibus
eo bello, quod te in presentia intelligo cum Moscovitis exer-
cere; vel, si fieri potest, suspenso atque in aliud tempus dilato
ac reiecto, properes auxilium atque opem ferre fratri germano
tuo; exercitumque in Pannoniae fines adducas. Non enim
vereor; si te modo appropinquare populi illi senserint fratri
suppetias allaturum, quin se omnes in officio contineant.
Quod cum fecerint; etiam Turcis spem eripiet primū quis-
dem in Pannonios fratremque ipsum tuum, deinde in reli-
quos Christiani nominis populos atque gentes male cogitan-
di. Id abs te ita peto; ut quanquam videar tuorum etiam cau-
sa te cohortari atque commonefacere; tibi tamen nihil sim mi-
nus ea de re debiturus; ac si mihi vnitantum, quantum pos-
tulo, tribuisses. Quintodecimo Cal. Aug. Anno secun-
do. Roma.

Liouoniae Magistro.

Proximis diebus Prusiae Magistri atque tuis petentibus^{III}
Legatis; ut Regis Poloniae ipsiusque Magistri veterem
illam; maximarum rerum & controversiarum causam,
quam habent, sacro Lateranensi Consilio iudicandam termi-
nandamque aliquando tandem remitterem; nuntiatum est in
Pannonia tumultus magnos & seditiones exortas esse: ob
eamque rem trucidari plurimos, excitarique tanquam intestinū
bellum contra Vladislai Regis Pannoniae voluntate; verens-
dumque esse; nisi id tempestiue bellum sedatum sopitumque sit;
ne animati ea occasione Turcae Regnum illud, quod vicin-
num ipsis est; inuadant atque diripiant. Ea regio atque na-
tio cum quasi vallus quidam atque agger munitissimus inter
nos atque illos adhuc quidem semper sit habitus; quantum ex
eo periculi rei Christianae impendeat; satis etiam tacente me
res ipsa per se loquitur. Itaque cum existimarem primum
omnium oportere, vicinorum & Regum & Principū vna
nisi consensu rebus Pannonicis quam celerrime succurri;
ne inchoatum iam malum atque labes augendi confirmadūque
se se moram atque spatium nancisci possit; tuorum & Magis-
tri Prusiae Legatorum postulationes in aliud reiciere tempus,
atque distulisse; ne dum animorum voluntatumque vestrarū con-
ciliationis nouus hic Pannoniae rerum status maxime indis-
cretis inter vos ac disceptatio magnis de rebus atque causis
agi tractarique Roma incipiat. Quamobrem tametsi Regem
Poloniae bello Moscovitano esse implicitū audierim; tamen
quia Pannoniae Regno in periculū adducto vicina ei Regna
in tuto esse nequaquam poterūt; dedi ad eū literas; quibus li-
teris; ut vel sedato eo quoquo modo, vel suspenso bello ad
Pannoniae fines cum exercitu se conferret; deoque sedandis eo
in Regno seditionibus intestinūque bello cum Rege fratre suo

ageret: sum illum diligenter hortatus: speroq; fore, vt meis monitis salutaribus presertim atq; amantiſſimis pareat. Eam ad rem tu quoq; vt curam cogitationemq; tuam adhibeas, pro mei muneris officio etiam atq; etiam abs te peto. Nam quoniam propter eam, quæ tibi cum Moscouitis est, vicinitatem confido tua me opera et autoritate posse, quod postulo, facile consequi; vt id, quod dixi, bellum vel sine alio quem nanciscatur, vel ipsum differatur; quo Rex Polonia Regi Pannonie auxilium afferre, eiq; præsto esse possit: valde cupio; vt eam tu ad rem tam honestam tamq; laudabilem conficiendam, confociendasq; duarum Regum voluntates atq; mentes auctoritatem tuam conferas nobiscum atq; adiungas. Id si feceris quemadmodum quidem tua fretus cum prudentia, tum in me, qui te vnice diligo, voluntate maxime confido te facturum; et officio eris functus optimi prudentissimiq; Principis; et spem omnem hostibus nostris communibus auferes Regnum quidem Pannonie primum, deinde alias atq; alias nationes Christianas inuadendi atq; proterendi; et tibi ego plurimum debebo, cuius eris precibus atq; monitis obsequutus. Quintodecimo Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Antonio Mariæ Palauicino.

Recordari facile potes, me, cum Romæ esſes, non semel te paterne monuisse; vt cum Galeatio Palauicino fratris tuo ageres; vt Castrum Cornelij; quod quidem Castrum egregia Rubeorum familia apud nos est conuersa ad se pertinere; mihi et Reip. ille atq; tu remitteretis; vt quæ æqua honestaq; essent, de eo statueret: teq; ita facturum, nobis pollicitum fuisse, puto te non esse oblitum. Id cum à te differatur, nihilq; de eo confectum adhuc quidem sit; scribendum ad te putavi; vt quemadmodum pollicitus fuisset

te cum fratre tuo curaturum; ita faceres; Reiq; pub. atque mihi tu fraterq; tuus Castrum Cornelij traderetis; vt de illo pro iustitia decernere et statuere possem. Id si feceritis: erit mihi admodum gratum: vosq; vt viros mei obseruantes posthac etiam impensius diligam. Dat. quarto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

Proſciſcitur Mediolanum is, cui has ad te literas dediſti VI abs te petiturus, vt sibi emere istuc liceat thoracas ferreos quater mille; quibus nostri pedites vt possint. Quam re te hortor, des ei atq; commodes non id modo, vt emere thoracas illos, sed etiã vt sine portorii solutione educere de tua ditione possit. Dat. quarto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Ludouicæ Tornaboniæ.

Narrauit mihi Iulianus Tornabonius propinquus VII tuus de tua in me pietate sanè multa; quæ mihi grata admodum atq; iocunda fuerunt. Animi enim tui erga me plenam beniuolentiæ voluntatem à primis vtriusq; nostrum annis mihi et perspectam et probatam libentissimè agnouit. Itaq; ea te de re amabiliq; officio valde diligo; voloq; scire; si quid acciderit, in quo tibi aut tuis esse vsui perpetua mea erga te charitas amorq; paternus possit; nihil me grati animi signum pratermissurum; vt intelligas te mihi esse charissimam, semperq; fore. Dat. tertio Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Municipibus Arimini.

Certior factus sum Claræ Malatesti Montisferæ VIII trianæ sacerdoti, quæ vxor Roberti Malatestæ fuit, certam summam dotis et hereditatis nomine à vobis

deberi: itaq; à sex viris Bisci Romani, cum in cōtrouersiam res venisset, iudicatum fuisse. Quare hortor vos; vt secundum Sex virum iudicium curetis officiatiq; vt mulier ad suum perueniat sine dispendio & mora. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo Roma.

Petro Mariæ Scotto
Placentino.

INtelleximus te quasdam possessiones Ghiselli Marchionis Malefinae per tuos vi occupauisse: eiusq; uxori sorori tuæ, virū vt relinqueret, persuasisse: itemq; quosdam ex tuis abs te adiutos magnum frumenti numerum domus hospitalis Placentinae interceptisse: tum diui Benedicti societatis aqueductus perfragisse. Quæ quidem mihi omnia per sane grauiam perq; molesta fuerūt; eiusmodiq; visa sunt, vt tolerari à me nullo pacto debeant. Quod si Palauicinorum familie nobis charissimæ causa tuam adhuc arrogantiam pertulimus; scire te plane volo, nos posthac tibi Palauicinorum autoritate nihil remissuros: sed cum illa priora, tum ista recenter abs te admissa eo acrius vindicatuos; quo in te mitiores adhuc quidem fuimus. Itaq; mando tibi; vt ablata abs te atq; à tuis, Ghiselliq; coniugem illico restituas: aqueductus per fractos reponas: audaciamq; tuā reprimas: teq; ipse modestia nostrā impunitatq; abutentem colligas, atq; contineas; moresq; induas & clementia nostrā & tua familia dignos: pareasq; istius vrbis Magistratui omnibus in rebus; quas te res volet facere, tibiq; iusserit. Hæc omnia nisi abs te curabuntur; non ea modo, quibus te liberalitas nostrā donauit; sed etiam patrimonium tuum omne addici fisco mandabo: teq; vti rebellem nostrum atque hostem modis omnibus puniam. Dat. prid. Calend. Aug. Anno secundo, Roma.

Magistratui Placentiæ.

Exemplum literarū, quas ad Petrū Mariam Scottum dedi, habuisti cum his literis. Itaque mando tibi; vt quæ me ei præcipere ijs in literis cognosces; eadem te quoq; meis verbis illi mades atq; præcipias. Quod si is meis mandatis non obtemperauerit; volo cum releges, quo in loco tibi videbitur; eiusq; bona fisco adducas; ceteraq; omnia statuas pro nostrā dignitate: ne quis post hæc malefacere audeat; speretq; se id impune laturum. Dat. prid. Calend. Aug. Anno secundo. Roma.

Galeatio & Antonio Mariæ
Palauicinis fratribus.

Pertulimus adhuc quidem vestra causa Petri Mariæ Scotti intemperantes mores audaciamq; non ferendam. Ille verò benignitate nostrā magis magisq; in dies singulos abutitur; atque in omnia mala promior fit. Quamobrem has literas dictavi; vt vos commonefacerem; nisi se ille audaciamq; suam furoremq; represserit; & que nuper damna intulit, ea statim omnia illis ipsis reposuerit, qui pertulerūt; nos in illum neq; vos neq; quempiam reuerentes, quemadmodum meritis est, sic animaduersuros. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Philippo Capello & eius patruelibus Andrea Capelli filiis Venetis ciuibus.

Lectis vestris literis, quibus mecum multis precibus agitis; vt cum olim Iacobus Franciscinorum minorum societatis Magister, qui tunc erat; cubiculum in sociorum domo; quæ Venetijs est; Victori Capello auo vestro eiusq; liberis dederit, concesserit: idq; deinde factū Romani Pontifices duo Paulus Secundus & Sixtus Quartus

probauerint: eam ipse dationem & concessionem in vos; quos
Victoris nepotes estis ex duobus eius filiis Andrea & Paul
lo geniti; ita transferam; ut parentum vestrorum ius in
vobis tribus eorum liberis resideat: pro mea in vos pietate
facile animum induxi; ut vestris postulatis satisfacerem.
Itaque dationis & concessionis eiusmodi sensum seriemque
omnem ipse quoque approbans idem illud, quod Victori Ca
pello auro vestro eiusque liberis vestris parentibus datum con
cessumque tunc fuit; autoritate mea aequa portione in vos
transfero: voloque ut ius ex semisse illud in cubiculum habeas
tu Philippe Capelle vnicus Pauli Capelli filius; vos autem
Andrea Capelli duo filii ex altero semisse; hoc est ex qua
drante quilibet. Quorum quidem patrum vestrorum alter
a me valde sane diligitur Paulus; Remque pub. Venetani
administrat: alter plures abhinc annos Romae Legatum Venet
um agens mortem obiit. Ita & mea in vniū beniuolentia, &
mortui nex publice suscepta vobis proderit. Dat. quinto
Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

XIII

Raphaello Vrbinati.

Cum praeter picturae artem, qua in arte te excellere
omnes homines intelligunt, is a Bramante archite
cto etiam in construendis aedibus es habitus, ut tibi
ille recte Principis Apostolorum templi Romani a se incohato
aedificationem committi posse moriens existimauerit; idque
tu nobis forma eius templi confecta, quae desiderabatur, tot
tiusque operis ratione tradita docte atque abunde probaueris:
Nos; quibus nihil est prope antiquius, quam ut fanum id
quam magnificentiissime quamque celerime construat; te
magistrum eius operis facimus cum stipendio numum auro
reorum trecentorum tibi annis singulis curandorum a nos
tris pecuniarum, quae ad eius fanum aedificationem erogantur
ad nosque

ad nosque perferuntur, Magistris: a quibus id stipendium
aequis pro tempore portionibus dari tibi cum petieris sine
mora etiam mensibus singulis iubeo. Te vero hortor; ut huius
muneris curam ita suscipias; ut in eo exercendo cum existia
mationis tuae ac nominis; quorum quidem in iuuenili etate
bona fundamenta iacere te oportet; tum spei de te nostrae
paternaeque in te beniuolentiae; demum etiam fami, quod in
toto orbe terrarum longe omnium maximum atque sanctissis
mum semper fuit, dignitatis & celebritatis, & in ipsum
Principem Apostolorum debita a nobis pietatis rationem has
buisse videre. Dat. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Legato Auinionensi.

Antonium Thebaldeum probum hominem, atque in bonis XIII
narum artium in primisque poetices studiis tum nostra
tum latina lingua facile praestantem virum multos iam
annos vnice diligo. Cui cum portorum munus, quod in ponte
Sorgiae Fluminis est Auinionensis dioeceseos Legationis tuae,
conferri cupiam, ut eo sese alere ac sustentare liberaliter possit;
peto abste velis, ut homo egregius & excellens & mihi
valde charus eo munere per nos te libente afficiatur. Dat.
Nonis Aug. Anno secundo. Roma.

Regi Britanniae.

HAdrianum Bardium ciuem Florantinum Tami plebs XV
banum propter plurimas ipsius virtutes eamque nec
cessitudinem, quam cum domo mea veterem atque
arctam habet, valde diligo. Quem cum intelligam in Res
gno tuo triginta prope annos innocenter fuisse versatum;
commendo tibi eum sane per diligenter. Quicquid in illum
beneficium liberalitatisque contuleris; id tam nobis erit gras
tum, quam quod gratissimum. Dat. octavo Id. Aug.
Anno secundo. Roma.

Laurentio Medici fratris filio

XVI **E**si ex aliorum literis de Consulatu Constantinopoli
litano Zenobio Medici tradendo mentem meam cog
noscere potuisti: te tamen meis etiam literis putavi
esse commonefaciendum; dares operam, efficeresque autoris
tate tua et gratia, Magistratum ut illum Zenobius ab ista
Rep. consequeretur. Valde enim cupio, ne propinquus noster
ea in referendis suffragiis prateratur vel propterea, quod
augeri illum omnibus in rebus sane volo; vel maxime, quod
Zenobium ipsum ei muneri fore idoneum vehementer exis
tumo. Dat. septimo Id. Aug. Anno secundo Roma.

Ioanni & Gentili Saxatellis
Forocorneliensibus.

XVII **M**ulti ad me scribunt; rumor etiam ipse quasi me
admonet; Bentiuolos fratres modis omnibus da
re operam, ut in patriam vi redire, Bononiaeque sta
tum perturbare atque peruertere possint; eisque vos auxilia
in primis futuros. Quod utrumque tum pro illorum, tum etiam
pro vestro in me cultu, nostraque in illos atque vos paterna vos
luntate et charitate credere nullo pacto possum. Quid est
enim minus hominis; quam hominum bene uiuentium con
uentus et societates constitutas diripere; eisque vim afferre
conari? ne dum id etiam amicorum et necessariorum homi
num munus esse atque cogitatio creditur. Utcumque autem se
res habet; mando vobis ea lege, quae de maiestate est, non id
modo, ut a Bentiuolis vlla in re iuuandis in eorum ad pa
triam reditu prorsus abstineatis; quanquam id quidem ma
xime; sed etiam ut illos modis omnibus ab ea cogitatione res
uocetis; operamque vestram omnem, curam, diligentiam adhibe
atis; ne facere, aut etiam tentare id omnino possint.
Dat. prid. Id. Aug. Anno secundo. Roma.

Alfonso Duci Ferrariensium.

XVIII **N**on vnus optimorum hominum et prudentium vir
rorum literis certior factus sum, reditu in patriam
a Bentiuolis fratribus vi atque armis parari; existis
marisque a multis, vel iam plane sermone hominum confirmas
ri, eis te auxilio futurum, opesque tuas subministraturum, ut
id facilius consequi atque conficere possint. Quae sane res mihi
quidem; qui te atque illos amo, deique utrisque ut bene meritis
essem etiam laboranti; omnino verisimilis non sit. Neque
enim vel illis esse obscurum potest, me id non laturum, sed
ei rei modis omnibus occursum: vel tu is es; qui sis nescius;
quique non offensionem in me tuam damnosiores tibi, quam
Bentiuolorum in patriam reditum fore vsui existimes. Ves
rum enim uero, quoquo modo ea se habeant; te etiam atque
etiam hortor, planeque commonefacio; ut si illi ad reditum
vi comparandum animum adiecerunt; non oratione modo
eos tua, vel autoritatis sententia ab eiusmodi cons
iliis suscipiendis; sed etiam quibuscumque rebus potes; potes
autem et plurimis et maximis; prohibeas, ne rem aggre
diantur; sed quiescant; seque contineant; neque pergant eo pro
gredi, unde sciunt reditum nullum esse. Id si feceris; et ipsis
optime consulueris; et mihi tam fuerit gratum, quam esset
molestum, si te adiutorem et socium meorum hostium atque rebel
lium praestitisses. Dat. prid. Id. Aug. M D X I I I I
Anno secundo. Roma.

XL viris Bononiensibus.

XIX **E**x vestris ad Virgilium Legatum vestrum literis in
tellexi; quae ad me deferri curauistis, argumenta con
iecturasque; quibus in eam sententiam adducti estis, ut
eredatis tentari a Bentiuolis fratribus multa; armatorumque
hominum manum ab eis cogi; ut redire in patriam vi, istiusque
n u

ciuitatis statum atq; otium perturbare atque peruertere
 possint. Itaque auxilia contra illorum conatus postulatis.
 Quae autem per vosmet ipsos parari atque effici poterant;
 ea vos comparauisse iam omnia, suisq; disposuisse singula
 & collocauisse locis adscribitis. Quibus de rebus omnibus
 studium, cura, diligentiaq; mihi vestra vehementer probas-
 tur: fidemq; vestram facimus certe plurimi. Nam quod ad
 presentem vestrarum rerum formam attinet; etsi existis
 mem tum Bentiuolos, tum etiam reliquos, quos commemoras
 ratis, nihil tale cogitare: ne vereri tamen queatis istius vr-
 bis otium & tranquillitatem mihi minori, quam profecto
 debeat, cura sollicitudiniq; esse: primum quidem Alfonso
 Duci Ferrariensium & Ioanni de Gentili Saxatellis fratri
 bus interminatus sum per literas; ne manum vllam, ne ve
 auxilium vestris exulibus mitterent: sed eos modis omnia
 bus prohiberent; ne conuellere ciuitatis vestrae statum mo-
 larentur: quod eos facturos sane confido. Idem etiam Guido
 Rangoni scriptis ad eum literis mandauit: neque vereor,
 quin ipse quoq; nobis sit, uti debet, potius, quam illis satisfac-
 turus. Laurentium deinde Medicem fratris mei filium com-
 mone feci; ut si vos Episcopus ve Pole Bononiae Magistras-
 tus opem ab eo Reqs pub. Florentina petitem miseritis; res
 vobis omnibus praesto sit sine vlla mora. Quod, si erit
 opus, facietis; atq; ad illum, tanquam ad me mittetis. Nam
 is propterea, quod vobis est vicinus, facile iuuare vos atq;
 celeriter poterit. Quod si maiore auxilio esse vobis opus
 existimabitis, meq; de eo certiore facietis; copiae nostrae
 omnes ad vos tuendos defendendosq; mittentur: sic enim
 maxime Reip. nostraeq; dignitas retinebitur. Vos autem sin-
 gulis de rebus, quae istic agentur, diligentissime ad nos, ut
 adhuc quidem fecistis, literas dabit; ut vobis in tempore
 optulari, cum initia rerum cognoro, facilius & explor-

ratus possim. Dat. Id. Aug. M D X I I I I
 Anno secundo. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

ET si exploratum nobis erat pro tuo fraterno amore ac XX
 pietate tri stem te nuntium accepturum, cum intellige-
 res Cardinalem Finarium fratrem tuum mortem
 obuisse: volui tamen, ut de eo meis literis fieres certior; ut
 cognosceres te atq; tuos tuq; omnia paternae mihi cura,
 uti debent, fuisse. Quem sane virum cum propter plurimas
 eius excimiasq; virtutes & diligerem, ut fratrem; & ma-
 gno esse vsui in Reip. administratione viderem; quantum mi-
 hi molestiae, quantum meroris eius mors attulerit; existis
 mare facile ipse per te potes. Ego quidem certe sic existimo;
 multum in eo viro splendoris & praesidii Remp. amisisse.
 Nostri vero in ipsum amoris & beniuolentiae testimonium
 id supremum fuit; quod omnibus profecto in rebus; quas
 impetrare a me voluit, ut beneficeret suis; ei petenti satisfac-
 ci. Ipse autem ita fortiter temperateq; decessit; ut credi par-
 sit, Deum Opt. Max. ex hoc impuro lachrymabilisq; hospi-
 tio ad caelestis illum patriae iocundissimam beatissimamq;
 sedem euocare atque traducere voluisse. Nihil enim eorum,
 quae ad sanctissime decedentes pertinent, praetermisit. Quae
 cum ita sunt; te hortor, ut eam iacturam a quo & erecto anis-
 mo feras: ut virum magnum, & etate iam deuexa, & ters-
 renam omnia infra se habentem & contemnentem decet. Ego
 autem; siquid in eo solati tibi esse poterit; polliceor tibi atq;
 recipio, me omnibus in rebus, quae ad te dignitatemq; tuam
 pertinebunt, fratris tui clarissimi viri amorisq; eius erga te
 partes atq; munera subiturum, libentissimeq; representatu-
 rum & praestaturum. Tu modo ad rem Christianam iuuadam,
 tuaq; cura & diligentia, ut soles, amplificandam a luctu

atque merore te auoca. Erit id et te dignum, et tuæ antea
actæ vitæ proprium, et mihi gratum et optatum. Dat.
xii. Cal. Aug. M D X I I I Anno secundo.
Roma.

Laurentio Medici fratris filio.

XXI

Significauit mihi Mattheus Cominus Montisferetriæ
nus, se bona sua nondū recuperauisse. Quod mihi quia
idem fuit sanè molestum; qui homini nobis familiæq; no-
stre in primis dedito satisfieri valde cupio. Quamobrem vo-
lo des operam; vt is in pristinas suas fortunas omnes sine
mora sineq; dispendio reponatur. Præterea quoniam per su-
pra syndicos Cortinarum Aretij propediem creandus est
is, qui Camerariatus et Massariatus muneri præsit: erit
mihi per grati; si abste curabitur, vt Mattheus ipse à supra
syndicis Aretinis legatur, qui eum magistratum gerat.
Dat. xij Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Francisco Marchioni Mantuæ.

XXII

Quoniam ad sacra conficienda precesq; diuinæ ce-
lebrandas cantore mihi opus est, qui grauiori vo-
ce concinat: velim, si tibi incommodum non est, vt
ad me Michaelem Lucensem cantorem tuum mittas: vt eo
nostris in sacris atq; tēplo; quod est omnium celeberrimum
atq; sanctissimum, communemq; totius orbis terrarum pie-
tatem et letitiam continet; vt i possim. Dat. tertio Cal.
Aug. Anno secundo. Roma.

Alfonso Cardinali Senensi.

XXIII

Scripsit ad te Iulius Medices Cardinalis meis verbis,
velles ad me mittere eum puerum, quem habes Gallum
Musica artis peritum. Ex ijs enim, quos è Gallia ac-
cessiui, vnus atq; is quidem, qui peritior erat voculaq; blan-

diore ac flexibiliore præditus, mortem obiit. Eas literas
cum tibi arbitrer redditis non fuisse: nihil enim ad illas ada-
huc quidem respondisti: has ad te alteras literas dare vos
lui; quibus item te hortarer; velles de puero illo sacra nostra
commodare: quibus in sacris tu quoq; cū huc veneris, pium
honestumq; oblatamentum capies. Dat. prid. Cal.
Aug. Anno secundo. Roma.

Francisco Mariæ vrbinatium Duci.

Intelleximus te in recenti eorum Cesenæ oppidi ciuium
tumultu; quibus priora delicta peperceramus; quq; nos
bis fidem apud te dederant se pacta seruatuos, pacemq;
non violatuos; opportune prudenterq; curasse, ne malum
serpere vterius posset firmata tuo presidio ciuitate, mis-
sisq; illo, qui eam regerent; cum eius te rei arbitrum fecisse-
mus. Quæ nobis omnia magnopere probantur. Mando au-
tem tibi; vt in eos, qui pacta quq; fidem non præstiterunt,
animaduertas; quemadmodum tibi equum esse atq; oppor-
tunum videbitur: vt cæteri; qui fidem nobis suam vel iam
dederunt, vel daturi posthac sunt; eā fallere minus audeant.
Faciesq; nos de eo, quod egeris atq; statueris, quam diligens
tibi sune certiores. Dat. prid. Cal. Aug. Anno sec-
undo. Roma.

Internuntiis apud Regē Hispaniarū nostris.

Exemplum literarum, quas ad Ferdinandum Regem
dedimus, habebitis cum his literis: ex quo quān mihi
gratum futurum sit; vt cum Genensem Ecclesiam Epi-
scopus defecerit, velit vt eā Gabrieli Archiepiscopo Barēsi
cōferamus; facile cognoscetis. Itaq; volumus, vt omnem cur-
ram diligentiamq; adhibeatis; vt ab ipso Rege id, quod vos
lumus, consequamur. Dat. quarto Non. Septemb.
M D X I I I Anno secundo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi.

Ioannis Scotti; cuius fides & industria pro re Romae
na tuisq; rebus egregia atq; mirifica bellis Italicis extitit;
controversiam, quam habet cum ijs, a quibus res eius
domestica retinetur atq; diripitur; commendo tibi maiorem
in modum: petoq; abs te; vt eius causam cum veterem, tum
adversariorum artibus conturbatam explices: fautoremq;
te homini forti atq; prudenti praebeas. Erit mihi sane quam
gratum. Dat. prid. Non. Sept. Anno secundo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XXVII

Conquesti apud me sunt Legati Maximiliani Romae
noru Imperatoris desig. multis & quotidianis pro
pe querelis; Ioannem Paulum Balionem, dum is ves
stri exercitus Praefectum ageret, captum ab Hispano exerci
citu, postea fide data reuertendi cum iuberetur nobis petens
tibus dimissum; demu redire sepius iussum nunquam via
se dedisse. Quam rem aegre molesteq; ferre Maximilianum,
seq; delusum existimare, iudem mihi sepe Legati significa
uerunt. Quibus cum bona semper verba dedissemus; proxi
me mecum egerunt longa constantiq; oratione; vt vel ipsum
Io. Paulum ad Hispanorum exercitum, cuius est captiuus
factus, remitterem: vel darem opera, vt tu Christophorum
Frigapanem Maximiliani exercitus item Praefectum cap
tiuuum tuum missum faceres illius loco: Earum rerum ab
terutram nisi breui tempore confecissem; Maximilianum
grauise a me affectum iniuria, irrisuq; habitum, existimas
turum. Quamobrem vt ipse vel promisi mei onere, vel ex
postulationis eorum molestia aliquando tandem subleuer;
peto abs te etiam atq; etiam; vt quemadmodum Maximilia
nianus meo rogatu Ioanni Paulo Romam veniendi potesta
tem fecit; ita tu quoq; Christophoro se ad nos conferendi

potestatem facias fide ab eo accepta, se Roma me nolentem
discessurum, neq; contrate hoc toto bello arma sumpturum.
Id si feceris; & me magna molestia liberaueris; & te illis
aequum & iustum praestiteris, qui fidem meam adhuc quis
dem desiderant; ego vero illius quidem certe, sed mehercules
le etiam tuam. De eo cum Legati tui scriba sum loquutus: is
ad te sermonem meum perscribet. Dat. vi. Id. Septemb.
Anno secundo. Roma.

Alfonso Duci Ferrariensium.

Iacobum Sadoletum ciuem tuum; cuius egregia & fis ^{XX}
deli opera scribendis epistolis quotidie vtor; ob eius exo ^{VIII}
cellens atq; praeclarum ingenium, optimarumq; artium
singularem doctrinam, & praestantem omni virtutum ges
nere animum magnopere amo; facioq; sane plurimi. Eius
sororis vir Tadeus Gilinus cupit impetrare abs te magistra
tum aliquem tuis in locis, quem triennium aut biennium
exerceat: vt & honestius eos dies traducere, & familiam suam
alere facilius atq; commodius possit. Itaq; te non solum hor
tor, sed etiam rogo, velis praeclari hominis mihiq; charissimi
propinquo pudenti, vt intelligo, viro & virtute praedito sa
tisfacere: qui tamen rem omnem desideriumq; suum tibi co
ram ipsemet diligentius explicabit. Dat. v. Id. Sept.
Anno secundo. Roma.

Ludouico Gallorum Regi.

Et si te antea certiore feci; me tum ad monasteria, ^{XXIX}
tum etiam ad Ecclesiam Caturcensem, quorum &
possessor & Episcopus Cardinalis Finarius mortem
Romae obierat, Ludouicum Carretu demortui propinquum
& Franciscum Eliscum Cardinalem sublegisse: hortatusq;
te sum, velles diplomata eis conficere; quibus significares
ea, quae statueram, probari abs te, atq; ita fieri tibi placere;

te tamen his etiam literis commonefaciendū putavi; ne rem differres longius; ne ve in eo te duriorē & difficiliorem preberes; quā vel meus erga te amor; vel optimi hominis tibi planē dediti, atq; duorum alterius viui, alterius nuper mortui Cardinalium egregia atq; illustria in te multorum amorum officia, studia, labores etiam postulerent. Dat. xvij. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Ludouico Gallorum Regi.

XXX

Petrum Nauarrum Cantabrum præstantem in rebus bellicis virum captiuum tuum; cuius res fortiter & præclare gestas pro Rep. Christiana egregiamq; in nos fidem & pietatem tibi notas esse arbitror; valde amor eiusq; incolumitas & salus mihi magna cura est. Itaque quo maiore studio possum, abs te peto, velis eum aliquando tandem missum facere. Qua de re Ludouico Episcopo Tricaricensi Legato apud te meo per literas, & Ioanni Rocca forti Legato apud me tuo præsens ipse mētem meam latius & diligentius explicui. ū ad te omnia deferent. Dat. xij. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Petro Nauarro Cantabro.

XXXI

Proficiscenti ad te Ferrando, qui est ex societate Franciscinorum minorum, familiari tuo dedi ad Ludouicum Regem literas: quibus literis peto ab illo, te vt missum faciat: quod eum facturum pro mea in illum voluntate & beniuolentia sanē puto. Itaq; hæc vt scires voluit; tum vt bono animo esses, consideresq; me nulla in re, que ad salutem libertatemq; tuam pertineret, negligentem fore. Quod etiam plenius & vberius ex ipso Ferrando cognoscas. Dat. xij. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Municipio Firmano.

Magna cum molestia percepi Ioannem Franciscum Astuldi filium Afculanum ingenti armatorū horum in oppido cōparata res Afculanorum perturbare aggressum fuisse; perductisq; ad oppidi muros ijs militibus, quos coegerat, penetrare oppidum hostilibus adortū modis multum barbarum excitauisse; magnūq; terrorem oppidanis incussisse. Que res cum indignissima sit, que nobis ferenda videatur; præsertim cū certior factus sum Ioannis Francisci profectio vos ipsos fauuisse, propterea quod is multos tū ex ijs militibus, qui tuendi istius oppidi causa apud vos merent; tum verō etiam ex vestris municipibus secum habuerit: mando vobis atq; impero, pena decem milium numum aureorū propositi, si dicto audientes non eritis; vt impetum posthac à vestris hominibus quoquo modo in res & fortunas Afculanorū eiusq; municipij tēperamentū fieri ne permittatis; ne ve vestrum in oppidum Ioannem Franciscum Astuldi filium, aut ullos ex Afculanis exulibus recipiatis; sed eos vniuersos ex municipio agroq; vestro, quoad fieri per vos possit, celeriter expellatis. Id si feceritis; harum barbarum, quibus alimenta præbuisistis, admissiq; vestri culpa ne vobis fraudi sit statuēdi, vobisq; ignoscendi occasio mihi aliqua fortasse parabitur. Sin mandata nostrā despexeritis; dabimus profecto operā; ne id impune scisse vos gloriari ullos apud homines vobis liceat. Dat. xij. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Heluetiis.

Proficiscenti ad vos Ennio Episcopo Verulano Legato meo mandauit vt vobis plurimam salutem impartiret meis verbis; vosq; magnopere laudaret de vestra in me obseruantia, de que ea cura & studio, quod pro

nostra & Reip. dignitate maiestateq; tuenda & geritis quid
dem nunc, & semper gestitis. Hortaretur autē etiam amar
tissime; ut posthac quoq; quo ea, quae adhuc quidem fecistis,
consilio, non temere fecisse videamini; viam quam iustitia
stis, in ea eodem passu pergeretis iter facere: tales quae vos
omni tēpore praestaretis; quales & ipsa Resp. experta non
semel est; & ego, qui virtutem vestram atque constantiam
nouī, vehementer fore confido. Quae praeter haec scire vos
atque cognoscere volui; ea vobis Ennius exponet. Me si ves
stri esse nominis amantissimum existimabitis; non fallam
vestram opinionem. Sexto Cal. Octob. Anno secundo.
Roma.

Heluetiis.

XXXIII
Eaque in causa Eleutherij Ruschi Lurcani Comitiss
ex nouem pagorum sententia pro iustitia statuistis;
& laudabilia profecto sunt, & nos de iis ipsi vestri
sanē iudicium collaudamus. Hortamur autem vos; ut quae
etiam nunc restant, ut res ad exitum perducatur; ea conficia
tis; hominis quae bene de vobis meriti iurium in eo, quod est
reliquum, quemadmodum adhuc quidem fecistis, rationem
habeatis. Erit id mihi admodum gratum: quod etiam En
nius Episcopus Verulanus Legatus meus vobis latius atq;
apertius significabit. Dat. quinto Cal. Octob. Anno
secundo. Roma.

Marco Cardinali Seduno.

XXXV
Cum Ennius Episcopus Verulanus Legatus meus
istuc proficisceretur; ei mandauī, ut tibi salutem ad
nuntiaret; ostenderetq; tuum studium, curam, dili
gentiam, laborem; quem mihi Reiq; pub. impendis; esse gra
tissimum; eaq; omnia ut bene posuisse te sentias, me effectus
rum. Is alia etiā nonnulla, quae te scire volo, tibi significabit.

Valebis igitur: nosq; diliges. Dat. sexto Cal. Octob.
Anno secundo. Roma.

Alfonso Duci Ferrariensium.

Ego verò & magnopere te amo; & tibi omnibus in re
bus, quod cum Dei Opt. Max. voluntate fieri possit, VI
satisfacere valde cupio. Itaq; Latinum Iuvenalem sa
miliarem meum ad te mitto; ut is Herculem filium tuum sa
cro chrymate perungendum meo nomine teneat, eiq; adsit:
quod te & Lucretiam Ducem eius matrem uxorem tuam
maxime cupere mihi significauisti. Qui quidē puer Deum
oro, ut patri sit quam simillimus; vel etiam te ut virtute fra
cile vincat atq; superet. Ego in eum amore atq; beniuolen
tia parentis vicem secundum te atq; illam me praestaturum
polliceor: cui suauoluntatem dabis & matri salutem dices. Dat.
quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Sebastiano Ferrerio Quaestori
Regio Galliae Cisalpinae.

Insulam & hortos, quos Romae in Quirinali habes, emes
re de te valde cupio. Itaq; peto abs te, quod sine tuo incom
modo fiat, eos mihi uti vendas, quāti ipsi tibi videbitur. VII
Neq; enim vel te puto pluris postulaturum; quam posceres,
si vulgo venirent; vel ipse minoris cogito. Dat. quarto
Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Cardinali Albreto Gallo.

Amore & beniuolentia, qua te fraterne prosequor,
tuaq; valetudine me impellente has ad te literas des
di: quibus literis, quemadmodum Iulius Secundus VIII
Pont. Max. tibi extra Italiam commorandi potestatem fe
cit, ita & ipse; ut in Gallia moram ducere saluis legibus
posses, tibi permisi; quoad aliter statuerem. Quod tamen

ipsum non fiet, nisi commodo tuo: tibi enim valetudines
tuae consultum iri maxime cupio. Quarto Cal. Octob.
Anno secundo. Roma.

Iano Parrhasio.

XXXIX

Cum id magnopere optem, ut Romanus literarum lu-
dus à præstantissimis doctoribus exerceatur; ut illi,
qui se bonis artibus dederunt, ea ex re fructus
vberrimos percipiant: de tua in studijs mitioribus doctrina
certior factus ad ea publice docenda Roma te sublegi; stis
penis tibi dari iussi annis singulis ducentorum aureorum
numum. Quare volo ut ad urbem quamprimum venias: lis
benti enim te animo atque paterno videbo. Dat. tertio Cal.
Octob. Anno secundo. Roma.

Classis Præfecto.

XL

Mando tibi, ut Ioannem Rocafortè Ludouici Gal-
lorum Regis Legatū natus longis, quibus præ-
ces, Massiliam, aut quem ad Prouincie locum ipse
voluerit, peruehas; cum primum nauigandi tempestas idos-
nea erit. Nam quoniam is infirma admodum et valetudine
est et viribus; valde cupio, ut tranquillo nauiget mari.
Dat. prid. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Dauidi Regi Abisinorum.

XLI

Proficiſcenti ad te Andreae Corsalo ciui Florentino
mandauit, ut tibi meis verbis plurimam salutem dice-
ret; certioremq; te faceret, pro tua in nos obseruati-
o et pro ardore tuo atque cultu in Christianam Remp. mirifi-
co propeque singulari, et amari te à me summopere, et fieri
sane plurimi. Quod etiam his ad te literis perferri volui; ut
te hortarer, ut in istis remotissimis à Romana Ecclesia res
gionibus Dei Dominiq; nostri Iesu Christi nomen atque

gloriam, quantum posses maxime, propagares et exten-
deres. poteris autem; si in eo curam atque animum intendes
tuum; semper quidem plurimū. Ipse etiam Dominus; quem
colueris; cuique gratum te earum, quas ab ipso possides, ma-
ximarum fortunarū atque memorem præstiteris; te fouebit,
adiuuabit, prouehet. Ceterum Andream ipsum honestum
sane virum, et industrium hominem, et ciuem meum, et
mibi valde gratum commendo tibi maiorem in modum.
Dat. vi. Id. Octob. Anno secundo. Roma.

Octauiano Genuensium Duci & Fede-
rico Archiepiscopo Salernita-
norum fratribus.

Amor erga vos meus prope singularis; quem quidem XLII
vos plurimis vestris maximisque virtutibus et egre-
gia perque veteri pietate fidelibusque officiis excitauis-
tis; efficit; ut tametsi de commodis ornamentisque vestris
sepe cogitem, mihi tamen quotidie magis magisque esse cogi-
tandum putem. Sed cum hoc tempore multa essent, que
ad vos perferri magnopere cuperem; Augustinum Folietan-
municipem vestrum, familiarem meū; cuius mirificam pro-
bitatem atque virtutē et eximiam ac prope incomparabilem
in tractandis rebus consiliorum prudentiam propensumque
in vos studium satis cognitum habebam; nisi ad vos cum
mandatis: ut is vos de rebus omnibus doceret. Dat. prid.
Non. Octob. Anno secundo. Rosilione.

Ludouico Regi Gallorum.

Archiepiscopū Burgensem; quem ad nos cum man-
datis misisti; et ipsum libenter vidi: est enim mihi XLIII
et cognitus et probatus; et tuas literas legi dilige-
nter. Ex istis atque Archiepiscopi sermone tuam in nos egre-
giam propensionē mirificamque voluntatē abunde cognoui.

De quo tamen si non semel neque vnus Internuntius, sed multi-
plicibus et autoribus et literis certiores facti sumus: est il-
lud tamen nobis, vt verissime dicam, magnopere semper gra-
tum. Eandem enim tuam illam erga me beniuolentiam;
quam quidem, vt debeo, facio plurimi; vel augeri repetitio-
ne testificationis tuae, vel magis magisque confirmari quoti-
die puto. De nostro vero in te, dignitatem, amplitudinemque
tuam paterno sensu atque animo; quanquam nihil eius las-
tere te existimo; multa sum tamen cum Archiepiscopo lo-
quutus. Ea te ab ipso cognoscere malo, quam ex meis literis.
Quem quoniam mihi commendas; dabo operam, vt extet
fructus commendationis tuae. Dat. quarto Id. Octob.
Anno secundo. Viterbio.

Francisco Mariae Urbinatium Duci.

XLIII **E**T legi tuas literas; et Horatium Floridum Inter-
nuntium tuum libenter audiui; excusationemque tuam
accepi libentissime. Equidem is sum; qui te cum am-
icorum copia, tum reliquis opibus et presidij cupio esse
quamminutissimum; neminique in te amado atque amplifican-
do cedimus. Eoque te impensius decet et nostrae dignitatis et
Reip. maiestatis atque amplitudinis habere rationem.

Verum de ijs deque reliquis rebus, quas te scire
magnopere volo, ab eodem Horatio in-
telliges: cui mandavi, vt sermonem,
quem cum ipso habui, cur-
raret ad te quamcelero-
rime perferendum.

Dat. iij. Id.

Octob.

Anno secundo. Viterbio.

Petri

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER X

Ioanni Neroni ciui Florentino.

CVM statutum nobis sit a curis atque
laboribus, quibus assidue pro Chris-
tiana Rep. nobis credita regenda atque
administranda distinemur, auocare in-
terdum nos ijs animi remissionibus,
quae aucupij et venationis studio con-
tinetur, propterea quod eiusmodi per agros atque saltus per-
uagatio, dum in equis sumus, ad valetudinem viresque corpo-
ris confirmandas plurimum valet; medicisque nostri nobis
magnopere suadent, vt eo motus et vestationis genere
quam creberrime utamur: molestum admodum nobis est id,
quod ad nos multi perferunt; quicquid agri atque sylvarum
intra vigesimum ab Vrbe lapidem quoquo versus iacet, ita
temere vulgoque a venatoribus aucupibusque frequentari; vt
omni auium et ferarum genere, quarum copia esse maxia
ma consueuerat, magis magisque in dies singulos exhaurias-
tur; sic profecto, vt earum breui tempore magna Romae ca-
ritas, magna in agris inopia videatur futura. Quamobrem
cupienti mihi ne priuatorum hominum maximeque vel lucri
causa, vel quod nullam rem aliam gerunt, aucupio et venas-
tui se dedentium libidine meus et fratrum meorum E. R.

Cardinalium, qui una mecum ad Reip. gubernacula vigilant exercēt, eiusmodi siue vsus siue voluptas impediatur; visum est eius te rei minus trun facere; cuius mihi et industria et diligentia et quidem certe probitas atq; prudentia probantur. Itaq; mando tibi; vt eius tantummodo agri, qui ad decimum a porta Vaticana villaq; nostra Manliana atq; ab Hostia totoq; a Tiberi lapidem intra viam Cassiam et maris littora pertinet; saltus sylvasq; omnes custodias: curesq; diligenter, ager vt is atq; tractus ab incolis, ab exteris, a peregrinis, a ciuibus, deniq; vllis ab hominibus aucupij aut venationis exercendae causa ne adeatur: praeter eos, qui auisculas visco et noctua capiunt. Quod vt facere commodius possis; volo vt tibi facultas sit et armatos homines, quo volueris, intra illos fines mittendi: qui retium et cassium genus omne, quod in agris atq; syluis comportatu repererint; venabula omnia, canem vel ad indagandas, vel ad consequendas capiendasq; feras idoneum, accipitrem, aquilam manus affuetam intercipient: et illos, siue domini siue serui sunt, quos cum ijs aucupio aut venatui operam dantes offenderint, multandi, quemadmodum tibi aequum et iustum vis debetur pro captarum volucrum aut ferarum vastatarum modo. Quas quidem multas tibi omnes remittimus, voluimusq; tuas esse. Confidimus enim te in eo non tuorum commodorum aut plane lucri cuiuspiam, sed tantummodo nostrae voluntatis rationem habiturum. Volumus autem, vt eum Roma exire nobis licebit, atq; per illa, quae dixi, loca iter facere; non ipsi modo nos, sed Cardinales etiam, qui nobiscum erunt, atque adeo multo magis, cohorsq; nostra omnis, et confirmare se aucupij et venationis studio, et exhilarare voluptate possit. Dat. Non. Octob. Anno secundo. Viterbio.

Ludouico Canossa Episcopo Tricaricensium Legato.

Petrum Nauarrum Cantabrum, Ludouico Gallorum II Regi per literas perq; eius Legatum commendari sane quam diligenter. Amo enim magnopere hominem propter eius spectatam virtutem; quod te no latet: cupioq; vt eum Rex e captiuitate atq; custodia, in qua prope triennium confecit, ad libertatem restituat, missumq; faciat rogatum meo. Eam tu rem quanto maximo studio et diligentia fieri poterit, si mihi voles gratissimum optatissimumq; faceres, procurabis atq; conficies, ita tamen, dum adhibeas in consilium orationis tuae lenitatem atq; prudentiam. Dat. xij. Cal. Nouemb. Anno secundo. Cereueterc.

Vladislao Pannoniae Regi.

Dedi proximis diebus ad te literas; quibus te de pace a Ludouico Rege Galloru et Henrico Rege Britanniae me autore nuper imita certior feci. Postea vero et ex literis Thomae Cardinalis Strigoniensis, et Frascisci Marsupini eiusdem Cardinalis Internuntij sermone intellexi, te plurimis maximisq; bellorum sumptibus iam prope exhaustu ad tuenda istius Regni vicina Turcis oppida solum atq; a socijs destitutu, tuis tantummodo opibus et praesidijs idoneu hoc tempore no esse. Itaq; rogare obsecrareq; nos; vt quonia cu oppidoru illoru conseruatioe tui etiam vniuersi prope Regni salus incolumitasq; coniueta est: velimus tui nostrae opis tibi subministrari; vt ea tueri atq; defendere possis; ne Christianae Reip. hostes captis expugnatisq; ijs vires lacertosq; confirmet atq; augeant; quibus, cu libuerit, in reliquis tui Regni partes, atq; adeo in robur et pectus ipsum audacter vtantur. Habere autem te loca et ditione multis hominu milibus ad bellu aptissimoru refertissima; vt si tibi stipendiu ad

eos alendos suppeditatum sit, validissimum contra Turcas exercitum cogere atq; conficere facile possis. Itaq; statuas mus, vtrum Regnum istud per sese firmissimum & populosissimum gentibus inimicissimis proicere ad seruitutē & ludibriū velimus: an pro re facultatibusq; nostris dare operam, ne hostes eo nostri potiantur. Quas ad tuas postulationes tibi respondeo, Primum quidem, pro mea in te gēresq; tuas charitate, proq; Reip. dignitate, te tuosq; populos, Regnumq; istud omne mihi magnę curę esse: Deinde versare me noctes atq; dies animo non tuam modo salutem & incolumitatem tuam, quę mihi charissime est; sed etiam de amplitudine tua de quę gloria sepißima cogitare; quoq; te pacto iuueni, curamq; adhibeam; vt in bello, quod tibi a Turcis nunquā non imminet, administrando ipse te possis apud Deum quidem primum, deinde apud omnes homines commendare quammaximis quamq; pulcherrimis virtutis atq; glorię monumentis. Quamobrem si iustum exercitum conficere, atq; in Turcas impetum facere statueris, bellumq; sic administrare, vt illustris aliqua in illos impressio expugnationiq; oppidorum consequatur; quinquies decies mille numum aureorum me ad id erogaturum daturumq; tibi spondeo atq; recipio. Sin verō id tantummodo consiliū suscipies, vt tuta ab hostibus reddere tua illa propinqua Turcis oppida, de quibus scribis, tibi satis futurum putes: bis decies mille numum aureorum tibi præsto vt sint, cum me commones feceris, curabo. Itaq; excita excitaq; te Vladislæ fili præclaras ad actiones animi magnitudine atque constantia suscipiendas: exemplisq; maiorum tuorum maximorum atq; amplissimorum Regum tibi proposito, te cum ad tui Regni populorumq; tuorum & gentium, tum ad Christianę Reip. non solum propugnationem, sed etiam amplificationem para. Quod cum feceris; statutum habeas velim, meas fortuas

nas opesq; omnes fore in tua potestate. A Deo autem Opt. Max. causę patrociniū hoc quidem tēpore vnus omnium maxime suscipies, secundi tibi tuorum conatuū exitus euentusq; prosperrimi sunt expectandi. Quibus de rebus omnibus multo sum latius atq; vberius cum Marsupino loquutus: eiq; mandauī, vt tibi singula perscriberet. Vale igitur, nosq; dilige. Dat. xi. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Thomę Cardinali Strigoniensi.

Exemplum literarū, quas Vladislao Regi scribimus, III
erit cum his literis. Ex eo mentem erga illum meam plane perficies: quam tu etiam meis ad illum verbis deferres, explicabisq; singula & accuratius & prolixius. Ac te quidem scire volo, nos nihil aliud singulis penē horis cogitare atq; prospicere, quā vt pacem inter omnes Christianos Principes conficiamus: eiq; rei neq; studio, neq; diligentia, neq; labore, neq; certe ardore animi contentioneq; deerimus. Et quoniam in eo id, quod volebamus, a Gallię atque Britannię Regibus iam consequuti autore Domino sumus; ceterorum etiam Regum & Principum controuersias placandi & terminandi, animosq; consociandi confido eundem mihi Dominum vires & facultatem subministraturum. Ac fieri profecto poterit, vt ad id autoritatis atque prudentia Regis Polonię Vladislai Regis fratris mihi magno vsui sit futura. Quod cum erit; statim te faciam per literas certiorē: vt nauare in eo tu quoq; operam mihi tuam possis. Atq; ea quidem, de qua loquor, pax atque concordia Deum Opt. Max. oro & queso, vt suum ad exitum nobis viuentibus perducatur: vt reliqua, que restant multo meo quidem iudicio, opinione quā re maiora, contra eius nominis hostes perpetuos communi omnium consensu & volun
o iij

tate aliquando moliamur. Sed & haec & alia; quae in eum sermonem conieci, quem quidem proxime habui cum Francisco Marsupino procuratore tuo homine in primis diligente; ipse ad te perscribet: cui mandavi, ut tibi salutem adscriberet. Dat. xi. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Imperatori delig.

V **A**vdita ea victoria, quam ingentem & maximam Turcarum Rex Selinus contra Ismaelem Sophim Persiae Regem de mense Augusti proferrimo successu est consequutus: fratribus meis E. R. Cardinalibus statim adhibitis, diligentibus consilio ea de re habito, visum est nobis ad omnes Christianos Reges esse, literas dadas: quibus literis & eos certiores tanta de re faceremus; & hortaremur, ut imminente universae rei Christianae periculo communi consensu atque sententia ire obviam vellent. Quorum quidem Regum cum tu primus & dignitate & autoritate sis; id mihi tecum primum atque potissimum esse agendum existimavi. Itaque exemplum Selini literarum ad Epidaurenses, quibus victoria summa seriesque continetur, ad te mitto: quo perlecto pro tua singulari prudentia facile perspicies; auersus a nostris moribus atque sacris homo efferus ab ineunte aetate bello exercitibusque ductandis assuetus; qui se regnandi libidine contra patrem senem armaverit, eumque Regno expulerit ad mortemque compulerit; per fratrum & propinquorum aliam super aliam coacervatas caedes ad maximum orbis terrarum Imperium euectus, eo demum in Asia Rege devicto, cuius unius maxime opes atque potentiam veresbatur, eiusque Regno capto, quid sit facturus: cum illo integro superstibusque fratre atque fratris filio, qui ei dubium paterni auctoris Regni sceptrum faciebatur, perturbare tamen nos exercitibus in Pannoniam missis oppidisque aliquot vi-

captis anno proximo sit aggressus. Nemini profecto dubium esse debet, qui modo recte minus etiam quam medio criter sentiat; postquam is eum hostem perdomuit, a quo sibi vno ab altero Regni sui latere Asia videlicet superiore esse timendum videbatur; quin sit in illos, quos ad Europam habet, exercitum victorem suum, omnesque suas Imperiisque sui vires, ipsamque illam tot secundis successibus tam crebris tamque illustribus victorijs sibi blandientem fortunam suam quam celerime conuersurus: qui quidem & maiori odio illi sunt propter alienam sacrorum rationem totiusque vitae studia; & maiorem ei curam incutiunt propterea quod nos multo se potentiores esse multoque rebus omnibus ad bellum terra marisque administrandum paratiores homo minime de mens intelligit. Itaque primum omnium debilitare nos cogitat ea societate, Pannoniamque suam facere: quae tamen si est ipsa quidem per se firmissima atque bellicosissima; sustinere tamen tantos impetus vna non poterit. Ad cum fuerit assequutus; quid erit amplius, quod illius animum ad te atque nos oppugnandos vnum tantummodo diem coercere atque continere possit? Nisi forte, qui propinquis, qui fratribus, qui parenti regnandi cupiditate non pepercerit; eum volumus credere a nobis vnus, qui & moribus illi & certe voluntate hostes sumus, animi facilitate atque adeo lenitudine temperatum. Huic tam praesenti malo atque periculo nobis remedium medicinamque adhibere sedulo querentibus vnum illud sese offert multo ante iam a me & prouisum, & tibi reliquisque Regibus & Principibus Christianis propositum: ut pace atque concordia inter illos omnes teque in primis tuosque hostes conciliati, depositisque priuatis inimicitijs publice communi consensu hosti victori ac fortunae dulcedine ebrius opes viresque nostras oes ciuitas atque societas opponamus. Atque id quidem nos si saepe alias, ut dixi, & tibi & reliquis

Regibus frustra & sine ullo usu proposuimus: est certe ea re tarditateq; nostra factum; vt idem Turca & antea non vnus suos hostes, & nunc Ismaelem ipsum, qui vnus ei ex non Christianis imminere eratq; reliquis, debellare atque proterere, Imperiūq; sui fines longe lateq; promouere, opesq; suas multo & firmiores ad se defendendū, & ad nos aggrediendos explicatiores paratioresq; reddere sane potuerit. Qui nobis rerum euentus quā sit formidabilis, nemo non videt. Quōd si nunc etiam non audiemur; aut potius si liberator noster Christus, qui vos per vicarium suū alloquitur, atq; ad populos Remq; pub. suam tuendam impellit, nō audietur; dicam ne, an taceam? locus iam iamq; tot peccata nostra corrigēdi segnicieq; sarciedini nullus dabitur: vnusq; omnes exitus, vna clades atq; interitus manebit. Gliscit nāq; malum serpitq; in dies latius; & vires horis prope singulis ita sumit; vt si paululum præterea præstolabimur, ac nosmet ipsos, quemadmodū adhuc quidem fecimus, nostris ipsorum viribus cōteremus; spes iam nobis auxiliij atq; præsidij nulla reliqua sit futura. Quamobrem per illam te baptismatis tui sacram salutaremq; vnam, qua te Christianum es professus; perq; tuum Imperatoris nomen, quod te apud omnes nationes verē magnum & venerendum facit; oro, abstēq; precibus omnibus peto & queso; vt quādo tu omnium Christianorum Regum Principem geris; primus etiam odia inimicitiasq; tuas, quas cum Christianis populis exerces, deponas: proq; animi tui magnitudine pacem, si non qua vtilius, certe qua facilius fieri potest conditione cum tuis hostibus in eas: omnesq; moræ causas plane reijcias; ne per te culpā stetisse videri possit; quominus Christianæ Reip. Turcarum gladijs ac furori propositæ in tempore succurratur. Id vel officij tui, propter quod Reip. Christianæ plus quā cæteri debes; vel tui regni causa facere te oportet; ne tuos

etiam aliquando populos, si obdormieris ea ipsa imminens omnibus illuuijs atq; pernicijs trahat: Deinde tuo vt nomini atq; gloriæ consulas; ne te cum locū tenente, quem tenes, vlla insignis Christianæ Reip. notū atq; calamitas inuratur: Demum etiam vt reliqui tuo se exemplo Reges ad id faciliore præbeant. Non enim vereor; cum tu vnus nostris fidelibus monitis obtemperaueris; quisquā omnino vt sit Ecclesiæ senatusq; consilijs hac in re communiq; periculo aduersaturus: vt nostrā hæc in Turcas profectio; quā dies atq; noctes cogitamus, necessitasq; ipsa nobis suadet; parari celerius atq; commodius possit. Quemadmodum quidem te facturum; quæ tua semper fuit pietas atq; prudentia; sane confido. Reliquum est, vt valetudini tuæ seruias: à qua tibi non recte esse permoleste tuli. Quanquam quidem cum has literas dabam, sperabam te conualuisse: iam enim erat febris cula illa leuior, qua tentabare. Saluebis igitur à nobis omnibus, & valebis. Dat. Non. Nouemb. M D X I I I I Anno secundo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Legato.

EA quæ scribimus Maximiliano Imp. desig. de pace VI cum suis hostibus incunda, vt imminenti Reip. nostre periculo ire obuiam possimus; ab eorū literarum exemplo his concluso literis cognosces. Mando autem tibi vt ad eas literas etiam vim adiungas orationis tuæ: quā tibi causæ ratio facile subministrabit: adiuuesq; quantum poteris, sermone tuo consilium & sententiā nostram. Quod cum feceris; literas ad me de rebus omnibus dabis quæ celerime quamq; diligentissime. Dat. Non. Nouemb. Anno secundo Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

VII **E**T si te existimo de recenti Turcarum Regis victoria Sofianq; belli exitu ante quam nos intellexisse: tamen cum id ipsum ex me etiã vt scires volui literisq; tuis, que erunt in scriptis, quibus tota rerum series explicatur; tum illud in primis quod tibi viro optimo & rei Christiane studiosissimo fore pergratum puto: me scilicet ad omnes Christianos Principes dedisse literas; quibus cos quanto maximo studio & contentione potui, hortatus obtestatus que sum, vt pacẽ inter se quamprimũ reiectis priuatis inimicitijs cõficeret: vt nos ad illã iam diu à me, vt scis, institutã animo, & ipsis propositã, nunc verò etiã necessã rio suscipiendã in Turcas profectiõnem atq; bellum accingere cõparareq; possimus. Quæ vt pax conficiatur, scire te volo, me omnem meam curã, vigilantia, autoritatem adhibiturum, omnem lapidem, vt est in proverbio, conuersurum: spe roq; pro Domini, cuius res agitur, clementia non frustra eum melaborem suscipere. Te autem & hortor, & planè rogo; vt quando vicinus illis es, quid agant, quid moliantur, quid etiam cogitent, perquiras diligentissime; faciasq; me in dies singulos de rebus omnibus certiozem: vt prorsus ne quid ignoretur: quo facilius quid agendum nobis sit, statueret in tempore possimus. Erit id & tui officij tuaq; diligentie proprium, & nobis peropportunum perq; gratum. Dat. prid. Id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Sebastiano Ferrerio Quæstori
Regio Gallie Cisalpinæ.

VIII **E**T literas tuas; quibus me de letitia, quam de meis familiaribusq; mee prosperis rebus percipis, deq; tuis pro mea meorumq; incolumitate decretis supplicationibus

certiozem facis; libenter legi: & Ioannis Lascaris de ea re sermonem audiri excepimq; libentissime. Volo autem vt existimes te tuosq; omnis charissimos mihi esse: idq; me quos tiescimq; se occasio dederit, re cõprobaturum. Ceterũ excusatio, quam affers, quod des ad me minus saepe literas, mihi probatur. Ea de re, deq; reliquis rebus omnibus ad ipsius Lascaris literas te reijcio: qui ad te singula perscribet. Dat. tertio Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Francisco Gherino ciui Florentino.

Grauius ac permolestè tuli, proximis te comitijs in IX nouis istius Reip. magistratibus creandis præteritũ fuisse. Scire enim debes paucos meorum ciuium mihi te iocundiores esse, paucos à me pluris fieri. Et quoniam ea in re voluntatem erga te meam atq; beniuolentiam perspicere facile potuisti; te hortor, æquo vt animo quæ eueniunt, feras. Dabo enim apud istam Remp. operã efficiamq; profecto; vt dolor, quem ex ea reiectione cepisti, alicuius tibi potioris vel honoris vel commodi voluptate celeriter sarcitur. Dat. prid. Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Bartholomæo Aluiano Venetorum exercitui Præfecto.

Scire te arbitror Ludouicum Canossam Tricaricẽsum X Episcopum propter plurimas suas maximasq; virtutes & magnopere à me diligi, & meum Legatũ apud Gallie Regem agere. Eius fratrum germanorum bona & fortune omnes atq; proventus, quos è fundis suis colligunt, sunt in villa Garzani, quæ est in agro Veronensi & ampla & luculenta. Quare peto abste, des operam, vt si tuus exercitus in ea loca peruenerit, ea bona tuis à militibus

ne diripiantur; sed tuta prorsus ab omni tuorum militum incursione sint. Quod etiam Legato Veneto, qui tuis in cōsuetudine est, meo nomine significabis. Id erit mihi tam gratum, quam quod gratissimum. Dat. sexto Id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Vito Frusto Præfecto Mutinæ.

XI **E**T mihi & Maximiliano Imp. desig. factus inuitus est, pactusque sumus; ut is Mutinæ oppidi eiusque agri ius omne mihi cederet atque remitteret: quemadmodum ex diplomate, quod ea de re confectum est, poteris cognoscere. Tametsi id te scire iam arbitror; literasque à Maximiliano, quæ tibi eam rem significarint, accepisse. Quare velim ut Fabiano Lippo familiari meo viro probò & mihi probato, quem ad te his cum literis misi, ius & possessionem oppidi Mutinæ, cui præes, eiusque arcis, agri, vicorum omnium des tradasque liberaliter. Dat. prid. Id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Mariæ Infubrum Duci.

XII **E**T si cum superioribus diebus nobis renuntiatum esset Nicolaum Scottum sese ad Venetos, ut apud illos contra Maximilianum Imp. desig. stipendia faceret, contulisse; sanè quam pro eo, ac res postulabat, grauitè molestusque tui, tam temerarium tamque audacem eum fuisse; ut non solum ignorantibus nobis, sed contra omnino quam volebamus, proficisci ad illos non dubitaret: tamen cum nuper certior sim factus eum Crema proficiscentem interceptum ab hostibus Mediolanumque perductum esse, non potui non dolere; quod vir fortis & bello egregius gentisque suæ facile princeps in manus hostium incidisset. Itaque tametsi pro ea tam insigni temeritate hoc quidem certe mereri videbatur, ut alieniori nunc esse nos in sese animo suo in periculo expe-

retetur: tamen quoniam exemplo illius, cuius vicarium in terris gerimus, mites esse clemètesque nos maxime omnium conuenit; has ad te literas statim dedi: quibus, etsi te pro animi tui magnitudine nihil in eum grauius, quam in captiuos milites statuere homines magni solent, quamque consuetudo militiæ acius quasi quoddam belli fieri permittit, esse facturum arbitrarer: tamen abste peterem; ut quando is multo in me verius Romanamque Remp. cuius est ipse socius, quam in te deliquit; Nicolaum ad nos remitteres: ut in eum statuerem pro more nostro possimus. Erit id cum ad gloriam tui nominis augendam aptius; tum nobis vehementer gratum. Dat. decimo Cal. Decem. Anno secundo. Roma.

Duci & Magistratui Genuensium.

Magna me letitia is nuntius affecit; quo certior factus sum, quietis vestrae hostes, qui contra vos contraque presentem vestrae urbis statum animis infensissimis se armarant; irritos conatus suos effudisse; vosque eis fortiter repugnantes magna cum vestra laude & gloria dignitatem vestram fuisse tutatos. Itaque ea de re vobis vere atque ex animo gratulor. Sic enim existimo Deum Opt. Max. qui rectas hominum bene viuentium proborumque virorum voluntates facile perficit, acta vestra atque consilia probauisse; statuisseque ne vobis noceri ab iniquis atque improbis posset. Veruntamen quoniam de Federico Archiepiscopo Salernitano Legato vestro intellexi eosdem illos hostes nihil dum de sua in vos improbitate voluntateque remisisse; atque aliqua etiamnum moliri; egi cum Florentinorum Magistratibus Laurentioque Medice fratris mei filio mandarent eis equitibus atque militibus, qui Pisas sunt; ut ad vos tuendos defendendosque cōtenderent, vobisque præsto essent, quo tempore quoque loco iussissetis. Quod si vobis erit opus

maiori auxilio; Florentinorum equites militesq; quotquot habent, & nostrae copiae omnes ad vos statimq; vestrum & dignitatem retinendam atq; oppidum conservandum & confirmandum celeriter trañcientur. Volo enim omnes homines intelligere me pro vestra salute non minus, quam pro meis patriaeq; meae fortunis, laribus, incolumitate laborare. Quemadmodum cum Federico ipso sum loquutus: qui vos bis reliqua perscribet. Dat. septimo Id. Ianuar. Anno secundo. Roma.

Heluetis.

XIII **E**X Ennii Episcopi Verulani & Gori Gherii Legatorum meorum literis intellexi, vos in foedere mecum quidem prorogando, cum Florentinis autem & cum mea gente atq; familia ineundo nonnihil esse suspensos; non quod dubium vlli sit, quin, quo ardore animi hoc Imperium Romanosq; Pontifices antehac semper coluistis, eorumq; auspicijs multa egregia praeclaraq; facinora gessistis; eodem quoq; esse in posterum statueritis; nam id quidem inter omnes iam prope constare significant: sed quia de ratione capitum, quae in foedere scribendo firmari oportet, inter vos non convenit; & multi multa afferunt; plura immutant; aliqua nec recipiunt quidem; eo tardiores vos ad rem conficiendam quotidie fieri adscribunt. Qua in re nihil vobis praescribere debeo; quos tam diligo, quam qui maxime; tam coniunctos esse nobiscum puto, ut vestra ipsorum commoda mihi esse vsui existimem. Puto etiam vos ijs in rebus atq; sententijs optimo consilio duci. Illud dico, nostra utrorumq; maxime interesse, vos in hoc foedere siue confirmando siue sanciendo non esse lentissimos. Imminet enim nobis omnibus hostis efferus atq; perpotens Turca: quem quidem tot prosperrimis successibus atque victorijs exultantem nisi

retuderimus; iam iamq; adit nostris in iugulis suos gladios cruentaturus; quos modo e necessariorum, quos e propinquorum, quos e fratrum suorum abscessis cervicibus ac prope patris sui cano corpore atq; tremulo eduxit. Nam & magnos comparare illum exercitus, & ingentem classem ornare atque instruere ad nos perferunt, qui Bizantio veniunt: quibus vtriusq; rebus simul vti nisi contra nos plane non potest. Id veritus rem pulcherrimam illam quidem maximeq; salutarem, sed implicatam ac perdifficilem & cogitata dudum, & paro; ut pacem inter Christianos Reges omnes atq; populos conficiam: speroq; Dei opt. max. benignitate atq; munere non frustra me laborare: modo vos vni vestram mihi operam nauetis. Id erit; si quam celerrime haec, quae instant, foedera sancietis: quibus constitutis maior mihi erit apud reliquos Reges autoritas; si vobis socijs eos commotos nefecero; ut pace atq; concordia cum suis hostibus inita ad profectiorem se in Turcas comparent. Itaq; a vobis quanto maiore studio possum, peto; ut quemadmodum adhuc quidem maximarum rerum gestarum Romanis Pontificibus autores exististis; ita nunc etiam nobiscum tam exceptae pacis initium & quasi fundamenta iaciatis: ut reliqua, quae restant, multo quidem & laudabiliora & magis salutaria, aggredi vnà atque ad exitum perducere possimus. Sed & haec & alia quae oportet, mei vobis Legati explicabunt. Deum oro; ut qualem nobis mentem erga vos dedit, talem vobis esse velit erga nos ad ea celeriter communi consilio constituenda; quibus eius maxime nomen, gloria, cultus, pietas augeatur. Dat. vi. Cal. Febr. MDXV Anno secundo. Roma. De villa Severiana.

PETRI BEMBI
Francisco Regi Gallia.

XV **G**ratissime mihi tuae literae fuerunt: quibus ostendis assentiri te, ut de Narbonensi Episcopatu; quem cōferre Iulio Cardinali fratri patrueli meo cupiebam; quae vellem, statuerem: omnesq; causas & rationes; quas quidem plurimas neq; leuissimas colligis; quibus aliorum trahere; desiderio meo te ascribis posthabuisse. Quod tamen ipsum etiam ex Episcopi Tricaricensis Legati mei literis intellexi: qui de tuo proposito & liberali erga me Cardinalemq; ipsum animo ad nos multa perseripsit. Ea res praeterquam quod illi tibi magnopere deuinxit, ita mihi gratia atq; optata accidit; ut studium, quo tenebamur, ut te, qui quidem plane adolescens ad omnium amplissimi nobilissimiq; Regni gubernaculum accessisti, & beniuolentia complecteremur, & autoritate nostra confoueremus; non parum mediis fidius auxerit. Itaq; intellecta voluntate tua de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia eam illi Ecclesiam hodie contuli. Te autem, quod superest, hortor, eadem animi liberalitate cures, ut sine villo vel impedimento vel mora negotium cōficiatur. Eo & officium erga me Cardinalemq; ipsum tuum, & illius erga te studium, & mea sane charitas augebitur. Dat. tertio Non. Febr. M D X V Anno secundo. Roma.

Aloisii Regis Gallorum matri.

XVI **E**x legati mei literis intellexi, quanto studio cum Francisco Rege filio tuo egeris, ut is vellet, ut de Episcopatu Narbonensi, cui praeficere Iulium Medicem, Cardinalem fratrem patruelem meum cupiebam, pro nostra voluntate statueremus. Quae res ita mihi atque illi gratia atq; iocunda accidit; quanquam tu in eo huius Reipub. quae tibi quidem pro tua pietate charissima debet esse, dignitatem & autoritatem

autoritatem es tutata, officiumq; praestitisti optima & praestantissima mulieris; plurimum tamen ex eo tibi debere uterq; nostrum facile praeseferat; eoque magis; quod Rex non paucis neq; vulgaribus sane causis, quae in alia ipsum impellebant, desiderium nostrum praetulit. Quamobrem scire te plane volo, eo te officio & Cardinalem tibi tuoq; filio deuinxisse; & meam in illum beniuolentiam auxisse. Quem admodum ab eodem Legato meo latius intelliges. Dat. iij. Non. Febr. Anno secundo. Roma.

Matthæo Cardinali Seduno Heluetio.

Molestae sane tulinus Maximilianum Mariam Insubrum Ducem haberi in custodia iussisse Ioannem Petrum Moronum ciuem Mediolanensem Federici Cardinalis sancti Angeli procuratorem, ea de causa; ut fructus monasterii Morimundi, quos is Cardinali debet, quicquid apud ipsum sunt, ab eo per vim atq; iniuriam extorqueantur: eiusq; re iussionis autorem fuisse; quem minime quidem decuit, minimiq; opus fuit. Eo de genere toto iniuriarum tametsi proxime ad te literas dedimus; quibus te hortabamur, velles inferendis Cardinali detrimentis modum aliquid quem aliquando tandem statuere: tamen quia non solum te literae nihil mouerunt; sed post eas multo etiam, quam antea, grauius atq; iracundius te gessisti: has ad te alteras dare literas volui; ut te diligentius commonefacerem; meminisses, Federicum & esse Cardinalem, & haberi; nosq; id Romanamq; Rempublicam statuisse: neq; esse Regem aut populū Christianum vllum, qui non ipsum eo nomine appellet. Haec quae tibi faciendae sunt, sine scis; cur te fieri Cardinalem appetieris, non intelligo. Si scis, & magni aestimas istam dignitatem; vide, ne quod tibi amplum putas, in altero te minimi facere, non tam vilius vitium redarguat; quam sit tuum. Quod si

reliquæ causæ omnes parum apud te quidem valent; tui tē ordinis & dignitatis ratio ab eiusmodi cōsilio renocare certe debet; ne tuo exemplo quilibet laceſſere reliquos etiā Cardinales ordinemq; ipsum augustissimum audeat: vniūq; vestrum male habendi licentia ad ceteros facile contemnendos emanet. Hæc scripsi impulsus non magis Federici causa, quàm amore in te meo mutuūq; nostrā beniuolentia. Tu si offensionum iracundiāq; tuæ finem feceris, & illum frui monasterij sui fructibus & pensionibus passus fueris; profecto & reliquis Cardinalibus tibiq; ipse consulēs; & huius Reip. dignitati videre tuas rationes posthabuisse, & mea mandata non despectisse. Dat. xvi. Calend. Mart. Anno secundo Roma.

Magistratui Parma.

XVIII **V**enit istuc meo iussu Iacobus Corregius; vt in Casstri Gibelli possessione nobis tradenda curet agatq; meo nomine, vt res sine armis ex voluntate nostrā transigatur. Quamobrem curabis; vt quoad ipse adire ad eos, quorum interest, tractareq; rem possit; omnia suspēdantur, pacatāq; sint; eiq; fidem habeas ijs in rebus, quas ad te meis verbis deferet. Dat. xv. Calend. Mart. Anno secundo. Roma.

Ioanni Iordano Vrsino.

XIX **I**ntelleximus inter Aldobrandinum Archiepiscopū Nicosiensium & Ludouicum Petiliā Comitem germanos fratres disceptationem quandam super Fiani oppido rebusq; alijs magno animorum ardore susceptam exerceri; tūmeriq; ab eorum propinquis; ne breui ad acerbissimas contentiones atq; ad arma prosiliant. Quare te hortor, atque absēte, tanquam ab homine Vrsinæ gentis facile principe, diligenter peto; cures quamprimum desq; operam tuā prau-

dentia, vt ea controuersia componatur: Quod si perficere non poteris; vtriq; eorum meo nomine volo mandes, ab altercatione vt abstineant; quoad ipsi te audito statuere, quæ æqua erunt, possumus. Dat. xv. Calend. Martias. Anno secundo. Roma.

Laurentio Tuccio ciui

Florentino.

Gratæ nobis tuæ literæ fuerunt; quibus tuam in nos mirificam obseruantiam veteremq; in familiam nostram cultum multo quidem antea nobis & perperetum & cognitum facile ostendisti. Itaq; volo exastimes, nos in tua commoda esse propensos; teq; si Romam veneris, libenter visuros; ita tamen; dum id itineris senectutis valetudinisq; tue incommodo ne suscipias. Dat. prid. Cal. Mart. Anno secundo Roma.

Maximiliano Rom. Imp. desig.

Sinquam aliās vlla in re cōcupiuimus impetrare absēte optatos exitus nostræ petitionis; hæc vna est, in qua id per te consequi maxime omnium expeto; vt Marco Cornelio Cardinali aliquando tandem remittas atq; restituas fructus Ecclesie Veronensis, cui præest, reliquorumq; sacerdotiorum, quæ is in tua ditione habet. Quæ de re non hortor te solum, sed etiam magnopere & vehementer rogo ijs de causis; de quibus ad Thomam Episcopū Feltrinorum des. Legatum meum scripsi: cuius ad sermonem, ne bis in scribendo sim longior, te reijcio. His autem literis te rogo, ita mihi respondeas; vt singulas petitionis meæ causas & amanter & prudenter te appareat considerauisse. Dat. octauo Id. Martias. M D X V. Anno secundo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Legato.

XXII **E**A, quæ ad Maximilianum Imper. desig. de fructibus Ecclesiæ Veronensis & reliquorum sacerdotiorum M. Cornelio Cardinali restituendis breuiter scripsi, ab exemplo mearum ad illum literarum, quas ad te mitto, quod erit cum his literis cognosces. Quoniam autem magnopere mihi est cordi; neq; solum cordi est, sed mea etiam interest, vt res ad optatū exitum perducatur; volo captes obseruesq; tempus id, quo tempore nihil te ab eo non impetraturum possis confidere, literas meas ei reddendi: ijsq; redditis petitionem meam tuis tum verbis tum precibus quantum maxime poteris, accuratè atq; appositè subsequare. cuius tui cū illo sermonis illud sit caput: me pro Cardinali Cornelio non tantopere laborare solummodo, quia Cardinalis sit: quamquam id quidem et me mouet maxime, et illius etiam animum mouere et flectere sanè debet: vel quia fratrum meorum E. R. Cardinalium vniersus senatus precibus omnibus, ex postulationibus, contentionibus prope quotidie hac de re nos appellet; atq; vt eius ordinis iura auctoritatēq; ne proclamamus, a nobis non tam petat, quam etiam exigat: quibus quidem tam assidue tantoq; opere æqua præsertim patientibus deesse nullo pacto possum: sed etiā propterea, quod et ipse quidem de me optime amplissimeq; promeritus; et quod ei maiorem huius mei Pōtificatus partem sanè debeo. Ea enim is in nobis Reip. præficiendis egit cura studio diligentia labore animiq; sui motibus omnibus et sensibus; vt illi multo maximā eius rei gratiam habeamus. Quamquam quidem, vt pergam ad reliqua, diu est; quod cū illo, tanquam cum fratre optimo atq; iocundissimo viuo: omniaq; frateris germanaq; beniuolentiæ studia atq; officia inter nos exercentur. Nunc autem ad priorem veteremq; nostram nec

estitudinem amoremq; mutuum additis ingentibus illius meritis ita est mihi animoq; meo gratus; nihil vt addi posse ad nostram coniunctionem videatur. Itaq; meo à latere fere nunquam discedit. Quoniam autem adæptis ei distractisq; ijs, quos dixi, fructibus, alere sese ipse non potest; alo cum ego atq; sustento impensa mea. Quod etsi libentissime facio; est tamen mihi, vt verissime dicam, permolesta perq; grauis eius impense causa: præsertim cū eius rei is sit autor; à quo subleuari me in rebus etiam dubie iustis pro meo in illum singulari amore atq; beniuolentia æquissimū profecto esset, necdum in hac; in qua certe ipsa rectus mos, consuetudo, ius omne, æquitas omnis, pudor ipse, pietasq; inest; debeam. Neq; enim obesse Cardinali debet, quod Venetus natione sit: cum ipse ita moderate omnibus in rebus quæ ad Maximilianum pertineant, ita temperate, ita non ambitiose semper se gesserit; vt indignissimum planè sit; cum ipse in illum nihil omnino agat, nihil cogitet, debitum etiā illi cultum et obseruantiam præ se ferat; suæ se vitæ atq; victus alimenta atq; præsidia, quoniam ab illo interceptantur, desiderare. Quam indignitatem reliqui Cardinales omnes periniquo animo cum ferant; ea de re ita apud me contendunt, vt dixi, prope quotidie; vt quilibet suam se causam agere in Cardinalis causa, quilibet pro seipso laborare atque niti existimet. Timent enim et verentur maxime; sibi quoq; aliquando idem ne accidat alijs ab Regibus; si Cardinalis Cornelij dignitas cum Reip. dignitate coniuncta per nos hac in re atq; causa negligatur. Itaque quod initio dixeram, non tam moueri me cæterorum Cardinalium causa et precibus ad fructus Cornelianos procurandos; nunc me hercule, vt iam liberius dicam quod sentio, non moueri modo fateor ea me re et concuti; sed planè etiam conuelli magnopereq; perturbari. Neque enim sustinere illos iam, meq; ab eorū et iustis

Quotidianis querelis tueri possum. His omnibus de causa
 sis petere te ab illo meis verbis atque precibus volo; ut me
 quidem hac animi sollicitudine, his impensis atque onere; se
 verò ea calumnia, atque etià hac molestia liberet: neque enim
 ab incepto possum, nisi re impetrata desistere. Itaque remis-
 tat aliquando tandem Cardinali Cornelio eos, de quibus lo-
 quimur, fructus, vel iustitie, quam vnus omnium maxime
 atque sanctissime omni tempore coluit, vel sacri Cardina-
 lum ordinis collegij, quod apud omnes homines augus-
 tissimum semper fuit, vel huius Reip. dignitatis: quam tu ca-
 ri ipse in primis debet; vel mea demum causa, qui illum tan-
 topere amo tantique facio; vel simul omnium. Atque mea quis-
 dem certe causa non eo modo; quo illi atque alijs Regibus
 commendare saepe multos soleo; sed quo agerem; si pro Iulias
 no Medice fratre germano meo, vel etiam si pro ipso me,
 quanquam & pro me ago, hac in re atque causa laborarem.
 Id si fecerit; confirmabit ille quidem in omnium hominum
 mentibus atque sermonibus existimationem, quam alit, libe-
 ralissimi Regis atque iustissimi. De Cardinali Cornelio au-
 tem deique ceteris Cardinalibus optime merebitur: Ego ve-
 rò id eo loci apud meum animum atque memorie sensum re-
 ponam; ut eius in rebus et postulationibus; si quid accide-
 rit, in quo me quoque ipse velit sibi petenti satisfacere; ut
 sunt omnium rerum vices; facile appareat, mihi se in eo fa-
 cillime gratissimum. Ex his verbis potes facile perficere quan-
 tum prudentie, studij, diligentie sit abs te adhibendum, ut
 res ex sententia transigatur. Itaque non erimus longiores.
 Vnum addam; quanti me facis; tantumdem hoc in negotio
 et procurando et conficiendo tute labora. Dat. octavo
 Id. Mart. M D X V Anno secundo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ.

Cvm et Reip. Christiane dignitas, & tui Regni atque XXIII
 populorum salus in eo mihi versari hoc tempore ma-
 xime videretur; si cerat in Illyrico atque Croacia mu-
 nicipia Turcis exposita loci natura satis ad resistendum ido-
 nea, etiam hominum opibus atque presidij muniretur: Vna
 centio Ototiensium Episcopo et Iulio Cortonen si procura-
 toribus meis mandavi, ut eam curam susciperent, eo que se
 conferrent, quam celerime fieri posset. Eis magnum tritici
 numerum, magnum hordei illò comportandum iussi dari;
 puluerisque perfecti ad tormenta impellenda libras mille: sul-
 phuris præterea libras decies mille: salis nitri quinque mil-
 le: quibus ex rebus puluis, si esset opus, confici posset: Tor-
 menta etiam varij generis aliquot. Atque ipsi quidem rebus
 omnibus curate pecunie adieci numos aureos vices centi:
 qua pecunia quibusque rebus ex Episcopi Vesprimiensium
 Croacia præfecti sententia et consilio vterentur. Audio au-
 tem operæ pretium esse maxime quidem certe ut mœnia eos-
 rum oppidorum reficiantur, et vallo ac fossa præcingantur,
 sed si quid esset aliud; quod vel edificari, vel muniti
 oporteret; id eos ita iussi procurare, si Episcopus Vesprimi-
 ensium mandauisset. Te autem magnopere hortor; ut quam
 ad te pecuniam ex Reip. propediem arario sum missurus;
 qua quidem erit ad vices mille aureorum numerum; eius
 multo maximam in sumas partem illis in locis et municipiis
 pijs et firmandis et communiendis. Hæc cum me videas
 pro tuatorumque incolumitate laborare; quid te ipsum fac-
 cere Vladislao oporteat, facile iudicabis. Itaque non ero longi-
 or. Dat. tertio Cal. April. M D X V Anno
 tertio. Roma.

Episcopo Vespriemienſium
Præfecto Croaciæ.

XXIII **D**edi ad Vladislauum Pannoniæ Regem Vincentio Ototienſium Episcopo & Ghilio Cortonenſi interpretibus & procuratoribus meis literas: quos ad certa Illyrici Croaciæq; municipia, vt ſcis, & firmanda & munienda ad Turcarum impetus ſuſtinendos mitto petente maxime & monente te: quibus ex literis quantos labores, quantas etiam impensas ſuſceperim; facile intelliges. Nunc te hortor; vt quando in eam procuracionem atq; curam te autore ſum ingreſſus; cuius prudentiæ atq; in rebus gerendis experientiæ plurimū tribuo: quibuscumq; in rebus eſſe illis vſui poterit virtus autoritatisq; tua, eos iuues, Ghiliumq; præſertim; cui mandauit, tuo vt conſilio muniendis illis opibus, & bello; ſi forte in aliquem tumultum eorum aduentus incidere, adminiſtrando & ducendo vteretur. Id facere te oportet cū Reip. Chriſtiane, cuius res agitur, cauſa; tū tua, quo impulſore vſus ſum; tum verò etiā mea: qui te ſecū dum Regem tanti facio, vt tibi tota iſta in regione latiffima atq; populofiſſima præferam neminem. Dat. tertio Cal. April. M D X V Anno tertio Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XXV **M**itto ad certa Illyrici Croaciæq; oppida, Turcarū incurſionibus expoſita, Vincentium Episcopum Ototienſium & Ghilium Cortonenſem procuratores meos cū comœatu armamentiſq; vt ea bene atq; ceſſeriter muniant: iſq; mandauit, vt omnem diligentiam adhiberent, nequid illis in locis detrimenti Res Chriſtiana pub. acciperet. Quare te hortor, mandes quamprimum tuis magiſtratibus, quos in Illyrico habes; vt quibuscumq; in rebus

ferre opem meis procuratoribus poterunt, vt madata noſtra facilius atq; celerius conficiant; illis præſto ſint: maximeq; in calce reliquaq; materia atque operis ad foſſas, vallum, moenia vel ſarcienda, vel exædificanda ſubminiſtrandis: recipiantq; ac ſeruent ea omnia fideliter; que ū a nobis ſecum ferēt; quoad illa vltius deportari opus ſit: Demū ita ſe gerant; vt ea cura, quā ad cōmunem Chriſti populorū vtilitatem ſuſcipio, quantum maxime poteſt, proficiat; & illos appareat miniſtros eſſe Principis optimi ſummaq; religione præditi. Dat. iij. Cal. April. M D X V Anno tertio. Roma.

Emerico Pannoniæ Palatino Principi.

LEgi tuas literas; quibus & tuā in nos mirificam vobis XXVI
luntatem & in Romanam Remp. ſingularem cultum
pictatemq; prætefers. Quarum duarum rerū animiq; tui propenſionum & inductionū quæ ad me pertinet, valde mihi grata eſt; que ad Remp. ea etiam ſancta & vehementer probata & mihi eſſe debet & bonis omnibus. Itaq; de vtraq; valde te amo. Quod vt etiam apertius ſcire poſſis; exemplum literarum, quas ad Vladislauū Regem dedi, tibi deſcribi iuſſi, tum vt quam curam pro Chriſtiane Reip. dignitate tuenda ſuſcepi, ea ne te lateret: tum etiam vt te hortarer; vt cōmunem cauſam apud Regem ipſum iuuares auctoritate tua & gratia, vt quas impensas feciſſem pro iſtius regni maxime ſalute atq; gloria; eæ quam fructuoſiſſime eſſent futura. Ceterum quod ad Episcopatuū Varadienſium attinet; cui poſtulas vt filium tuū velim præficere; eſt illius quidem certe ætas ad id ponderis ſuſtinendum imbecillior: ſed quia te; vt dixi, valde amo; dabo operam; vt quāto aptius & citius pro noſtra dignitate fieri poſſit, ſatis appareat tuam apud me autoritatem plurimum valuiſſe. Dat. Cal. April. M D X V Anno tertio. Roma.

Nicolao Leonicensi.

XXVII **L**iteras tuas; quibus literis egregiam & singularem tuam in me obseruantiam doctè sanè luculenterq; ostendisti; legi libentissime: tuumq; studiū mihi operam nauandi, si qua in re vti vellem, in illis agnouit: quod mihi gratissimum fuit. Te verò & amari profecto omni tempore, multiplicemq; & excellentem in optimarum artium studijs doctrinam tuam magni, vt debui, feci: & nunc etiam Petri Bembi scribè à latinis meis; qui te mirificè diligit; & Ferrarise in Prodominatu patris sui admodum adolescens cum esset, de tuo pleno fonte hausisse se præcepta philosophicè dicitat, riuulūq; duxisse; apud me habito multa cum tua laude sermone facile adducor; vt ad priorem meam in te beniuolentiam magno addito cumulo vnice te complectar & prosequar: cupidusq; sum ornandi tui meritis & premijs & laudibus. Id te scire volui; vt si quid esset; in quo tibi & vsui & ornamento esse posset amor erga te meus; consideres te à me omnia, que velles, posse consequi.
Dat. quarto Non. April. Anno tertio. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XXVIII **E**gregia singularisq; probitas, prudentia, virtus, atq; in agendis tractandisq; rebus istius Reipub. summa cum lenitate coniuncta tum grauitas tum etiam diligentia Petri Landi Legati tui eum nobis magnopere commendauerunt. Itaque & hoc tempore toto, quo eum apud me esse voluisti, magno amore hominem sum complexus; & vidi atq; audiui vsquequaq; libentissime: & nunc ad te atque ad patriam in fessu tuo reuertentem his prosequi literis volui, tanquam testibus & nostræ in illum voluntatis, & muneris non solum prudenter, sed etiam præstanti modestia, integritate, studio acti ab illo cum magna tua semper tuæq;

Reip. & Senatus istius laude ac dignitate. Que quidem res officijq; perfectio chariorem tibi illum reddere sanè debet. Ipsum autem redire nunc ad te eo nobis minus molestum est; quo aliquot iam menses sunt, cum is Romæ incommoda valetudine vtitur. Sperat autem se, cum istuc atq; ad suos redierit, facile conualiturum. Que spes ne cum fallat, Deum Opt. Max. precor. Tibi verò illum Senatūq; isti, non quod existimem ciuem vestrum optimum hominem & prudentem virum deq; vobis optime meritum apud vos commendatione mea egere; sed vt mihi ipse charitati que in illū meo morem geram, summo opere atque diligentissime commendo.
Dat. octauo Id. April. Anno tertio. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

XXIX **A**lteris meis literis hortatus te sum; vt Paule Gonzague id, quod ratione dotis ei debetur, dari iuberet vel æquitatis causa, cuius esse minister in primis debes; vel mea, qui eius fratrem clarum & præstantem virum vnice diligo; vt se sustentare, & celibatum, in quo aliquot iam annos est, ducere honestius atque commodius possit. Quod quidem te facturum vel propterea confidebam; quod nihil esse prope intelligebā fauore atq; tutela maximorum hominum & virorum principum dignius viduis mulieribus; quibus sanè omnium gentium leges, mores, consuetudines plurimum tribuunt. Verū cum præter spem expectationemq; nostrā nihil abs te curatū, nihil mandatū ea in re adhuc quid sit, credo, quod occupationes magne tue cogitationem tibi illā eripuerint; nō enim arbitror nihil te tribuere meis commendationibus voluisse: iterum te & hortor, & planè rogo, velis dare operam, vt mulieri satis fiat. Omnis no eam rem ita tibi commendo; vt etiam cupiam te in ea procuranda diligentiorē esse, quā causa ipsa postulat: vt

ostendas me à te pluris, quàm cetera, fieri. Dat. xij.
Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Philippo Gualterotto ciui Florentino.

XXX **A**llatum ad nos est te apud animum tuum proposuisse, vnicam filiam tuam Rafæli Medici gentili meo nuptui velle tradere: quod mihi admodum iocundum fuit. Nam et Rafælem ipsum valde diligo; & te facio, vti debeo, plurimi. Quare tua hæc voluntas mihi vehementer probatur; scireq; te volo, nuptias istas si conseceris, eum mentium libentissime auditurum. Deum autem in primis precor; vt que tibi et filie domuiq; tue, atque illi nobisq; omnibus vsui et voluptati futura sunt; ea per te hoc in negotio transigantur. Dat. Cal. Maijs. Anno tertio. Roma.

Latino Iuuenali familiari meo.

XXXI **C**vm magnopere cupiam; vt similitates ac belli semina inter Maximilianum Mariam Mediolanensium Ducem et Octavianum Ducem Genuensium populumq; Heluetiorum exorta iam atq; iactata pro communi bono atq; ipsarum partium statu per me adiutore Domino quam celeriter sopiantur et aboleantur: mando tibi; de cuius fide atq; in agendis rebus experientia magnopere confido; vt magnis itineribus ad Maximilianum quidem primum, deinde ad Heluetiorum eos pagos, qui militiam in Italia faciunt, demum Genuam te conferas: omneq; tuum studium diligentiam, curam, laborem adhibeas; vt pacem inter illos omnes firmare atq; conficere possis. Pro qua conficienda rebusq; constituendis si quid meis te verbis promittere atq; recipere siue vni, siue alteri eorum, siue planè omnibus oportebit: id omne, quod promiseris quodq; receperis, ratum et gratum me habiturum, fidemq; tuam in eo præstaturum.

omnia que illa, que tu egeris, probaturum, hoc meo chirographo polliceor et spondeo. Dat. decimoquinto Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Octauiano Duci Genuensium & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus.

XXXII **Q**ua de causa Latinum Iuuenalem familiare meum adolescentem probitate atq; virtutibus præditum ad vos miserim; ipse vobis exponet. Quoniã autem simulatas odiq; semina, que inter vos et Ducem Mediolanensium populumq; Heluetiorum nimis iam et diu et acriter iactantur, sine graui et vestre urbis et totius Italie incommodo ulterius progredi exerceriq; non possunt: pro mea in vos charitate etiam atq; etiam à vobis peto; animum et mentem inducatis ad ea statuenda; que mihi; qui propterea quod absim ab earum rerum culpa longius iudicare recte possim; fore vobis et vsui et dignitati et certe etio magnopere videntur. Non enim, vt bene vobis atq; feliciter sit minus laboro; quàm si vel pro patria ipsa mea, vel hoc pro Imperio Romanaq; Rep. eam curam suscepissem. Dat. xv. Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XXXIII **N**on vni ad me nuntium, rumor etiam ipse attulit, esse quosdam, qui in huius Reip. ditionem inuadere animis cogitent; Parmamq; atq; Placentiam in primis. Quod etsi non queo credere: recta enim sentio de omnibus; tamen ne prorsus imparati offendamur; si quisquam erit, qui male cogitata exequi cupiat; peto à te; cuius in me remq; hanc publicam pietatem animi que magnitudinem meq; paucis et grauisimis in rebus sum expertus; velis Iacobo

Gambro, quem ea de causa ad te venire iussi, eam militum
 tuorum manum tradere ad ea municipia munienda; quam
 is à te requiret. Pluribus verbis non utar cum propterea,
 quod te eius sceleris, quod paratur; si modo quisquam est,
 qui tantum ad scelus se comparet; ipsa indignitate permos-
 tum excitari per te atque ardere animo puto: tum quia tota
 de re Bernardus Bibiena Cardinalis meo iussu literas ad te
 dabat, cum hac scriberem. Dat. sexto Cal. Iun.
 Anno tertio. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

XXXIII **C**lemens Rhodius metropolitae tuae, tum vero
 maxime Iohannis Lascaris familiaris mei docti homi-
 nis commendatione et gratias mihi est et probatus
 sic; ut cum item tibi ipse eiusque res commendare facile sta-
 tuerim. Nota tibi esse arbitror; quae à me proxime concessa
 et condonata illi fuerunt. Eane ipsi abrogari vllis ab hos-
 tibus, ne ve iniuriam fieri permittas; abs te peto. Dat.
 tertio Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Octauiano Duci Genuensium, & Fede-
 rico Archiepiscopo Salernita-
 norum fratribus.

XXXV **Q**uoniam quod tantopere cupiebam, de pace nihil
 esse adhuc confectum et constitutum video: has
 ad vos literas dedi; ne ea de causa rem posse cons-
 fici diffideretis; aliaque cogitanda vobis
 esse atque statuenda existimaretis. Nam et ea in re nihil praes-
 termitam vel studij vel diligentiae vel laboris, tentaboque
 omnia et moliar: in quo nihil dum etiam eiusmodi video,
 prorsus ut sit desperandum; et si erit is meus inanis atque ir-
 ritus de pace labor et cogitatio; tum illud aggrediar; quod

quidem mihi praeripere vestrorum inimicorum nullus poterit:
 atque ad vos oppidumque et dignitatem vestram tuendam et
 conferuandam omnes meas omnes Florentinorum copias, quae
 quidem sunt paratissime, statim mittam: ostendamque omnia
 bus hominibus, quanti vos vnos faciam; quique sit meus erga
 vos sensus, studium, beniuolentia. Quare volo bono vos atque
 magno animo esse. Quin etiam ut cogitationes meas omnes
 clarius atque plenius intelligeretis; Iohannem Vespuccium fra-
 miliarem meum magnis ad vos itineribus his cum literis ves-
 tire iussi; qui mentem vobis nostram explicaret. Dat.
 tertio Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Ioanni Blasiae tiremum Praefecto.

XXXIV **M**andavi Iohanni Vespuccio; quem ad Octavianum
 Genuensium Ducem et Federicum Archiepiscopos VI
 pupum Salernitanorum fratres misi; ut ad te sermos
 nem meum, quem cum eo habui, perferret, ut de rebus, quas
 te scire magnopere cupio. Cuius illud caput est; ut hanc ad
 oram litorumque nostra à pyratis et purganda et munienda
 cum ut nostris tirenibus, quas nunc quidem tecum habes,
 Centumcellas navigatione non intermissa te conferas. Dat.
 tertio Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Sigismundo Trotto Ferrariensi

XXXVI **Q**uoniam ad me scriptam probe sane et multa musice
 artis suauitate atque dulcedine aspersam caeciliam VII
 attulit Vincētius Mutinensis missam abs te mihi;
 ea me reliquosque, quos habeo multos, ut
 scis, ea in re doctos homines oblectauit tenuitque plurimum.
 Mirifice enim placuit; visaque est eiusmodi; ut nihil ei ad aurium
 delectationem animosque permulcedos prope deesset. ita vocum
 inflexione, varietate, cœcinnitate, artificio denique omni et tē-
 peramento cōtinēbatur. Quam in re et tuam in me obseruatiā, et

optimum ūs in rebus sensum & iudicium animi ingeniq̄s
tui profecto agnoui. Itaq; ista tua diligētia cum de veteribus
tuis missis ad me scriptis cantibus, tum de hoc nouo, mihi
valde grata est. Quod te scire volui; vt consideres, me dete
& remunerando & ornando cogitare. Dat. v. Id. Iun.
M D X V Anno tertio. Roma.

Florentinis.

XXXVIII **V**alde mihi opus est eis libris; quos Angelus Politias
nus à peruerteribus illis, qui à vobis publice afferuan-
tur, Iustinianarum legum & digestorū libris, quos
Pandectas vocant, sua ipse manu descripsit. Qui quoniam
apud vos sunt; vos hortor; vt eos Laurentio Medici fra-
tris mei filio mihi mittendos dari iubeatis. Eos vobis, cum
vsus fuero, statim remittam. Dat. xv. Calend. Iul.
Anno tertio. Roma.

Laurentio Medici.

XXXIX **P**roficienti Florentiam Francisco Saluiato deesseno
lui; quominus scriberem ad te; dares operam; vt à
suis creditoribus insigni aliqua molestia ne afficerer-
tur; maximeq; eam ob causam; nequid ex suis fortunis res
busq; ūs, que moueri solo nequeunt, sine insulā, sine fundū,
vendere atq; distrahere cogeretur. Itaq; erit mihi sane quā-
gratum; valde enim hominem diligo; vt facilitate prudens
tiaq; tua eius cum creditoribus ita agas; vt malum malo ne
addant; contentiq; sint, vt eius rei modus aliquis & ratio
amicē ineatur; quemadmodum tibi esse aptius expeditusq;
videbitur. Quod quidem creditores velle ipsi cū propterea
debeant, quod est Franciscus plane soluendo; tum etiam,
quod ipse adiumento illi esse, eamq; solutionem mea pecunia
explicatiorem facere cogito. Dat. xii. Cal. Iul.
Anno tertio. Roma.

Ludouico

Ludouico Areosto Ferrariensi.

Singularis tua perq; vetus erga me familiariq; meam XL
beniuolentia, egreziq; bonarum artium & literarum
doctrina atq; in studijs mitioribus presertimq; poetis
ces elegans ac praeclarum ingenium iure prope suo exposces
re videntur; vt quae tibi vsui futura sunt, iusta praesertim &
honestā petenti; ea tibi à me non libenter modo, sed etiam
liberaliter concedantur. Quare cum libros vernaculo ser-
mone & carmine de gestis errantium, quos appellant, equa-
tum ludicro more, longo tamen studio & multorū annorum
cura vigilisq; conseceris; eosq; conductis abs te impresso-
ribus edere in manus hominum statueris; vt ea tua diligen-
tia probiores exeant; tum vt si quis fructus ea exere percipi
potest, is ad te potius, qui conficiendi poematis laborem es
perpeffus, quam ad alienos deferatur: edico & mando; ne
quis te viuente eos tuos libros imprimere; aut impressos ves-
tundare, vllis in locis audeat sine tuo iussu & voluntate.
Qui contra mandatum hoc nostrum fecerit, admiserit; is
vniuersae Dei Ecclesiae toto orbe terrarum expers esto.
Dat. xii. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariae Vrbinatium Duci.

Iammi Mariae Mutinensi Internuntio tuo mandauit, ages XLI
ret tecum, tuas vt copias esse paratis ad professionem ius-
beres; efficeresq; vt essent quamoptime quamq; celerri-
me instructae. Eumq; ad te venire iussi tum hac de causā;
tum vt te de meo beniuolo in te paternoq; animo & volun-
tate coram certiore faceret. Quare te hortor; vt & chari-
tatem erga te meam & hominum de te spem, quam exci-
tasti, fide cura diligentiaq; tua in Reipub. negotijs adminis-
trandis mandatisq; meis explicandis & conficiendis hac
in iuuenili tua surgentiq; adhuc etate atque florenti non

confirmes modo, sed etiam augeas. Decimo Cal. Iul.
Anno tertio. Roma.

Antonio Sanctæ Crucis.

XLII **C**VM de tua in bellicis rebus virtute & fide magnos
pere posse me confidere existimem; vt libentius cum
res exigat, mihi præsto sis; ornatioq; te, quod eris
iussus, conferas; sexcentorum numum aureorum pensionem
in annos singulos stipendiij nomine tibi vt dent ararij Quæ-
storibus mando: ita quidem; vt quarto quoque mense tibi vel
tuis procuratoribus eius summa tertiam partem persoluant.
Dat. Decimo Cal. Iul. Anno tertio Roma.

Populonia Domino.

XLIII **E**T tuam fortitudinem bellis exercendis, & vigilan-
tiam atq; solertiam administrandis, & fidem animiq;
tui sensum vel ardorem potius nobis & colendis &
obseruandis plurimi sane scio. Id vt clarius atq; apertius in-
telligas; atq; etiam vt mihi maiori esse vsui, cum opus erit,
possis; ad quinquies mille numorū aureorū pensionem an-
nis tibi singulis ab ararij Quæstoribus iubeo dari. Tu vero
ita te geres; vt facile ostendas te magnam curam exercere;
vt & sanguinis propinquitati, qua nobiscum es coniunctus,
& tue dignitati, & expectationi nostræ maxime satisfacias.
Dat. xij. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali.

XLIII **C**VM omnium, quas in Pontificatu curas gerimus, ea
non postrema sit, vt Mariæ semper virginis Domi-
niq; nostri matris Lauretanæ phanum augustissis
num; quod magnis sumptibus atq; impensa multos iam an-
nos à Romanis Pontificibus construitur; qua maxime con-
uenit diligetia & studio cõficiatur; eiusq; phani prouentus

probe custodiantur; reliquaq; omnia, quæ ad ipsius Virgia-
nis matris cultum lociq; religionem non solum retinendam,
sed longe etiam, si fieri possit, ad augeendam atq; amplifican-
dam pertinent, recte administrantur; ipsius te Lauretani tẽ-
pli, ædium, domus, loci, prouentuum omnis generis, eiusq;
templi exædificationis, cultus, curationis, ministrorum, ope-
rumq; omnium procuratorem facio. De tua enim in Diuam
pictatē, in rem Romanam studio, in me autem; cui quidē fra-
milieq; mee omnia pene vsq; à puero summa cū integritatis
& fidei tum vero curæ atq; diligentie egregia & præclara
officia præstitisti; peruetere obseruantia voluntateq; admo-
nitus; nihil est rerum omnium, quod tibi recte mandari cre-
diq; posse non existimem. Itaq; tibi in eo procurationis mus-
nere obeundo eandem potestatem idemq; ius largior in teq;
transfero agendi omnia, mandandi, statuendi; quæ potestas
quodq; ius mihi, idem si agerem, mandarem, statuerem, pros-
fecto esset. Quare tuū erit; qui virtute atq; ingenio sic abun-
das, nemo tibi in vtriusq; vt preferatur, in singulis equentur
pauci; cum magistratū ita gerere; vt & phanū illud apud
omnes homines plus in dies venerationis & celebritatis ac-
quirat; & mihi extet fructus laboris & industrie tuæ.
Dat. Cal. Iul. M D X V Anno tertio. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XLV **C**VM existimarem propter ea, quæ tibi fœdera cum
Turcarum Rege sunt, non posse te aperte quicquam
atq; palam contra illos moliri; eorum autem latros-
cinij & incursionibus, quas creberrimas faciunt; per me
ipse ire obuiam; oppositq; illis loca nostra communire atq;
defendere cuperem; statim triremes aliquot, quæ Anconi fa-
bricate sunt, deducere & ornare eam ob causam. Quare
abs te peto; vt tormenta bellica, ceteraq; armamenta, quæ

ad naves eas instruendas satis sunt; mihi commodas. Ea de re Augustinum Beatianum familiarem meum & ciuem tuum probum ipsum virum & ingenio doctrinaq; prestantem ad te mitto: qui tibi mentem meam latius explicabit. Cui etiam mandavi, vt certos Grecorum libros, quibus ego, Venetijs perquireret: Ea in re si illum iuueris; erit mihi gratum. Dat. tertio Non. Iulias. Anno tertio. Roma.

Rafaello Petrutio Episcopo Grossetano
rum Romanæ arcis Præfecto.

XLVI **V**T amoris erga te mei atq; beniuolentiæ, & eius curæ; quam in Romana arce custodienda, mihi impendis fructum aliquem iam nunc percipias: Carrantianam domum meam cum hortis, quæ ad portam Vaticanam egressis urbem prima omnium sese ostentat; tibi dono do, trado: eamq; domum cum hortis tuam esse volo, ita tamen; vt heredes tuos ne sequatur. Dat. xiiij. Cal. Aug. Anno tertio. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi
Neapolis.

XLVII

DEdi ad M. Antonium Columnam meum Præfectum equitum literas; quibus ei mando, vt cum suis equitibus CL. tot enim sunt; Veronam se quam celeriter me cõferat. Quamobrẽ te hortor; vt eos equites; qui Veronæ sunt, quorum præfecturas Mutius Columna & Troilus Sabellus gerunt, proficisci Parmam atq; Placentiam iubeas per Mantuanum agrum, aut qua securius posse eos iter facere intelliges; sed ita; vt omnem profectiois opportunitatem in celeritate positam existiment. Dat. vij. Id. Aug. **M D X V** Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

GVisite Dominum consiliarium tuum prudẽtem sanẽ **XLVIII** hominem & grauem ac eloquentem virum, ad nos cum mandatis abste missum libenter vidimus horas aliquot. Cui ad te redire festinanti bonum reditum sum precatus. Eorum, quæ me rogas, quantam tibi partem concesserim; ab ipso intelliges. Equidem omni tempore paternam tui curam & rationem habui: sum quæ posthac honesta præsertim postulantis & quibus Reip. dignitas coniungenda sit; quæ quidem mihi mea vita est charior; sic habiturus; vt facile cognosci possit, nullius apud me hominis autoritatem plus valere, quam tuam. Dat. septimo Id. Aug. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariæ Metauren
sium Duci.

XLIX **E**T si in dubium mihi non venit pro tua in me voluntate te animiq; tui magnitudine; quin omnem sis celeritatem adhibiturus; vt quemadmodum tibi mandavi. Innoternuntiusq; tuus te facturum mihi recepit, cum tua manu quamprimum Placentiam te cõferas: tamen magnitudo rei facit; vt etiam atque etiam te de eo & monendum & hortandum putẽ. Itaq; summopere tibi sum autor, vt quantis maxime potes itineribus eõ te conferas. Nam cum maximi quidem interest te cum tuis copijs ibi præsto affe: tum verõ in tua tuorumq; celeritate totius rei pondus atq; summam esse positam debes existimare. Quare maiorem in modum contendendum tibi est; vt de aduentu illuc tuo, quemadmodum quidẽ res postulat, quamprimum certior fieri possim. Dat. quarto Id. Aug. Anno tertio. Roma.

Prolegato Vmbriae.

IRvmor est, ex tua provincia multos quotidie proficisci, ut cum exteris Regulis militiam faciāt. Quo cum nihil esse possit indignius: pertinet enim ad maiestatem huius Imperij, suos homines atque milites sibi potius, quam alienis nationibus vsui esse; mando tibi, eam professionem prohibeas studio diligentiaq; tua: edicasq; ne quisquam ad militiam exercendam aliō se conferat. Qui secus fecerit: ei lese maiestatis poena esto. Quod si erunt posthac in tua provincia; qui abitum parent; dabis operā vt capiantur & puniantur. Dat. decimo septimo Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Rafaello Vrbinati.

ICvm ad Principis Apostolorum Phanium Romanum exaedificandum maxime inter sit; vt lapidum marmorisq; copia, qua abundare nos oportet, domi potius habeatur, quam peregre aduehatur: exploratū autē mihi sit magnā eius rei facultatem Urbis ruinas suppeditare; effodiq; passim omnis generis saxa fere ab omnibus; qui Romae, quiq; etiam prope Romā edificare aliqui vel omnino terram verteere parumper moliantur. Te; quo magistro eius aedificationis vtor; marmorum & lapidum omnium; qui Romae, quiq; extra Romā denum milium passuum spatio posthac eruent; praefectum facio ea de causa; vt quae ad eius phani aedificationem idonea erunt, mihi emas. Quare mando omnibus hominibus mediocribus summis infirmis; quae posthac marmora quaeq; saxa omnis generis intra eum, quem dixi, loci spatium eruent, effodient; vt te earum rerum praefectū de singulis erutis effosis ve quamprimum certiores faciant. Id qui triduo non fecerit; et a centum vsq; ad trecentum nummum aureorum quae tibi videbitur multa

esto. Praeterea quoniam certior sum factus multum antiqui marmoris & sacri literis monumentisq; incisi; quae quidem sepe monumenta notam aliquam egregiam pra se ferunt, quaeq; seruari operae pretium esset ad cultum literarum Romanisq; sermonis elegantiam excolendam; a fabris marmorarijs eo pro materia vtentibus temere secari ita, vt inscriptiones abolerentur: mando omnibus; qui caedendi marmoris artem Romae exercent; vt sine tuo iussu aut permissu lapidem vllum inscriptum caedere secare ve ne audeat, eadem illi multa adhibita, qui secus atq; iubeo fecerit. Dat. sexto Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Ferdinando Hispaniae Regi.

EXcusationem, quam affers, cur Episcopus Malacitae LII Enus venire ad me hoc tempore non possit; libenter accipio. Estq; id, quod scribis, verū. Nam si quo ei tempore per literas mandavi, vt Romam se conferret scire potuissim te illi munus aliquod mandauisse, ipsumq; in Regni tui tractandis administrandisq; rebus occupatum versari; eiusmodi ad eum literas profecto non dedissem. Praeter enim quam quod ea, quae tibi negotium aliquod aut incommodum afferunt, mihi esse vsui nequaquam possunt: hominem etiam valde diligo: estq; mihi cum illo consuetudo sane peruetus: vt gratum mihi atque iocundum sit intellexisse eius te opera magnis in rebus vti. Itaque hoc illi viae atque itineris duplici de causa aequo animo remitto: & quod ei bene atque honorifice apud te esse mihi gratum est; & quod tibi, vt scribis, eius est & opera & industria domi cum iocunda, tum fructuosa. Dat. quinto Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Heluetiis.

LIII **H** Annibalem Rangonium Praefectū Praetorianorum equitum eiusq; cohortis, qua tota ex vestris militibus utimur, & praestantis animi iuuenem, & mihi in primis gratū, venire ad vos ea de causa volui; ut & vos meis verbis salutaret; & mea in vestram fortissimam inuisibilissimamq; nationem studia beniuolentiamq; ostenderet: certioresq; vos faceret, quanta mihi curae esset salus, dignitas, gloriaq; vestra. Nam cum is meo à latere fere nunquam discedat; qualis in vos animus mensq; nostra sit, optime omnium nouit. Ei etiam mandauit: ut & forti vos animo atq; constanti esse ad rem communem tuendam & conseruandam iuberet; quo & fuisse adhuc quidem vos plane cognoui, & posthac futuros magnopere confido: & me nulla in re; quae ad vos fouendos atq; ornandos pertineret; defuturum polliceretur, planeq; reciperet. Quae quidem ei ad vos mandata nostra perferenda eo libentius dedi; quo ipsum scio animo esse in vestram nationem beniuolentissimo; vestranq; virtutem atq; in bellicis rebus praestantiam magnopere & mente suspicere, & oratione laudare. Sed & haec & reliqua ab illo. Ego certe & ut amicissimi hominis in vos officia praestitisse me omni tempore profiteri praedicareq; possitis; libentissime procurabo: & Deum Opt. Max. ut vos in vestra fortiter constantiq; agendi consuetudine contineat; suppliciter rogabo. Dat. tertio Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Reipub. Florentinorum.

LIII **Q**uoniam ad exaedificandum Principis Apostolorum phanum Romanum; cui quidem rei, ut scitis, omnem meam curam & diligentiam adhibeo; arboribus ad constructiones idoneis nunc

etiam deficiunt: hortor vos, quod etiā anno superiore sum hortatus, ut pro rei pietate & vestra religione eam abietum vim cedi ab eius phani procuratoribus vestris in montibus permittatis; quam ipsi à vobis petent; ut facilius atq; celerius tam laudabilis tamq; veneranda omnibus hominibus aedificatio vestra ope surgere conficiq; possit. Dat. tertio Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Henrico Nolae Comiti.

ET audiui Traianum Nolanum Internuntium tuum: LV
& tuas postulationes consecissem; si quo modo face-
re potuissem. Sed quoniam Ludouicus Petiliani Cos-
mes patrius tuus mea causa domo est profectus; caq; est ho-
rum temporum natura, ut nulla pacis & concordiae studia
exerceri posse commodè videantur: te hortor; ut pro meo in-
te amore duos aut tres ad summū menses nihil moueas; caus-
samq; ita se habere, quemadmodū nunc se habet, sinas. Con-
fido enim interea occasionem mihi datum iri, rem ita, ut vol-
lunus, maximeq; conuenit, inter vos cōmuni concordia sta-
tuendi. Quemadmodum ab ipso Traiano cum his ad te lites
ris reuertente clarius intelliges. Dat. prid. Cal. Septemb.
Anno tertio. Roma.

Heluetiis.

EX literis Marci Cardinalis Seduni de vestro in praesentibus rebus forti atq; ad omnia difficilia superada LVI
fidenti alacriq; animo ea; quae à vestra sane virtute
expectari maxime poterant; intellexi; quaeq; mihi magnam
spem attulerunt, incepta nostra cum Dei Opt. Max. nutu
eos, quos volumus, exitus habitura. Itaq; cum magnam ves-
rissimamq; vobis laudem ea de re tribuendā puto: tum vos
hortor; etiam si minus necesse est id me facere: quid est enim
vobis omnibus ad viriliter agendum vel constantius, vel

omnino ardentius? sed tamen vos hortor; vt eisdem animos, fortitudinem, alacritatem adhibeatis vsq; eo; dum res quam agere estis, autore me vel Domino potius, explicata soluta confectaqs sit. Quod quidem vos facturos multorum vestrorum antea recte præclareqs factorum recordatione non dubito. Quod ad me attinet; dabo certe operam, vt vobis omnibus in rebus, quæ ad vestra vel commoda vel ornamenta pertinebunt, pro Reip. viribus dignitate adhibeant, quam vobis esse charissimam video, satisfiat. Dat. prid. Cal. Septemb. M D X V Anno tertio. Roma.

Vincencio Granatæ.

LVII

Quæ ad me de Consalvi Ferrandi Magni & voluntate in nos, & pietate scripsisti; ea mihi plane notissima perspicissimamq; sunt. Bene autem in eo se res habet; Nam illum itum ego & vnice atque summopere amo; & facio, uti debeo, maximi. Virum enim pluribus virtutibus præditum, bellicisq; in rebus clariorè hominem ætas nostra non habet; atq; haud scio an etiam parentum aiorumq; nostrorum ætates habuerint. Respondere tibi autem ad reliquas partes epistolæ tuæ, vt te cupere video, plane non possum. Hæc enim tempora aliam rationem postulant. Reliquum est, vt scias tuum mihi studium valde gratum esse. Dat. prid. Cal. Septemb. M D X V Anno tertio. Roma.

N.

LVIII

AD xij. Cal. Septembris quas ad me literas dedisti; ea diligentiam mihi vestram ostenderunt; quæ vst estis, vt me de Asiaticis rebus certiore faceretis. Itaque quoniam video vos adhibere operam, nequid eorum à nobis ignoretur; in ea vestra diligentia atq; officio plurimum cõquiescam. Curabo autè quod vos peruelle intelligo;

nequid emanet; ne officium vestrum vobis noceat. Vos modo pergite, vt facitis; literasq; ad me omnibus illis de rebus date quamereberrimas quamq; plenissimas. Erit id mihi vehementissime gratum. Dat. quarto Non. Septemb. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariæ Metaurensum Duci.

ET si prioribus meis vnis atq; alteris literis hortatus te sum; vt quanto celerius fieri posset, cū tua manu Placentiam accederes; idq; curare te omni diligentia existimo; tamen quoniam permagni interest quamprimum te illic esse; etiam atq; etiam te commonefacio; vt diligentia tue celeritatem; celeritati etiam alas, quod aiunt, addas; vt id, quod volumus, abs te tuisq; copiis citius atq; tēporius fiat. In quo si nihil prætermiseris vel curæ, vel operæ vel laboris; nihil erit tam magnum tamq; amplum; quod non tibi à me deberi facile sim existimaturus. Dat. decimo septimo Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Marco Antonio Columnæ.

ET si existimè antequam hæc tibi nostra litera reddantur, intellecturum te de Iulio Medice Cardinali Legato, quid te facere oporteat: ad tuas tamen literas prid. Id. Augusti datas tibi respondeo; mihi placere, vt te quamprimum cum tuis equitibus Veronam conferas, vt celerius, quemadmodum quidem valde opus est, Raimundus Neapolis Prorex eiusq; equites Verona discedere, & quo expedit proficisci possint. Quæ ad tuendum id oppidum pertinent; ea tibi à Prorege parabuntur. Ceterum de tuis rebus vel admonitus à tuis ea faciam, quæ volent ipsi; vel quod per me existimare potero velle te, non prætermittam; vt facile intelligas, me tui absentis cõmodorum & dignitatis rationem habuisse. Dat. xvij. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

LXI

GRatissima mihi voluntas tua fuit; quam in Bernardum Bibienā Cardinalē ostendisti ijs literis; quibus mihi significasti cupere te; vt, si Federicus Cardinalis sancti Angeli mortē obiret, Ecclesie illū Maleacensi præficerē. Nam cū is propter suas plurimas excellētesq; virtutes, vitæq; consuetudinē meū & cum meis omnibus prope vsq; a puero acta, laboresq;, quos quidē maximos administranda meū Rep. sustinet, ita mihi gratus probatusq; sit, vt neminē plus amem; nihil mihi accidere iocūdius potuit; quam te persficere in eius fortunis, que quidē perexiguae perq; tenues sunt, pro dignitatis ratione amplificādis penē nobiscū certare. Itaq; cū tibi ea de re magnopere debeo: tū volo te scire, homini tibi deditissimo tuūq; studiosissimo, atque in primis beneficiorū planē memori & vehemēter grato te fuisse; cuius ipsius in te obseruatiæ & studiorū ipsi optimi testes sumus. Verū quod ad Ecclesiā Maleacensem attinet; quoniā ei Petrum Cardinalē Anconitanū virum doctū, ac bene de me deq; Rep. meritum iam præfeci; non queo aliter ea de re statuere. Tibi tamen neq; ipse Bernardus Cardinalis minus debet, quā si eā esset Ecclesiā consequutus; neq; beniuolentiā in illum liberalitatisq; tua minus mihi grati atq; iocunda est; quam si ei Ecclesiā ipsā tua in tempore intellecta voluntate contulisset. Itaq; existimare planē potes; quantū ad animum vtriusq; nostrū attinet; nihil omnino ea in re de tuo beneficio fortunā detraxisse. Quo te magis hortor; vt hanc ipsā egregiam in illum animi tui prospensionem vel retineas in posterū, vel etiam augeas; quando ipse hac illius ostensione abs te facta suam in te beniuolentiā magis magisq; in dies omnibus est officiorum generis bus illustraturus. Dat. vij. Cal. Sept. Anno tertio. Romā.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER XI

Francisco Gallorum Regi.

CAPITA fœderis inter te atque me Remq; hanc p. sancienti ab Episcopo Tricaricēsi Legato meo allata Romā, tanquam primordia & quasi fundamenta voluntatis vtriusq; nostrum, quod magnopere concupiui, cōsocians de libentissime vidi. Libentius autem ipsum Episcopum audiui. Plura enim mihi & clariora de tuo optimo in Dei Ecclesiam atq; nos animo egregiaq; voluntate narrauit. Que si vera sunt, quemadmodum quidem puto; cum te de hac tua pietate atque mente vehementer laudo; nihil enim potes te dignius atq; præclarius facere; quā nihil committere; quo te male gratum appellare Dominus tam in te largus tamq; beneficus possit; tum s̄pero fore vt hoc virtutum tuarū specimen, quod quidem in tam tenera etate nobis das, cum ijs opibus, quas maximas atq; amplissimas habes, cōiunctum & consociatum vniuersæ Reip. Christianæ magnum breui adiumentum atq; ornamentum asserat. Itaq; eiusmodi tuæ & virtuti & pietati omnē nostram & Reip. dignitatem tuendam statui permittere: vt existimare planē possis, mihi te & esse iam charissimū, & semper fore. Neq; enim vereor; cū videas te à me plurimifieri; quin statuas, hoc in fœdere

fanciendo honorem meum abs te neglectum iri nō oportere: Quemadmodum ab ipso Episcopo; quem quidem ad te eadem celeritate, qua est ad me profectus, intra biduum, aut summum triduum remittam; clarius omnia atque apertius intelliges. Vale; nosq; dilige. Dat. quinto Cal. Octob. M D X V Anno tertio. Roma.

Magno Galliae Magistro.

II Intelleximus ab Episcopo Tricaricensi, quanto studio, quantaq; pietate nostras Ecclesiae res omni tempore iuueris; quamq; te nostri obseruantem semper ostenderis. Quod quidem mihi gratissimum sane fuit. Meam enim de tuis plurimis maximisq; virtutibus illustrisq; probitate tua, quam omnes homines praedicat, semper expectationemq; egregie confirmauit. Itaq; ea de re cum te vehementer laudo: tum tibi polliceor; me tuae opera & studij memoriam nunquam abiecturum. Reliqua ex eodem Episcopo ad Regem tuum propediem reuersuro cognosces. Dat. quinto Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Duci Allobrogum.

III Studium & officium apud Franciscum Gallorum Regem pro mea Reiq; p. dignitate tuenda adhibitum tuum plurima me voluptate affectit: de quo sum ab Episcopo Tricaricensi coram admonitus: qui mihi summa cum tua laude multa narrauit, quamobrem meam dignitatem tibi fuisse charissimam cognoscerem: attulitq; capita foederis inter Regem atq; me sancienti tuo labore diligentiaq; confecta: quae quidem mihi magna ex parte magnos pere probantur. Verum quod ad illa attinet; idem Episcopus, qui se ad Regem celeriter referet, mentem tibi meam explicabit; meq; eius tui officij fore bene memorem pollicebitur. Te interea hortor; ut quod reliquum est, in eo eandem

curam habeas nostrae dignitatis: quae tibi etiam ornamento esse poterit. Vale. Dat. quinto Calend. Octob. Anno tertio. Roma.

Iuliano Medici fratri.

N Arrauit mihi Ioannes Vespuccius familiaris tuus de valetudine tua quotidie tibi melius esse, & speras req; se breuiter conualiturum: quo nihil mihi potuit afferi gratius, nihil iocundius. Neq; enim in vita quicquam habeo te vno charius. Quare te hortor ut reiectis alijs cogitationibus omnibus vnum illud cures; te ut quamprimum confirmes, restituasq; tum pristinae valetudini, tum nobis; tibiq; persuadeas nos tui absentis tuarumq; rerum omnium eandem curam habituros; quam haberemus, tu si hic esses, atq; a latere meo nunquam discederes. Proinde optime & suavissime frater, si me amas ipse; si te a me amari existimas, bono sic animo, hoc est leto atq; vacuo sis; ac nihil cogites praeter hoc vnum, ut cito te valentem & confirmatum habeamus. Dat. Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

V Enit ad te Ioannes Lascaris Constantinopolitanus vobseruantissimus & studiosissimus tui, vir & genere apud Graecos admodum illustri, & doctrinae optimarumq; artium & literarum praestantia & agendis rebus experientia, & morum probitate omnisq; vitae comitate plane insignis. Eum his tot tantisq; de causis & amari omni tempore; & in Pötificatu prope quotidie ita eius virtute sum usus; ut nemo illo mihi charior sit; nemo iocundior. Neq; solum nos; sed vniuersa domus nostra, atq; in primis Laurentius tuus pater meus quotidiano prope in cōiuctu illi habuit; hominisq; familiaritate & cōsuetudine mirifice est delectatus. Quare gratissimū mihi erit; si praeter quā quod is tuo in aere

iam pridem est; quodq; valde dignus est, qui abs te diligatur; mea etiam causa arctius benignitate illum tua et liberalitate fueris complexus; ostenderisq; ei meam apud te commendationem plurimum valuisse. Dat. Non. Octob. Anno tertio Roma.

Marco Antonio Columnæ.

VI **G**ratum mihi admodum et optatum fuit id, quod tuis ad nos literis est allatum, Maximilianum Rom. Imperat. desig. sui te exercitus Legatum fecisse. Omnis enim tue dignitatis accessio pro meo in te amore magnam mihi voluptatem affert. Quare quod ad meam voluntatem attinet, sine cuius significatione scribis nolle te eam legationem accipere; libenti animo titulos tuos ut augedas, idq; munus ob eas, tibi permitto. In quo ut magno illi usui esse possis; tibi erit emittendum non solum ut quod te decet facias; sed etiam ut tibi viam munias ad reliquos honorum et dignitatis gradus capeffendos; quos quidem magnis atque fortibus viris et diligentibus tuisq; simillimis hominibus virtus atq; industria patefacit. Dat. Non. Octob. Anno tertio. Roma.

Magistratuui Spoleti.

VII **P**ost LXIII virorum creationem, quam ex omni civitate fieri iussi ijs literis, quas Non. Iulij dedi; qui quidem pro istius oppidi statu conseruando munia publicæ procurarent; intellexi facile accidere posse, ut civitatis quieti conduceret, ut is numerus vel augetur, vel subtraheretur; tum aliquorum iam declaratorum loco alij subrogarentur, ipsi euicerentur. Itaq; quoniam omni ex parte istorum civium paci et commodo consulere magnopere cupio, nihilq; pretermittere eorum, que iuuare eam rem possint; volo ut tibi; cuius prudentia maximè in rebus et perspe-

sepe et probauit; potestas facultasq; sit eum, quem dixi, LXIII virum numerum augendi, subducendi, antiquandi, reponendi, quæq; tibi esse usui ea in re videbitur, iubendi et statuendi. Quare te hortor; ut omnem curam adhibeas; ut quam de te spem habeo fore, municipium ut istud optime abs te regatur; ea ne deserat. Dat. xiiij. Cal. Nouemb. Anno tertio. Ithuscanelia.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

Allatum est ad me Picentes exules, quos quidem de VIII nobis male meritos esse omnes homines intelligunt, considerare sese ab exercitu tuo Regnum Neapolitanum per agrum Picenum petente restitutum iri; auxiliisq; eis iri præbitum; quibus auxilijs eorum municipiorum statum conturbare atq; conuellere, deq; aduersæ sibi factionis ciuibus, qui de nobis bene merentur, vindictam sumere prohibere possint. Id tamen mihi; qui te prudentiamq; tuam et probitatem noui, credibile non est; voluit tamen te et hortari et impensius commonescere, nolles eiusmodi postulationibus Picentium exulum præbere tuas aureis; ne ve quid eis concederes, quo moliri quippiam contra eius provincie quietem nostramq; voluntatem audeant. Nihil enim fere mihi grauius posset atq; molestius accidere; quam si contingeret res illas ab eo, in quo nunc sunt, statu et temperatio ne diuelli et prorui. Dat. xiiij. Calend. Nouemb. Anno tertio. Ithuscanelia.

Cardinalibus absentibus singulatim.

Accepit quemadmodum Deo Opt. Max. placuit Franciscus Gallorum Rex eas pacis conditiones, quas ei dedimus; libentiq; animo nobiscum feceris inijt; quam quidem pacem non solum huic vrbi atq; imperio, sed vniuersæ etiam Christianæ Reip. confidimus maxime vtilem

et salutarem futuram. Nunc autem cum existimem ad eiusdem Reip. dignitatem magnopere pertinere, ut tota de re te reliquosque fratres meos E. R. Cardinales quamprimis consulam; ut quæ agenda nobis sunt, communi omnium sententia constituentur: peto abs te; ut omni mora posthabita, quod commodo tuo fiat, Viterbium ad nos te conferas: quam ad urbem ad tertium Cal. Nouemb. erimus. Dat. xi. Cal. Nouemb. Anno tertio. Graniscis.

Francisco Gallorum Regi.

X **M** Andauimus Nicolao Flisco et Iulio Medici Cardinalibus Legatis nostris; ut tibi Bononiam ad nos venienti obuiam proficiscerentur; teque nostro nomine exciperent; beneque tibi precarentur meis verbis: et cum de letitia, quam ex aduentu tuo capio, tum alijs de rebus te certiores facerent. Quæ ad te propterea scripsi; ut et ipsis fidem haberes te alloquentibus; et scires magnæ mihi curæ esse dignitatem tuam. Dat. quarto Non. Decemb. Anno tertio. Florentia.

Iacobatio Cardinali Legato Romæ relicto.

XI **Q**uoniam in hoc Francisci Gallorum Regis ad nos aduentu cupio, ut is à me præclarum aliquod primumque munus habeat: Volo ut sanctæ Crucis fœdum, quod in Hierusalem dicitur, caste atque per sancte adeas; capiasque tantum de Crucis Dominice trunculo, quod ibi asseruatur; quantum formæ causâ hac in membranula scriptum atque depictum conficies. Id ubi feceris; eam ligni partem bene obsignatam per celerem tabellarium ad nos mittito cum eius facti testificatione tua manu scripta; que Regi una cum ligno tradatur. Hæc diligenter curabis, et valebis. Dat. tertio Non. Decemb. Anno tertio. De villa Castigoli agri Florentini.

Aloisia Francisci Regis Gallorum matri.

Quemadmodum ei, qui cum vult atque ubi vult episcopus XII rat. sane placuit; Franciscus Gallorum Rex filius tuus hodie Bononiam ad me veniens clarum atque illustre mihi obsequij obseruatiaque munus præstitit, ea pietate et religione; ut libentissime illum amantissimeque obortis prope paterna letitia lacrymis complecterer; ageremque Deo Opt. Max. gratias; qui mihi filij sui vicarium in terris gereui dederit; ut huius Reip. maiorem dignitate et autoritate filium tantum Regem, tantis opibus, tanta potentia præditum, omnibus animi corporisque dotibus perornatum, florentem ætate, eidem Reip. se tam pie coniungentem addicentem submittentemque conficerem. Valde enim confido fore; ut ea res vniuersæ Christianæ Reip. maximam et utilitatem et gloriam pariat. Quamquam hoc quidem nostrum tam mirificum gaudium ea etiam letitia est consequuta; quod cum illum sub postea priuato in congressu haberemus; et eam expectationemque, quam nobis primo aspectu atque intuitu, primisque illis habitis à se verbis excitauit; pleno religionis et prudentiæ sermone, suique in iuuanda Christiana re atque populis erecti propensique animi, deique nobis benemerendi cupidi ostensione etiam atque etiam auxit. Itaque has ad te quamprimum literas dedi; quibus meam ex eius aduentu conceptam tecum letitiam communicarem; significaremque tibi nulla eum ex parte, nulla ex re mihi non egregie, non amplius, non cumulatissime satisfecisse; hortarerque te, ageres ipsa etiam Domino gratias; qui te non solum tam potentis atque magni, sed etiam tam piæ, tam prudentis, tam alti animi Regis, tam tui, quod quidem perspexisse mihi videor, obseruatis esse matrem voluerit; quodque ipsa tuum in eo educando et instituendo studium, diligentiam, laborem bene positum

planè iam videas; magnosq; ex eo atq; optatissimos fructus capias; confidas etiam te in dies longe quidè maiores atq; vberiores percepturam. Non enim vereor quin excites; qui tibi nequedum planè adolescens, et, vt verius dicam, puer matri filius satisfacit, implet que cupidum semper animum; eundem esse etiam deinceps annis pariter cum virtute crescentibus firmiores tibi de sese iocunditates pleniorumq; letitiam allaturum. Quod ad me attinet; scire te planè volo, nullum te in nobis erga illum boni patris officium vlllo tempore desideraturam. Neque enim vllam Regis ornandi et dignitatis illius amplificade occasionem pretermittam; vt se mihi sentiat esse quamcharissimū. Pergat modo ipse; quodq; specimen vera pietatis actimentis Deum animi ceterarumq; virtutum tua in primis cura tuisq; prudentibus consilijs fultus iam dedit; id in posterum tueatur, vel etiam exaugeat. Quod vt facere melius atque facilius possit; etsi currentem, vt credimus, incitatura sis; tuas tamen maternas amantissimasq; hortationes ipsa ne intermittito; adolescens teniq; bene institutum tibiq; in primis parentem in eodem Dei cultu et Reip. obseruantia, à qua sibi sperare omnia ornamenta potest, magis magisque in dies tuis preceptis tuisq; monitis confirma et contine. Dat. tertio Id. Decemb. Anno tertio. Bononia.

Maximiliano Romanorum Imp. desig.

XIII **E**Gidium ordinis Augustinianorū Eremitarum magistri meum ad te Legatum mitto; vt tecum non sanè pauca vtriusq; nostrum ad munus, officium, dignitatem, Reiq; pub. Christiane vtilitatem magnopere spectantia communicet meis verbis; apud teq; sit, quoad illa tractantur et terminabuntur. Is quoniam est eximia integritate, religione, doctrina; omniumq; prope linguarum, que

nunc quidem excoluntur, vsu atq; scientiam, omnium bonarum artium disciplinas cognitās et explicatas habet, te hortor; vt eum liberaliter excipias cū mea, tum ipsius etiam causa. Hominem egregium et tua clientela dignissimum cognosces. Dat. Id. Decemb. Anno tertio. Bononia.

Matthæo Cardinali Gurcensi.

EGidio ordinis Augustinianorū Eremitarū magistro XIII ad Maximilianum Imper. designatum proficiscenti, vt Legatum meum apud illum ageret, in primis mandati; vt tibi salutem plurimam diceret; quaq; à me discedēs ad Maximilianum mandata habuit; ea tibi omnia nota faceret; vt ereturq; in ijs tractandis maxime omnium consilio tuo. Itaq; quoniam exploratum mihi est, pro tua prudentia et auctoritate quantum adiumenti tuus illi fauor sit allaturus; peto abs te; vt rem non magis illam quidem meam, quam huius Reip. atq; tuam, vel potius, vt verissimè dicam, omnibus Christianis populis communem, quantum poteris iuues; Egidiumq; ipsum; quem quidem pro singulari eius humanarum diuinarumq; rerum scientia, bonarumq; artium omnium et literarum doctrina, probitate, religione ita diligo, vt neminem eius ordinis aequè charū habeam; et libenter videas; et ei quasi dux et moderator sis earum rerum, quas tractabit; desq; operam vt ipse tibi plurimum debeat. Mihi certe nihil gratius facere poteris; idq; vt facias abs te peto. Dat. Id. Decemb. Anno tertio. Bononia.

Vincentio Martine Lusitano nauium Prefecto.

Cum propediem ad Italianam atq; ad urbem duas naues sis adducturus; volumus vt Aluarū Rodriguez et Gasiam Reberum Lusitanos; qui nuper ab Hebraica secta recedentes Christiane Reip. baptismatisq; sacramento se addixerunt; cum ijs, qui vna cum ipsis volent

conscendere, tuis nambus imponas; ad Italiãq; perducas
omni cum eorum supellectili, quã cum transmissuri te adie
rint. Quibus omnibus; si mihi gratissimum facere vis; cura
atque effice, nequa molestia vllõ ab hominum genere adha
beat: vt, quod in te erit, incolumes se Roman conserant.
Dat. xviii. Cal. Ianuar. Anno tertio. Bononia.

Ludouico Comiti sancti Bo
nificii à cubiculo meo.

XVI **P**etit à me Ioannes Franciscus Picus Mirandule Dos
minus multis precibus, vellem eius filiolum, quo pro
xime auctus est, ad sacrum baptismatis fontem meo
nomine admoneri. Quare te, cuius sedulitas & studium mi
hi probantur, interpretem & Internuntium cam ad rem
meum facio: mandõq; tibi, Mirandulan te vt conferas; Pic
ciq; & vxoris eius nuper editum filium, qui lauandus est,
tuis ipse manibus teneas; vicariumq; meum geras; omniaq;
dicas atq; agas; quæ agi, quæq; dici consuevere in eiusmodi
celebritate ab ijs; qui compatrum nomine atq; vinculo collia
gandi sunt cum infantium lauandorum parentibus. Infanti
autem, cum lotus erit, bene dices, beneq; precabere meis ver
bis. Dat. xviii. Cal. Ianuar. Anno tertio. Bononia.

Regi Lusitanæ.

XVII **C**um nobiscum per literas & per internuntios dili
genter egisset Franciscus Gallorum Rex, vt se ad
nos accedere vellemus; intelleximusq; de illius re
cto in nos atq; in Remp. vniuersam propenso animo multaq;
que spem nobis faciebant, si se is ad nos contulisset, fore, vt
eiusmodi congressus nos ter aliquid certe in communem
utilitatem boni pareret; libenti animo ei permisi, vt ad me
Bononiam accederet. Itaq; ille ad tertium id. Decemb. Bos
noniam cum venisset; ita omnes boni & pij Remq; pub.

atq; nos obseruantis ac vere Regis partes impleuit; vt nihil
neque à me, neque ab vllõ meorum fratrum Cardinalium,
qui penè omnes mecum erant, desideraretur. Secretioribus
verò in sermonibus colloquutionibusq; nostris cum illius
animum atq; mentem diligentius pertentarem; studia cogis
tationesq; eius omnes ad rem Christianam tuendam, iuuar
dam, amplificandã mirifice cõuersas atq; directas cognoui:
ipsum autẽ cum & probũ, & vt illa ætas fert, etiã prudens
tem & alto ac magno animo præditum; tum etiam facilem
ad curas suas, desideria, spes, conatusq; omnes remittẽdos
perspexi; dum illud tam pium, tam iustum, tam sanẽ etiam
necessarium in Turcas bellum non verbis & literis, vt sæ
pe aliã; sed re atq; opera vnanimi consensu cõspirationeq;
susciperetur. Quæ cum vidissem; Regiumq; animum, quasi
quod manu tangitur, tenuissem: est enim planè bonus; hoc
est aperto ingenio ac perliberali: egi quidem primum Deo
Opt. Max. plurimas rebus inmixtus gratias; qui mihi eius
filij vicario in terris dederit; vt tantum Regem, tanta viri
tute, tanto gerendarum rerum initio, ea ætate, ijs opibus,
ad eam profectiõnem suscipiendam tam alacrem, tam nos
biscum coniunctum & consociatum, quasi de celo missum
aspicerem. Deinde has ad te literas dare volui; tum vt tibi
omnia significarem; quæ quidem tibi pro tua religione &
pietate, proq; tuis Reipub. Christiana causa multa impens
sa, singulari perseuerenti, incredibili labore, nouis inusita
tisq; ac prope inauditis antea susceptis peregrinationibus
& bellis fore tibi gratissima nõ dubitauit: itũ vt te hortarer,
absteq; etiam atq; etiã peterẽ; quando imminere nostris cer
uicibus Turcarũ Regem acerrimũ atq; bellicosissimum vis
des; te vt nobiscum hoc ad bellum pares; atq; ita quidem pa
res; vt reiectis reliquis consilijs tuis omnibus nihil cogites,
nisi hoc, quod dixi, vnum; quod quidem maxime omnium

cogitandum aggrediendum explicandumq; est. Spero enim in ipso, cuius causam agimus, Deo; si ad nostram Regisq; Gallorum copulatam voluntatem tuam etiam voluntatem, tuam prudentiam, auctoritatem, tuas opes alacri magnoq; animo adiunxeris; fore; ut quæ alij omnes multorum seculorum Reges vix optare ausi sunt; ea nos summa cum Christiana Reip. tuâq; in primis laude celeriter atque facillime consequamur. Nullus enim reliquorum Christianorum Regum atque Principum erit; modo vere Christianus sit; qui cum nos ad id coniunctos animatosq; viderit, non se etiam comparet ad bene de Christiano nomine pro virili parte communi in re atque causa promerendum. Quemadmodum omnibus his de rebus cū legato tuo sumus loquuti. Accinge itaque te cum Dei auspicio et nomine ad rem cogitationemq; tam præclaram suscipiendam: et Domino, qui tibi tantum Regnorum dedit; eorundem Regnorum opes prome: ut recuperare amissa turpiter à maioribus nostris ea, in quibus ipse nasci versariq; inter mortales, deum etiam pro salute nostra obire mortem voluit, loca terrarumq; plane sanctam possimus. Ut qui te illi gratum Christianæ ditionis fines ultimo in orbe terrisq; ignotis tua tantum virtute, nullis socijs nulloq; adiutore longe lateq; promouendo præstitisti; idem te media in Europa atque Asia vna nobiscum recuperanda gratum etiam præbeas; possisq; ad tuam propriam pristinaq; gloriam communis quoque glorie cumulum adiuungere; sisq; omnium pariter et gratissimus et vera solidaq; laude cumulatisimus. Dat. xix. Cal. Ianuar. M D X V Anno tertio. Bononia.

Heluetis fœderis Grisi.

Pro mea in vos vestraq; commoda libenti paternaq; XVIII voluntate, proq; ea coniunctione et fœdere, quod inter me atq; vos sanctum firmatumq; est; certiores vos facio; me, cum Franciscum Gallorū Regem ad huius Reip. vniuersaq; rei Christianæ dignitatem tuendam atq; amplius faciendam propensum animatumq; cognouissem; cum illo fœdus iniisse: quo in fœdere vnum est caput; quo capite eum ditionemq; eius defendere contra omnes bellum Regi molestes teneor. Itaq; hoc vobis cognitum esse volui; cum ut sciretis vna cum Reip. maiestate coniunctam esse Gallorum Regis amplitudinem atq; potentiam: tum ut; quoniam intelligo esse quosdam, qui armis inuadere in eius ditionem cogitent; illos in eo cognoscere non solum contra Regem, sed etiam contra me esse facturos: idq; me quidem nihilo secius, ac si tantummodo in me arma sumpsissent, esse existimaturum. Dat. quinto Cal. Ianuar. M D X V Anno tertio. Florentia.

Francisco Gallorum Regi.

Constantiam Varanbonam Philiberte fratris mei XIX vxoris, matertereq; tuæ familiarem lectissimā fecimam paternam charitate sane prosequor; eiusq; causa cupio omnia. Quare te hortor, ut in re dotis ei iam pridem debite; cuius dotis Maximilianus Sfortia sese prædem constituerat; mandes ut mulieri satisfiat: neq; permittas probanobilemq; foeminam sua dote spoliatam iacere tandiu, frustra implorare auxilium pietatis et liberalitatis tuæ. Egit tecum proxime, Bononiæ cum esses, hæc ipsa de re matertera eadem tua per sese; agitq; nunc etiam, ut intelligo, per internuntios: quæ quidem pro sua excellenti virtute et vestra propinquitate digna est, quæ à te talia impetret.

praesertim nobis commendantibus. Itaque non agam tecum pluribus. Vnum dicam: si Constantiae satis fieri celeriter iussis; id mihi perquam gratum fore. Dat. tertio Non. Ian. M D X V I Anno tertio. Florentia.

Magistratui Viterbiensi.

XXI **M** Andauimus Ioanni Iordano Vrsino propinquo nostro; vt controuersias inter heredes Bartholomei mei Aluiani nuper exortas autoritate sua coponeret; atq; quo sedatius & pacatius posset, omni studio & diligentia sedaret. Id cu Iordanus facere sese posse plane diffidat; nobisq; significet, per alios eorum stare, quo minus res, vt volumus, coficiatur; qui honestati & quieti sese dare nequaquam volunt; cu alteri imperata facere paratissimi sint: mado tibi, vt tui muneris atq; officij partes ea in re atq; causa posthac praestes: omniaq; agas & efficias; quae tibi & Iordano ipsi agenda esse videbuntur: cui scimus aequa & honesta & vtriusq; comoda & salutaria vehementer probari. Dat. Id. Ianuar. M D X V I Anno tertio. Florentia.

Alfonso Duci Ferrariensium.

XXI **V**olumus, vt naues sale onustae vsque ad numerum quinq; nauium; quas Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps Pado anae Bergomum mittit; liberè & sine vlla portorij mora per tuam ditionem iter faciant. Dat. sexto Cal. Feb. Anno tertio. Florentia.

Episcopo Foroliuiensium in Hispania Internuntio.

XXII **M**issus istuc a Iuliano Medice fratre meo ad Hispanos equos aliquot emendos ad nosq; perducendos is, qui has tibi literas reddidit; certiores nos fecit, eos sese equos emisse quidem iam; existimareq; ea se nobis

emptione satisfacturum. Verum ex ista eos prouincia educendi impetrare se facultatem non potuisse a Regijs ministris. Quare mando tibi, vt Regem adeas ea de re; petasq; mandet suis; vt equi illi; qui quidem ad decem sunt; educi ex eius Regno possint, ad nosq; perducant: vt si eorum aliquis ad nos uectandos erit idoneus; eo utamur. Dat. quarto Cal. Febr. Anno tertio. Florentia.

Antonio Abbati sancti Bertini.

XXIII **M**ago diui Christophori; quam nobis dono misisti; pro mea in te singulari perq; vetere beniuolentia mihi sanctissima gratissima fuit; non quod ea mihi ad tui memoria, vt scribis, excitandam vt incesse sit: cuius ob oculos ex eo, quo te vidimus, valde quidem longinquo tempore satis crebro amantissime succubissimeq; versaris; sed quia ea omnia, quae abs te proficiuntur, vt ab homine mihi charissimo iocundissimomq; missa mirifice me delectant. Reliquum est; vt te conserues; senectanq; istam tuam & valentem & firmam cura diligentiaq; tua quamlongissime protrahas; existimesq; te a me & summopere amari, & fieri plurimi. Dat. Cal. Febr. Anno tertio. Florentia.

Maximiliano Rom. Imp. delig.

XXIII **E**t si existimo eius terei nuntium iam accepisse, quae de re graui cum dolore ad te scribo: vel magnitudo tamen ipsius, vel mea in te beniuolentia facit; vt statuerim de ea te certiore fieri meis etiam literis oportere. Itaque scies meos in Hispania Internuntios scribere Ferdinandum Regem ea nocte, quae nox diem xi. Cal. Febr. est consequuta, vitam cum morte commutauisse. Equidem satis commemorare non queo, quantum nobis molestiae, quantum maioris tam grauis, tam prudentis, tam nostri & Reip. obseruantis, tam bello & pace praecleari excellentisq; Regis

mors atque interitus attulerit, existimandus multum nobis, multum Romane rei, multum etiam Christiane publicae eo extincto Rege tum praesidij tum ornamenti esse sublatum. Quas ad causas tot atq; tantas doloris mei illud etiam accedit; quod te scio eius viri obitum graviter et moleste laturum, quippe, qui magno sapientissimoq; Rege et tui amatissimo tecumq; coniunctissimo te deiectum et spoliatum intelliges. Quamobrem uti de communi utriusq; nostrum, aut etiam uniuersae Christianae rei damno atq; iactura grauius atque magnopere doleo; animiq; mei vberimiu tecum maerorem et egrumoniã partior. Quod cum facio; tum Deum oro quafq; ut te esse apud homines eo diutius vel lit; quo Ferdinando Rege optimo atq; maximo nostri homines spoliati autoritatis, prudentiae, temperantiae, consilio rumq; tuorum impensius indigebunt. Dat. quinto Id. Feb. Anno tertio. Florentia.

Vladislao Pannoniae Boemiaeq; Regi.

XXV

Lectis tuis ad nos literis; quibus cum literis erat exemplum earum literarum, quas Turcarum Rex de pace tecum faciendã, aut saltem de inducijs statuendis ad te scripserat; quibus me literis super ea re consulis; petisq; a me, velim, quid tibi agendum sit, mature constituere, ad utq; perscribere: Visum est mihi faciendum; ut adhibitis statim meis fratribus E. R. Cardinalibus tanta de re inter nos sententiae diceretur. Quod cum esset agitatum; tandẽ omnium consilio atq; sententia decreuimus ad te scribi oportere, nullo vt pacto non solum pacem, sed ne inducias quidem vllas cum Turcarum Rege faceres; nec tuam illi fidem, qui nulla fide obstringitur, obligares: ne ve causam dares eo foedere perpetuis nostris hostibus rem Christianam pub. commo dius atque facilius perturbandi. Non enim Rex pacẽ tecum

vult vllius boni causa; sed tantummodo te vt cõsopiat, quiescereq; faciat; dũ ipse ceteros suos hostes expugnet: vt postea ab ijs, qui ei nunc imminent, hostibus securus, et fortior robustiorq; factus te tuãq; Regna cum prima rei bene gerendae occasione aggrediatur atque opprimat. Quamobrem non te quidem pax ista tutum a Turcis reddet, otiumq; tibi comparabit; sed te quidem ipse primum tuãq; Regna ea pace inita, dem de etiam Christianam Rempub. opportuniorem illi obicies ad debellandum; et quasi de manu, quantum in te est, trades. Quod quã tibi committendum sit, statues ipse; et puto statues ex tua maiorumq; tuorum dignitate. Veruntamen quoniam exploratum nobis est sine nostro ceterorumq; Christianorum Regum et viro rum principum auxilio non posse te a Turcarum impetu Regna tua tueri atque defendere, externis praesertim intermisq; bellis defessa iam prope ac debilitata; dedi Regibus singulis et Principibus literas: quibus petij diligentissime ab ijs, te vt pecunia vnã nobiscu iuuarent. Quod eos omnes libenter facturos puto. Quare bono animo es: Confido enim tantum tibi pecuniae in tempore communiter subministratum iri; vt nihil tibi verendum sit, ne repellere hostem possis, tuosq; fines facile tueri. Quod cum ita sit; summo opere te hortor, abs teq; pro tua religione et pietate vehementer quaeso; ne te vlllo pacis aut induciarum genere cum Turcis coniungas. Quamquam quidem non id peto; vt eorum postulationes iam nunc respuas atque reicias; sed potius vt eis verba des, tempusq; interposita spe teras: quemadmodum ipsi tecum fecerunt; qui Legatum tuum ad se profectum ante bienniu non admiserunt: dum quid mihi a Christianis Regibus responderetur, scire possis. Quod vt celeriter fiat, omnem operã adhibebo; incumbamq; in eam rem, vt in te defendendo nullum a me paternae charitatis et

beniuolentiae minus atque officium praetermittatur. Vale;
nosq; dilige. Dat. sexto Cal. Febr. M D X V I
Anno tertio Florentia.

Carolo Hispaniarum Regi.

XXVI

Sacerdotium sancti Iacobi Ventosilianum; quod nuper
Consalui Ferdinadi magni morte vacuum factum est;
Galeatio Butrigario meo in Hispania Internuntio con-
tulique quemadmodum meis ex literis, quas ea de re scribi iussi,
cognosces. Mouit autem me ad hominem eo & dignitatis
& beneficii genere honestandum cum ipsius virtus, probitas,
industria; mitis elegansq; natura; tum mea in illum
mirifica voluntas plurimis eius & veteribus & recentibus
officijs excitata: cum nihil ei defuerit meis in rebus procurandis
vel ad prudentiam, vel ad diligentiam, vel ad fidem.
Itaque & opinionem; quam de eo pridem cepi, cum minus
rem dignitatem gererem; non sustinuit solum: sed etiam
auxit: & indies suis meritis factus est mihi quidem charior.
Haec autem eo spectant, vt intelligas & debuisse nos Galeatio
omni tempore bene facere; & nunc magnopere vos
luisse. Quare te hortor; vt eius sacerdotii possessionem ita
ei liberaliter mandes dari; vt cognosci facile possit, qui mihi
charissimi sunt, eos etiam abs te diligi: id, quod ego quidem
in tuos & feci saepe, & facio quotidie: vt quos mihi com-
mendas ipse, eos sic ornem; vt tibi non vel chariores esse vis-
deantur, vel coniunctiores; quam mihi. Id si tu quoque hoc
in homine feceris, vt videre eius ornandi causa mecum quasi
certare voluisse; erit mihi supra quam dici possit, gratum:
vtq; facias; etiam atq; etiam abs te peto. Dat. prid. Non.
Febr. Anno tertio. Florentia.

Episcopo Vesprimienti.

Cum intellexissem Turcarum Regem ab Vladislao
Pannoniae Boemiaeq; Rege per Legatum suum petere;
vt vel pacem secum, vel indutias triennales con-
ficeret: de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia dedi
ad eum literas; quibus ab eo magnopere petii, nihil eorum,
quae postulabantur, faceret; neq; se cum hoste suo nos troq;
vlla conditione coniungeret. Pollicitus autem ei sum, daturum
me operam, vt communi Regum omnium & Principum
Christianorum pecunia collatione iuuetur; vt se suosq; populos
tueri, atq; propellere hostem possit: scripsiq; ad singulos
ea de re diligentissime. Quorum qui vicinus nobis erat,
Franciscus Gallorum Rex mihi amantissime rescripsit,
omnia quae vellem, libentissime se facturum. Itaq; confidimus,
vt maxime opus est, ita fore: reliquosq; Reges omnes
idem responsuros, idemq; facturos. Quod cum erit ab ipsis
confectum; omnem illorum stipem meam cum stipe, quantum
maxima fieri poterit, per meos homines magnis itineribus
istud mittam. Quibus de rebus omnibus te certiores facere
volui; vt spem haberes, Vladislauum Regem & ipsum &
eius populos non solum, qua se tueri; sed etiam qua, si vos
lent, offendere hostem possint, propediem habituros. Dum
haec autem interea comparantur; si tibi ad tuenda auxilijsq;
munienda Illyrici municipia operae pretium erit committas
is, quem in oppido Sibinico Gilius Cortonensis meo nomine
asseruandum reliquit: permitto tibi; vt eo vniuerso, quem
admodum tibi videbitur, sic vtare. Hortor autem te; vt sua-
dum diligentiamq; tuam, cura, laborem, animiq; tua fortitudinem
mihi plane iam, vel omnibus potius hominibus con-
gnitatis in rebus administrandis ita exerceas; vt, quod spe-
ro, & Reip. Christianae dignitas per te retineatur; & tui

gloria nominis augeatur; et tibi ipse magis magisque debeat. Dat. xvij. Cal. Mart. Anno tertio. Florentia.

Heluetiis vicorum octo.

XXVIII

Gratissime mihi vestrae literae fuerunt: quibus me certiores fecistis, vos meis hortationibus impulsos cum Francisco Rege Gallorum amicitiam contraxisse, ~~se, foedusque percussisse~~: eaque de re vestram in me pietatem, quam pulcherrime ostendistis, et propensos ad pacis studia concordiamque vestros animos vehementer proba, ~~efferaque~~ magnis et verisimilibus laudibus. Spero enim fore; ut vestra ea cum Rege illa imita beniuolentia et coniunctione admoniti reliqui nostri Reges ad communem pacem, quam velle omnes atque optare tantopere debemus, conciliandam faciliores et lubentiores conueniant; eaque statuant, quae ex usu dignitateque Reipublicae maximopere sunt futura. Hortor autem vos, amantissimeque commonefacio; in eam curam cogitationemque incumbatis; id enim vitari; ut reliqui etiam vestrae nationis populi eandem pacem, idem foedus conficiant; conglutinentque cum vobiscum quidem sese suosque animos: ne dum eiusdem corporis partes atque membra contraria inter se pugnantiaque tendunt esse; excitationem apud omnes homines vestram incredibilem virtute partem immutent; et opes ipse viresque vestrae discretae atque dissociatae debilitentur: tum certe etiam cum Romana re atque nobiscum: ut quam antehac Dei Opt. Max. Ecclesiae maiestatem contra labefactare illam atque proterere impudenter aggressos vestro sanguini non parentes se penumero protexistis; eadem in posterum per discordiam disidiaque vestra nullam a suis hostibus offensionem, nullam insignem notam accipiat: vosque omnes et vestra natio vnica uersa tam praecleara, tam fortis, tam semper huius certe Imperij Romanorumque Pontificum studiosa, consentiens secum ipsa

ipsa atque vnanimis in eisdem studiis maneat: quae quidem studia multum vobis dignitatis multum auctoritatis et perpererunt iam; et sunt profecto; si neque in vestris inter vos sententiis, neque in huius Reipublicae obseruatione infirmi labantesque eritis; etiam deinceps paritura. Ceterum quod ad Cardinalem Sedunum attinet; ita illi scribinus; ut sperandum vobis sit, ipsum quidem amantissimis nostris et consiliis et precibus permotum vestra posthac concordiae studia non impediturum. Nihil autem eorum praetermittam tum hac ipsa, tum ceteris in rebus; quae ad vestros animos coniungendos et consociandos esse vsui vel ipse per me cognoro, vel a vobis admonebor. Quod ut faciatis, literasque ad me quamcunque berrimas omnibus de rebus mittatis; sane peruelim. Dat. xvi. Calend. Mart. Anno tertio. M D X V I Florentia.

Marco Cardinali Seduno.

Certiores nos per literas fecerunt Heluetiorum Legati vicorum octo nobiscum foederatorum, qui in oppido Bergensi conuenerant; se, quo facilius nos communem omnium Christianorum concordiam inire, necessariamque in Turcas profectioem parare atque conficere possimus; ~~sua cum Francisco Rege Gallorum similitates atque inimicitiam deposuisse~~: neque dubitare, quin consentientes statim vna cum ipsis futuri ea in re fuissent reliqui eorum foederis socii: nisi tu eis impedimento fuisses; tuisque eos studiis a proposito retraxisses. Deoque eo grauiter apud nos sunt conuesti: utpote qui prauideant; si, quae optas quaque conaris, effeceris; novos bellorum in Christiana Reipublica motus, magna inter ipsorum societates disidia, grauissimasque breui tempore dissensiones futuras. Quae quidem nobis omnia incredibilem molestiam attulerunt, fortissime illius nationis consensum

atq; concordiam, & Christianorum Principum unanimem
 præclarum illud ad bellum conspirationem summo iam pri-
 dem studio desiderantibus atq; spectantibus. Quamobrem
 has ad te statim literas duci dandas: quibus te commonefi-
 cerem atq; hortarer ab incepto desisteres: quietiq; potius &
 tranquillitati; quam bellorum & discordiarum fouendis in-
 tijs incēdendisq; animis tete dares; cogitaresq; quam te de-
 ceat cum à nobis dissentire atq; in alia omnia discedere; qui
 pro tua dignitate unà nobiscū Romanæ Reip. curā sustines;
 tum Heluetiorum nationem tam egregiam, ex qua oriundus
 es, cōcordiæ præsertim cupidam velle dissociare atq; dirime-
 re. Quod si tu vel priuatus omnino, vel alienus homo esses;
 deberes tamen & cum Reip. voluntate Romaniq; Pontifi-
 cis studijs consociare studia & voluntatem tuam; & velle
 fortem præclaramq; gentem illam & populos cōcordes pos-
 tuus inter sese esse; quam bellis intestinis laborare. Nihil est
 enim tam alienum à boni viri prudentisq; hominis consilijs;
 quam, quæ coniuncta pacis & beniuolentiæ studijs præstat
 esse, ea cupere dareq; operam, vt bellis & dissensionibus cō-
 terantur. Cū verò & vnus sis ex meis ipsis fratribus E. R.
 Cardinalibus, & in Heluetiorum terra Heluetijs parētibus
 atq; maioribus genitus; vide, quam de te hominum opinio-
 nem sis excitaturus; cum & à nobis atq; à Rep. dissentias;
 & ea tractes, quibus Heluetiorum natio, quæ te progeniuit,
 à pace atq; concordia ad arma seditionesq; cōcitetur. Quam
 quam id quidem etiam mouere te plurimum debet, quod in
 eo vniuersæ rei Christianæ p. male cōsulis: quæ quidem ma-
 xime in Heluetiorum & inter se concordia, & cum re Ro-
 mana coniunctione, tanquā in optimo totius sp̄i rerum bene-
 gerendarum fundamēto atq; initio, nititur. Neq; à me illud
 quoq; silebitur; amorem erga te meum, quo te semper frater
 ne colui, veteremq; beniuolentiam mereri; vt ne nostris

conatibus, præsertim cum omnium Christianorum bono atq;
 salute conuictis ad pacem otiumq; tendentibus ire obuiam
 statuas, aduersariumq; te pares. Quod ne pergas facere; atq;
 vt verborum Domini memor, qui pacem nobis discedens
 commendauit, pacem & concordiam nationis tuæ iri cœ-
 ptam ne impediās; per huiusce Reip. dignitatem; cuius esse
 propugnator in primis debes, & mehercule consuesti; perq;
 eam, quæ Christianus es, religionem, abs te magnopere quæ-
 so & posulo. Ad si feceris; & ipse tuorum in me officiorum
 & plurimorum neq; sane leuissimorum memoria nunquam
 proiciam: & dignitas tua principem apud me curam lo-
 cumq; semper obtinebit: & facies quidē ex vsu cum omniū
 hominum, tum tuorum maxime ciuium, sed certe atque in
 primis tuo. Dat. xvi. Cal. Mart. M D X V I
 Anno tertio. Florentia.

Ioanni Francisco Pico Mirandulæ domino.

Egit mecum per Internuntium suum Francisca Trulz ^{XXXX}
 tid, quæ Ludouici fratris tui vxor fuit, grauissimis
 mehercule querelis: cum se diceret intolerabilibus à te
 iniurijs quotidie affici: qui bona & fortunas ad se suumq;
 filium spectātes intercipias ruptis sp̄retisq; stipulationibus;
 quas vtriq; Matthæum Cardinalem Gurcensem autorem
 sequuti probastis. Itaq; precibus omnibus petijt; vt se vis-
 duam mulierem suumq; filium pupillum fratris tui filium
 abs te spoliatum iri ludibrioq; esse ne permitterem. His aus-
 ditis cum Internuntium item tuum admissum; is apud me
 de Francisca iisdem fere verbis est conquestus: atq; ab illa
 tum intercipi fortunas tuas; tum nō stari pactis Gurcensia-
 nis longa constantiq; oratione disseruit; openq; meam atq;
 auxiliū implorauit. Ego qdē; cui familia sane vestra magnæ
 curæ semper fuit, ægerimeq; fero disceptationes eiusmodi
 s ij

atque dissidia inter vos exerceri; te; quem quidem; cum vir
 fis, & bonarum artium sacrarumq; literarum excellas suis
 dijs; decet etiam fecinnis & prudentiorem esse, & ab infea
 rendis iniurijs alieniorem; primum atq; praecipue hortor; se
 lapsus in aliquo es, pactaq; illa vestra lesa abs te praeteria
 taq; sunt; velis meo rogatu & ablata restituere, & in postea
 rum curare, ne quis eo nomine conqueri de te iure possit.
 Quid enim facere illos oportet, qui obscuro & sine nomine
 sineq; vilo cultu literarum sunt; cum doctos & philosophia
 diuinarumq; rerum scientia praeditos homines, & praecelas
 ros ac perillustres viros videant tam turpiter labi tamq;
 acerbe delinquere non in alienos, sed in suos? Hoc autem; quod
 te hortor, quodq; te facere est aequissimum; vt libentius fa
 cias; scire te volo haec me omnia per literas a Franciscæ ipsa
 petere; quæ his abs te literis peto. Quare tuum erit dare opea
 ram atq; efficere; ne nos quicquam abs te eiusmodi frustra
 petiisse videamur: neve cogamur asperius aliquid in te,
 quam vellemus quamq; consuetudo nostra fert, eo nomine
 statuere. Dat. sexto Cal. intercalares priores.
 M D X V I Anno tertio. Florentia.

Franciscæ Triultia Concordia dominæ.

XXXI **E**t longum apud me sermonem, & plenum querelarum
 & grauissimarum habuit Ioannis Francisci Pici Miran
 dula, qui viri tui frater fuit, procurator iisdem serē
 verbis; quibus antea Internuntius apud me tuas causam
 tuam egerat; se scilicet non vnus a te neque leuibus contumes
 lijs esse vexatum: dum ea, quæ sui iuris sunt, vel furtim sub
 ripsis, vel temere interceptis; & pacta Cardinalis Gircensis
 autoritate omnibus de rebus inter vos confecta & sancta
 pro nihilo habes. Itaque petijt a me; ne sibi fraudi esset, si
 ipse quoq; in te eiusmodi aliquid admitteret, quod tuæ in

se se temeritatis impudentiaq; cursum atq; impetum refre
 naret. Quibus intellectis rebus facere non potui, quin anis
 mo perturbarer; cum mutuas esse inter vos iniurias pactos
 rumq; transgressionem cernerem. Quare cum Ioanni Franci
 sco literas dederim diligentissime quidem scriptas; vt tuis
 postulatis & querelis satisfaceret: idem quoq; statim ad te
 scribere. Itaque te hortor, ac primum quidem, vt illud cogis
 tes; equius profecto esse te fecinam, etiam si offendere; vel
 aliquid ei permittere, qui viri tui frater fuit; vel dissimulare
 te offensam esse potius; quam velle aut iniurias vlisci, aut
 ius tuum vsquequaq; persequi. Nihil est enim in muliere lau
 dabilius continentia, placabilitate, lenitate; nihil audacia tes
 meritateq; putidius. Deinde, vt siquid contra pacta vestra
 ablatum a te aut a tuis ex illius bonis est; id ei omne repos
 nas atq; restituas. Demiq; vt quibus semel te pactis Cardis
 nale statuente obligauisti; ijs omni ex parte des operam vt
 stes; praestesq; in posterum ea omnia tam diligenter; vt meo
 rito apud me conqueri de te nemo possit. Id si feceris; &
 quieti prosexeris tuæ; & filij tui saluti optime consulues
 ris; & mihi curā eripueris, durius in te, atq; a mea in vos
 beniuolentia & consuetudine alienius, vt huic occurri malo
 possit, quippiam cogitandi. Dat. vi. Cal. intercalares
 priores. M D X V I Anno tertio. Florentia.

Francisco Gonzaga Marchioni Mantuae.

Conquesta grauitate apud nos est Franciscæ Triultia, XXXII
 quæ Ludouici Pici mirandula vxor fuit, de Ioanne
 Francisco Pico Mirandula viri sui fratre: a quo se
 ait plurimis maximisq; iniurijs & cōtumelijs premi; dū sti
 pulationibus inter se atq; illā Mattheo Cardinali Gircense
 autore initis nequaquā stat; sed iura omnia conuentionesq;
 perturbat: petijtq; a me; vt suæ filijq; sui incolumitati pro

mei numeris officio consulerem: ne quotidie ipsa mulier vi-
dua eiusq; filius puer patre orbatus in fortunarum suarum
salutisq; discrimen per Ioannis Francisci auaritiã & crude-
litatem adducerentur. Idem subpostea Ioannes ipse Picus fe-
cit: conquestusq; de Frãscã eadem ferè attulit petens à me,
vt mulieris audaciã importunitatemq; retunderem. Que
cum mihi essent permolesta: totam enim illam gentem atq;
familiã & amo iam pridem, & tuor: dedi ad vtrunq; li-
teras, hortatusq; eos sum, inferendis inter se damnis & ofa-
fensibus modũ statuerent; concordiamq; Cardinale sta-
tuente seruari vtrinq; iussim ne violarent. Peto autẽ abste-
re vt pro ea, qua apud illos polles autoritate; cum illorum oppi-
dã ditionis tuæ fines pertingant; teq; ipsi vnũ vereantur
planè atq; suspiciant: des operam; vt ea familia paci &
quieti & bonis artibus potius; quã dissidio & inimicitias
rum seminibus & irritandis animis studeat; præstetq; vterq;
que eam fidem, quam pepigere. Confido enim si tu illos com-
monesceris; fuerisq; interminatus te vtrisq; succensurum,
si pergent inter se laceffere; ipsos facile quieturos, ad officiumq;
redituros. Dat. sexto Cal. intercalares secundas.
M D X V I Anno tertio. Florentia.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolani.

XXX

III

Omnem Franciscum Picum Mirandulam doctum homi-
nem & pereruditum cum ipsam, tum Franciscam Triul-
tiam, que Ludouici Pici Mirandule vxor fuit, eiusq; fis-
lium in huius Reip. tutela me Pontifice susceptos paterno
amore atque beniuolentiã iam pridem tueor. Eos, dum ma-
gnopere inter se disiderent, Matthæus Cardinalis Gurcen-
sis pactis quibusdam & stipulationibus, quibus stare tene-
rentur, initis firmatisq; ad concordiam reduxit. Eis ipsos
non acquiescere hoc tempore intelligo; sed disidere inter se;

inferriq; ab vtrisq; in alteros iniurias magno cum illius fra-
milie non solum dedecore, sed planè etiam detrimento. Scri-
psimus sanè illis nos, quemadmodum quidem erat scribens
dum, ea de re; vt eos ad bene atq; cõcorditer viuendũ reuoc-
caremus. Quoniã autem exploratũ nobis est, quantũ ipse au-
toritate valeas tum apud familiã omnẽ Triultiorum, que
tua in prouincia est; tum apud Ioannem Franciscum ipsum:
te hortor; velis eos commonescere; à pactis atq; conuentio-
nibus, vt diximus, initis ne recedant; amantq; inter se pos-
tius; quã se suasq; opes inferendis iniurijs cõterant. Id si
fecerint; te illos prudenter fecisse esse existimaturũ, plurisq;
facturum; si nõ fecerint; daturũ operã, vt suæ ipsos stultitiæ
improbiorumq; consiliorũ aliquando pœniteat. His atque tu
libus tuis monitis non vereor, quin egregia familiã in officio
contineatur. Mihi certe feceris gratissimum. Idq; vt facias,
abste peto. Dat. sexto Cal. intercalares secundas.
M D X V I Anno tertio. Florentia.

Ennio Episcopo Verulano apud
Helucios Internuntio.

Scripsi ad te prioribus literis post factus à me cū Fran-
cisco Gallorum Rege initum, int te apud Helucios feci III
deratos gereres; vt Regis animum nulla in re procura-
tionẽ ve offenderes. In quo tametsi pro tua prudentiã & fia-
de morem à te mihi gestum putem: Regi tamen ministri
suspicionem illam priorem de te non abiecerunt. Quamob-
rem censeo à conuentibus istis publicè proximèq; celebra-
dis prorsus abstinere; abdasq; te potius in aliquem diuini
& priuatum locum; ex quo exploratum illis sit te ne cogitas
re quidem quippiam contra Regis voluntatem. Nam aggre-
di & moliri qui poteris? Dat. prid. Cal. Mart. Anno
tertio. Roma.

Isabellæ Aragoniæ Barionis dominæ.

XXXV

Acepi de Ioanne Iacobo Lamello equū missum abste
mibi & pulchrum quidem. & perornatum, & quos
nam uti eo iam ceppi, qualem ad me commode ves
hendum maxime idoneum habere cupiebam. Itaque scito
tuum mihi munus & gratum & iocundum accidisse. Quod
verò attinet ad petitionem tuam in ornando eo, quem nobis
idem Lamellus tuis verbis commendauit; dabimus, cum se
occafio nobis obtulerit, profecto operam; ut intelligas tuas
apud nos commendationes plurimum valuisse. Dat. iiii.
Non. Mart. M D X V I Anno tertio. Romæ.

Odoni Lutrechæ Præfecto
Mediolanensium.

XXXVI

Redeunti ad te Minioni, quem tuis cum literis ad me
miferas, has ad te literas dari volui: quibus tibi sig
nificarem, mihi quidem displicere non potuisse me
satisfacere petitioni tuæ de monasterio Clareuallensi propter
eas rationes, quas ad te proximis diebus scripsi. Quoniam
autem confido non defuturas mihi occasiones ornandi tuos;
dabo quidem operam, ut intelligas reque ipsa experiare, tuas
apud me commendationes multum valuisse; autoritatemque
tuam, quemadmodum quidem meæ & cum Rege tuo benis
uolentiæ, & de tuis excellentibus virtutibus opinioni maxime
me conuenit, à me fieri plurimi. Dat. iiii. Non. Mart.
M D X V I Anno tertio Romæ.

Lutrechæ Præfecto Mediolanensium.

XXXVII

Mittit ad te Iulius Cardinalis Medices frater pat
ruelis meus procuratorem suum; ut in causa mo
nasterij Clareuallensis, quod ei nuper cōtulimus,
tuo auxilio ea cōficiat, quæ agenda illi sunt: quemadmodum

ab ipso intelliges. Quæ de re literas ad Regem tuum dedi:
nec vereor pro nostra in illum beniuolentiâ, proque recentis
bus ipsius Cardinalis totiusque nostræ familie in Regem stu
dijs, quin ea mea collatio grata illi probataque sit futura.
Nunc autem his de causis cum exastimem eam te amanter
rem administraturum; minus diligenter te hortor; hortor
tamen; & erit mihi sane gratissimum; ut efficias, ut Car
dinalis procurator id, quod petet, ex sententia consequatur.
Dat. quarto Non. Mart. Anno tertio. Romæ.

Ioanni Paulo Balioni.

Venerat proximis diebus Romam Alfonso Cardina XXX
lis Petrutius vocatu meo: quod quidem feceram; ut VIII
disceptationes & controuersias, quas habet cum gen
te ipsa sua, me autore sedarentur & consopirentur. Cumque
is nobiscum mensam integrum prope fuisset, vellemusque iam
plane omnia ex eius sententia statuere; nobis non salutatis
repente profectus est: cum tamen nos ea profectio abitusque
non lateret. Quoniam autem certior factus sum, versare il
lum animo; ut si qua ratione poterit, sue patriæ otium per
turbet, conuellatque eum Senarum statum, qui nunc est: fides
re enim plurimum in Perusiuorum quorundam auxilijs: tam
meti puto fore neminem eo in oppido; qui cum mihi & huic
Reip. iniuriam facere cogitantibus se cuniingat: hortor tam
men studiose te scribas tuis, non id solum ut ab eiusmodi sce
lere se abstineant; quod eos per se facturos facile crediderim;
sed etiam ut absterreant contineantque alios: si qui erunt, qui
id moliantur: eaque omnia facias; quæ de Laurentino Medice
fratris mei filio Urbinatium Duce operæ pretium esse abste
fieri & curari latius intelliges. Dat. tertio Non. Mart.
Anno tertio. Romæ.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER XII

Iacobo Bannifio Maximiliani Roma-
norum Regis ab epistolis.

I ANTEA te paterna beniuolen-
tia sum complexus; atq; uti virū pru-
dentem & huius Reipub. meiq; stu-
diosum hominem inter illos; qui mihi
maxime chari & probati sunt, liben-
ter habuisti; nunc multo sanè vberius
atq; prolixius idem mihi esse faciendum puto; propterea
quod Latinus Iuuenalis familiaris meus istinc rediens de
tuis in me Romq; pub. officijs ea retulit; quæ mihi quidē gra-
tissima iocundissimaq; acciderūt. Itaq; volo te scire, eius me
rei memoriam nullo tempore abiecturum. Hortor autē præ-
terea te idem illud; quod pro tua probitate non dubito, quin
tua sponte sis factururus: ut quoniam ad Maximilianum Re-
gem tuum Bernardus sanctæ Mariæ in porticu Cardinalis
Legatus proficiscitur ad mea & Christianæ Reip. negotia
procuranda; velis ei præsto esse, cum prudentia & consilio,
tum verò studio & diligentia tua: ut quæ tractare atq; ages
re incipiet, tua ope fultus etiam explicet. Ipse porro, cuius
causam ages, Dominus tuam in eo pietatem intuebitur;
eamq; tui patrocini mercedem constituet; quam nulla vns
quam eripiet dies. Nos quidē certe; cum primum se occasio

dederit, aut etiam quotiescunq; se dederit; bene grati erga
te animi præclara sumus signa atq; indicia ostensuri. Dat.
tertio Cal. Aprilis. M D X V I Anno quarto.
Roma.

Heluetiis.

QUæ ad me proxime de componēdis Maximiliani II
Roman. Imp. desig. & Francisci Gallorum Regis
controuersijs sedandoq; bello scripsistis; ea legi
oculis libentissimis: vosq; uti & prudentes viros & religio-
se præditos homines & illorum Regum peramanteis ea de
re magnoperclaudandos puto. Nihil enim neq; sapientius
per vos fieri potuit; neq; nobis gratius & iocundius signis
ficari. Deo etiam Opt. Max. qui pacem à nobis atq; concors
diam coli anariq; in primis vult; satis vos in eo facere arbi-
tror. Quare nulla quidem in re vobis deero; in qua tam ius-
te vestræ petitioni, tamq; pie, tam cum Domini voluntate
coniunctæ opitulari præstoq; esse autoritas cura diligentia
studium labor etiam meus possit. Reliqua ex Ennio Episco-
po Verulano cognoscetis. Dat. tertio Non. Aprilis.
M D X V I Anno quarto. Roma.

Ludouico Pannoniæ Boë-
miæq; Regi Pucro.

EX literis Thome Cardinalis Strigoniensis Legati in
tellexi Vladislauum Pannoniæ Boëmiæq; Regem pa-
trem tuum magno cum illorum populorum macrorum
& luctu viuere defuisse. Quo sanè nuntio vehementer sum
perturbatus: magnumq; ut debui, cepi dolorem anantissis-
mi mei prudentissimiq; Regis morte, præsertim tam alieno
Reip. Christianæ tempore: existimoq; te quidem primum;
qui in tam tenera ætate patrem tuum maximū clarissimum

que virum amisisti; reliquos deinde istorum Regnorum viros principes, Regna denique ipsa et populos magno esse et presidio et ornamento spoliatos; remque hanc publico beniuolentissimi in se animi Rege, fidelissima societate, maximis auxiliis eo extincto plane carere. Verum cum eisdem literis certior sum factus Regnorum te istorum a patre tuo heredem fuisse institutum; cuius indoles egregium iam specimen magnamque excellentis virtutis spem praebeat; statui mihi auctum atque molestia esse temperandum: Deumque Opt. Max. rogandum, et ut illum mortali exutum corpore terrenisque compagibus caelestem in patriam inter beatissimas fortium optimorumque virorum et sanctissimorum hominum animas conuentumque recipiat; et ut te; cui quidem plane puero duo Regna maxima iure recteque obtigerunt; tantum pollere bonis studiis optimisque artibus velit; ut expectationem de te nostram tuorumque populorum vota equare atque implere facile possis: eundemque in eum Regem; qui quidem in timore Domini eruditus omnibus Christianis populis atque gentibus multum gloriae multumque Roboris sis allaturus. Quod profecto animo libentissimo et facio iam; et saepe in posterum faciam: speroque fore ut me pro te pie se atque suppliciter precantem Dominus audiat. Et quoniam idem Legatus scripsit ad nos patrem tuum extremo vite suae tempore mihi te commendaui: omnes meas opes, omnem auctoritatem ad te fouendum ornandumque polliceor: teque iam in charissimi mihi filij locum agnosco atque recipio, bonisque verbis atque omnibus et complector et prosequor. Tu vero ipse optimi viri patris tui maiorumque tuorum fortissimorum et clarissimorum Regum gressibus atque vestigiis inambulans Regnum tuum a Dei pietate et cultu, atque ab huius Reip. obseruantia et studio auferre: daque operam, ut non minus religiose, quam aetate; neque magis corporis viribus, quam virtutis

bus animi subcrescere tui te populi videant. Dat. prid. Non. Aprilium. M D X V i Anno quarto. Roma.

Episcopo Vespriensi: tum ceteris
singulis in Pannonia magnis viris.

Scribimus ad Bernardum cantorem Agriensem In III Sternuntium nostrum ea omnia; quae per illum tibi hoc tempore significanda esse duximus nostris verbis. Hortamur itaque te, ut pro nostra in te paterna sane beniuolentia, expectationeque ea et spe; quam de tua probitate magnitudineque animi, et religione, ceterisque tuis virtutibus magnam atque mirificam semper habuimus; des opera; ut quibuscumque rebus poteris, istorum Regnorum quieti et tranquillitati per te consulatur: auctoritateque tua, qua multum polles, ad eam rem cum huiusce Reip. dignitate; quae quidem in tua eroga se illustri voluntate et studio libentissime conquisca; maxime omnium atque in primis utare. Erit id cum per se praecclarum, et tibi laudi atque gloriae; tum certe egregie istius fortissimaeque nationi et populis apprimè salutare. Dat. Nonis Aprilibus. Anno quarto. Roma.

Thome Cardinali Strigoniensi.

Quantum mihi molestiae, quantum mororis Vladislai Pannoniae Boemiaeque Regis mors attulerit, vnde de qua tuis ad nos literis est allatum; ex mea in illum charitate atque beniuolentia tibi quidem vni omnium maxime perfecta et cognita per te ipse facile potes existimare. Videor autem mihi in illo non magnum et prudentem modo Regem; sed optimum etiam filium meique obseruantissimum amisisse; quo tempore propter Turcarum insidias adiectumque ad ista Regna semper animum maxime illum viuere oportuisset. Itaque cum mea et certe istorum popu-

lorū, vel potius vniuerſe Chriſtiane Reip. cauſa vehemens
ter dolere, angeretq; prope animi omnibus articulis et ſen-
ſibus; illa me res non mediocriter eſt conſolata; quod is, vt
ſcribis, Ludonicum filium ſuum mirificae indolis magnaeq;
ſpei puerum Regni heredem ſibi reliquit. Qui quidem ſi
non ſatisdum propter aetatem ſit ad id regendum et procu-
randum idoneus; habet certe non paucos excellenti virtute,
ſingulari prudentia viros principes; quibus nitatur; quos
rumq; conſilijs, et ipſe recte inſtitui, et eius Regnum admi-
niſtrari commode atq; feliciter poſſit. Quamobrem ſedato
quantū potui, moerore meo et luctu, conſilioq; cū meis fra-
tribus E. R. Cardinalibus ſuper ea re mature amantiſſis
meq; habito tibi quidem negotiū damus, primū; vt Regem
puerum ſaluere inbeas noſtris verbis; affirmesq; illi ſalutem
eius et dignitatem magnae curae nobis fore; noſq; ſingulos
in eo et ſouendo, et ornando Vladislai patris eius curam et
ſtudiū plane geſtuos. Deinde vt reliquos iſtius Regni Prin-
cipes quo maiore animorum noſtrorū oſtentione poteris, hor-
tere; velint, quemadmodum quidem conſidimus te atq; illos
eſſe facturos, in eam praecipue cogitationē incumbere; nihil
vt inter vos diſidiū, nihil omnino diſcordiae ſuboriat; ſed
vno omnium veſtrū conſenſu et voluntate ſedate atq; amā-
ter Regni et Regis pueri res, prouētus, otium, negotiū pro-
curetur. Id erit et prudentia veſtra dignum, et nobis omnia
bus in primis gratum ſic, vt iam nunc libentiſſime profitea-
mur, eius nos rei gratiam vobis ſingulis aliquando etiā res
laturos. Ceterū quod ad municipiorum illorū curam et tu-
telam attinet; quae municipia iſto in Regno vicina oppoſi-
taq; Turcis ſunt; atq; in ſumma rerum omnium inopia vera-
ſantur, celerisq; auxiliij magnopere indigēt; ea in re omnem
meam curam adhibebo: daboq; operam, vt eis omnibus in
tempore ſuccurratur. Itaq; volo bono vos animo eſſe; neque

vereri, quin à me omnia paterna in vos officia procuratio-
nesq; proficiſcantur. Quod quidem vt iam re fieri perficere
re omnes homines poſſint; mittere iſtuc quamprimū decre-
ui Robertū Archiepiſcopum Reginum familiarem meū, illuſ-
ſtri ortum gente, probumq; ipſum hominē, et doctrine ſtu-
dijs praeditū; quem quidem valde amo; tecum viā vt à Re-
gis pueri latere nunquam diſcedat; autoritatēq; illi offerat
noſtram, quibuscumq; in rebus et opus erit, et oportebit:
ne is tam illuſtrem patris ſui de ſeſe commendationem apud
nos parū valuiſſe ſuſpicari poſſit. Scripſi etiā Bernardo
Cantori Agrienſi Internuntio meo; vt cū iſtius Regni ma-
gnis viris; quos ad ſingulos etiā literas dedi, diligenter age-
ret, vt in Regni negotijs procurandis concordian in primis
exercerent: vt rectius atq; commodius publicae per eos utili-
tati regiaeq; dignitati conſuleretur. Inbebam autem tum has
ipſas, tum ceteras, de quibus dixi, literas eiufmodi tabellario
dari; qui celerrimē iter faceret: vt ante cōuentus veſtri tem-
pus, qui ad diem nonū Cal. Maij eſt futurus, ad te perferren-
tur. Dat. octauo Id. April. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniae Regi puero.

Qvod Hieronymo Vico excellenti virtute, mirificae VI
ca diligentia, ſingulari fide viro; qui Romae Fera-
dinadi Regis aui tui Legatū multos annos geſit;
vellet te hoc tempore vt ſcribis; habereq;
illū eodē apud me loco; ſane gaudeo. Nam et ego illū valde
amo; gratiſſimāq; mihi eius conſuetudo ſemper fuit; et tu
hominem ad eam rem magis idoneum habere nullū poteras.
Habes autē eo in munere multa cū laude diu verſatū; et cui
vrbis Roma notior, quā vlli domus ipſa ſua ſit: qui neq; fal-
lere propter probitatem volet; neque falli poterit propter
uſum rerum atq; prudentiam. Itaque veriſſimum de illo

testimonium Antonij Stunigæ magni Castellæ prioris, de quo scribis, plurimum apud te valuisse valde lætor. Hortor autem te: quem quidem et amavi semper antea; et nunc plus etiam facio; cum quidem ad priorem in te charitatem meam Regij etiam nominis tui dignitas maiestasque sit adiuncta; ut, quo horum ipsorum in te beneficiorum Domini bene memor videare, velis in ipsius Domini cultu et timore, quemadmodum quidem intelligo facere te, et in huius Reip. obseruantia anatius in dies atque ardentius versari; addices regis animi in hoc ingressu in adolescentiam tuo ad omnium hominum pacem atque salutem, quantum in te erit; erit autem semper plurimum; procurandam. A me certe omnia boni amantisque patris officia in te proficiantur. Quemadmodum cum Vicco ipso; de quo, ut ad initium reuertar, magnopere probo consilium tuum; his de rebus omnibus sum loquutus. Dat. vii Id. Aprilis. Anno quarto. Roma.

Sigismundo Poloniae Regi.

VII C Vm Vladistai Pannoniæ Boemiæque Regis fratris tui mors, eiusque filij Ludouici nimis tenera ad perserenda onera duorum Regnorum atas; aliquot nos dies moerentes suspensosque habuisset: de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia Robertum Archiepiscopum Regnum designatum familiarem meum; quem propter familie splendorem et singularem ipsius doctrinam atque virtutem ita complector, ut sit mihi plane charissimus, legavi; quem illum quam celerrime mitterem: ut esset; qui una cum Cardinali Strigoniensi Regi puero meo nomine adesset: atque ad pacem et otium eius Regni procurandum auctoritatem adderet meam: ut quantum pro tempore possem, puerum quem quidem nobis pater extremo vite sue tempore diligentissime amantissimisque verbis commendauerat; et pueri Regnum ornarem atque protegerem.

gerem. Volo enim omnes homines intelligere, fratrem meum tuum fortem virum et prudentem ac religione præditum hominem cum fruente vita dilexisse, tum eius commendationem morientis non neglexisse; Regnorumque illorum et nationum fortissimam et bene de re Christiana meritam, quam debui curam et rationem habuisse. Cui quidem Roberto, cum maturare, quantum posset, profectioem suam madauissem; has ad te literas iussi dari certo tabellario et celeriter: ut te ante omnibus de rebus docerem, quam is Pannoniam attigisset. Ego si commendare tibi fratris tui filium velim; diffidere videar probitati tue: cui sane non diffido: est enim mihi quidem probatissima. Sed tamen facere non possum, quin tibi illum commendem. Vale. Dat. tertio Id. April. Anno quarto. Roma.

Viterbiensibus.

C Vm nuper intellexerim Pyratarum Punicorum in istam classem ad vicina vobis littora orantibus istam maritimam aduentare; vos quidem vnos maxime omnium et commonefacere et hortari volui; paratos ut vos alas crescentes ad ea numera obeunda, curas laboresque capeffendos prestaretis; quæ numera Franciscus Pitta Hetruriæ Prolegatus vobis mandauerit; quamobrem tam inopinato terrorem hostium et latronum aduentui atque impressionibus iri obuiam possit. Ea in re si quemadmodum quidem spero, deique vestris confido studiis, sic egeritis: non vos quidem ipsos plus amauero. Qui enim fieri potest; nihil cum sit meo perueferi erga vos amore charitatisque ardentius: sed plus anari à me meritis esse vos facile profitebor. Dat. sexto Calend. Maias. M D X V I Anno quarto. Roma.

Falificis.

IX

Quoniam renuntiatum nobis est, Paenorum, qui Pyratam exercent, non parvam classem in mari nostro esse, vestraque ad littora atque ad Cētumcellas cursum tenere; mando vobis; ut omnibus in rebus, quae à Francisco Pitta Hetruriae Prolegato vobis imperabuntur, sine ulla ei mora parcatis, non secus, ac si ipsi à nobis presentibus iuberemini: ad vestram enim et vestrarum rerum incolumitatem salutemque pertinebunt. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Grauificis.

X

Allatum est ad me satis magnam Pyratam classem à vestris littoribus non multum abesse. Quare vobis mando; et ut oppidum istud, quo celerius fieri poterit, communiatis; ne imparati ab hostibus paratissimis offendamini: et ut Francisco Pitta Hetruriae Prolegato omnibus in rebus vestram operam nauandam statuatis, quas ille per vos fieri iusserit, non secus, ac mihi ipsi. Volo autem vos bono animo esse. Eorum enim quae ad vos oppidumque vestrum defendendum pertinebunt; nihil praetermittam: ut intelligere possitis vestram incolumitatem mihi magne curae esse. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Francisco Pitta Hetruriae Prolegato.

XI

Quod me de Pyratam classe celeriter monuisti; quam appropinquare nostris littoribus scribis; diligentiaque tua et vigilantia, quam adhibes, ne imparati offendamur, mihi vehementer probatur. Scribimus autem ad ea municipia; quae in Legatione sunt Marci Cardinalis Corneli; ut quoniam eiusmodi classis in mari nostro est, primum se praemuniant, provideantque ne

offendi possint: deinde tibi omnibus in rebus, quas fieri per eos et curari voles, ita praesto sunt; ut mihi essent, si à me presente iuberentur. Te vero hortor: nam mactare tibi, cum omnia per te facias, nihil debeo: ut pergas quemadmodum quidem cepisti, nulla in re deesse ad istorum populorum salutem incolumitatemque; protegeda: sic enim et praestabis ipse mihi fidem tuam; et ego te chariorem habebō, et plura plurisque faciam. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Federico Fregosio Archiepiscopo
Salernitanorum.

Grata mihi tuae literae fuerunt; quibus ostendis, si quid aggredi contra Pyratam classem velum eam, quae Italiae oram nuper infedit, infestaque Tyrreni maris littora; te paratam animatumque esse cum navibus longis quatuor, quas ista urbs deductas et ornatas habet, quod oporteat quoque iubeam accedere: neque vereri; quin ipsa ciuitas nihil sit mihi eiusmodi pro sua in me obseruata et cultu res cusatura. Deque ista tui animi propensione et studio mehercule gaudeo. Video enim bonorum civium et fortium viros rum proventu hanc Rempublicam non prorsus inopem factam: cum vigere adhuc quidem in nostris hominibus eiusmodi sensus et cogitationes intelligo. Erit autem eo mihi tua haec liberalitas opportunior; quo celeritate opus est ad rem recte atque ut volumus consiciendam. Scribo itaque ad Octavianum fratrem tuum Praefectum Genuae eiusque oppidi decuriones, velint mihi et eas, quas dicis, quaeque in anchoris sunt, triremes naveis comoda re; et ornare alteras totidem, ad nosque mittere: ut communes hostes nostros eo et tutius aggredi, et celerius opprimere possimus. Te vero etiam atque etiam hortor; re apud cives tuos iuues: atque in eo multum infumas opera; ut quae comparanda erunt, quae celerime comparantur. Erit id mihi apprimè atque summo opere

gratum. Reliqua ex literis Petri Bembii familiaris mei ab epistolis, qui te plurimum diligit, cognosces. Dat. tertio Non. Maias. Anno quarto. Roma.

Octaviano Fregosio Praefecto &
Decurionibus Genuæ.

XIII **A**ppulisse ad Italiae insulas & littora vobis vicina Punicam Pyratarum classem non spernedam; eaq; in festissima reddere, diripere, depopulari, intellexisse vos aliquando etiam, quam me temporius arbitror. Eam ad classem vel repellendam, vel si fieri poterit, conterendam, omnem meam curam & cogitationem adhibeo. Sed quoniam ad id & magna classe opus est, & quae celerime conficiatur: pro vestra vetere in Ro. Pontifices & Dei ecclesiam pietas te proq; meo in vos paterno amore culto à vobis diligentissime etiam atq; etiam à vobis peto; vt ad hanc rem, quam patro, Italiam quidem omnibus in primis honorificam, vobis cetera propter periculi societatem etiam salutarem, & eas vestras triremes, quae instructae parataeque sunt, commodetis; & simul ornari alteras totidem quam celerime imperetis: quibus nauibus cum nostra classe confociatis communes omnium nostrum hosteis nobis turpiter insultantes aggredi atq; opprimere possimus. Ea res vt facilius confici possit, si me admonueritis, partem stipis ad vos mittam in nauibus & milites cogendos nauibusq; imponendos. Toto vero in apparatu atq; negotio vos oportet vnos tum diligentiam & studium, tum maxime celeritatem adhibere. Si enim praestolabimur; nihil est cur illos, qui omnia temporum momentis mei iuntur, posse nos consequi spem ullam habeamus. Id autem vt animis alacrioribus vobis esse faciendum statueretis, peti à Francisco Gallorum Rege per literas non hoc ipsum modo, vt vestras nauis permitteret mihi praesto esse; sed

illud etiam vt suam ipse classem cum nostra classe coniungeret, quoad aliquid actum & confectum esset. Quod quidem illum confido pro nostra coniunctione, proq; suo in tuenda Christiana re studio libentissime esse facturum. Dat. tertio Non. Maias. Anno quarto. Roma.

Abbati sancti Bertini.

XIII **M**ittimus ad Carolū Hispaniae Regem Pindarum Santesium familiarē nostrum: eiq; mandauimus; vt Rege salutato te inuiseret; tibiq; significaret; me tui memoriam crebro libenterq; repetere; vt pote boni hominis & religione praediti, & mei obseruatis, & quem ego vnicuique atq; summopere amo. Itaq; ei te meis verbis alloquens ti, deq; mea in te voluntate plura & certiora deferenti fidem habebis; tibiq; persuadebis gratissimum mihi fore; si te & recte valere, & bene agere intellexero. Dat. sexto Id. Maias. M D X V I Anno quarto. Roma.

Prospero Columnae Cauio.

Literas tuas Decurionibus municipij Acutini & Vis XV cario Episcopi Anagnini scriptas; quibus literis de mortui Episcopi bona tuis procuratoribus dari postulas; legi missas ab ipsis mihi, non illas quidem dignas, quae à te proficiscerentur, & cum iniquas, tum contumeliosas; praesertim in hominem mihi charissimum, quiq; à latere meo nunquam discedit. An tu vnus nesciebas Acutum oppidum & Episcoporum bona non ad te, sed ad nos pertinere? Quam obrem primum quidem paterne te hortor; deinde mando etiam atque impero; ne te causa vlla, modo vllò, colore vllò illis in bonis immisceas; nec ve animum addas Episcopi aduersarij male in eum cogitandi; facias etiam potius praestorsis eius procuratoribus, qui has tibi meas literas reddiderunt. Quod si ius tibi aliquod ius in bonis competere existis

t iij

mas: id à me postulato: qui tibi, quod rectū honestumq; sit, nulla ex parte deero. Dat. tertio Id. Maias. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

XVI **P**roficiſcentem ad te Antonium Stunigam Caſtelle Priorem dimittere ſine meis literis nolui: in quo cum ad generis nobilitatem animi etiam magnitudinē, prudentiam, continentiam, plurimas egregias excellētesq; virtutes adiunctas & conſociatas agnouerim: apud nos enim prope biennium in ſui Prioratus controuerſia dum ſibi ius fieri poſtulat, ſumma cum tēperantia & æquanimitate verſatus eſt: eum dignum exiſtimauit; quem & mea beniuolentia vnicē complēterer, & tuæ pietati diligentiffimè cōmendarē. Moram autem eam, quam iudiciorū præſtituta temporā ſibi depoſcunt, illud etiam auxit; quod Ferdinando Rege tuo quotidianis prope poſtulationibus agente apud me, vt rem illius & cauſam paulullū protrahi permitterem: fore enim propterea, vt dilatione aliqua iudicij interpoſita Prior ipſe ad cōcordiam adduceretur: ſententiā iudiciumq; differri aliquantisper rogatu Regis paſſus ſum exiſtimans ipſum concordie conditiones, quæ Regis & aduerſariorum ei nomine proponerentur, non reuſaturum. Quamquam quidem poſtea cum illū nullas pactiones accipere, nullas ſibi leges velle dari cognouiſſem, neq; vllis conditionibus adduci poſſe, vt ad concordiam ſeſe demitteret; iuſſi vt cauſa liſq; omnis terminaretur, ad exitumq; perduceretur. Iis verò in actionibus omnibus biennioq; toto planè perſpexi id, quod mihi gratiſſimum proſecto accidit; ipſum quidem obſeruantiſſimum tui eſſe; tuumq; nomen maxime colere, maximiq; facere nutus ſingulos voluntatis tuæ. Itaque tibi illum commendare iuſtiſſimè ſanè videor tui morum optimorum bo-

ninum eximieq; conſtantie atq; virtutis, tum fidei exploratæ erga te planeq; ſingularis. Graſiſſimum igitur mihi feceris; ſi præter id, quod Antonium diligere meritò eius debes, habebis illum mea cauſa etiam chariorem. Vale, noſq; dilige. Dat. Idibus Maij. Anno quarto. Roma.

Laurentio Medici fratris filio.

Ioannis Iordani Vrſini propinqui noſtri precibus adductus XVII **I**tus, charitate etiam, qua illam gentem, vt ſcis, atque ſamiliam proſequor, me impellēte, te hortor; vt Virginium Vrſinum Anguillariæ dominum iſtius Reip. Præfectum equitum in ea, qua nunc eſt, cōditione dignitateq; retineas; neque eum miſſum faciās: quem quidem etiam in meliore eſſe apud te remq; illam pub. loco, ſi fieri poſſet, magnopere vellem: meamq; hanc voluntatem ipſi quidem exploratiſſimam eſſe ſcio. Itaque ſic velim tibi perſuadeas; te mihi rem pergratam eſſe facturū; ſi curabis, vt Virginius, quam in me ſpēm adhuc quidem poſitam habuit, ea ne deſeratur. Dat. xvij. Cal. Iunias. M D X V I Anno quarto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni & Sipitiani Dominis.

XVIII **C**um mihi; quem quidem pacis atq; concordie ſuaſos rem autoremq; eſſe maxime omnium cōuenit; non mediocrē moleſtiam attuliſſet ea controuerſia; quam de Petri & Graſſiani oppidulis obſtinata nimis animorū contentione inter vos aliquot iam annos exercuiſtis: ne ſemper iſſe in diſceptationibus verſaremini: quod ſine veſtro magno mehercule malo; noſtri verò prope, vt veriſſime dicam, contemptu fieri non poſſet: Laurentium Medicem fratris mei filium Florētiorum exercitus Imperatorē delegi quo vtriq; arbitro veſtrarū diſceptationū vteremini: quiq; interea, dum de iure veſtro cognoſcit, illorum oppidorum

possessionem meo nomine capiat: ne peioribus in dies malis grauioribusq; impendijs implicemini. Quamobrem vobis singulis mando atq; impero; vt sine vel mora, vel recusatio ne vlla Matthæo Cautio Laurentij procuratori eorum oppidorum possessionem tradatis; ab ijsq; ipsi recedatis, spon sionemq; faciatis, per illum iudicato vos staturos & quietus ros. Secus si feceritis; quo maiore charitate vos amplector, eo cogar & diligentius & celerius dare operã, vt meã dignita tem tuear. Dat. xvij. Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Thomæ Feltrinorum Episcopo Legato.

XIX **P** Vto te non latere quanto studio cum Venetis egerim, vt Christophorum Friapanem Matthæi Cardinalis Gurcensis sororis virum captum ab eis sui redimeret. Quod quoniam parum successit; neque velle Venetos intela ligo missum illum propterea facere, quod Iulium Mansro nium eorum Præfectum equitum hostes captum item a suis, si id fiat, missum se facturos recipiant: multorũ valde mihi & gratorum & probatorum hominum precibus adductus mando tibi; vt tum apud Maximilianum, tum cum Cardia nale ipso agas, contendas, efficias, vt conditione aliqua neu tri parti graui Iulium liberent missumq; faciant hortatu meo. Dat. xv. Calend. Iun. M D X V I Anno quarto. Roma.

Boiorum Duci Præfecto Mediolanensium.

XX **S** cribitur mihi non paruan militum manum extra Re gis tui ditionem abste mitti. Ea de re cum nihil mihi significaueris; non potui non moleste ferre me a te ijs de rebus esse celatum; præsertim cum intelligerem eos milia tes iamprimum ad conturbandum Carpi & Mirandule statum tendere municipiorum mihi in primis commendatos rum, nostraq; in tutela ociose atq; imparate quiescentium.

Quamobrem cum existimem pro summa nostra beniuolentia Regem ipsum, ad quem quidem ea de re literas dedi, non permissurum, vt i, qui nobis commendati sunt, ab eius militibus diripiantur: peto a te etiam atque etiam, primum quidem, vt ab illorum oppidorum impressione tuos milites constineas, quoad aliquid ab Rege afferatur: deinde vt de militum itinere, si tibi videtur, cogitationibusq; tuis, quemadmodum quidem nostræ coniunctioni valde conuenit, aliquid nobis impartiare. Dat. xij. Calend. Iun. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

R Enuntiatum nobis est non exiguan tuorum militum XXI manum extra tue ditionis fines transq; Padum iter facere. De eo cum neque ad me scripseris ipse; neq; tui, qui quidem in Italia sunt, mihi quicquam ministri significarint; affectus molestia sum propterea, quod est sane ru mor eos tuos milites ad peruertendas Carpi & Mirandule res cõtendere: que quidem municipia aliquot anni sunt, cum in meam clientelam tutelamq; sunt recepta. Quare te hortor; ne permittas eos, qui se mihi dederunt, a tuis militibus vexari; præsertim cum illos constet nulla in re cõtã te dignitatemq; tuam vel egisse vnquam, vel omnino cogitasse. Id erit & te dignum, & a coniunctione nostra postu latum, & mihi gratissimum. Dat. xij. Calend. Iun. Anno quarto Roma.

Boiorum Duci.

H Eri ad te scripsimus; vt, quoniam rumor erat tuos XXII milites ad Carpi atq; Mirandule municipia lace sãda iter facere, velles eos continere, dum sciri pos set, quid Rex tuus ea de re fieri vellet. Eas meas literas tã met si confidimus tantum, quãtum profecto debent pro mea

summa in Regem beniuolentia proq; nostra coniunctione; apud te ponderis habituras: tamen increbescere magis magisq; horis singulis rumore illo & sermone hominum statui Latinum Iuuenalem familiarem meum magnis itineribus ad te mittere: qui coram tota de re diligentius tecum ageret meis verbis. Ei tu igitur fidem habebis; pacemq; & pacis studia, si me audias, plus diliges bellis & turbis omnibus. Dat. ad xii. Cal. Iunii. Anno quarto. Roma.

Episcopo Vesprimiensi.

XXIII **R**euertenti ad te Thome Nigro Vicario tuo; qui non solum apud me, sed etiam apud fratres meos E. R. Cardinales publice oppidorum eorum, quae à Turcis obsidetur, Regniq; istius causam, atque in primis tuam grauer & accurate egit; mandauit; ut te meis verbis salutaret: ac primū tibi significaret; quod plurimos pro re Christiana labores pertuleris; graua omnia periculosaq; aduersis; impensas maximas feceris; nos te iefferre maximis & verissimis laudibus, deq; ea optime esse meritum libentissimē me profiteri. Deinde tibi cognitā faceret diligentiam meam, quam adhibeo, ut tibi tantum auxiliū, quantum satis sit ad illa oppida munienda hostesq; propulsandos communi consilio atq; opibus quamcelerrime mittatur: ut tuam & istius Regni Christianaeq; Reip. dignitatem defendere ac tueri possis. Demum te hortaretur; ut pro tua virtute animiq; magnitudine hostium furorem tandiū sustineres, dum haec conficerentur; quod quidem paucis diebus confidebamus fore. Itaque bono animo es: optimamq; spem alere populos istos fortissimos & constantissimos iube, breui se incolumes futuros. Reliqua ex ipso cognosces. Dat. octauo Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

Binas iam ad te literas dedi; quibus te literis sum cohortatus, ut fessis atq; labantibus Pannoniae rebus propter assiduam in Dalmatis Turcarum impressionem diuturnaq; nimis bella pecuniae auxilio meū & cum ceteris nostris Regibus pro tua liberalitate succurreres. Et quoniam ea res magna sanē diligentiae celeritatisq; indigebat; commonui in primis te; ut quae tibi agenda esse ea de causa putares; ageres efficeresq; quamprimum: neq; committeres: ut elapsa rei bene gerendae occasione, quae quidem erat per breuis, tueri postea ab audacissimis hostibus nostris Regni illud, cum velles, non posses. Eas ad literas postulataq; nostra, quod te dignum erat, rescripsisti; te scilicet velle facere, quae proponebantur: itaq; ei te rei pro tua portione non des futurum. Quod quidem statim ego Regi Pannoniae Principibusq; illius Regni viris significauit; acciditq; eis omnibus plane gratissimum. Verum cum nouissime per literas Episcopi Vesprimiensis Praefecti Croaciae Pannoniaeq; Proregis optimi atque fortissimi viri certior factus sum, ipsum quidem in exigua spe esse, posse se vltius Turcarum vim atq; impetum sustinere: ipsius autem Episcopi Vicarius coram mecum & cū meis fratribus E. R. Cardinalibus prostratus ante meos pedes illorūq; genibus aduolutus flens, fidemq; nostram atq; omnium Christianorum Regū implorans obtestansq; Deos & homines egerit; ne Regnum illud; quod quidē adhuc hostiū gladiis nostris a iugulis atq; ceruicibus semper expulsi; iri perditum nostra ignauia atq; segnitia iueremus: oppidorum enim eorum, quae à Turcis hoc tempore obsiderentur premerenturq; modis omnibus, Iaurae, Taurinij, Clisij, Scardoniae, eam naturam esse cū propter portus; quos haberent maximos atq; tutissimos; tunc

propter materiam ad nauis aedificandas idoneam; qua abire darent; demum etiam propter ipsorum situs atque positus ita Pannoniae atque Italiae opportunos imminereis; ut uno eorum aliquo in Turcarum potestatem redacto, Pannonia quidem ipsa se tueri nullo modo possit: Italia autem ora, quae ad mare Adriaticum est, noctis unius navigatione eorum classibus pateat, quibus diripi atque incendi possit. Hec itaque cum ita se haberent; de eorumdem fratrum meorum sententia statui ad te scribere; teque hortari, et rogare; ut quamprimum quamque celerrime saltem quindecies mille numum aureorum ad nos mitteres: qui una cum meis alteris totidem illuc transmitterentur: quibus se opibus illa municipia communiarent; ne nostris hostibus sese dedere fame ac rerum omnium egestate atque inopia magno cum nostro, nostro inquam te coniungens, reliquorumque Regum nostrorum dedecore et ignominia cogerentur. Plura me ad te scribere haec de re fortasse res ipsa postulat: quae quidem secum maximum in utranque partem rerum omnium motum atque faciem trahit. Sed persona, quam sustines; nomenque, quod geris, plane non postulat. Ea te mouere etiam tacentibus nobis debent; ut non magis verbo, quam re tuendis; Christi populis esse et haberi velis Rex et maximus et Christianus maxime. Quod quidem te facturum et pro animi tui magnitudine; quam et omnes praedicant et ipse agnouit; proque tua prudentia, religione, pietate, liberalitate sane confido. Haec vero ipsa, quae ad te scribo; scribo ita ceteris Regibus: quos quidem in eo non defuturos puto. Sed te decet: qui et illis maior es, et nobis cum vicinis, tum coniunctus magis; ad tui partes muneris peragendas etiam priorem et alacriorem accedere: ex quo tamen et vberior a Diis immortalibus gratia et clarior ab hominibus gloria te sequetur. Fratres mei tibi salutem ascribunt. Vale. Dat. Idib. Maijs.

M D X V I Anno quarto. Roma.

Maximiliano Rom. Imp. defig.

Proximis diebus a te cum venisset Sigismundus Albers **XXV** Legati tui familiaris multa nobis narravit; quae libentissime audiuimus; quaeque nobis pro summa nostra in te beniuolentia gratissima et iocundissima fuerunt. Quamquam quidem, quod ad te attinet, nunquam sane dubitauimus; te, qualem confidimus decetque esse, talem futurum. Sed pupugerant me quorundam hominum voces non tam male uolorum, quam timidorum, et omnia sua ipsorum natura moribusque metientium. Quos tamen ipsos nunc valde poenitet minus recte de animi tui magnitudine, quam par erat, cogitauisse. Sed haec quidem haecenus. Sigismundo vero ipsi ad te reuertenti multa mandavi; multa etiam cum Legato tuo sum loquutus; quae ad te perferri volo. Quare et illius sermone et huius literis semihoram dabis: tibi que persuadebis, dignitatem amplitudinemque tuam mihi magnae curae esse. Vale nostrorum hominum Imperator vere maxime atque optime. Dat. Cal. Iunjs. Anno quarto. Roma.

Vrbinatibus.

Intellexi vestris ex literis id; quod mihi pro ea, qua **XXVI** libentissimam omnium tempore beniuolentia charitateque prosequutus, iocundissimum sane fuit; vos ad meum et huius Reip. Imperium libenti animo rediisse. Equidem vos ea de re vehementer laudo; qui tempestatibus hinc illuc diu iactati post longos atque multos labores in Reip. pie optimeque matris suae, tanquam in portu, coquiescere voluistis. Itaque municipium istud vosque omnes in meam curam atque fidem libentissime recipio: daboque operam; ut in mea erga vos tum beniuolentia, tum studio et diligentia secure pacateque degatis. Atque aliquem ex intus charissimisque mihi

perfectaq; probitate & virtute virū propediem istuc mittā
 tam ad vos nō solum regendos, sed maxime etiā & fouendos
 & omni pietate cōplectendos. Neq; interea vobis deerit
 Laurentij Medicis fratris mei filij vestri Ducis industria:
 qui suis vos opibus amātissime tuebitur. Hortor autem vos;
 vt quam vobis nuper Dominus in recuperāda huius Reip.
 beniuolentia mentem dedit, eam in posterum pietate, fide,
 studijsq; vestris etiā augetis. Dat. Calend. Iun.
 Anno quarto. Roma.

Genuensibus.

XXVII

Questi apud me sunt per literas VIII viri Reip.
 Florentine grauer illi quidem, & plus dolore,
 quā atramento illitis codicillis: cū scriberent nauem
 quādam Cypriam à Florētinis mercatoribus conductam, onustamq; sale Ebustano in ciuitatis
 ipsorū vsu Pisano in portu à vestrarū quatuor trirēmum
 Praefectis captam fuisse, perductamq; istuc, in quentibus ita
 sibi facere per vetustissimas Romanorum Imperatorum cō
 cessiones licere; velletq; se eo detracto sale nauem comburere
 iactantibus praeq; se ferentibus. Quod quidem mihi; vt vca
 re dicam, quod sentio; molestissimum accidit; visumq; est
 valde mehercule indignum vestra maiorumq; vestrorum
 equitate ac frugalitate, addo etiā vrbis vestrae dignitate
 & nomine; eoq; magis; quod quibus à ciuibus vestris se
 defensum iri Florentini ciues contra Paenorum Pyratarum
 classē existimabant; idq; ab ipsis praedicabatur; quosq;
 ciues vestros ea de causa suo in portu amicissime receperant,
 rebus omnibus inuērat; illis ipsis eorū fortunas praede atq;
 ludibrio esse, spēciem quādam habet insolita vel perfidia, vel
 auaritia, vel sceleris. Quid enim hostes ipsi Paeni vi atq; armis
 illos aggressi durius in eos atque crudelius statuerent?

Aut quis vobis posthac fidem vllam habendam existimabit;
 si quos ab alijs tuendos ipsi palam suscepistis; quiq; vos sa
 ne liberaliter atq; etiā verius hilariter, tanquam bonos hos
 spites, amicos quidem certe atq; socios suis in terris atq; por
 tubus exceperant; ii à vobis capiuntur, diripiuntur, incen
 duntur; eiusmodiq; habentur, in quos exempla crudelitatis
 exerceatis? Quamobrem statui vos magnopere hortari; ne
 plus antiquas vllas vestras Imperatorias cōcessionēs; quā
 ius gentiū, quā bonū & aequū, quā humanitatem ipsam
 faciatis; iubeatisq; vt mercatoribus Florentinis, vel Reip.
 potius; ea enim me hoc rogat, tam quidem mecū & cum re
 hac p. cōiuncta atq; consociata, vt vna atq; eadem amba esse
 videantur, ablata per vestros Praefectos omnia sine mora
 sineq; impendio restituantur. Quod erit & iustitiae modes
 stiaq; vestrae; duas enim has praecelaras maximeq; vrbibus
 populisq; salutare adhuc in vobis virtutes agnoui; magnos
 pere proprium; & mihi vehementissime gratum. Sed tota
 de re Franciscus Ghibertus fisci Romani minister; ad quem
 longiores literas dedi; mentem vobis meam diligentius ex
 ponet. Dat. octavo Id. Iunias. M D X V I
 Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniae Regi.

Multo ante, quā ab hominibus emigraret Ferdin
 nandus Rex auius tuus; literas ad me dedit: quibus VIII
 bus se literis Hieronymo Vicco Legato apud me
 suo pollicitū fuisse narrabat, quem quidem virum optime de
 se meritum fatebatur; daturum se operam, vt quae primum
 Ecclesia boni prouētus suis in Regnis Episcopo deficeretur,
 ei nos Ecclesiae Vicci fratrem praeficeremus. Quā de re mea
 cum Hieronymus non semel egit; quippe qui ea spē pluri
 mum fouebatur; nec verebatur; quin Rex; quem admodum

quidem & sibi receperat, & mihi scripserat; primo quoque tempore esset facturus. Hæc mea commemoratio quam vix habeat; per te ipse facile iudicabis. Nunc autem, cum Hieronymus mihi significarit Ludouicum Episcopum Dertusensem vitam functum esse; testis verò ipse sum non solum promissi Regis, ut dixi, sed Vicci etiam in Regem fidei, diligentie, meritorum: probo & prudenti homini, & excimia in Reges suos obseruantia, & cum summa illorum laude maximisq; suis laboribus decem totos annos Rome versato, optime de auo ipso tuo, bene de te merito, mihi propter eius excellentem virtutem in primis grato deesse plane nolui. Itaque non solum te hortor, sed etiam atque etiam abs te peto; velis ut ei Ecclesiæ Pontificis cura atque solatio destituta frater Hieronymi præficiatur, cum propterea; ut tu; qui fortunarum aui tui & Regnorum tot atque tantorum hæc reditatem Dei Opt. Max. munere creuisti; illius etiam fidei & promissorum, ratione præsertim meritoq; factorum, hæredem velle agere videre: tum vel maxime ut Legati tui; qui tuorum Regnorum negocia tam diligenter tantaq; cum dignitate totq; annos apud Romanos Pontifices procurauit; laborum & vigiliarum rationem te habuisse omnes homines intelligant. In quo cum illud egeris; quod facere tua sponte sane debes; quodq; tibi & laudi & gratiæ apud tuos est futurum; qui hoc exemplo ad bene de te merendum excitari poterunt: Mihi quidem ipsi tam gratum feceris; quam si tantundem aut eo amplius alicui ex meis familiaribus mihi charioribus & coniunctioribus contulisses. Dat. xiiij. Calend. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Agnese

Agnese Montisferetrianæ Fabritii
Columnæ vxori.

Affertur ad nos multa quotidie latrocinia multasq; caedes in Algidi Sylua fieri; impediensq; itinera sic, ut iam à viatoribus non frequententur. Quod cum & mihi permolestum sit, & cum Reip. indignitate magnos pere coniuuctum: peto à te; des operam, mandesq; tuis hominibus, ut latrones intercipient: ut & eiusmodi scelera res primantur, & itinera purgentur. Ea in re cum id; quod, tametsi foemina es, à tua tamen virtute postulatur, teq; maxime dignum est, facies: tum viri tui absentis optimi hominis atq; fortissimi desiderium mihi & Reip. lenies. Dat. xi. Cal. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER XIII

Thomæ Cardinali Strigoniensi.

PECTIS tuis literis, quas binas vno tempore accepi, alteris ad decimum, alteris sexto Cal. Iunias datis, statim fratres meos E. R. Cardinales adhibui; ut vnâ, quid tibi ad illas responderi nos oporteret, mature consulere mus. Itaq; de cõmuni nostrû omniû sententiâ tibi respondeo:

utur autem ordine, ad priorem scilicet epistolam prius: Gratissimum nobis accidisse; quod in cōuentu Pannonico nuper habito omnia tranquille atq; pacate acta cōfecta transactaq; sint. Nam cum proxime propter recentem Vladislai Regis mortem, imbecillamq; Ludouici eius filij ad regendos populos etatem ne turbæ seditionesq; inter istos Principes existerent, magnopere timuissimus: nunc, cum res aliter ceciderit; idmq; omnia per vos et prudenter et temperate administrantur; magna certe voluptate tuæ nos literæ affecerunt. Valde enim fore credimus; ut si vos in tractandis Regnorum istorum explicandisq; negocijs idem atq; vnum omnes respicietis; magna cum pacis et quietis, tum dignitatis et commodorū incrementa publice atq; priuatim vestris rebus sint accessura. Pacis enim atq; cōcordiæ cupidos et retinentes te protegit augetq; pacificus et mitissimus Dominus. Quare eo de consensu et voluntate maximis vos singulos et studijs prosequimur et laudibus. Hortamur autem; ut in instituendo Rege puero, etateq; illa tenera et flectenda, et dirigenda eum de consensum eandem curā adhibeatis, quoad Rex se atq; sua regere per etatem possit. Nam ut arborum semina, dum pusilla sunt, palis indigent, quibus nitantur; ne ventis et tempestatibus incuruantur; obliquitatemq; ducāt crescentia; sic puerorū ingenijs moderatore opus est et magistro; qui ea regat atq; contineat; ne flectere in vitia maslasq; artes possint; ad quas tenera omnis et infirma etas pronos maximeq; lubricos lapsus habet. Rescripsi ad priorem epistolam tuam: nunc ad postremam venio: qua me de aduentu ad vos Turcarum Regis Legati certiore facis induciarum cum Rege tuo conficiendarum causa: consiliumq; requiris meum: ut quid vobis faciendum sit, scire possis. Quod quidem nullum habeo, tibi quod dem, præter illud; de quo ad te non vnus literis scripsi. Quod idem nunc

scribo: nobis scilicet eandem esse mentem, eundem animum; qui antea fuit; quiq; semper est futurus. Cupimus enim ut debemus, ne cum perpetuis nostris hostibus vlli Reges nostri, vlla Imperia se coniungant. Qui non id postulant propterea; quod pacem et otium velint; cum nihil, nisi bella meditentur: vel quod vllō vos commodo affici non egeris me molestusq; ferant; quorum oppida ditionemq; ipsas inducias flagitantes depopulantur et proterunt. Sed ut a vobis populisq; istis bellicosissimis atq; fortissimis securi tantisper sint; dū vel alia, que sibi cordi sunt, expleant aliosq; Reges opprimant; vel sibi opes comparent ad vos postea, quibus maxime inbiant, validis integrisq; viribus aggrediendos planeq; conficiendos. Itaq; non possumus assentiri ijs cōditionibus; quas in vestras ceruices atq; perniciem credimus reuersuras. Eam ob rē, ut scis, diligentissime ad omnes Christianos Reges non semel scripsimus: multisq; precibus contendimus ab ijs; ut Regi Regnisq; istis ad hostium conatus repellendos vnā nobiscum opem atq; suppetias ferāt. Id etsi serius fit, quam volumus, quamq; decebat; futurum tamen in tempore confidimus: utq; fiat; damus nunc quoq; ad eos ipsos eadem de re literas; monemusq; singulos, longiorem mittendo auxilio moram ne addāt: ne dum ipsi cunctabundi sedent; ad id vos necessitas compellat; quod postea factum recidere in maximū vniuersæ Christianæ Reip. damnum atque dedecus facile possit. Qui si, quod petimus, in tempore fecerint; vobis ante omnes erit vtile, nihil cum Turcis statuisse: quibus fortasse veteres etiam eorum in vos iniurias vlciscendi occasio propterea dabitur. Nos quidem certe pro vestra dignitate tuenda Regnoq; defendendo omnes nostras opes, sanguinem etiam nostrum, si expedit, sumus libentissime profusuri: quemadmodum cum Fracisco Marsupino familiari ab epistolis tuo latius et ipse

loquutus sum, & meorum fratrum plurimi idem fecerunt: cuius te ad literas referes. Dat. octavo. Cal. Quintilis. M D X V I Anno quarto. Roma.

Hominibus sancti Martini in
fines Ariminensium.

I Vlianum ordinis Franciscani theologicis in studiis magistrum Internuntium vestrum libenter audui grataque mihi eius oratio fuit. Intellexi enim cognovique ex ipso nostrum vos exercitum proximis diebus ad vicina vobis loca missum, omni ope copiaque vestra iuvisse: de quo etiam Laurentij Medicis fratris mei filij literis sum certior factus: qui mihi vos ipsam ipsi literis diligentissime commendavit. Ea de re studiisque vestris vos & laudo vehementer & probabo. Volo etiam considerare, posse vos equa honestaque omnia vobis ipsis de me polliceri. Atque ut primas postulationes vestras me non neglexisse intelligatis; in mea vos iam nunc curam tutelamque recipio. Dat. octavo Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Petro Ioanni Gallicae classis Praefecto.

I Rata mihi fuit voluntas & alacritas tua; quam tuis ex literis perspexi, Francisci Regis tui iussu in nostra contra Pyratas Paenos classe operam studiumque tuum mihi navandi. Qua in re quoniam me consulis, quaerisque quid per te maxime fieri velim; nihil sane, praeter unum; ut Federico Archiepiscopo Salernitanorum, quem classi nostrae legavi, praesto sis; eius pareas rebus in omnibus. Ille enim is est vir, eaque tum prudentia, & rerum gerendarum experientia, tum facilitate temperentiaque praeditus; ut mihi dubium non sit; quin huius belli administrandi eam, quam debet, & curam sit & rationem habiturus, tibi que in primis satisfacturus. Ceterum quoniam accidere poterit, ut

cum Caroli Regis Hispaniae classe; quae quidem etiam proxime Neapoli ad Paenos persequendos est solutura; nostra classis se coniungat: te hortor; ut cum eius classis Praefectis omnia amici hominis officia exerceas; teque ipsi facilem atque benivolam praebes: sic enim Regis ministris recepi, te reliquosque nostros & Praefectos & ministros omnes esse facturos. Itaque meam in eo fidem ut praestes, etiam atque etiam abs te peto. Quod attinet ad morte mulcendos Pyratas illos, si capiuntur; ut magis ceteri a locorum nostrorum vastatione absterreantur: eius rei deliberatione, quemadmodum reliqua omnia, ipsi Legato remisi: quem scio tuis consiliis multum semper tributurum. Pergemodo ipse: & quae tuae erunt partes, hoc in bello fortem te & diligentem praesta: ut bene de me addo etiam ceteris de populis, quorum interest, quosque defendes atque tueberis, bene agendo beneque consulendo mereare. A me certe tuorum & laborum & meritorum paterno animo ratio semper habebitur. Dat. sexto Cal. Quintilis. M D X V I Anno quarto. Roma.

Philibertae Allobrogi Iuliani Medicis fratris demortui vxori.

Eaque cum Bauno Internuntio tuo de tuis meisque res illibus loquutus sum; ab ipso intelliges. Vnum hoc te volo ex me cognoscere. Ego cum te semel in filiae mihi charissimae loco collocarim atque habuerim; et si is, cuius te causa impensus amabam, frater meus optimus & suavissimus decedens e vita me atque te merentes reliquit; tui tamen curam, rationem, benivolentiam, amorem denique paternum meum nunquam reuiciam. Id virtus, probitas, religio tua, optimi tui castissimique mores atque nobilitas postulant. Dat. prid. Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Duci Allobrogum.

V **B** Annus Philiberta sororis tuæ Interpres, quæ mecum egerit; ipse ad te veniens tibi significabit; mentemq; meam atq; animum explicabit: qui quidem animus ad tuam sororisq; tuæ dignitatem commoda rationes & fuit præsto antea, & erit posthac, quoad vixero. Dat. prid. Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

VI **Q**uam mihi grata & probata sit Ludouici Episcopi Tricaricensium egregia in me obseruantia, probitas, virtus, ea res præbere tibi argumentum potest; quod esse illum apud te volui, quo Internuntio tractans dis tecum meis rebus vterer. Eo in munere obeundo cū ille ita se gesserit, atq; adhuc quidem gerat; vt cū nobis maxime satisfaciatur, tua etiam beniuolentia tuaq; liberalitate dignus esse magnopere videatur: equū esse duximus; vt ad ipsum, qui quidem Episcopatum satis tenuem habet, pro virtutum dignitate fortunis amplificandū te socium adiutoremq; haberemus. Quare te hortor; vel etiam pro meo iure abs te peto: est autem beniuolentia atq; amoris ius omnium optimum atq; maximum: vt cum primū Ecclesia aliqua, aut omnino sacerdotium aliquod eiusmodi, quod prouentus liberales habeat, tuis in Regnis vel Pontifice vel curatore destituatur; Ludouicum velis esse; cui illud, quicquid erit, conferatur. Equidem si exploratum non haberem vel pro animi tui munificentia, vel etiam pro ea familiaritate, qua is tecum iam est biennium prope totum versatus, id, quod opto, te libenter esse facturum; vterer pluribus verbis. Valde enim cupio, in eo me homine ornando habere te; qui esse mecum non abnuas eius muneris atque oneris particeps. Sed cum nihil minus necesse putem esse; quàm me ad te hac de re multa

scribere; finem faciam scribendi. Addam tamen illud: si ei commo de feceris; tuum te beneficium optime atq; pulcherrime positurum. Dat. Cal. Quintilibus. Anno quarto. Roma.

Octauiano Fregosio Præfecto
& Decurionibus Genue.

Sane quam pro mea veteri in vos beniuolentia moleste **VII** Suli, de nauī à Florentinis mercatoribus conductā, atq; à vestris triremium Præfectis in eorum portu captā; post acceptas meas ea de re literas vos ea statuisse; quæ maxime illis fraudem atque iacturam afferrent. Nam & meam apud vos auctoritatem alicuius esse ponderis existimabam: & æquitatem atq; bonos mores usq; ipsum gentium mihi à vobis fieri non credebam, ea præsertim in re; quæ vicine vobis atq; amicæ, neq; spernendarum opum vrbis & Reip. animos maxime læderet atq; exulceraret. Sed hæc quanti facienda vobis sunt; ipsi videritis; quorum interest recte dispicere atq; cognoscere, quid, cuiq; tribuendum aut negandum sit. Ego, cum Octouiri Reip. Florentina ites rum à me postularint, vt vellem suis ciuibus non deesse; hæc dictavi ambulans; cum me dolor, quem ea de re capio, quiescere non pateretur. Itaque & planè & bene Romas ne vos moneo; vt mercatoribus Florentinis dependi & res poni ablata omnia, damna omnia iubeatis sic, vt sacros & stotq; quod dicitur se videant: ne si ii sepius apud me eadem de re conquerentur; cogar ipse aliter, ac mea fert voluntas, eorum incommodis mederi. Cupio autem, vt debeo, pacate potius atque amanter ijs de rebus statui inter vos: quàm ea fieri, quibus odijs & inimicitiarū semina subnascentur. Id ne fiat; vestra in manu est. Meo ipse munere & functus adhuc quidem sum; & deinceps fungar: neq; meos

ciues male à vestris ciuibus acceptos, atque à vobis indigne habitos deseram. Dat. prid. Id. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Decurionibus Eugubinis.

VIII **C**arolum Gabrielem Ecclesie vestre Præpositum, & Hieronymum Acorambonium doctū hominem & philosophiæ studijs illustrem optimumq; medicum ciues Internuntiosq; vestros ociose audiui: quæq; mihi à vestris verbis accurate & prudenter exposuerunt, excepi auribus libentissimis. Itaq; vos de vestra in me pietate etiam atq; etiam laudo. Quod verò ad postulationem vestram atq; tunc optimis illam quidem fultam causis & rationibus; dabo operam, ut id, quod petitis, breui consequamini. Reliqua omnia; quibus de rebus iudem vestri mecum interpretes egerunt; aliud in tempus distuli eo consilio; ut vobis plenius atque vberius satisfieret. Dat. Id. Quintilibus. Anno quarto. Roma.

Matthæo Strozze ciui
Florentino.

IX **C**um ex Ænea Pio Alfonsi Ducis Ferrariensis procuratore intellexissem nolle te ei gemmas illas restitueret; quas apud te esse ipse Dux voluit propterea, ut mihi item eius nomine sponsonem quandam faceres: nisi ego ea de re tuā fidem libero: has ad te literas insi dari; quibus sciri omnibus ab hominibus volo; tuam me fidem, quam mihi Ducis nomine dederas, liberam solutamq; fecisse: quodq; sponsonem mihi fueris Alfonsi Ducis verbis, tibi fraudi nulli in re aut iudicio esse debere. Itaque eas illi gemmas per me quidem reddes, cum voles. Dat. Id. Quintilibus. Anno quarto Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali.

E **T**si per mihi gratum atq; iocundum est pro eo amos X re, quo Iacobum Episcopum Albanum Cardinalem Arborensem prosequor; ipsi melius esse de ea valetudine, qua omnes ei medici mortem allatum iri existimabāt; maximeq; illum cupiam conualescere: egre tamen fero, commodare tibi me non potuisse de ea domo; quam is in Vaticano ædibusq; nostris habet. Nam quoniā domo illa, quam adhuc quidem inhabitasti, ipse uti volebam: est enim maxime apta ad letitiam animi & exhilarationem propter mirificam porticum & speculasq; quas habet multas atq; bellissimas: eam ipsam Cardinalis domum, is si vita functus esset, cogitabam tuam facere: quam esse per commodam perq; amplam sciebam latis spatioisq; & thalamis & atrio; festiuam etiam & sumptuosam aureis laquearibus & pavimento tessellato: tibiq; magno illam & vsui & voluptati putabam fore vel propter confluentē ad te omnibus horis populi multitudinem: vel propter ingruentē iam ætatem tuam: que natura etiam sua lætitijs & hilaritatibus gaudet. Quare non potest mihi non molestum esse, inuideri tibi eam commoditatem. Sed profecto tibi nos non deerimus: dabimusq; operam; ut que prior nostrarum ædium pars elegans vacua erit, ea tua sit. Interea cura ut valeas: ut te saluum & sospitem quamprimum videre possimus. Dat. tertio Idus Quintiles. Anno quarto. Roma.

Duci Grauinæ.

XI **S**cripsit ad me Magistratus meus ex ijs, qui in Latio sunt, te nescio quibus Andree atq; Massentio; qui ob suas disceptationes armis dimicaturi sunt; in oppido tuo Nerula locum certamini concessisse. Id cum à Domini nostri voluntate atq; præceptis valde abhorreat, qui pacem;

qui animorum concordiam, qui amorem nobis mutuam ante omnia commendauit: magnopere te hortor; aut si minus hortatu meo commouebere, mando tibi pro eo, quanti me facis; duellum istud tuis in locis fieri ne permittas; sed illorum potius animos, qui disident, auoces ab ea re autoritate sententiâque tua; componasque si poteris. Id enim à virtute tua postulatur; et omnes æquum est facere; et mihi erit gratum. Dat. Id. Quintil. Anno quarto. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

XII **Q**uod tuis in literis de Turcarum Regis apparatu bellico certiore fecisti; valde mihi gratum fuit: idque ut quam creberrime facias; neque solum quid speculatores tibi tui referant, aut amicorum literis ad te perferatur; sed quæ rumor ipse dubius sæpe iactet, ea ut mihi significes abs te peto; ut quid ille agat, quid pareat, quo cogitationes intendat suas, ex te sciri et cognosci possit. Equidem quod assequi coniectura possum, sic existimo; in Asiam illum potius hoc tempore; quam istuc aut nostras in oras cogitare. Itaque aut contra Sultanum Aegypti Regem, aut contra Sophin Regem Armenie puto illum suos exercitus moturum: ut eos; à quibus fere singulis annis premitur; prius aggrediatur atque opprimat: quibus integris nullum tibi, nullum Christianæ Reip. periculum impendere magnopere arbitror. Nam nisi illos, quos habet hostes paratissimos atque audacissimos, et quibuscum bello ferè semper est implicitus, antea vel deuicerit, vel debilitarit, vel inducias cum ijs inierit; vires suas in nos atque furorem exercere satis commode profecto non poterit. Tibi tamen sum auctor, insulam ut istam atque oppidum, quod tanquam in ore atque in faucibus est nostrorum hostium, comitatibus, apparatusu reliquo, rebusque omnibus ad repellendum et ad sua

sternendum bellum idoneis iam munere fulcias, teque ante comites atque premissas; ne imparatus offendi possis. Neque tamen recuso; quin, si accidat ut te Turca velit aggredi; omnes meas opes tibi preesto futuras putes. Volo enim te scire; me pro collegio isto bene de re Romana optime de re Christiana merito omni tempore omnia; pro tua verò et salute et dignitate, uti et prudentis hominis, et optimi fortissimisque viri, et mihi amicissimi, plurima atque maxima esse facturum. Itaque bono animo es; valetudinemque tuam cura: meque ut facis, dilige; si te scis à me et amari, et fieri plurimi. Dat. xi. Cal. Septemb. M D X V I Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

XIII **Q**uod Ludouicum Episcopum Tricaricensium Legatum meum honestaueris Ecclesia Bellouacorum et locuplete et honesta; valde letor. Nam cum illum, ut proxime ad te scripsi, magnopere diligam, sique is in meis summis atque intimis familiaribus; hæc eius fortunarum accessio, presertim abs te profecta, mihi magne voluptati fuit. Itaque sic existimes velim; non te quidem minimum recentis amoris cumulum ad meam veterem in te beneuolentiam tua ista liberalitate addidisse. Quæ in re cum mea de illo apud te commendatio tantum valuerit, quantum ego eam valituram confidebam: efficiam profecto; ut tuam auctoritatem in tuis familiaribus mihi commendandis, vel potius omnibus in rebus tantum habere ponderis cognoscatur; ut et ipse videat vincere abs te in officio noluisse, et tu letere meo in homine ornando munificum et liberalem te fuisse. Dat. nono Cal. Septemb. Anno quarto. Roma.

Ludouico Canossa Tricaricensium
& Bellouacorum Episcopo.

XIII **S**ane mihi pergratum & pericundum fuit, Regem
istum in te augendo voluntatem & liberalitatem suam
contulisse. Nam cum te propter tuam excellentem vir-
tutem, nostramq; veterem necessitudinem, & plurima tua
in me officia, non solum tuendum mihi, sed etiam honestan-
dum amplificandumq; susceperim: tam illustri & fortuna-
rum tuarum accessione, & Regis in te beniuolentiae ostensio-
ne, mirifice sum delectatus: a quo me beneficium accepisse
existimo; tibi cum dederit, teq; ornauerit nec exiguis pro-
uentibus & honesta dignitate. Itaq; & contuli tibi Eccle-
siam Bellouacorum libentissime; & reliqua, quae habes sa-
cerdotia tibi manere volui: vt intelligeres te mihi esse cha-
rissimum; excitareq; ad bene, vt soles, de me in posterum
etiam atq; etiam promerendum. Ages autem Regi gratias
eo de munere meis verbis, ostendesq; id mihi plane ac vere
gratum accidisse: quod ei tamen ipse & nunc ijs libenter
ostendi, quas ad illum dedi, literis; & sepe re cum potero
libentius declarabo. Dat. nono Cal. Septeb. M D X V I
Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

XV **R**edit ad te Villabranius; quae ad me miserat; quemq;
libenter vidi, vt & diligentem hominem, & familiae
rem tuam. Ei sum omnia, quae a me petiit, sic largis-
tus; vt ab ipso intelliges. Reuertit autem hominem at te nos-
tui sine meis literis; quibus tibi significare meam optimam
in te voluntatem magis magisque indies singulos augeri.
Dat. octauo Cal. Septemb. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Ves-
netiarum Principi.

Proficienti Venetias Ioanni Georgio Trifino cui Vi
centino; quem quidem propter bonarum artium do-
ctrinam & politiores literas excellentemq; virtutem
vix diligo; mandavi vt tibi salutem nuntiare meis verbis;
tecumq; certis de rebus ageret; quae cum mihi cordi sunt;
tum nostra vtriusq; interest ea consieri: tibi vero etiam ho-
nestati atq; gloriae sunt futura. Dat. prid. Non. Septeb.
Anno quarto. Roma.

Federico Archiepiscopo Salernitanorum.

Et si antea de rebus tuis classe ea, cui meo nomine pra
fuisi, contra Paenos gestis abunde ex alijs intellexi:
tuae tamen literae; quibus ad me singula e bello domi
rediens ordine perscripsisti; me magnopere delectarunt. Alio
quanto enim plenius ex ijs & liquidius consilia, actiones,
impressiones in hostem tuas, difficultates, euentusq; singu-
lorum cognoui. Quae quidem omnia quoniam magno con-
stantiq; animo, multoq; tuo labore ex nostra dignitate sunt
confecta: te de ijs vehementer collaudo; meoq; te benedicto
plurimo optimisq; verbis impartior. Hortor autem te cuius
tatemq; istam praeclaram & fortem: quae sane omnibus in
maritimis artibus semper excelluit: eundem vt animum
eamdemq; alacritatem parandae contra eosdem hostes classis
in aetatem insequentem retineatis; vt si erit opus, Christo-
nis nominis offensam atque illam ab illis dignitatem; nos-
trasq; & nostrorum iniurias communi consilio vindicemus.
Dat. decimo Cal Octob. M D X V I Anno
quarto. Viterbio.

Francisco Gallorum Regi.

XVIII **I**ocannem Iordanum Vrsinum propinquum meum, hominem istius Regni atq; Regum omnium Italarum studiosissimum, tibi deditissimum, mihi certe multo charissimum, omnibus in rebus; quas impetrare abste non minus confidit pro tua liberalitate animiq; magnitudine, quam cupiat; ita tibi commendo; vt quicquid vel commodi vel dignitatis in illum contuleris; id omne tam mihi gratum sit futurum; quam si tantumdem in me ipsum contulisses. Itaq; vt eius postulationes liberaliter excipias, tuq; bonitate cum iuues; etiam atq; etiam abste peto. Dat. prid. Cal. Octob. Anno quarto. Viterbio.

Procurotori Cardinalis Seduni.

XIX **I**ocannes Lascaris Byzantius homo Graecis literis pereruditus, nostrarum non ignarus, omnium bonarum artium appetens, bonus plane vir, cupit commodari abste de ea domo; quam Cardinalis Sedunus herus tuus in Esquilis habet, hoc tantummodo tempore; quo is Roma est absuturus: Idq; ea de causa vult; vt dum ego hic autumni calores & Romanum coelum deuito; ipse istic & pulcherrimarum aedium elegantia, & hortorum amoenitate & sylua viridissima suis cum libris oblectare sese possit. In eo si illum iuueris; erit mihi gratum: idq; vt facias te hortor. Dat. prid. Non. Octob. Anno quarto. Viterbio.

Francisco Gallorum Regi.

XX **P**erditum est; cum Roladum Palauicinum hospitem meum rectum & probum hominem valde diligo. Ei quoniam niam intelligo negotium & molestiam per tuos ministros parari in possessione oppidorum Zibelli & Roche Blanche; te hortor vel etiam abste peto, mandes, nequid ei

aut damni aut laboris contra equum & sis inferatur: has beasq; hominem tum hac, tum ceteris eius in rebus commendatum mea causa. Dat. tertio Non. Octob. Anno quarto. De Faliscis.

Petro Nauarro Cantabro.

XXI **E**x Ferrandi familiaris tui oratione intellexi te magno desiderio teneri contra Christiani hostes nominis virtutem tuam mihi nauandi; rogareq; ea de causa nos; vt in paranda ad id classe opem tibi nostram subministres. Equidem valde laetor te tam laudabili voluntate curaq; affici; vt de omni Christiano nomine bene mereri studeas: teq; de eo & praestantiam istam egregiam in rebus bellicis tuam, mirificamq; pietatem & religionem summopere & amandam & collaudandam puto: nihilq; profecto est, quod tibi publice non deberi existimem. Quod vero ad petitionem tuam attinet: scire te volo, id ipsum nos hoc anno summo studio & diligentia curauisse; duasq; classes magna impensa Neapoli alteram, Genuae alteram parauisse. Quod si alio tempore hanc aggredi prouinciam statueris, & me commonefeceris; dabo operam, vt tibi, quantum fieri poterit, satisfiat. Dat. Non. Octob. Anno quarto. De Faliscis.

Guillelmo Gallo Medico.

XXII **Q**uod me certiorem feceris nosce te locum quendam in agro Centumcellariu; in quo thesaurus sit absconditus per antiquos; pollicerisq; te mihi illu reperiturum; si tibi & terra fodiendi potestatem, & eius thesauri partem aliquam fecero: etsi agnosco credulitatem inanemq; spem tuam; neq; me fugit; quam haec leuia fallaciaq; sint: tamen vt ijs, qui me pro te hoc rogant, magnis illis quidem & claris viris mihiq; charissimis satisfaciam:

fodiendi ubi voles eo in agro tibi facultas esto edicto meo;
quod valere mensum integrum volo; tecumque dum fodies,
Centumcellarum Decuriones bini sunt. Dat. sexto Id.
Octob. Thiscanella.

Odoni Lutrechæ Præfecto
Mediolanensium.

XXIII **M**ulti ad nos detulerunt in Fræncisci Mantuæ domis
ni ditionem eo, quo Veronam spectat, latere à Re
gis militibus vastitatem iam prope inductam esse
caesis arboribus, incensis villis, comprehensis et multatis
colonis, cumbus aut magno pretio redemptis, aut in custodias
abductis; eaque de causa cum Franciscum ipsum, tum eius mun
icipium omne magno in luctu atque mœrore versari. Quam
quidem indignitatem eo iniquiore animo ferimus; quod te
atque illos non latebat et ipsum et eius populos dudum sub
nostra et Reip. tutela esse receptos: ut facile appareat à Re
gis et Præfectis et ministris nullam nostri, nullam Reip.
habitam fuisse rationem. Sed acta quæ sunt; ea reprehens
di facile possunt: reuocari et restitui non possunt. Itaque
quod superest, si curabis ut à Regis tui exercitu nullum
ulterius damnum, nulla iniuria Mantuanis inferatur: et
quod te decet, feceris; et mihi minus magnam ansam des
deris vel de te atque illis apud Regem, vel de Rege tuo apud
Reges reliquos conquerendi. Dat. Idibus Octob.
Anno quarto. Grauisicis.

Raphaello Medici.

XXIII **Q**uoniam certior factus sum Carolum Regem, qui
adhuc in Gallia se continuit, profectionem ad Hispan
nias suam in prima veris tempora distulisse: ne is
Internuntio nostro diutius careat; mado
tibi, cuius prudentiam facile perspexi, ut meum hominem apud
illum

illum agas, tractesque mea negocia ea fide atque diligentia;
quam et abs te amor in te meus postulat, et te allaturum pro
tua probitate et nostra propinquitate plane confido. Dat.
xi. Cal. Nouemb. Anno quarto. Palo.

Carolo Hispaniæ Regi.

Cogitantem me quidem certe iam inde ab initio Res XXV
tui mittere certum aliquem ad te meum interpres
tem; qui et tibi de adeptis abs te Regnis Regioque
nomine meis verbis gratularetur; et apud te, cui mihi es,
viri debes, plane charissimus, mea negocia tractaret; quaque
ad te ornandum et amplificandum pertinerent, in tuis auto
ritate mea fultus esset: ea res tenuit; quod statim te in Hispan
niam transmissurum et nuntius et literis et rumore ipso
afferebatur prope quotidie. Itaque cum ibi nostros homines
probatos nobis viros haberemus; eis mandauimus; ut cum
ad Hispaniam appropinquare te intelligeret, tibi obviam pro
gressi eo apud te munere fungeretur. Nunc autem cum intellis
gamus eam te profectionem in prima veris tempora reiecit: ne
diutius, quam et ipsi volumus, et amor in te meus postu
lat, hominem nostro careas; Raphaello Medici propinquo meo
viro mihi et grato et probato; qui nunc istic est, versaturque
tua in aula familiariter; scribo; ut quoad tu proficiscare, In
ternuntium meum apud te agat: quem quidem propterea quod est
observantissimus et studiosissimus tui, gratum tibi et optatum
fore confido; utque sit, si adhuc fortasse minus est; aut si est, ut
multo sit magis; et ei meis te verbis alloquendi fidem habeas,
abs te peto. Dat. xi. Cal. Octob. Anno quarto. Palo.

Brixellanis.

Intellegeram his diebus proximis magnas inter vos et XXVI
Fisci Mediolanensis Magistris altercationes extitisse tuis
de rebus; quarum illi rerum pretia fisco deberi existimas

bant. Earum controuersiarum cum me arbitrum utriusque
legeritis; hoc statuo, vos municipiumque vestrum ripamque
istam Padis ad earum rerum solutionem fisco teneri; de quibus
Atefimi Regni tempore more atque consuetudine tenebas
muni sic; ut aut ad plus eo fisci nomine praestandum et fisco
inferendum cogi, aut minoris absolui nequeatis: quo ad aliud
per nos mandabitur. Dat. xii. Calend. Nouemb.
Anno quarto. De Centumcellis.

Cardinali Toletano.

XXVII **M**agna molestia tuae nos literae affecerunt: quibus
scripsisti eum, quem contra communis nostros hos-
tes in Africam exercitum transferas, ab Aphris
atque Turcis reiectum et fugatum magnam plagam apud Alxas
rem accepisse. Te tamen animo fractum non esse; neque quicquam
quam de tuo ardore et diligentia eam ob causam esse detra-
ctum. Quae quidem tua constantia et fortitudo dolorem meum
multo leniorem fecit. Sic enim existimabam; si te ipse non con-
traxisses, et spem vincendi non abiecisses; fore, ut breui haec
ipsa res secundior multo maiore luctu et diuturniore tuis
hostibus pareret. Sed auxit eundem illum statim dolor meum
atque molestiam Turcarum Regis contra Sultatum Aegypti
Regem recens mirificamque victoria: de qua et te arbitror cog-
nouisse, et ipse his diebus cognouit: tum eiusdem Regis du-
centarum longarum nauium classis; quam illum habere paratum
dicunt, qui illuc veniunt. Sed haec Dominus moderabitur.
Te autem etiam atque etiam hortor; ut quando hoc tuo pa-
rando mittendoque exercitu magna tua diligentia, maiore im-
pensa confecto maxime verissimamque gloriam apud omnes
homines optimi fortissimamque principis, apud nosque in primis
tibi ipse comparauisti; magis etiam ad eosdem hostes oppri-
mendos et profligandos, Remque per Christianam iuuandam

pro virili tua iterum atque sapius te accendas et pares: atque
in hac quidem causa dignum te, dignum tua vi tue, dignum
etiam autoritate ea, quam tibi Respublica dat, animus, quid dicam
sumas; qui tantam iam rem egeris? sed tamen illum ipsum,
quem sumpsisti multo antea, magnam et fortem animum vel res
tineas diutissime, vel augeas. Nam quod ad insequentem an-
num attinet; esse nobis exploratum potest, vere in toto mare
nostrum omne Turcarum classibus plenum fore. Itaque nos
neque desistimus reliquos Christianos Principes magnopere
hortari; ut se ad capeendum contra Turcas bellum in tempo-
re comparerent: neque si quid erit, in quo iuuare ipsi causam tam
sanctam bonisque omnibus tam expeditam possumus; non id
sumus libentissime iam nunc, si expediat, praestaturi: modo
vni omnes sentiant: vnum sibi et tentandum et conandum
et perficiendum putent. Sed ut ad te exercitumque tuum redeam;
et doleo tuas cogitationes atque conatus in communem utilita-
tem susceptos non multum profuisse; et labor tui te studii
et voluntatis hoc accepto incommodo nihil remisisse. Dat.
quarto Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Ludouico Firmano & Hiero-
nymo Brancadorix.

XXVIII **Q**uae ad me perferri de Praefecto Hispano curauit
stis; qui a vobis captus accepto in femore vulnere
in vestra custodia est: ea libenter cognouit. Is cum
eiusmodi sit; ut queri ab eo facinoris causam
sa recte possit; mado vobis, et ut in eo curando nihil opere
aut diligentiae ab illo vestrum praetermittatur sic; ut ad sana-
tionem quanto celerius fieri potest, si modo potest, perueniat: et
ut restitutus elabi vestris e manibus non possit, cautio per vos
adhibeatur. Quod si isto in loco atque custodia seruari tutissimum
me non potest: volo, ut aliquid, ubi nihil eiusmodi timeatur,

perferri hominem iubeatis. Vtrunq; enim & viuere, & cuius
stodiri illum valde cupio. Dat. tertio Non. Nouemb.
Anno quarto. Roma.

Palauicino Antonii Mariae
Palauicini filio.

XXIX

Quod patrem tuum magnum & clarum virum pro
ximis diebus amiseris; tum tua causa vehementer
doleo, tum mehercule etiam mea. Nam & tu ille
lius viui hoc ipso tempore maxime indigebas; & ego cum
summopere amabam; & ille me colebat plurimum. Omnino
neque vir melior, nec mei amantior quisquam fuit. Ita & tu
patre optimo, & ipse homine amicissimo priuatus sum: vt
te separatim consolari cum magnopere cupiam, non possum.
Sed est profecto illa consolatio proposita omnibus; qua nos
bis non vt turpissimum est; vt quando Deus Opt. Max.
hunc illi vitæ finem atq; laborum voluit esse: nomen quidem
atque memoriam optimi clarissimiq; viri & retineatis ipsiq;
& posteritati etiam mandandam literis & monumentis
statuatis. Nihil autem cum illo mali actum existimetis;
quem Dominus tanquam è carcere, sic ex hac corporis com
pagine atque vinculis euolare iusserit ad sese. Nobiscum si
male actum est; id feramus aequo animo; & Dei voluntate,
qui nihil mali vult, nostrum desiderium leniamus. Quod te
in primis facere sanè velim. Ego, si quid est; quo mederi tuo
vulneri, aut reponere parte aliqua, iacturam istam possum;
id tibi omne polliceor: amoremq; quo patrem tuum sum vie
ta fruente[m] prosequutus, in te libenter transfero. Tunc mo
do & tanto patre te, & amore meo dignum presta. Dat.
Cal. Decemb. M D X V I Anno quarto.
Roma.

Galeatio Palauicino.

XXX

Antonium Mariam Palauicinum fratrem tuum egres
sum præstantemq; hominem cum alijs multis de
causis planè doleo vita functum esse: tum propterea,
quod quanti te facerem, vnus ipse optime omnium intellige
bat. Nam cum mihi tecum neq; vetus neq; magna familiaritas
intercessisset propterea, quod non sepe neque multum
vnà fuimus; cum illo qui Romam ad me crebro veniebat,
sum de te sæpenumero ea loquutus; quibus illi ostenderem
te mihi esse charissimum; dignitatemq; tuam à me fieri plus
rima. Itaque graui teste priuatus sum amoris summi erga te
mei summaq; beniuolentia illo mortuo. Sed hoc leuius. Non
enim vereor, ne tibi sæpe declaraturus sum per me ipse meã
in te voluntatem meumq; animum. Illud grauius; multum
te, multum eius filium Palauicinum, multum propinquos
reliquos gentemq; omnem vestram atque familiam in eo
viro, præsidij, multum etiam splendoris amisse. Sed hæc
ipsa etiam propterea, quod humana sunt, aequo & forti ani
mo sunt ferenda, homini præsertim magno, vt tu es, & multum
rerum atque euentorum experientia prædito. Quod
sanè facit, vt in te consolando minus opera insumendum
putem; quod te existimo pro tua prudentia & magnitudi
ne animi Deorum immortalium voluntatem tuam ipsius
voluntatem iam fecisse. Reliquum erat, vt tibi pollicerer;
que fratre tuo, si viueret, petente & rogante facerem; ea
me omnia vel eius filij, vel tua causa omni tempore esse fa
cturum, amoremq; meum, quo illum complectebat, in vos
ambos conuersurum. Sed id malo vos re, quam verbis cog
noscere. Extremum est; vt Palauicinum ipsum orbem pa
tre maximo fratre tuo filij loco tibi habendum putes. Ita
enim & quod te decet feceris; & quod præstare amor fra
tr

ternus debet; & quo mihi esse gratius atque probatius nihil potest. Dat. tertio Non. Decemb. Anno quarto. Roma.

Marchioni Montisferrati.

XXXI

Quod me rogas; ut & tibi permittam, ut Iulium Medicem Cardinalem fratrem patruelem meum tuarum rerū procuratorē apud me facere possis; & illi mandem, ut eam curam suscipiat; alterum tibi do, ut cum voles, facias; alterum per feci ipse hodie bene manere; cum me ille, ut quotidie solet, prima luce salutauisset; iussitq; eum procuratorem tuum agere. Neque enim decet quicquam te a me rogantem non impetrare. Id tua tuorumq; maiorum virtus, atq; in me meamq; familiarē fides studium benignos lentia postulant. Dat. octauo Id. Decemb. Anno quarto. Roma.

Focaris Mercatoribus Germanis.

XXXII

Aliquantū est; cum ad nos nō tantum infelcti argenti transmittitis, quantum soletis, quanti q; indigemus. Ita sepe fit, ut cum ad eundem numos, tum ad alia publice priuatimq; consocienda ea materia vrbē deficiat. Quare hortor vos operam adhibeatis; ut infelcti & prohi argenti plus ad nos, quā nunc sit, & quantū opus est afferatur. Erit id vobis perutile; quibus precia sine dilatione a Quæstoribus Vrbanis curabuntur; & nobis, qui in vestra diligentia conuiescimus, planē gratum. Dat. prid. Id. Decemb. M D X V I Anno quarto. Roma.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolanensium.

XXX

III

Questus est apud me per Legatum suum Leonardus Lauredanus Venetiariū Princeps, sex naues sale onustas, quod is ad suas in Gallia vrbes mit-

tebat, à Regis tui ministris in Padi ripa detentas esse. Quae in re, quod ad me attinet; scire te planē volo, mihi id displicuisse; neq; me unquam voluisse ut ea naues retinerentur. Ita quae si procedere illas sine vllō impendio permiseris; erit mihi gratum; idq; ut facias, te hortor. Dat. x. Cal. Ianuar. M D X V I Anno quarto. Roma.

E. N.

Grate mihi vestrae literae fuerunt bis iam ad me per Tabellarios vestros allatae: quibus me de Turcarū Regis bello Aegyptiaco deq; rebus ijs certiore fecistis. Grati etiam ea; quae ad Dominicum Allegretum super eisdem rebus scripsistis; quae quidem ille statim omnia, ut iusseratis, ad me detulit. Inaque de ea vestra diligentia atque officio planē vos collaudandos censeo. Hortor etiam; ut ea in re studia vestra ne remittatis; ut quid ille agat, quid cogitet, quō se vertat, quid moliat, per vos, ut adhuc quidem fecistis, scire deinceps possim. Nam ea mihi & vera & certa erunt; quae à vobis afferentur. Ceterum quod res vestras mihi summo studio commendatis; dabo operam; ut, quod ex Reip. dignitate fieri possit, eas commendationes vestras & ratas & probatas me habuisse intelligatis. Dat. tertio. Non. Ianuar. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Ioanni Georgio Trifsino vicentino.

Quoniam opera & diligentia tua atq; virtute certis in meis & Reip. rebus uti quamprimum volo; quarum rerum causa te ut alloquar, magnopere oportet; mando tibi; ut, quod tuo cōmodo fiat, Leonardo Lauredano Principe Venetiariū salutis to ad me confestim reuertare. Dat. Non. Ianuarij. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

XXX

VI

Aquilas quatuordecim tuis capiendis idoneas; quas mihi Adulfus Vandra familiaris tuus attulit; Regium sane munus libenter, ut debui, accepi. Et sunt enim miræ pulchritudinis, et abs te; quem ego mihi filii loco esse duxi: eius præterea generis; quod omnium et nobis huius est et rarius: ut neque multæ ullis in locis capiantur: neque sepe ad nos veniant. Tu verò uno munere tot misisti; ut existimem earum capiendarum artem aliquam te callere. Nisi forte ipse sponte sua omnibus e regionibus istò conuolant; ut abs te capiantur, tibi que seruiant. Quod si est; tu eis male gratus fuisti, qui ad me miseris. Sed omnino extra iocum, mallem tibi eas retinisses, quàm mihi misisses: Quippe, quæ tibi voluptati multo magis fuissent, quàm mihi erunt: qui tantummodo cum autumnum Romanum cælum fugio, valesitudinis interdum causa venatione aucupioque me oblecto, vel eos potius, qui mecum sunt: ut iocundior per agros vagatio et delectabilior nos diutius in labore viæ teneat. Tu verò adolescens et Rex; ut multas horas omni tempore consumere arbitrato tuo possis; eis et sæpius usus fuisses, et utilius; addo etiam et decentius. Quod mihi tamen munus ipsum tuum multo charius atque amabilius facit: cum eo te defraudes ipse, qui uti recte potes; ut mihi des,

qui non possum. Et quoniam bellissima, ut dixi, sunt: dabo operam, ut aliquo te res numerer munere. Interea vales bis; nosque ut facis diliges.

Dat. quarto. Id.

Ianuarij.

M D X V I I

Anno quarto. Romæ.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER XIII

Alfonso Duci Ferrariensium.

INTELLEXIMVS Fræscum I Mariam Ruuerem, Vrbiniatum olim Ducem, cui sacris interdictum est, Hispanorum peditem manu coacta iter per tuam ditionem esse facturum; ut ad nos fra municipia perturbanda nouasque res molendas pertedat. Ego tametsi te pro tui muneris paratibus id ei non permissurum puto volui tamen ad te scribere, monereque te; ut Francisco Marie Hispanisque pedibus loca nostra tentaturis nihil opis des; nullum prorsus commedatum præbeas; sed itinera potius claudas; arceasque illos à Padi ripa tum abductis nauibus, tum flumine communito: nec eos sinas opportunitatem ullam tuis ex locis ad tam scelestos ausus exercendos Remque pub. perturbandam posse nancisci. Id si feceris, quod te facturum confido; erit nobis vehementer gratum: dabimusque operam, ut bene te de nobis esse meritum latere atque gaudeas. Sin aliter statues tibi esse faciendum; scire te volumus nos id ægerrime molestissimeque laturos. Quemadmodum ab Internuntio tuo, quicum his de rebus loquuti sumus, latius intelliges. Dat. xiiii. Cal. Febr. M D X V I I Anno quarto. Romæ.

Maximiliano Rom. Imp. desig.

II **E**T ex Legati tui literis, & ex mei sermone; quæ hoc tem-
pore Franciscus Maria Vrbinatum olim Dux, cui
quidem igni & aqua interdictum est, in nos Romæq;
pub. molitur; intelliges. Ea tamen si existimem eum exitum
habitura, quem par est tam scelerata initia consequi: omnem
tamen meam cogitationem, omnem curam adhibeo, vt ne quid
ab illo incommodi Resp. accipiat. Itaque etiam atque etiam
te & hortor & rogo; vt quando ipse primariam aduocatio-
nem rerum Romanarum sustinet; quibus opibus melius atq;
celerius potes, & nobis præsto sis, & nostris hostibus ire
obuiam pares. Plura non dicam; ne vel docere te videar hos-
minem summa prudentia summaq; rerum experientia præ-
ditum; vel diffidere probitati tue; quo nemo melior vir, nes-
mo sanctior unquam fuit. Vnum dicam; si ad priora tua
multo maxima atq; plurima in Remp. officia hoc adiunxeris,
vt ei hoc tempore opem atq; auxilium feras: & ipsam
tibi magnopere obstrictum & deuinctum iri; & te ex eo fru-
ctus vberrimos atq; pulcherrimos esse capturum, hominum
laudem & gloriam sempiternam. Dat. nono Cal.
Februar. M D X V I I Anno quarto. Roma

Præfecto militum Hispanorum.

III **E**X sermone Stephani Camporemiri de optimo vestro
in nos animo quæ volebamus ferè percepimus. Qua
de re etiam atq; etiam vos collaudamus; scireq; volu-
mus istud vestrum in nos studium mirificamq; voluntatum
propensionem nobis plane gratam accidisse. Itaq; quoniam
vestrarum rerum & petitionum causam Laurentio Medici
fratris mei filio Vrbinatum Duci tractandam & cognos-
cendam remisisti: hæc adscripsi; vt sciretis, quicquid ab eo us de
rebus postulationibusq; vestris statuetur; id mihi omne ras

tum & probatum fore. Dat. octauo Cal. Februar.
M D X V I I Anno quarto. Roma.

Episcopo Pacensi.

Scribimus Carolo Hispanie Regi de Francisci Maria III
Rueris, olim Vrbinatum Ducis subita in Reipub.
vrbes impressione ea; quæ scribenda sunt; quæq; tu ex
ipsis nostris ad eum literis intelliges. Cum vero te propter
tuas plurimas excellētesq; virtutes summopere amem, pus-
temq; cum Episcopus sis, atq; huius Reipub. magistratum
geras; eam tibi eiusq; dignitatem & maiestatem pro tua pro-
bitate & fide magnæ curæ esse: peto abs te; vt eiusdē Reip.
apud Regem tuum tuendæ atq; defendendæ causam susci-
pias; desq; operam, vt quanto celerius quantoq; fauorabi-
lius fieri potest, negotium transigatur, nobisq; respondeat
tur. Id erit nobis vnicuique summopere gratum: teq; ipse be-
ne officium & diligentiam tuam posuisse, cum se occasio des-
derit, facile cognosces. Sed si me amas, age, curâ, perfice; vt
res ne differatur. Hoc in te atque in tua erga nos voluntate
pictateq; reponimus. Dat. nono Cal. Februar.
M D X V I I Anno quarto. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ.

ET si tua in nos fides plurimum maximisq; in rebus
multo ante nobis perspecta est & cognita: tamen
quæ nouissime præstitisti officia fidei amoris diligen-
tiæq; plenissima ad nos multo maxime & grata & iocun-
da acciderunt: deq; us, quantum plurimum laudari quis &
recta sentiens & honesta persequens debet; tantum te effe-
ro meritis atq; verisimis laudibus. Itaque has ad te literas
dedi, cum vt scires te ad vetera tua de nobis merita ma-
gnum cumulum nonorum officiorum adiecisse: tum vt te
hortarer; etsi id minus necesse est, vt insisteres, quâ nunc

quidem pergis, viam: adderesq; tibi ipse quasi stimulum ad ea, quae cogitas, quaeq; facis, etiam ardentius & constantius vsquequaq; persequenda. Id erit mihi tam gratum, vt eius rei memoria meo ex animo deleri nūquam possit. Quod res, cum opus erit, cognosces. Reliqua ex Alexandri procuratoris tui literis intelliges. Dat. octauo Cal. Februar. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Octouiris Reip. Florentinae.

VI **E**T si ex Laurentio Medice fratris mei filio, quam nos bis grati, quamq; iocunda fuerit diligentia alacritasq; vestra in parandis promendisq; ijs, quae opus erant ad repellendos comprimendosq; nepharios Francisci Mariae conatus atque impetus, cognoscere potuistis: tamen cum postea & quidem singulis prope horis intellexissem & diligentiores vos & ardentiores ea in re quotidie fieri, ac nihil praetermittere eorum; quae ad vestram primū, dein de nostram dignitatem tuendam pertinerent: nō potui, aut etiam non debui continere me; quin is apud vos literis testarer, probari a me vehementer officia omnia studiaq; vestra: nihilq; esse tam magnum atque arduum; quod non se a me impetraturam ciuitas vestra confidere facile possit. Quod cum ita sit; hortor iam liberius vos; vt, quod superest, persequatis etiam reliqua, quo coepistis animo atque ardore persequi: existimetisq; nostras res dignitatem, auctoritatem vobis maxime omnium sustinendas & tuendas esse. Quae admodum nos quidem certe vestras res ita tuemur, semperq; tuebimur; ac si nostrae ipsorum essent. Neque enim secundum Dei Ecclesiam Remq; hanc pub. vel esse in vita quicquam nobis debet, vel plane potest nostra patria charius. Dat. septimo Cal. Februar. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

EXploratum tibi puto esse, quo amore atq; beniuolentia fuerimus in Antonium Mariam Palaucinum: quamq; illum in arctam atq; intimam domus nostrae familiaritatem & necessitudinem admiserimus. Eo ab huiusmanis sublato meam in illum charitatem ad Palaucinum eius filium, quem quidem vnicum reliquit, libentissime traduxi, eumq; & tuendum, & fouendum, & ornandum mihi omni genere & officii & liberalitatis & plane beniuolentia suscepi. Quod cum ita sit: Ille autē fortunas suas omnes in ditione tua Ducatuq; Mediolanensi habeat: etsi prope compertū nobis est pro tuo magno regioq; animo, proq; patris in te sui studio & fide, proq; laboribus plurimis atque maximis te mandante susceptis; illum tibi per sese satis iam commendatū esse: volui tamen pro meae etiā pietatis officio a te diligenter petere; vt omnibus illū in rebus, quibus in rebus opus ei erit, gratia auxilio liberalitate tua; habeas mea causa & rogatu etiam commendatiorem. Erit id cum mihi mirandum in modū gratum; tum tibi etiam laudi; necessarium & familiarē meum, tuū hominem; cuius pater, dum tibi obtemperat ac praesto est, mortem obierit; tua te liberalitate atq; beniuolentia in primis tueri. Dat. quinto Cal. Febr. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Ceurio.

EX meis ad Carolum Regem tuum literis, quam mihi gratum fuerit in despondenda Maria Constantia Meriana Annibali Rangoni equitum cohortis nostrae Praefecto voluntatem illum suam adhibuisse, facile perspicias. Id tu quoq; illi non solum vt confirmes, sed etiam vt augeas, abs te requiro. Veruntamen quoniam a Regijs, qui apud me sunt, Legatis ei rei mora quaedam interponitur;

neq; possumus qua de causa id fiat, interpretari: petimus more nostro abste, agas apud Regem, atq; afficias; vt quod semel velle se per literas mihi significauit, id aliorum inductu ne mutet. Effet enim eiusmodi voluntatis illius commutatio mihi multas ob causas apprime atq; summiopere molesta. Pluribus tecum verbis non agam: ne vel Regie fidei, vel tue virtuti videar diffidere. Si quid autem praterca erit, quod te scire opus sit; de Raphaello Medice familiari meo id cognoscas. Dat. prid. Cal. Feb. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magistro.

IX **E**T gratum mihi tuum studium fuit; quod, vt mihi nos tos faceres Turcarum Regis inopinatos progressus, scribendis ad nos literis adhibuisti ijs, quas ad diem xv. Cal. Nouembris dederas: & cura vigilantiq; tua in munienda ista Insula, de qua me certior facis, vehementer mihi probatur. Enimvero nec abste quicquam optatius contingere nobis potest; quam ita te animatum esse ad societatem istam atq; ordinem vna cum Rhodo ipsa contra illorum conatus, si acciderit, fortiter atq; viriliter defendendum: nec minora de te quidem nobis ipse pollicebamur; cum ad ea mentem & cogitationem nostram conuertebamus. Perge igitur magno erectoq; animo, vt facis, de vniuerso Christiano nomine bene mereri. Nam etsi existimem hoc sane tempore Turcarum Regem aliò vires suas conuersurum: est tamen tue prudentia ea comparare, ita te instruere; quasi ille, ad te opprimendum nervos omnes intendat suos; omnes cogitationes isto conferat, omnem conatum: vt si quis casus in tua danna Turcas armauerit; iute imparatum non offendant: teq; Dominus tanquam vigilantem agricolam suae isti colende vineae arcendisq; ab ea furibus cum cognouerit; meritos tibi

laborum tuorum fructus vindemiamq; affluentem pareat. Quod ad me attinet: omnibus ijs in rebus, quas ad res operum auxiliuq; meum expetis, quoad fieri recte poterit, libentissime satisfaciam: quemadmodum ab ijs, qui apud me sunt, procuratoribus tuis latius intelliges. Tuam enim societatisq; tue salutem, incolumitatem, dignitatem proxime facio, facturusq; semper sum; ac huius ipsius Reip. atq; nostram. Idq; & scire te, & collegio isti tuo meis verbis polliceri sane volo. Quod autem me hortaris, vt ad omnium Christianorum Regum pacem conciliandam animum adhibeam; vt possimus in communes nostros hostes nobis acriter imminentes aliquando tandem arma nostra conuertere: scire te plane volo, nihil me aliud dies atq; noctes cogitare; nihil omni mea cura, diligentia contentione precibus demiq; omnibus moliri ac niti; quam vt hoc ab illis consequar: sperare etiam in modum ratore & adiutore Deo cogitationes eiusmodi & contentiones meas in tempore profuturas. Tu velim me cum de Turcarum molitionibus tum de tuis rebus; quantum quidem locorum longinquitas & traiiciendi tempestates patientur; quam creberrime certiore facias. Dat. prid. Calend. Febr. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Carolo Hispania Regi.

CVM intellexisses superioribus mensibus cupere nos, vt qua prima Ecclesia vberior tuis in Regnis Pontificem amisset; de ea Bernardus Bibiena Cardinalis honestaretur, per nosq; augetur: liberalissime nobis per literas significauisti; si, quod cupiebamus, confecissemus; id tibi ratum & probatum fore: praesertim cum scires Ferdinando Regi auo tuo idem etiam placuisse, nobisq; illum significauisse. Haec tua liberalitas eo nobis gratior fuit; quod prius nostris ea de re sermionibus cum Legato tuo habitis

id, quod dico, tribuisti: neq; voluisti nos multum operæ eo petendo beneficio insumere. Quæ cum ita sunt Ecclesiæq; Cauriensis, quæ in tuo Hispaniæ regno est, Pontifex mortem obierit: de fratrum nostrorum E. R. Cardinalium consilio Ecclesiam Cauriensem Bernardo Cardinali cõtulimus existimantes te, vt pollicitus fuisti, quicquid egissemus, libentissime comprobaturum. Id si ita, vt volumus acciderit, erit nobis tam gratũ, vt nihil possit esse gratius: sin aliter se res habuerit; vt quidam non belli iam homines dictitant; misrabor: præsertim cum scias ea nos in re pro Cardinali optime de nobis merito, neq; solum vetere vsu beniuolentia fide studijs officijs coniuncto, sed etiam ab ineunte ætate nobiscum educato laborare; quiq; præterea duorum clarissimorum hominum tuorum Maximiliani & Ferdinandi studiosissimus amantiissimusq; semper fuerit, nõ secus ac si ipse vnus ex vestra gente fuisset: vt iam nõ te modo id mihi permissurum facile quilibet non ineptus existimaret; sed plane etiam gauisurum fuisse, occasionem tibi dari magnum & prudentem & summo ingenio summis facultatibus virum, deq; vobis optime meritum, maximeq; gratũ hominem proz merendi. Quæ cum ita se habeant; tu minus vereor, ne sis fidem mihi tuam præstaturus. Itaq; familiarius iam abs te peto; mandes; vt Episcopatus Cauriensis possessio Bernardi procuratoribus sine mora tradatur: vt tua & in illi liberalitas illustrior, & in me obseruantia testator appareat; & ego tibi amplius atq; prolixius debeam. Dat. iij. Id. Feb. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Ceurio.

XI **E**A, quæ à Carolo Rege tuo in re Bernardi Bibienæ Cardinalis peto; ipse de meis Legatis intelliges. In ijs cum & ipsius Regis fides interposita sit, & voluntas maxima

maxima atq; iustissima versetur mea; non dubito, quin ab eo sim facile omnia & sine vlla mora impetraturus. Sin vero aliter se res habuerit; te hortor ita apud illũ agas, vt impedita omnia ea in causa reiciantur. De eo tibi ego haud multo certe minus, quàm ipse Cardinalis debebo: qui tibi tamen omnia sane debebit: vel vtriq; potius debebimus. Dat. tertio Id. Februar. M D X V I I Anno quarto Roma.

Maximiliano Imp. desig.

AGet tecum meis verbis Thomas Legatus meus in re Bernardi Bibienæ Cardinalis cũ magni certe præstantisq; hominis, & mihi familiarissimi planeq; coniunctissimi; tum tui, vt scis tam cupidi; nihil vt illo possit esse in te amando & colendo ardentius. Plura me ad te scribere non oportet: qui quamlemissima tuorũ familiarium commendatione omnia tua causa facio. Totam rem ita tibi commendo; vt me abs te beneficium accepisse sim existimaturus; si is id, quod petit, à Rege Carolo nepote tuo per te consequetur. Dat. tertio Id. Febr. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Matthæo Cardinali Gurcensi.

ET si existimem non necesse esse, vt res & fortunas Bernardi Bibienæ Cardinalis Maximiliano magnos pere commendem: cuius percelebris perq; vetus in illum obseruantia studium amor exposcere iure prope suo videntur, vt ipse aliorum commendationis apud Casarem non egeat: Feci tamen id per literas diligenter, per Legatos autem meos multo etiam diligentius: cum cuperem, vt si quis casus ferret, vt Cardinalis in Ecclesia Cauriensis, cui hodie illum præposui, possessione à Carolo Hispaniæ Rege assensu quenda difficultatis aliquid experiretur; Casar in eo inter-

poneret auctoritatem apud nepotem suam; remque ex mea et Cardinalis voluntate conficeret. Nunc autem, quod superest, et si minus necesse est pro homine tibi deditissimo, tui studiosissimo, tuorum bonorum cupientissimo, tui praeterea ordinis me apud te agere: tamen quantum maxime possum, te hortor; velis, si erit opus, atque ubi erit, eius causam apud illum tueri atque suscipere, quoad is voti compos per te fiat. In quo tum Cardinali Caesar maximum beneficium fecerit: tum sibi ipse apud omnes homines benivolentiae plurimum compararit. Nemo est enim cui non cognita perspetaque sit Bibiense in illum obseruantia plurimis maximisque officiorum testata generibus, planeque comprobata. Ego vero utriusque vestrum debere me facile profitebor; ipsi, qui apud Caroli Regem; tibi, qui apud illum egeris, ut fieret utriusque nostrum satis. Dat. tertio Id. Feb. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniae Regi.

XIII **V**enit ad te Iohannes Bernardinus Montorius homo tuus pro fortunis quibusdam suis ab te recuperandis. Is quoniam existimat paruo se negotio, quae cupit, mea commendatione ab te impetraturum; facile pro meo in se amore mihi persuasit, ut se tibi commendarem. Quare erit mihi certe gratum; si te is liberalem suis in rebus experietur. In quo etiam illud consequere; ut hominem tibi iam tum sua sponte, tum quod in imperio tuo est, sane deditum, tuo beneficio tibi deuincies. Dat. prid. Id. Februar. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Raimundo Cardonae Proregi Neapolis.

XV **E**x Caroli Regis tui literis cognoui id; quod cum mihi vnice gratum accidit; tum fuit nostrae in illum benivolentiae et spei, quam de illo coeperam, magnopere

consentaneum; velle illum scilicet; tibi que mandare; ut quibuscumque in rebus ipse auxilium tuum requirerem ad nepheros Francisci Mariae in nos Romae per conatus atque impetus compescendos; mihi praesto esses: quemadmodum ex ipsius ad te Regis, Legatorumque regionum literis intelliges. Quam obrem te hortor; ut quod iam tua sponte faciebas; in quo mihi fides diligentiaque tua valde mehercule probabatur; id nunc eo libentius facias, vel perficias potius; quod ad tuam in me propensionem et studium Regis tui voluntas atque imperium accessit: ut quos milites mihi parabas, eos itinere des; ut cum nostris militibus se coniungere, et nobis vsui esse in tempore possint: Sed haec et reliqua, quae te scire opus est, de Iuliano Rodulpho Priore Capuae, quem ad te his de rebus mitto, melius et planius intelliges. Dat. xiiij. Cal. Mart. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

De iis, quae quidem ad commune nostrum in Turcis XVI bellum parandum pertinerent, alijs ad te literis scripsi. His vero literis te hortari volui; ut quando esse nobis exploratum potest; etiam si Turcarum Rex iustam illam, quam quidem magna diligentia comparauit, classem hac estate non sit deducturus; partem tamen aliquam eius classis, priuatorumque hominum nostrorum hostium longas naues ad pyriticam exercendam non defuturas; quibus mare nostrum infra supraque nauigantes nostraque littora infestentur; dares opera, ut tuis in locis idonea quam celerrime classem conficeretur; qua cum mea et cum Hispaniae Regis, a quo idem petimus, classe coniuncta et consociata, et hostibus iri obuian possit; et nostra in communem utilitatem littora praemunita sunt: praesertim cum ad me perferatur et

paratis esse iam in Græcia littoribus biremes aliquot
& triremes naues, quibus damna & cædes nostris homini-
bus inferantur; & parari alias ad id ipsum pluribus in por-
tibus & locis. Id si ita est; vt vna curam adhibeamus, ne au-
dacissimis hostibus nostris Christiani homines & eorū for-
tuna ludibrio & præde obijciantur; etiam atq; etiam abste-
peto. Dat. Cal. Martij. M D X V I I Anno
quarto. Roma.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolanensium.

XVII **L**Egi eas literas, quas ad te Rex tuus dederat missas
abste mihi: quibus cum literis consentiunt Legatos
rum meorum literæ de optimo Regis in nos animo
propensissimæq; voluntate, cui quidem ea de re plurimum
debeo. Itaque quod ex me queris, quid te velim facere. Equi-
dem te hortor; vt quam celerrime mittas Parmam equites
gravis armaturæ centum ex ijs, quos habes & paratior
res & firmiores; vt in tempore mihi præsto sunt. Parma au-
tem aderunt; qui eos equites & doceant, quod eundem ipsis
sit; & ducant iussu meo. Id erit mihi abste etiam atq; etiam
gratum. Dat. octauo Cal. Febr. M D X V I I
Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

XVIII **L**ectis tuis ad nos literis, cognitoq; cum edicto tuo His-
panis militibus proponendo, qui cū Francisco Ma-
ria bellum gerunt; tum mandatis ijs, quæ ad Raimun-
dum Cardonam, qui Neapolis pro Rege est, misisti super
nostra Reiq; pub. dignitate modis omnibus tuenda & des-
fendenda; magnam cepi voluptatem, non solum quia maies-
tatem huius Imperij te adiutore contra subitos audacissimi
hostis conatus defensum iri videbam; sed etiam propterea,
quod te intelligebam ex illius in nos impetu grauissimiq;

bello vehementer esse commotum. Itaq; de hac tua tam egre-
gia in nos voluntate ago tibi, quas debeo, gratias: hoc est
maximas atq; amplissimas: spondeoq; me eius rei memos-
riam meo ex animo nunquam deleturum: daturum autem
operam; vt parem in me voluntatem persumemq; semper
animum experiare ijs in rebus; quæ ad tuam dignitatem vel
sustinendam vel amplificandam pertinebunt. Dat. xij.
Cal. Mart. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Episcopo Pacensi.

XIX **C**um ad petitiones nostras super auxilio nobis mitten-
do Carolus Rex & celeriter & amantissime rescri-
psit; idq; factum te in primis nostram causam ad-
iuuante cognouerimus; sanè non tam mihi grata fuit spes,
quam cepi fore, vt Franciscum Mariam suorum conatum
audaciaq; pœniteat; quàm voluptis etiam iocunda; cum vi-
decam huius Reip. dignitatis & maiestatis propugnatores
istic non deesse magnos & claros viros. Itaq; & agitur tibi
nunc quidem à me par gratia pietati tuæ; & voluntas simi-
lis ostendetur, quotiescumq; se occasio dederit, vt te ornare
atque augere possim. Reliquum est; vt Regem tuum in ea,
qua nunc est voluntate, confirmes; vademq; te illi des, nuls
lanos in re; quæ ad eius vel commodum vel dignitatem per-
tineat; vnquam defuturos. Dat. xij. Cal. Mart.
M D X V I I Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

XX **E**t mea vetus in Robertum Sanseuerinum Calatiæ cor-
mitem charitas; & propinquitas, qua is mecum nuper
coniunctus est; des pœdi enim ei Hippolytam Ciboam
Sororis meæ filiâ; iure à me requirere videntur; vt & ipsum
& res & fortunas eius omnes tibi diligenter commendem.
Est sanè ea ex gēte oriundus, ijsq; virtutibus præditus;
y iij

vt per sese tibi esse commendatus facile possit. Cum vero ad hæc accedat etiam necessitudo, quam mecum iniit; valde sperat nullis in rebus, quæ ad dignitatem fortunamque suas pertineant, te sibi defuturum. Eas spes ne eum fallat etiam atque etiam abs te peto. In quo si quid beneficii in eum contuleris; id ego sic accipiam, quasi tu tantundem in me ipsum contulisses. Quibus autem in rebus liberalitate illi tua opus sit; de Nicolao Scombergio familiari meo, qui est ex societate Augustinianorum, quem ad te mitto, cognosces. Dat. tertio Cal. Mart. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Regi Britannia.

XXI

Sanequam pro mea in rem Christianam pietate gauisus sum, et Maximilianum Rom. Imper. desig. et Franciscum Gallorum Regem, et Carolum Regem Hispania super capeffendo in Turcas communi sententia bello paratos se esse omnia facere nuper mihi amantissime significauisse: qui quidem omnia sua studia omnes opes facultates semetipsos denique ad id pollicendo nostram omnem de illis spem expectationemque impleuerunt. Itaque sperare iam incipio, non longissime abesse illud tempus, quo viuere nos non poeniteat. Nam vt adhuc quidem se res habuit, dum et nos nostris inter nos odijs disceptationibusque conterimur, et Turca suis progressibus maior in dies formidabiliorque fit; bene cum illis actum videri poterat; qui se ab ijs, quæ impendere mala putabantur, moriendo præriperat: præsertim si essent eiusmodi, qui alios regerent: vt si quid mali accidisset, ipsis tribueretur. Nunc vero; cum et illi, quos dico, Reges nihil se recusaturos profiteantur, vt bellum suscipiatur; et tuæ item literæ tuorumque Legatorum sermones in eandem nos opinionem erexerint; vt, quod ad te attinet, nihil sumus des

sideraturi eorum, quæ per te parari conficique poterunt: cum, vt dixi, lator tantum esse consensum vestrorum animorum belli gerendi: tum in eam spem adducor; vt existimem, qui extrudere nos nostris sedibus cogitant, audacissimi hostes nostri; suis ipsos Regnis exturbatos, suis expulsos breui tempore domicilijs ea nobis victoribus relicturos. Quamobrem cum venerabilibus fratribus meis E. R. Cardinalibus remature considerati, adhibitis ad id tuis ceterorumque Regum Legatis, primum quidem quinquennale inducias inter Christianos omnes indiximus; easque sumus his diebus inter sacra, Dijs immortalibus testibus edicto nostro publice sancituri. Deinde, quoniam nunci quasi nervi bellorum sunt; ad eos cogendos eam prope rationem inire nobis placuit, de qua nos Maximilianus admonuit scripto suo: cuius exemplum ad te mitto additis, quæ mihi addenda esse et ad celeritatem, et ad facilitatem sunt visa: vt vel id tu quoque, si tibi videbitur, probes: vel scribas ad nos cur non probes, afferasque ipse meliora. Sed te puto facile probaturum: noui enim ingenium et liberalitatem tuam. Atque vt hæc, et reliqua, quæ agenda sunt, maiori cum dignitate transigantur; ad te, Regesque reliquos mittere Legatos decreui ex ijs, qui Cardinales sunt, magnos et claros viros, quibus ea sola cura sit, quæ ad bellum pertinent, apud vos procurandi: vt celerius omnia confici atque testatius possint. Quæ cum ita informata sunt, vt res iam caput habere videatur, quod est omnium difficile linum atque maximum; te non hortor modo, sed plane etiam atque etiam abs te peto, quæ soque, vt quod mihi significasti velle facere te; id ita iam re cures, agas, efficias; vt si quis erit Regum nostrorum ad fidem suam præstandam lentior; is tuo exemplo commoueri possit: vt cum tu, a quo propter longinquitatem minus celeriter curari potest; tuas iam partes impleueris; se se pudeat tardiorum te fuisse; negligentiamque

suam plura etiam, quam pollicitus fuerit, in cōmune confes-
rens reponat. Id quantæ tibi gloriæ futurum sit, nemo te me-
lius intelligit. Plura non dicam: res enim satis per se ipsa lo-
quitur: vel Deus Dominusq; noster potius te pro se alloquitur.
Eum te par est audire: cui tantum ipse rerum optimarum
maximèq; expendarum dedit; vt nisi earum multo
maximā, si sit opus, partem ipsi te hoc tempore poscenti pro-
fuderis; non satis dignus eo munere fuisse videare. Hæc dies
atq; noctes cogitare te oportet; et, vt video, cogitas. Sed nō
tam pulchrum est profiteri atq; recipere te facturū recte alia
quid; quam perficere quod pollicitus es, etiam necessarium;
vt boni Regis nomen adipiscare. In altero nutus animi vos
luntasq; tantum ostenditur; quæ flecti et commutari facis
le potest: in altero inest constantia perpetuitasq; voluntatis,
quæ quidem multū roboris multumq; virtutis requirit. Sed
hæc tu fortasse melius. Reliqua quæ sunt, ea de tuis Legatis
intelliges; quibus cum et multa et sepe sumus loquuti. Tu
velim ad nos literas omnibus de rebus des quæreberimas:
vt quod locorum longinquitas intercipit; sedulitate nobis
diligentiq; tua restituatur. Dat. tertio Non. Mart.
M D X V I I Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

XXII **H**odie Romæ Xistus Cardinalis eius Ecclesiæ, quæ
ad Petri vincula dicitur, graui longoq; morbo con-
sultatus cum mortem obierit monasterium Clares-
uallense Cisterciensis ordinis Mediolanensis dioceseos, quod
is habebat, Iulio Medici Cardinali fratri patrueli meo contu-
li; cum existimarem eam tibi rem cum mea, tum ipsius cau-
sa, cuius plurima in te officia semper extiterunt, non ratam
modo et probatam, verum etiam voluptati fore. Paucis igitur
tur, quemadmodum cōiunctioni necessitudinèq; nostræ con-

uenit, te hortor, mandes Odoni Lutrechæ Præsfecto Medio-
lani; curet efficiatq; vt eius monasterij possessio Cardinalis
procuratoribus sine mora tradatur. In quo et mihi gratissim-
um feceris: et Cardinalem tibi pridem valde deditū tuq;
cupidū tuo beneficio magnopere tibi deuinxeris. Dat. viii.
Id. Mart. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

Heri Xisto Cardinali eius phani, quod est ad Petri XXIII
vincta, Romæ vita functo cum vellemus Ecclesiæ
Patavinæ, cui etiam is præerat, aliquem ex tuis ciui-
bus præficere; quemadmodum Marcus Minius Legatus
tuus anobis per hos dies diligentissime petierat tuis verbis:
nemo ea nobis dignior Marco Cornelio est visus cum pro-
pterea quod is et Cardinalis est, et ciuis tuus, et plurimis
maximisq; virtutibus præditus: tum etiam, quod tibi esse
omnium maximum debet, quia is istius Reip. studiosissimus
semper fuit; atq; omnibus eius difficillimis durissimisq; tem-
poribus nullum vnquam laborem euitauit, nulli rei pepercit;
vt illi vel cōmodo vel ornamento esse possit. Itaq; suis omnia
bus fructibus et pensionibus eam ob causam nouem ipsos
annos caruit: quod te scio non latere. Quæ cum ita se habe-
rent; Marcum Cornelium Cardinalem Ecclesiæ Patavinæ
præposuimus: in quo tibi rem perquam gratam facere nos eo
exploratus nobis fuit; quod te scire arbitramur, quanti
nos cum hominem faceremus; quæ porro beniuolentia profe-
queretur: vt cū tibi eius rei esset opus, confideres nihil illum
à me frustra petiturum. Nunc autem, quod superest; etiam
si minus necesse est, amoris tamen in illum mei abundantia
magnitudineq; te hortor; des operam, vt illius Ecclesiæ pos-
sessio Cardinali sine vlla mora tradatur: vt is et muneris in
semei, et suorum de te meritorem fructum hunc celeriter

capiat. Dat. octauo Id. Martias. M D X V I I
Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XXIII

Multa mihi necessitudinis officia cum Ioanne Francisco Gambarà vita sancto; magnus nostræ familie cum eius familia usus, magna sanè beniuolentia multos iam annos intercesserunt: neq; quicquam prope est apud nos gratiæ, officij, pietatis; quod, si cor in nos, atq; nostros merita respexerimus, illis planè nō debeat. Quæ cum ita sint, ea verò familia post multis bellorum tempestates, in istius Reip. sinum, quasi portum, unà cum reliqua ciuitate Brixienti redierit, seq; receperit: non hortor modo te, sed abs te etiam atq; etiam requiro; vt Robertum Gambaram familiarem meum iuuenem multa virtute, reliquosq; eius fratres Ioannis Francisci liberos vniuersamq; eam familiam libenti beniuoloq; animo excipias, foueas, tueare; nostraq; causa ita tractes; vt præter id, quod ipsi indies suis in istam Remp. studijs officijs, sua fide consequuturos se ab ea gratiæ benignitatisq; confidunt; nostræ hac tam diligenti commendatione abs te impetrent, vt iam nunc placabilem liberalemq; tuam ciuitatisq; tuæ in sese animum experiantur; sentiantq; multum sibi apud te meam summam in te Remq; istam pub. beniuolentiam, meamq; auctoritatem profuisse. Dat. sexto Id. Martias. M D X V I I
Anno quarto. Roma.

Alfonso Petrutio Cardinali Senensi.

XXV

Quod nobis, qui te amāter Romam arcesseramus, non salutatis profectus sis; cū res tuas conficiendi curā paternā diligentia atq; amore suscepissimus, atque illas ex tua sententia confecturi breui effemus: sanè pro nostra in te beniuolentia propensq; ad tuā dignitatem

fortunasq; tuendas animo, molestum nobis atq; inexpectatum fuit. Quod verò mihi denuntiātū est cogitare moliriq; te res nouas ad Senarū statum & quietem conuellendā; id mihi quidē, cum esses huius Reip. pars, fratremq; meū gereres, sciresq; id municipiū in meam curam esse receptum; verisimile medijs fidius non est visum. Veruntamen quoniā ea, quæ dico, magnis autoribus afferebantur; his te literis & monere & hortari volui; vt ab eiusmodi motibus excitandis abstineres; auocaresq; te ab ijs cogitationibus, quæ nobis negotiū facefferent: sciresq; prorsus atq; cognosceres; si quicquam omnino contra hunc Senarū statū egisses, tentauisses; id me nihilo planè secius, ac si in me ipsum admisisses, atq; conspirauisses, esse vindicaturū. Dat. quarto Id. Mart. M D X V I I Anno quarto. Roma.

Petri Bembi epi

stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriptarum

LIBER XV

Ludouico Regi Pannoniæ.

INDICTIS per nos his diebus inter christianos omnes quinquennialibus inducijs ob suscipiendum in Turcas communi consensu bellum; statueram ad te mittere certum hominem; qui te multis de rebus doceret, quas te scire oportere maiorem in modum existimabam. Itaq; nunc ad te

mitto Nicolaum Scombergium Germanum, qui est ex facie
tate Augustinianorum eum, qui tibi has literas reddidit; et
prudentem sanè hominem maximisq; tractandis rebus ex
eritatum, et mihi summopere et probatum et gratum:
ut et illa, quae dico, tibi significet; et curam gerat ea, quae
ad bellum pertinent, tecum et cum tuis procurandi; quoad
Cardinalis aliquis ei succedat, qui tibi nostro nomine praes
sto sit: quemadmodum tibi reliquisq; Regibus scripseram
velle facere me. Reliquum est, ut te hortor, ut praetermissis
omnibus alijs occupationibus tuis huic cura totum te plane
des; hoc cogites; in hoc nervos omnes intendas tuos; ut Chri
stianae Reipub. plurimum opis atq; praesidij compares. In
quo et maiorum tuorum, qui multa cum Turcis bella ma
gno animo gesserunt, aequare gloriam poteris; et tuos fines
longe lateq; promouere; et Dei Opt. Max. qui tibi tantum
Regnorum dedit, causam valde quidem illam periclitantem
defendere planeq; restituere. Dat. sextodecimo Cal.
April. M D X V I I Anno quinto. Roma.

Episcopo Saguntino.

II **E**T si ex Legatorum meorum literis intellexi te et illos
rum audaciam, qui huius Reip. municipia comparas
to exercitu aggredi expugnareq; sunt ausi, egerrime
tulisse; et omnem tuam curam, operam, auxilium ad ipsius
Reip. dignitatem tuendam animo libèrissimo illis detulisse:
tuae tamen literae, quibus idè significauisti, gratæ mihi atq;
iocunde fuerunt: respondeoq; tibi eius me rei parem aliquan
do gratiam relaturum. Interea te, etiam si nihil necesse est,
tamen hortor, pergas facere, quod profecto facis: idq; tan
diu, dum finis aliquis harum molestiarum reperiatur: quo
de fini, sacra cū facis, supplicare te Domino precibus omnis
bus sanè velim. Equidem et illi supplex ea de re quotidie

sum: et spero fore, ut huius Reip. hostes propediem audas
ciae suae valde poeniteat. Dat. tertio decimo Cal. April.
M D X V I I Anno quinto. Roma.

Hadriano Episcopo Dertulensi.

Quod tuis ad me perhumaniter scriptis literis sis III
gnificauisti, molestissimam tibi fuisse eorū homi
num audaciā, qui aperto bello in Reip. loca inuas
dere, eaq; diripere sunt aggressi: de eo etiam ex Legatorum
meorum literis fiebam certior. Equidem valde cōsolor; cum
te hominem et prudentem et grauem, et magna apud Ca
rolum Regem autoritate non aequissimo animo ferre sentio
hanc indignitatem mederiq; cupere Reip. vulnere, non illi
quidem magno aut introrsum adacto; sed tamen vulneri:
quod sanari sine Regis tui curatione prope non potest. Itaq;
cum te de tuo in Remp. optimo amātissimoq; animo, quenz
et mihi et meis interpretibus ostendisti, vehemēter laudo:
tum hortor; ut quod laudabiliter coepisti suadere Regi, ut
nobis suppetias ferat; idem insistas pergasq; tandiu faceres;
dum audacissimi hostes nostri suarum impressionū poenas
luant. Totam igitur Reip. causam, vel ipsam potius Remp.
tibi commendo maiorem in modum. Dat. xij. Cal. April.
M D X V I I Anno quinto. Roma.

Prolegato Perusiae.

Cum huius urbis exulem Carolum Balionem fecerit III
mus propterea quod is è cōspectu nostrarum adium
ac prope ante nostros oculos in Ioannem Paulum
Balionem propinquum suum stricto gladio impetum fecit:
mando tibi; ut Perusiae Decurionibus denunties meis ver
bis; ut Carolum item exulem Perusiae factum pronuntient
edicto meo. Dat. iij. Cal. April. M D X V I I
Anno quinto. Roma.

Potentiæ Comiti.

V **Q**uoniam nostra maxime interest, te Regioſq; milites quibus imperas, cum nostra manu ea, que in Piceno est, quam celerrime coniungi: hortor omnino studio te, festines, quantum maxime fieri potest; teq; ad Laurentium Medicem fratris mei filium magnis itineribus conſeras. Id si feceris; quemadmodum te futurum confido; dabo ipse operam; vt bene te studii tui inposuisse cognoscere & letari possis. Dat. iij. Cal. April. M D X V I I Anno quinto. Roma.

Societati & Canonicis templi Romani
Apostolorum Principis.

VI **M**andauimus Latino Iuuenali familiari nostro; qui est in vestra societate; vt se ad viam compararet. Missuri enim sumus cum in Gallia transalpinam; vt apud Franciscum Gallorum Regem nostris tractandis rebus & constituendis moram trahat. Quem quidem propter excellens eius ingenium atq; in agendis rebus cum incredibilem diligentiam, tum fidem eximiam & singularem atq; mirificam probitatem magno nobis & Reip. vsui futurum confidimus. Quibus virtutibus etiam illud adiungitur; quod eius Romanus est, patriq; iuris maxime retinens. Is cum munus non renuisset; nos admonuit, eam sibi rem magnum detrimentum allaturam; propterea quod in societatis vestre legibus est; vt qui Roma annum absunt, collegii prouentibus ne iuuentur. Id cum nobis magnopere indignum atque illiberale sane sit visum; eos omnino, qui Ro. Reip. magno cum labore operam impendunt, suorum sacerdotiorum fructibus defici: vobis singulis & societati vestre mandamus; vt nihil ea de causa, quod is Roma abfuturus sit, de illius sacerdotij prouentibus detrahatis: sed operam adhibeatis; vt omne

id, quod presenti curatur, ad absentem integrum & solidum perueniat. Prid. Cal. Aprilium. M D X V I I Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

D **E**dimus paucis ante horis ad te hodie literas: quibus tibi significauimus, nos, vt tuis postulatis satisfacere remus, Episcopum Cameracensem designatum ad amplissimam Cardinalatus dignitatem legisse: Deq; nostri in te animi propensione omnibus in rebus ab huius Reip. dignitate non alienis multa in eadem literas coniecimus: cum de ijs tamen subantea cum Episcopo Syracusano & Hieronymo Vicco Legatis tuis essemus diligenter loquuti. Quæ cum ita se habeant; videasq; id me propemodum agere, vt tibi nihil negem: æquum est eundem te animum nostris in rebus præ te ferre; velleq; mihi quibus in rebus honeste possis, autoritatem & liberalitatem tuam non claudere. Id etsi existimem ob eximiam tuam maiorumq; tuorum in Romanos Pont. pietatem te esse facturum; præsertim cum ego te tam officiose tamq; amanter prouocem: hortor tamen meo, hoc est paterno iure idem, quod antea non vnis literis sum hortatus; atq; vt expressius animi mei sensum testatum apud te faciam, plane te rogo, mandes, vt Bernardo Bibienæ Cardinali tam spectate virtutis viro, tum mihi grato, quam scis Cauriensis Ecclesiæ possessio aliquando tandem tradatur: neq; vtriusq; nostrum in eo spem expectationemq; tandem differas; dum & muneris tui gratia & voluptatis mei ex eius animo effluat atq; depereat; die accidatq; id; quod illis solet accidere, qui biduum aut triduum stomacho ieiuno fuerunt: nulla enim amplius capiendi cibi ducuntur auaritate; neque vescentes voluptatem ullam sentiunt propterea, quod esca sibi in tempore non allata ipsam etiam edendi prope sensum

fractum debilitatumq; amiserunt. Sic enim tu si Bernardo Cardinali multos dies bene facere prætermiseris; erit illud quidem beneficium atq; minus quoquo tempore; sed amittet opus suauitatem illam atq; dulcedinem, quam secum statim veniens attulisset. Id ne fiat; adhuc in tuâ manu est; sed non multum diu erit. Quod cum feceris; plura erunt, quæ te merito delectent: primum huius Reip. dignitatis rationem te habuisse; deinde Ferdinãdi aui tui optimi clarissimiq; Regis voluntati satis fecisse; ad hæc præstantem hominem, deq; te tuisq; omnibus optime meritum tuo beneficio tibi deuinxisse: postremo tibi mihi gratum fecisse, ut nihil possit esse gratius. Hæc quæti faciendâ tibi sunt; æstimare te malo, quam me scribere. Vale igitur; nos dilige; si te et amari à nobis et pluris fieri quotidie perspicias. Dat. Cal. April. M D X V I I Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

VIII **R**enuntiatum nobis est Ecclesiæ Placentinæ, quæ in tuis Hispaniæ Regnis est, Episcopum vita functum esse. Id tametsi minus certis autoribus est perlatum; volui tamen ad te scribere; ut si ita esset, velles, ut eius Ecclesiæ interuentu Bernardini Cardinalis S. Crucis controuersia, quam cū Federico Portugali propter Ecclesiam Saguntinam tandiu habuit, sedaretur et terminaretur; dum hanc ipsam alteri eorum nobis permitteres concedendam. Ita enim et reliquos fratres meos E. R. Cardinales; qui quædam omnes pro Bernardino laborant, quotidieq; me postulationibus commendationibusq; suis onerant; et te ipse, cui literas mittere his de rebus non desistimus, magna molestia liberaris; et mihi gratissimū feceris. Erit etiam id prudentis Regis, et suorum pacis et quietis cupidi vere proprium. Dat. iij. Non. April. M D X V I I Anno quinto. Roma.

Laurentio

Laurentio Medici Fratris filio.

Nihil nobis gratius et iocundius offerri potuit tuis IX literis: quibus scribis, de medicorum omnium sententia vulnus tibi omnino non penetrare, breuiq; coaliturum, et te valentem futurum. Quod quidem etsi ita fore spem in Dijs immortalibus haberemus, tuisq; omnes idem nobis significarent: magna tamen letitia nos affecit is medicorum consensus, tuæq; literæ, manu præsertim tua scriptæ, neq; vacillantibus literulis: quæ nos ea de re certiores fecerunt. Itaq; maximas quidē gratias Deo Opt. Max. ago; agamq; dum viuā: qui te tam præsentis periculo eripuit: precorq; quod reliquū est, ut is mihi te et matri et tuis omnibus saluū atq; sospitem sistat. Interim bono animo es: quo te tamen esse iam video: nihilq; cogites, præter prosperam et celerem sanationem. Nos porro tibi usq; hunc, quod nostrum munus est, manu quidem nostrâ in crucis effigiem ducta, vulnus, quæ possumus, obsignamus, beneq; ominamur. Itaq; fili optime atq; exoptatissime vale. Dat. Non. April. Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

Acepi tuis cū literis et canes venaticos ad perquisrendas feras, et casses ex tela ad concludendas idoneos; quos misisti: utrumq; munus et numero et pulchritudine sane Regium, et mihi apprime gratū vel per se, vel quod abs te proficiatur. Itaq; et ijs iam sum bis ter ut vsus multa cum voluptate: quos mihi etiam probatior res fecit Barderæ familiaris tui, qui eos attulit, industria: et utar posthac, cū per negocia occupationesq; meas exire Roma mihi licebit. Omnino enim experior tum equitationem illam, tum auocationem animi, quam sibi vendicat tantisper venatio, valde mihi proficere ad valetudinem viresq; corporis.

poris vel firmandas vel restituendas. Quare cum eo de mis-
nere, tum de cura, quam geris de salute mea, valde te amo.
Hortor autem; etiam si minus necesse est; vt quando ego te
vera solidaq; beniuolentia prosequor, tu me amare magnos
pere te ostendis; perstemus vterq; quemadmodum quidem
facimus, in eodem tum inter nos, tum erga Remp. sensu: vt
& nobis ipsi & Dei Ecclesie esse vsui & dignitati possi-
mus. Dat. Id. Aprilib. Anno quinto. Roma.

Prospero Columnæ Cauio.

Intellexi, quod quidem mihi, vt debuit, permolestū fuit;
nonnulla Latij loca tuis à militibus impudenter exagitata
ri; & cum prædas abigi; tum caedes etiam ab eis perpe-
trari magna cum mea contumelia Latinorumq; hominum
perturbatione & querela. Quorum etsi pro mea in te benis-
uolentia mulea fieri te ignorante facile mihi ipse persuadeo:
non possum tamen populis in mea & Reipub. fide de genti-
bus, opemq; nostram implorantibus deesse. Quamobrem
quanto maiore possum studio te hortor; vt eos tuos milites
ab eiusmodi vel caedibus vel rapinis cõtineas: tum que ablas-
ta nullo iure sunt, ea cures vt restituantur. Est enim tui officij
atq; numeris; vt que passim temere scelerateq; per tuos
homines admittuntur; ijs tua prudentia tuaq; animaduersio-
sione finis imponatur. In quo tu si negligentior, quod nolim,
fueris; cogar ipse, quibus potero rationibus, ei rei occurrere;
teq; tam paruifacere; quam tu meam autoritatem videberis
vel neglexisse, vel etiam contempnisse. Dat. vij. Cal.
Maias. Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internun.

HEri de morte Episcopi Malfetani cum mihi esset rez
nuntiatū; suere, qui dicerent, esse in ista vrbe apud
certos homines quandam pecunie summam; quam
Episcopus mutui nomine deposuerit. Que quidem summa
quoniam fisco nostro debetur; intestatus enim decessit Epis-
copus; mando tibi, vt Leonardum Lauredanum Primum in
Venetiarum adeas; petasq; ab eo meis verbis; det operam,
vt eius pecunie integrum tibi curetur. Qua de re eis, à quib;
bus pecunia exigetur, volo te posse syngrapham conficere,
nominaq; perinde libera facere, ac si ipse scribēdo affuisssem.
Dat. sexto Cal. Maias. Anno quinto. Roma.

Ioanni Bernæ Heluetio.

Litera tue; quibus me de tua egregia in nos voluntate
te certiore facis; etsi serius, quam debuerant, sunt
reddita, mihi tamen periocunda fuerunt. Valde enim
letor bonos & fortes homines, & virtutibus perornatos ac
magni animi viros, vt tu es, etiam religione præditos esse, &
Dei Ecclesie cupidos & obseruantes videri. Itaq; oblatio-
nes tuas libenti animo accipio; cumq; opus erit, & quanti te
faciam, & quid te velim mea causa facere, vel de filio tuo ma-
gna pietate adolescente, vel ex aliquo meorum intelliges.
Dat. Cal. Maijs. Anno quinto. Roma.

Sebastiano Ferrerio Quæstori
Regio Gallie Cisalpinæ.

Quod de me bene mereri non intermitis; est mihi
plane gratū: tuq; ista & Bonificij Episcopi Hips-
poregini filij tui & pietas & studium mihi vehes-
menter probatur. Dabo etiā operā, vt vos officia vestra bene
posuisse cognoscatis. Dat. Cal. Maij. Anno quinto. Roma.

Ameto Beno Cercinæ Insulæ domino.

XV **G**ratæ mihi tuæ litere fuerunt, quas de mense Martio ad me dedisti. Ex ijs enim quasi quoddam verissimum testimonium habui et multæ virtutis tuæ, neque minime in me Romanamque Remp. obseruatiua: ita et prouidenter et apposite ad ea res respondisti, quæ Aloisius Fantinus Venetus familiaris meus tecum egerat meis verbis. Quod mihi officium liberalitatisque tua periocunda sanè accidit. Dominumque tibi ea de re et propitium et beneficium cupio esse. Ad ea verò, quæ scribis, accessit etiam plurimus et accuratissimus eiusdem Aloisij sermo: quem quidem libenter audiuimus. Ipsi autem istuc atque ad te reuertenti mandata dedimus ea; quæ nostræ utriusque interesse æquè existimo. Cæterum accepi munuscula tua amoris scilicet et beniuolentia, ut scribis, meritum: eaque et gratia et iocunda mihi fuerunt. Vale: et Dominum dilige. Dat. sexto Non. Maias. Anno quinto. Roma.

Comiti Potentiæ.

XVI **L**iteris Bernardi Bibienæ Cardinalis Legati cognoui, quam diligenter quamque strenuè te geras; quam nullos labores nulla pericula fugias, ut mihi vsu et dignitati esse possis. Quod tametsi minime mirum fuit ijs; qui te, qui mores et probitatem tuam animique tui fortitudinem dudum cognitam et perfectam habent: quorum ego ex numero iam pridem sum; cui nihil est virtute porro tua exploratius: accidit tamen mihi quidem sanè gratissimum. Quare velim tibi persuadeas; me et istius tuæ diligentia, vigilantia, fidei laborum, meritorum memoriam conseruaturum: et in tua virtute atque constantia tuorumque militum robore multo maxime huius belli rectè conficiendi spem expectationemque posuisse. Dat. sexto Non. Maias. Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

XVII **I**s iam ad te literas dedimus de ea victoria; quam quidem maximam atque clarissimam Rex Turcarum contra Suletanum Aegypti Regem unam atque alteram proferrimis euentis esse consequutus: hortatiq; sumus te; ut in suscipiendo in eiusmodi hostem bello, quod in postrema Lateranensis Concilij rogatione Senatus decreuit, auctoritatem consiliaque tua nobiscum coniungeres: atque ut res ad aliquas aliquando tractationes deduceretur; aut Legatos amplius cum potestate ad nos mitteres; aut idonea mandata ijs, quæ opus essent, conficiendis ad eos, quos hic habes, transmitteres. Id etsi te pro tua pietate atque prudentia animique magnitudine curaturum planè confido. Quomiam tamen non vis ex locis, neque leuissimis autoribus idem nobis significanti modo Regno ditioneque omni potitum Aegypti et Syriæ maximarum opulentissimarumque prouinciarum Regem atque Dominum esse factum: sed classem etiam centum coque amplius triremium, cæterarumque longarum nauium aptorumque ad bella nauigiorum prope innumerabilium omni apparatu tormentisque in primis bellicis egregie instructam suis portibus educisse: his te etiam literis id, quod antea feci, hortor, ac per Dei matris testam nobis sapius viscera oro obsecroque; ut vel missis Romam alijs Legatis tuis, vel eis, quos hic habes, facultate addita des operam, ut una cum reliquis Christianis Regibus atque Principibus constituere, quæ sunt constituenda, celeriter atque in tempore possimus. Non enim dubito; neque quisquam rectè sentiens existimare aliter potest; quin ille; cum primò rebus suis erit utile, comodeque poterit; eam suam tantam tamque opportunam classem in nostrum sit excidium vastitatemque conuersurus. Itaque ne

à Domino suprema die quasi serui nequam talentis ab eo traditis male vfos fuisse deprehendamur: aut etiam ne iam nunc quidem tanquam indignos, quibus gregem suum regendū fouendumq; permiserit, idem nos ignauia atq; inertie redarguat & condemnet Dominus: antequam lupus fame rabidus, sanguinēq; ouiu rore baptismatis resperfarum fitiens, qui iam e sylua siccis faucibus est egressus, eas praedatū & depopulatū veniat: paremus ipsi, quae paranda sunt: vt postea in tempore vna omnes, pro virili sua quilibet, in communē utilitatē vires opesq; nostras explicemus. Quod si facere ceteri Christiani Reges debēt, vt profecto debent: imita praesertim Dei Opt. Max. beneficio teq; in primis adiuuent, inter ipsos cōcordia, sedatisq; controuersijs & disceptationibus omnibus: quid à te cū maximus maximeq; Christianus sis, omnes homines non solum sperent, sed iure prope suo etiam exspectant; te latere non existimo. Quare per Deos atq; homines excitate, accelera, accingere, atque ab bellum iam parat; nostrisq; gentibus, quae in te vnu oculos maxime omnium coniecerunt, prosper ostendeq; te: vt non plus fortunā, quā virtutē admirentur tuam: neq; minus quod optimus sis, quā quod maximus, veris laudibus in caelum ferant. Sed de cōmuni bello haecenus. Ceterum quoniam allatum ad nos est quadraginta hostium birenes inter Corsicae atq; Sardiniae littora nuper visas, mare illud omne insulasq; ipsas metu atque formidine impleuisse: peto abs te, vt quicquid habes Genuae atque Massiliae longarū nāuū, habere autē te aliquas certo scio: eas imperes mihi praesto esse: vt cum mea cumq; Caroli Regis classe ad nostras cōmuniter oras tuendas coniungi possint. Id quo celerius confeceris; eo de hac omnino Rep. in quam quidem optimi clarissimq; Reges maiores tui plurima atq; maxima beneficia cōtulerunt; meritis amplius atq; vberius suos

ris. Verum haec atq; alia de Ludouico Episcopo Bellouacorum Legato meo latius intelliges. Vale igitur mi Rex glorieq; tuae verae atq; solida hoc est hominibus iuuadis mentem omnem tuā da: neq; horā vnam sine ijs cogitationibus transi. Dat. septimo Id. Maias. Anno quinto. Rom.

Ioanni Paulo Balioni Perusiam.

PVto te iam intellexisse, per hostes Reip. ea parari: quis **XVIII** bus istius oppidi nobis charissimi ocium statusq; consueuelli possit. Qui sanē nuntius quoniam nobis molestissimus fuit non tam quidem, quod vllas eorum copias apparatum ve pertimescamus; quā quod maxime cupimus Perusinos ciues atq; incolas ne minima quidem turbatangi & commoueri: semper enim fidem suam & officium Reip. praestiterunt: quin tibi quoq; mentē pupugerit, non dubito. Sed volo te bono animo esse; idq; tuis ciuibus dicere meis verbis, bono & ipsi animo vt sint; neq; rumore vllō eius rei perterreamur. Nam & nos vires nostras omnes cōparabimus vt irri hostium conatus efficiantur: & Galliae atque Hispaniae Regum copias, quae mihi praesto esse iusse sunt, celeriter istō mittam; vt vobis opem atq; suppetias ferat. Te verō etiam atq; etiam hortor, quam potes matum cogas, in beasq; in armis esse: vt dum i, quos dico, milites conueniūt; oppidum praemuniant, praesidioq; sunt; quo minus hostis audeat eō accedere. Reliquum est, vt intelligas, me istuc Antonium Puccium mittere ampla cum potestate: vt si qua paranda erunt; quae per te, aut per eum, qui pro Legato est, aut per Decuriones nequeant fieri; ea ipse imperet edicto meo; vobisq; singulis auctoritatem meam communit: quo celerius atque facilius omnia conficiantur. Quae cum ita constituta sunt; existimare tamen debes multum me in tua fide & virtute bellica istius oppidi defendendi opis

atque auxiliū reposuisse. Prid. Id. Maias. Anno quinto. Roma.

Decurionibus Tudertinis.

XIX **E**X meorum literis & rumore nuntio admoner, Frāz
 ciscum Mariam eiusq; federatos cogitare, quibus mo-
 dis Perusina ciuitatis mihi multis de causis meritō
 charissimae statum opprimere atq; peruertere possint. Id ne
 accidat; & meam, quam habeo militum manum satis ma-
 gnā, & Galliae atq; Hispaniae Regum sociorum milites,
 qui mihi parent, festinare illuc iussi: vt illorum conatibus se
 opponerent, eosq; irritos & inanes facerent. Quod quidem
 pro ea, quam in Domino spem habeo, confido breui fore. Sed
 quoniam propter locorum vicinitatem, vestrorumq; ciuium
 fortitudinem maximo Perusinis adiumento atque presidio
 esse municipium istud facile potest: magnopere vos hortor;
 vt quicquid parari atq; cōfici hoc tempore ad illorum vsū
 atq; auxiliū per vos potest; id omne diligenter atq; celes-
 riter administratis: existimetisq; tam mihi gratum facere;
 quā si pro mea ipsius defensione, vel Romae vrbis propus-
 gnatione eum laborem suscepissetis. Non sane adest semper
 illis hominibus opportunitas de Romanis Pontificibus be-
 ne merēdi. Quare cū hoc sit tempus ad eam rem aptissimum;
 vt melius atq; cōmodius nullum possit aliud reperiri: erit ve-
 stre prudentiae omnes vestras cogitationes adhibere, vt nūc
 quidem maxime mihi & Reipub. vsui fuisse videamini.
 Dat. prid. Id. Maias. Anno quinto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni Perusiam,

XX **Q**uod ductu auspicioq; tuo Perusini ciues sumptis
 armis in Reip. hostes impetum fecerint; eosq; for-
 titer & viriliter pugnando magna cū illorū clade
 atq; pernicie reiecerint; fuderint; & proferrimo euctu parta

Victoria in oppidum se receperint: letor: eaq; de re cum tibi
 gratulor, qui tantam rem egeris; tum ciuitati isti; quod &
 suum in nos officū fidemq; praestitit, & se ab audacissimis
 hostibus magno animo est tutata. Vtriq; autem gaudeo; pro-
 pterea quod vestra in Remp. merita isto facinore confecto
 praclare amplificauistis. Itaq; decretis supplicationibus Deo
 Opt. Max. gratias egimus: qui vobis tantū animi, tantumq;
 virium subministrarit; quantū satis fuit; vt & eius & ves-
 tros & Reip. hostes audaciae suae poeniteret. Quos quidem
 arbitror in vos nihil amplius molituros. Sed si reffectis viris
 bus vos laceffere non desinent: aderūt iam iamq; nostri Res-
 gumq; sociorū milites: quibus mādauiimus, vt ad vos defen-
 dendos maturarent. Quos si expectabunt; facile eos confido
 suorum conatuum poenas daturus. Mitto etiam Tudertum,
 quibus tamen antea scripseram, Herculem Episcopum Vrbes
 uetanus designatum propinquum tuum qui eo in oppido
 alijsq; locis istius prouinciae, quae paranda sunt, comparet:
 vt si hostis illō flexerit, operam se luisse cognoscat. Haec
 ipse vt intelligeretis, has ad vos literas dedi: Vos, vt ad me
 quotidie litera a vobis afferantur, quae me singulis de res-
 bus erudiant, curatote. Dat. xvi. Calend. Iunias.
 Anno quinto. Roma.

Senensibus.

SI qui vobis vrbisq; isti praclare negocium facessere con-
 snantur, hostes Reipub. non essent; quorum Ducis igni
 & aqua interdictum sit: vobis esse verendum arbitra-
 rer, nequam ab illis contumelian acciperetis: nec animo pas-
 cato essem; dum ista decernerentur. Nunc vero; cum & illi
 eiusmodi sunt; vt quoquo se vertant, odia in se hominum
 exardescere videant; & ego ad vos defendendos non minus
 rem sui curam adhibiturus, quā si pro vrbe Roma labor

rarem: bono animo debetis esse existimareq; cum ii Perusiam frustra tentarint; ipsorum conatus in vos nibilo magis efficaces futuros. Nam præterquam quod mee vobis opes & facultates omnes atq; copie suppediabant: mittã etiam ad vos defendendos eam manum, quam vterq; Rex mihi præsto esse voluit suorum militum: que cum mea manu coniuncta est; & vna omnes pro Repub. bellum gerunt. Hæc ad vos illico scripsi; cum ad me esset allatum illos ad vos cogitare Perusinis e finibus se convertere. Quod si fecerint; nostri milites eos subsequantur: sic enim iam imperavi: neq; procedere permittent. Vobis tamen sum autor; vt ea cogitetis, paratis; quæ per vos fieri poterunt: ne ab illis imparati offendamini. Nam si primi eorum impetus sustinebuntur: omnia erant confecta: non enim poterunt consistere. Singulis autem de rebus quid egeritis, quorum vobis opus sit; quæ fieri per nos velitis; scire cupio. Inque vestras literas auide expecto. Dat. xv. Cal. Iunias. Anno quinto. Roma.

Ludouico Tudertino.

XXII

Grata mihi opera studiumq; tuum fuit; quod in oppido isto muniendo, ne ei noceri ab hostibus posset, ex Antonij Puccij literis te adhibuisse cognoui: eoq; gratior mihi tua ista sanè cura atque iocundior accidit; quo difficiliore tempore virtus enituit tua, cumq; alij partim timore periculi, partim inertia sua, nonnulli etiam perfidia vel è medio se subduxerint, vel cum hostibus se coniunxerint: tu non modo in officio permansisti; sed præclare etiam te gestisti; eaq; magno & præstanti animo curavisti; quam ob rem Res p. istis in locis nullam insignem contumeliã posses accipere. Quod si me bonum virum, si gratum scis esse debes existimare officium te tuum bene atq; utiliter possuisse.

Quamquam quidem etsi ego nihil horum sum; te tamen res clisime officio functum esse omnes homines dixerint: qui Romano Pont. qui Dei Ecclesie, qui Petro & Paulo Christi sociorum Principibus, quorum numine hoc Imperium regitur, nauasse operam es existimandus. Sed hæc hætenus. Quod superest, te hortor; vt tui similis pergas esse. Quid te facere oporteat; vel virtus tua fidesq; in nos & studium te docebit: vel ab ipso Antonio facile cognosces. Dat. xv. Cal. Iunias. Anno quinto. Roma.

Francisco Regi Galliarum.

Cum camperissemus Bendinum Saulum & Alfonso Petrutium Cardinales, qui à me vniue diligebantur, in vitam meã conspirauisse; deq; nobis dolo malo occidendis cogitauisse, operamq; suam ad eam rem adhibuisse: hodie comprehendi eos iussimus, atq; in arce, quam Hadriani molem vocant, in custodia tandiu esse; dum legistima de eo probationes haberi conficiq; possent. Id volui tibi notum esse; vt scires quàm ob causam statuerim eos esse comprehendendos. Cui etiam probationes ipsas, cūprimuntur erunt confecte, describendas mittendasq; curabo. Quems admodum & ipse cum Episcopo Dionysiano Legato tuo loquutus sum: & Ludouicus Episcopus Bellouacorum Legatus meus te docebit. Dat. quartodecimo Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Comiti Potætici Præfecto Hispanarũ copiarũ.

Discessere Perusia hostes nostri: neque quo pergere, aut quid aggredi cogitent, sciri etiamdum potest. Quoniã autẽ statutũ mihi est, eos, quoquo tendant, persequi: magnopere te hortor, eorum extremũ agmen celeriter atq; acriter insequare: omneq; genus molestie per tuos equites, qui paratissimi sunt, illis inferas: ne consistere aut

quiescere vllis in locis possint. Quod facies cum mea causa; qui te magnopere amo & facio sanè plurimi; tum Regis tui nomine; cuius voluntas atq; autoritas, & mehercule etiam honor hoc in bello maxime versantur. Reliqua & hinc ab Legatis Regijs, & istic à Bernardo Bibiena Cardinale Legato cognosces. Vndecimo Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Sissæ Præfecto Gallorum militum.

XXV **C**um Perusino ex agro nostri hostes profecti sint; meaque quo sciri possit: optimum esse duxi eos insequi, vltimumq; agmen conuellerem; nihilq; eis molestia, nihil detrimenti non adhibere. Id cum meam Caroliq; Regis manum; tum te maxime velim facere: omnemq; curam in eo ponere, ne vos effugiant. Nam; vt nunc quidem se res habet; eo accepto ab illis apud Perusiam incommodo & plaga turpissimum nobis erit; si qui reliqui sunt, integri in tuta se receperint. Itaq; vrge, atq; admittere; vt quos Perusini parua manu sudere, vos legitimo exercitu deleatis. Hoc esse nobis non difficilius sanè debet; quam id illis fuit. Quanquam in hoc sunt omnia. Nam qui hostem fugat; is est laudi proximus; qui opprimit; omnem gloriam est assequutus. Dat. xi. Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Petro Nauarro Cantabro.

XXVI **E**x Oddi ciuis Florentini familiaris tui sermone cognoui id, quod mihi notum atq; perfectum iam pridem erat; ardere scilicet te desiderio egregiam aliquam atq; insignem operam in Christiane Reip. vtilitatem incrementumq; nauandi: eaq; propter agitare te animo, classe quam poteris valida comparata contra Pœnos Maurosq; proficisci. Equidem piam istam atq; persanctam animi inductionem tu plurimis cum virtutibus & præstanti fortitudine,

bellicisq; artibus prope omnibus coniuncta probò efferoq; magnis laudibus; facioq; vti debeo, sanè plurim. Puto tamen propter Turcarum Regis classem; quam is paratã iam atq; instructam eduxisse dicitur; illud in cõmune fore vtilius; si te classemq; tuam eò cõpares: vt nostram ei classem opponere, si opus erit, facilius & exploratius te adiuuante possimus. Quam ad rem si cogitationes tuas conferes; quicquid per me curari efficiq; poterit, vt virtuti tue adiuuentia subministrantur; id tibi omne libèrissime polliceor. Quia admodum ab Oddo ipso, quicum sum ijs de rebus diligenter loquutus, poteris cognoscere. Dat. sexto Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

Superiore anno ad te scripseram cupere me pro tui Regis **XXVII** Regni commodo, dares operam, atq; efficeres autoritate tua; vt ea controuersia; quam Antonius Stumiga Didacusq; Toletanus Ducis Alba filius de Castelle Prioratu ordinis Hierosolimitanorũ plures iam annos animis insensissimis exercuerant, aliquando tandem cõponeretur. Quod quidem propter vtriusq; gentis atq; familie splendorem Regno isti admodum salutare præuidebam futurum. Idem etsi nunc quoq; etiam atq; etiam cupio propter eam, quam dixi causam; quæ quanti abs te faciendã sit, ipse optime intelligis. Tamen quoniam accidere facile poterit propter controuersie difficultatem, quæ quidem magna est, vt res ad exitum perducere non possit: literas Romanorum iudicum, quibus possessio eius Prioratus Antonio iubetur dari, his ipsis cum literis ad te mitto; cum ne cuiuspiã iura, quæ optima sunt, supprimantur: tum vt ipse melius intelligas eius cause statum: demum etiam, vt harum literarum autoritate illos perducere ad concordiam possis. Quod si fiet; & te

prudenter fecisse existimabo: & mihi erit vehementer gratum. Dat. prid. Cal. Iun. Anno quinto Roma.

Prospero Columnæ Cautio.

XXVIII **E**tsi æquius profecto erat me ad te nihil omnino iterum eadem de re scribere: sed cum viderem meas priores apud te literas parum valuisse: nihilominus minus à tuis militibus agros Latimorum vastari, prædas abduci, cædes fieri; quàm antequam scripsissem fiebat: debebam meorum populorum incolumitati per me ipse consulere; utcumque tibi ea res damno atque dedecori esset futura: tamen quoniam meum in te amorem & benivolentiam excuere vsquequaque non potui, quemadmodum quidem tu omnem tuam in me observantiam videre funditus abiecissem: malle enim quod tu tibi præciperes, contineresque; te quidem primum, deinde tuos milites; quàm mihi esset aut in te aut in illos animaduersione vitandum: hanc tibi epistolam conscripsi; ut te admonerem: si quid ea res proficere & iuuare posset. Itaque mando tibi atque impero; cures, efficias, ne quid istinc eiusmodi posthac ad nos perferatur; quod cum te turpe sit facere; tum sit ipsum indignum tuæ familie celebritate ac nomine: quæ quidem & prudens, & grauis, & temperata semper est habita. Id si feceris; profecto consulueris cum fame, si modo aliquid esse bonum nomen & rectam hominum estimationem putas; tum etiam salutem tuam: quæ si tibi cura non erit; mihi eam non fuisse seminus mirabere. Quanquam & fuit illa certe adhuc quidam mihi cura plus aliquanto, quàm tibi; qui quæ meritis es, in te statuere distuli; cum tu male mereri valde festines: & quoad tu voles in eadem erga te voluntate permanebo. Si non feceris: te nullam mei, nullam Reip. habere rationem voluisse Deos atque homines testatus, equidem animo non libente, sed tamen statuam in te, quæ erunt statuenda.

Dat. quinto Id. Iun. Anno quinto. Roma.

Sissæ Præfecto Gallorum militum.

Que adhuc quidem egisti, ut contra hostes Reip. XXIX maximo nobis vsui esse posses; ea mihi omnia valde probantur. Nunc autem quoniam rumor est, & quidem satis certus, eos in Metaurensium fines reuerti; ut exercitum eum, cui Legatus meus præest, opprimant; te hortor, ut collectis nostris copiis omnibus, quæ istic sunt, eos insequare; extremosque qua poteris lacessendo moram & impedimentum illis afferas: ut cum aggredi Legatum copiasque eius volent; te à tergo habeant; à quo sibi timendum putent. Id erit mihi vehementer gratum. Reliqua quæ agenda erunt, cum id egeris, de Legato intelliges, vel etiam per te ipse cognosces. Prid. Calend. Iun. Anno quinto. Roma.

Vitellio Tifernati.

Quod mihi Reip. pub. in defendendo oppido Perusia XXX fidei studium operamque tuam præstitisti; valde te laudo: idque mihi plane gratissimum accidit. Sed eius rei memoriam illud in tempus retines binus; quo tibi amor in te meus vsui & dignitati esse possit. Nunc quoniam perfertur ad me hostem in Metaurenses se referre; Sissæ Præfecto Regio scripsi, ut unà cum mea manu omni eum subsequeretur, extremisque insisteret: ut cum aggredi Legatum volent, si modo volent; illum à tergo sciant esse; à quo sibi sit cauendum. Quamobrem tibi mando; ut quamprimum quamque celeriter cum illo te coniungas; consulamque hoc meum studio diligentiamque tuam, quantum poteris, iuues. Poteris autem, quæ tua virtus est, sanè plurimum. Dat. prid. Cal. Iul. Anno quinto. Roma.

Heluetiis.

XXXI **C**um omni vos tempore cognouerim non solum animi robore ac fortitudine, sed etiam religione præditos huius Reip. maxime omnium obseruantes amantesq; fuisse: scirem autem non latere vos quot & quam graues impressiones audacissimi homines, quibus à sacris interdictum sit, in nos atq; proxime in Remp. fecerint; qui vrbes nostras obsidere, capere, vastare agros, rapinis, caedibus poluere atque scædare omnia non destiterunt: eaq; de causa coactum impensas maximas me fecisse: existimaui minime vobis mirum videri; si pensiones eæ, quæ à me debebantur, nondum vobis essent persolutæ. Illud etiam mihi sepius in mentem venit pro vestra pietate atq; beniuolentia, magnam vos molestiam magnum laborem accepisse, cum cognouissetis quam hostiliter iisdem illi paratissimi homines Christi rem peterent, diriperent, ferro atque igni depopularentur: quam mihi succensuisse, si tardior in præstanda vobis med fide fuerim. Quæ cum ita se habeant; simq; adhuc quidem ipse in eisdem difficultatibus, eodemq; iacturæ atq; impellarum: curabo tamen; nec curabo solum, sed etiam efficiam, vt cito, quicquid vobis debeo, dependatur. Neque tamen interea petere à vobis non audebo; quæ petenda sunt; vel quid ipse vobis omnia tribuo; vel quia vos Romanis quidem Pont. nunquam defuistis; vel quod malo vestre nationi me debere, quam vllis omnino hominum omnium. Petenda autem sunt hæc: primū quidem, vt octies mille vestrorum peditum decedum ex ijs, qui fortissimi paratissimiq; sunt, ad nos defendendos haberi iubeatis: deinde vt quanto celerius fieri potest, si se in viam dent, magnisq; itineribus ad nostros exercitus se conferant. Quemadmodum ab Ennio Episcopo Vesulano & Iacobo Gambaro Legatis meis opus esse intelligetis:

getis: qui vos omnibus de rebus docebunt; stipendiaq; ad eos milites ministrabunt. Reliquum est; vt quam virtutem quamq; diligentiam alijs temp. statibus in Reip. rebus ostendistis; easdem nunc, aut eo etiam maiores, hæc in cura sanande Reip. adhibeatis; quo & huius morbi vis acrior, quam aliorū; & ipsa ætate ageritudo debiliore est nūc quidem quam vnquam antea fuerit: addo etiam quo cæteræ medicinæ minus eam subleuauerunt. Itaq; vos flagitat: vos expectat: in vobis vnus spem salutis omnem cõtulit atq; res posuit suæ: quæ ne destituatur; erit vestre probitatis vestraeq; fidei. Cal. Iunijs. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum
Eremitarum Magistro in Ciminius.

XXXII **M**ihi verò & quod ordinem familiarumq; tuam tempore commendas, est gratum: lator enim cū vis deo tibi eos, quibus præes, esse charissimos: & illud ipsum, de quo me admones, valde probatur. Itaq; faciam; quod te velle intelligo. Nam id mihi satis est scire me scilicet velle te à me aliquid impetrare; qui omnino nihil potes iam aut velle ipse, quod pulchrum & honestum non sit; aut ab altero petere, quod non sit petendum. Sed de eo etiam loquimur inter nos, cum vnà erimus. Erimus autem antea quam dies postulati tui veniat. Quod autem cupis non inuideri tibi illos tuos exoptatissimos dies latebrasq; istas: equidem illud præstabo, vt te non interpellem: vt tibi non inuideam, facere non possum, tantis præsertim caloribus vrbanis: qui iam incubuerunt. An tu, cū hoc est in Syluan illam densam atq; horridam te abdideris; in qua frigus opacissimum vel meridianis horis sentias; putas fieri posse, vt tibi non inuideatur? Ego autem subinuideo cum multa; tum illud, quod ais, tua te ad studia tuasq; literulas avidissime

reuerentem mirabiliter inuari ista loci atq; solue taciturnitate & solitudine: in qua nihil, quod nolis, videas; nihil tuis auribus obstrepet, præter anculariū cantus; quicquid etiam magnopere delectent. Quod cum ita sit; effice, vt extet fructus oculi tui: scribe aliquid te dignū; quod profecto facis: Remigis p̄sb. quam mehercule tot annos sermone quidem plurimum concionibusq; iniusti tuis; etiam scriptis iniua: sociosq; tuos, quibus dominum istam cum phano tua impensa exedificasti; quam sylua maxima circumfusa undiq; quasi tuetur, ne adri temere possit; sic tuis præceptis institue: vt quemadmodum tu optime omnium fecisti; sic illi sua studia in communem utilitatem aliquando cōferant. Quod tamen iam multi multis in locis faciunt; quos audio etiam Egidianos vocari: de quo tibi gratulor. Sed hæc hætenus. Tu velim; quod com modo tuo fiat; dum istic eris, scribas ad me quam sepiissime. Nam cū me omnes tue literæ magnopere semper delectent; omnino ijs Ciminensibus ita deinceps, nihil vt mihi videatur fieri posse delectabilius. Itaq; admirabilis tua illa suauitas orationis incredibilisq; facundia ad me istinc etiam amabilior proficiatur: vt loco ipso augeri videatur. Dat. Nonis Iunijs. Anno quinto. Roma.

Episcopo Curienti Heluetio.

XXXIII **D**eliberatum nobis est certum peditum numerum ab Heluetijs socijs nostris accersitum cum nostra manu coniungere: quo facilius Reip. hostes audacter nimium intemperatq; in eius ditionem debacchantes repellere propulsareq; possimus. Ea de re & illis proxime scripsimus; & nunc Gasparem Silinum peditum Heluetiorum cohortis nostre Præfectum & Iohannem Diospachium eiusdem nationis homines ad eos mittimus; qui negocium prosecurent. Verum quoniam satis mihi cognitum est, qua sis ipse

apud tuos homines omnemq; istam fortissimam præstantissimamq; nationem autoritate & gratia, quatumq; me omni tempore obseruaueris colueris: te hortor, vt petitionem meam remig; hanc totā cura opera diligentiāq; tua iuues; efficiasq; vt celeritas in primis & delectu habendo & militibus mittendis adhibeatur: quemadmodum de Silino & Diospachio cognosces: quibus mandauit, vt tibi salutem diceret meis verbis. Dat. Nonis Iunijs. Anno quinto. Roma.

Sebastiano Ferrerio Regio Quæstori
Galliæ Cisalpinae.

Quod tam officiose tamq; amāter omnes tuas opes, XXXIII
fortunas, omne studium, operam, diligentiamq; III
tuam mihi & Reip. polliceris ijs in literis, quas
nuper ad Episcopum Hipporeginū filium
tuum dedisti, solum valde te amonam id quidem perditum
est, cum tibi à me tribuitur, vt summo te amore beniuolentia
necessitudine prosequar: sed etiam tibi gratias ago, eas quis
dem, quas debeo; magnas scilicet. Sentio enim planeq; video,
quo in me animo sis; quantamq; tibi mei labores molestiam
agritudinemq; afferant. Sed hæc breui spero sanabuntur;
eiusmodiq; curis & difficultatibus liber; quibus nūc valde
mehercule conficior; & vsui & voluptati esse tibi atq; tuis
facile poterō: vt tibi gratias non solum agam, sed plane etiam
referam: quemadmodum quidem cupio. Interea verō vt alio
qua ex parte utar etiam tuis officijs tuāq; diligentia; quoniam
nam ab Heluetijs petij, vt ad me certam manum suorum militum
mitterent, quibus hoc in bello audacissimorū hostium
vti possim; tu velim rem hanc modis omnibus apud illos iuues,
cum vt recte, tum etiam atq; etiam vt celerrime cōficiatur.
Hoc mihi gratius facere nihil potes. Octauo Id. Iun.
Anno quinto. Roma.

A ii

Egidio Viterbienſi Auguſtiniano
rum Eremitarum magiſtro.

XXXV **C**um mihi Cornelius Benignus tuus; quem ego valde diligo: ſcio enim & te ab illo mirabiliter amari; & illum abſte: et ſi iure id quidem: eſt enim optimis & perelegantibus & moribus & literis: eius etiam ſermo & grauis; & prudens; & plane Romanus me mirifice delectat. Sed cum is mihi dixiſſet velle ſe ad te proficiſci; petes retq; ſi quid vellem: hanc epistolam conſcripſi non tam quidem ocioſus; nam id perraro accidit; quam cupidus legendi tuas litras; easq; præſertim; que iſtinc veniūt. Olere enim mihi propemodum videntur ſyluam illam tuam & eſculos rum umbram qua ſcribens tegeris; & amœnitatem loci. His autem literis pro meo in te amore hoc intelliges; cogitare me Senatū cogere; vt illum ordinem augeam; aſciſcamq; eo in collegio aliquot; qui mihi valde probantur; aliquot etiam; quos Reip. neceſſitas poſtulat. Puto autem te cognoſcere cui uſmodi ea neceſſitas ſit. De eo velim cogites; reſcribasq; mihi; quid ſentias. Nondum enim ſtatui quo die. Quod cū erit; faciam te de eo meis literis certiore. Tertio decimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XXXVI **C**ertior factus ſum inberi te per Regiæ literas; vt cum ijs copijs omnibus; quas iſtic habes; te ad Regni terminos; qui ad Picenum ſunt; cōferas; vt mihi eſſe uſui atq; præſidio poſſis. Id cum ita ſit; peto abſte; diligentiā omnem adhibeas tuam; vt quanto citius fieri poteſt; te itineri atq; viæ des; vt mihi & Reip. ſuorum hoſtium audacia atque perfidia laboranti præſto in tempore ſis. Ages remus tecum pluribus; niſi & ipſe per te cognoſceres; quantum momenti poſitum in celeritate ſit rerum bellicarum; &

perſpectanobis plurimis maximisq; in rebus eſſet tua in nos obſeruantia. De quibus cum bene ſepe antea merueris; certe hæc in te recte atque celeriter conſecta propter periculis lorum; quæ impendere videtur; timorem; omnia prope merebere. Tertio decimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Nicolao Scombergio Auguſtiniano.

Dvdum eſt; cum nobiſcum agitur; vt affinitatē cum Bisiniāni Principe optimæ ſpei adoleſcente nobis VII eſſe in eundam ſtatuerimus; & Magdalenæ ſororis meæ filiam ei deſpondeamus. Ego verò cum intellexiſſem a Principis patre aliquot ante annis; dum is puer eſſet; neſcio quid de ducenda Raimundi Cardonæ vxoris ſorore; cum adoleuiſſet; nam ea quoque infans erat; actum tractatumq; fuiſſe: ei rei adhibere aures nolui: ne Proregis bene de me meriti animus offenderetur. Nunc autem; quoniam renuntiatum nobis eſt; Principem omnino adduci nō poſſe; vt velit eam vxorem ducere: Regemq; Carolum intellecta ea re; remiſiſſe ipſi; vt in eo liber ſuiq; iuris eſſet: inclinare etiam Principis animum ad ſororis meæ filiam: mando tibi; vt Regi narres hæc; quæ dixi; omnia. Quæ ſi vera; quod ad ipſum attinet; ſunt: cum hortabere non ſolum vt velit; ſed etiam Principi ad ſe in præſentia venienti oſtendat ſibi placere; vt propinquitus cuiſmodi; inter nos atq; illum cōſtituatur: idq; ſe ratum & probatum habiturum. Duodecimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbienſi Auguſtiniano
rum Eremitanorum Magiſtro.

Scripſeram ad te proximis literis cogitare me Senatū Vocare Cardinalium creādorū cauſa: neq; tamen ſtatutum mihi eſſe quo die; ſed cum ſtatuiſſem; tibi ſignificaturum. Eas ad literas tantummodo mihi reſcripſiſti;

probare te consilium meum. Scire enim nihil me, nisi quod
 e Rep. sit, esse facturum. Ego verò scripseram, vt elicerent
 abs te, cuperes ne ipse in Cardinalium collegium cooptari.
 Id quoniam reticuisisti vel pudore tuo atque modestia, qua
 semper magnopere abundas; vel quod eius rei nulla te cupi-
 ditas teneat: vtrumlibet letor; vel pudentem esse te, vel ambi-
 tione carere, praesertim earum rerum; quarum adipiscen-
 darum desiderio plerique ita ducuntur, vt etiam insaniant.
 Itaque confirmasti etiam tu quidem mihi tuo silentio consi-
 lium meum. Per diu enim est, cum te legere in Cardinalium
 ordinem cogito, cum vt tuorum laborum magna cum Reip.
 utilitate triginta totos annos susceptorum hanc tibi quasi
 mercedem persoluam, quam possum maximam atque am-
 plissimam: tum vt te Resp. sic videretur, vt ex te fructus vbera-
 rimos capere possit. Puto autem Reip. maiori & vsui &
 honori fore dignitatem tuam, quam tibi ipsi. Maior enim
 atque illustrior iam est virtus tua, quam que magistratu il-
 lo egeat. Ordo verò ipse talibus viris, vt tu es, egere mihi
 quidem magnopere videtur. Quare plus tu ordini, quam ti-
 bi ordo, ornamentum afferes. Efficiam igitur id nunc; quod du-
 dum, vt dixi, meditor: teque cum reliquis, qui à me creandi
 sunt, Cardinali nominabo. Id erit Cal. Quintilibus. Quem
 ad diem mando tibi Romae vt sis: vt te statim videre atque
 amplecti possim. Dat. octavo Cal. Quintilis. Anno
 quinto. Romae.

Leonardo Lauredano Ve-
 netiarum Principi.

XXXIX **E**t amor vetus erga te Senatūque istum gratissimum
 et sapientissimum meus plurimis vestris atque mas-
 culis et antiquis et recentibus auctus et confir-
 matus officiis, et urbis tuae claritas amplitudoque Reip. ma-

impulere; vt; quod tibi et vsui & dignitati fore magnopere
 intelligebam; quodque te vehementer cupere Marcus Minus
 Legatus tuus saepe mihi significauerat; id tibi hoc tempore tri-
 buerem; vt aliquem ex tuis ciuibus in Cardinalium collegium
 cooptarem. Itaque hodie de fratrum meorum E. R. Cardina-
 lium consilio Franciscum Pisanum ciuem tuum Cardinalem
 creauim cum ipsum optimis moribus, singulari pietate adole-
 scentem; tum Aloisium Pisanum filium magni et clari viri: vt
 cum duos eius ordinis ciues tuos haberet; quorum alter senex
 iam esset, et praeter hoc fractus et exiguus aduersa valetus
 dme corporis viribus vteretur; aliar plena aetate virum age-
 ret; iste adolecens illis ipsis quasi submissus atque subleclis
 magis etiam vestros animos confirmaret; non desore multo-
 rum annorum spatium ex tua ciuitate, qui cum magistras-
 tum gereret. Quod eo libentius feci; quod volebam omnes
 homines intelligere te à me fieri plurimum. Reliquum est; vt
 et ego et tu Deum Opt. Max. precemur; vt declarationem
 hanc susceptam à me tua causa, et tibi et mihi et Reip.
 fortunet. Dat. Cal. Quintil. Anno quinto. Romae.

Ioanni Iacobo Triulcio.

Cum animo repeteremus, quanta cura, quantoque studio
 nobiscum saepe egeris, vt Augustinum Triulcium
 propinquum tuum in Cardinalium ordinem legere
 atque adsciscere vellemus; cum tuis precibus impulsus, tum
 ipsius alleclis virtutibus, religione, optimis praestantissimisque
 moribus, demum etiam vestrae familiae cum nostra familia
 consuetudine officiorumque prope omnium coniunctione suas-
 dente hodie de fratrum meorum E. R. Cardinalium consensu
 su Augustinum Triulcium Cardinalem nominatum; atque in
 amplissimum eius ordinis collegium cooptatum. Spem autem
 in Domino habebamus, fore, is vt honor; qui quidem longe
 A iij

maximus ex ijs, qui à Romano Pontifice atq; ab hac Rep. dari possunt, summoq; proximus est; & ipsi & vestrae familiae, & Dei Ecclesiae, nobisq; omnibus & vsui & voluptati esset futurus. Cuius rei afferre tibi ego quoq; nuntium volui vt non solum de necessarij tui ad eum dignitatis gradum prouecti incremento & amplitudine; sed etiam de mea in te gentemq; tuam optima cupidissimaq; voluntate, quam tamen perficere potuisti, meis etiam literis fieres certior. Undecimo Cal. Quintil. Anno quarto. Roma.

Prolegato Perusiae.

XLI R Este abs te factum est, quod me de Ioannis Tadei Balionis hereditate, quid fieri vellem, cōsuluisti; quidq; ipse ea in re egeris, mihi tuis literis significauisti. Quibus literis ita tibi respondeo: primū quidem laudare me curam diligentiamq; tuam, qua vsus es, ne inter patrem & filium lis vlla & disceptatio existeret; praesertim in tuorum edictorum contumeliam; deinde velle me, vt omnium primum atq; potissimū ex interfecti hereditate nomina, si qua sunt, dissoluantur. Quibus dissolutis, quae supererūt; siue numi, siue Praedia, siue quid aliud sunt; ea Horatio Balioni omnia, eorumq; possessionem dari atq; tradi volo: nam ei dono dedimus. Haec verò ipsa, quae tibi mando singula, Ioanni Paulo Balioni declarabis meis verbis: hominemq; hortaberis, ne donationi ei meae vlla ex parte auersum se atque difficilem praebet, in filij praesertim sui vtilitatem rebus cedentibus. Deq; eo, quid egeris, facies me tuis literis certiore. Tertio Non. Quintil. Anno quinto. Roma.

Heluetiis.

XLII P Ensionum vestrarum numos, quarum dies praeterierunt ad diem sextum Nonarum Quintilium ad vos misi, non tam quidem commode pro meis maximis

impensis & praesenti Reipub. statu, quam libenter. Meus enim in vos animus is est nunc, etsi premor tencorq; rerum omnium difficultatibus; qui erat antea, quiq; semper est futurus. Quod cum ita se habeat; illud mihi magis mirum accidit, de quo proxime certior factus sum; adhiberi à quibusdam vestrorum ciuium difficultates & moras in eo delectu habendo militibusq; cogendis ad nosq; mittendis; quos perteram, quiq; iam per meos homines permissu vestro contraherantur: praesertim cum huius opportunitas omnis atq; vtilitas vestri auxilij ita posita in celeritate sit; vt si haec vna desiderabitur; & labor meus frustra susceptus, & impensa omnis incassum facta esse profecto videatur. Quod ne accidat; non iam minus curare vos oportet; qui semel iuua de Reip. curam atq; prouinciam suscepistis; ne probitati fideiq; vestrae nota haec atq; calumnia tribuatur: quam me à vobis petere; vt cuius Reip. libertatem tutati adhuc quidem semper fuistis, cuiusq; libertatis defensores & habemini & vocamini; eidem nunc inimicorum suorum audacia laborati, vosq; sibi, vt solita est, aduocanti, opem vestram esse praese praestanda statuatis. Quod rectissime fiet; si celeriter eam vestram manum ad nos proficisci mandaueritis. Id vt curetis, morasq; omnes & impedimenta reijciatis, etiam atque etiam à nobis peto. Nonis Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi
Neapolis.

EA, quae Siciliae Prorex cum Hispanorum militū Praefectis, qui cum Francisco Maria sunt, tractauerit, egerit; de Legatis Regijs intelliges. Nunc peto abs te & quidem vehemēter; vt quanto celerius fieri potest, cum ea, quam habes manu, Piceno appropinques; vt & auctoritate XLIII

tua, quae magna est, iuuare negotium; et quae inchoata modo ab illo sunt, perficere tua virtute possis. Quod ipsum non mihi solum Reip. pub. sed tuo Regi etiam, cuius auctoritas, dignitas, honor hac in re vna cum nostro versatur, esse gratissimum debebit. Quemadmodum ipsi ab Legatis tibi perscribetur: quorum ad literas tereijcio. prid. Id. Quintil. Anno quinto. Roma.

Heluetiis.

XLIII **E**si non dubitabamus vos ijs literis, quas Nonis dedimus, quantum mihi celeritate vestra opus esset, admonitos, quae postulabamus de mittendis ad nos vestris militibus, iam curauisse: nostrum tamen erga vos patrum amantiissimumque animum repetentibus visum nobis est has etiam ad vos esse literas dandas: quibus vos diligentius commoneficeremus; ut cum antea vel in leuissimis huius Reip. causis nunquam ei opem vestram atque subsidia recusauissetis; velletis nunc grauissimis eius in difficultatibus durissimoque tempore non deesse: praesertim cum vester honor vestraque fidei excusatio in eo maxime agi versarique videatur. Nam si Francisco Mariae contra nos Remique publica arma capienti vestri aliquot milites adhaerunt, illoque omnia medijs in Reip. visceribus miscente atque turbate eos vestros milites non reuocauistis: nunc autem nobis milites vestros postulantis, ut nos Remique publica tueri atque defendere possimus, nihil omnino conceditis, neque vestris uti posse militibus permittitis: haec cum intellecta erunt, cum audientur, quid de vobis homines excusaturi sint, per vos ipsi facile perspicere potestis. Quod si non recordamini esse vos illos ipsos; qui huius Reip. dignitatis propugnatores et haereri et dici voluistis: eos tamen esse vos obliuioni ne maneat; qui pusilli quidem primo atque infantes baptismatis

confersi vnda Christianos fore vos admirumirauistis: quique deinde puri Christum Deum Dominumque nostrum consulitauistis: posteaque semper Christi Ecclesia, moremque nostrum sacrorum, et Romanos Pontifices, Remique publica hanc eandem, quae nunc premitur, tot magnorum hominum praeclearis rebus gestis sanguineque sanctam atque coalitam coluistis: verendum vobis ut sit; ne, si Reip. ipsi tantopere nunc quidem laboranti opemque vestram flagitanti non succurritis: succurritis dico? imo etiam si ei succurrere cupientibus impedimento estis, ne facere id possint: non minus ipsi, quam qui bellum contra nos gerunt, in eam admisisse videamini. Itaque vestra illa tam praecleara nomina tum Christianorum, tum Reip. defensorum contempnisset etiam abiicisset redarguamini. Quare si vestra vobis dignitas, si gloria, si tituli magnis vestris parti laboribus, si existimatio fortitudinis et fidei; quarum duarum virtutum quae nam in vobis maior atque spectatior adhuc quidem fuerit, non est facile dices; si religio, si caetera, quae hominibus honestatem pariunt, vobis chara et iocunda sunt, defendite hoc tempore hoc Imperium, quod semper estis tutati; permittite vestris militibus, ut se ad nos conferre possint; quod nunquam antea prohibuistis: occasionemque hanc bene gerende Reip. ne praetermittite; quae quidem breuissima est, ut saepe ad vos scripsi. Sed non committam, ut dum plura, quam necesse est, ea de re in hanc epistolam coniicio; minus confidere videar vestrae vel fidei vel pietati, quam oportet. Itaque finem faciam scribendi. Vnum dicam; quod tamen saepe iam dixi: sed dicam etiam atque etiam: meque enim nimium dici potest id, quod magno opere interest fieri. Celeritate opus est: atque ita opus est; ut in vna ea plane sint omnia: Quam urgebitis, et valebitis. Septimo Id. Quintil. Anno quinto. Roma.

Præfecto militum Hispanorum.

XLV **E**X tuis literis cognoui, quo in me animo esses, quãtãq; voluntate tenereris operã studiumq; tuũ magna alia qua in re mihi nauandi: quam quidẽ libentissimè accipio. Itaq; mandauì Roberto Boschetto vt te ea de re conueniret; consiliumq; meũ, quod illi notũ fecerã tibi exponeret: te verò magnopere hortor; vt quodis abs te meis verbis petet, id celeriter explices. Tibi autẽ polliceor fidemq; meam his obstringo literis; quicquid is tibi recipiet se curaturum, si rem confeceris; id nos omneratum & probatum habituros. Sed etiã præter id sperare te omnia volumus; quæcumq; tibi & vsui & honori futura sint, de me facile impetraturum. Idib. Quintil. Anno quinto. Roma.

Alfonso Duci Ferrariensium.

XLVI **B**eltramus Episcopus Adriæ Legatus tuus mihi dixit cupere te; vt Heluetiũ, quã accepto Reip. stipendio tracturi sunt in Vmbriam & Picenũ per ditionẽ tuam, non vno agmine iter faciãt, sed pluribus, atq; ijs eiusmodi, nullũ vt agmen plus ter mille pedes habeat: cũ vt loca tua minus conterantur, possintq; facilius non maximũ numerũ alere: tum vt ipsi etiã commodius excipiantur. Quod cũ mihi æquissimum sit visum; scripsi illico ijs, quos Heluetiũ duces itinerum dedi; vt in plures discreti partes iter facerent, neq; omnes tuos fines ingrederentur eodẽ die: ne vel vna continensq; multitudo eodẽ loco; vel eodẽ tẽpore pluribus in locis excipienda molestiam & sumptum tuis hominibus grauiorẽ exhiberet; quã tu velles; quãq; oportet. Itaque curarent; vt tibi oneri quãminimũ essent. In quo cum tibi ego satis fecerim; equum erit animaduerti abs te; vt quæ militibus in via dari solent, illis in tẽpore parentur. Tum & illud; vt cũ separatim ituri sint, tuto per tuam ditionem iter

faciant. Idibus Quintil. Anno quinto. Roma.

Francisco Pisano Veneto Cardinali.

XLVII **C**um te ad Remp. gerendam amplissimo in loco atque ordine animo libentissimo admiserimus; magnopere te conuenit earum rerum, quibus in rebus dignitas libertasq; Reip. versatur, curã nobiscum procurationemq; suscipere. Quare cum in fructibus monasterij Arbensis ratione Salinarum prouenientibus, qui quidem Petro Bembo familiari ab Epistolis meo & cui tuo satis iniuste retinentur, ipsius iura optima Reiq; pub. dignitas offundatur, Antonio Marcello Franciscinorum societatis & familie Magistro istuc reuertenti mandauì; vt tibi mentem meam ea in re, quidq; te vellem facere, ostenderet. Hortor itaque te; vt hac in causa, in qua quidem te ad partem curarum publicarum nunc primum aduoco, cum æquitati & iustitiæ, tum mihi & Reip. satisfacias: patremq; tuum virum egregium, & reliquos quos oportebit, adhibeas, rogesq; efficiant; vt quod volumus, vel potius quod ipsa æquitas postulat, alia quando tandem consequamur. Erit id quidem nobis abs te cum per se ipsum, tũ quod esse illud quasi virtutis tuæ specimen experimentumq; putabimus, planẽ gratissimum. Duodecimo Cal. Sextiles. Anno quinto. Roma.

Familie Rodulforum Florentiam.

XLVIII **Q**uas mihi Iulianus Rodulfus gratias egit vestris verbis, quod in vestram familiam Cardinalatum intulisset, Iulianum Rodulfum sororis meæ filium in Cardinalium collegium asciscendo: eæ mihi gratiæ atq; iocundæ fuerunt; vestrumq; id officium atq; ea animorum declaratio; quã tamen multo antea perspectã habebamus: magna enim & præclara documẽta vestri erga nos amoris & pietatis summaq; obseruantia sæpe dedistis:

iocundiorē mihi eam ipsam meam nominationem atq; iudicium fecit. Quemadmodum ad ipso Iuliano intelligetis: qui cum sum prolixius his de rebus loquutus. Undecimo Cal. Sextilis. Anno quinto. Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali.

XLIX

Cum Gaspar Silinus Heluetiorum Cohortis Praetoria Praefectus in perducendis ad nos Heluetiis pedibus & fide & diligentia egregie nobis satisfecerit: petatq; à nobis per literas; ut quo ardentius ijs milites officio fungantur suo, mādemus, ut eis stipendium tam in tempore Quaestores nostrī dent, ut diem laxam velle facere non videantur: tum etiam quia secum aliquot milites habet & virtute & militari disciplina magnopere praestātes; operam adhibeamus, ijs ut ipse paulo vberius stipendium dare possit eo stipendio, quod vulgo atq; passim meretur: deniq; quoniam multi praeter delectos non mali quidem milites sponte ad se confluerunt, putatq; ipse ex Reip. vel vsu vel dignitate non posse se illos pedites missos facere; iubeamus eis etiam à Quaestoribus subministrari. Hæc cum is à me contendat expetereq; omnia; mando tibi; ut omnibus ijs de rebus postulatisq; Siliniani id constituas; quod tibi ex vsu & ex dignitate nostrā videatur esse. Sexto Id. Sextilis. Anno quinto. Roma.

IOVIX Ioanni Francisco Pico Mirandulæ domino.

Turpem sane rem teq; patre ac vestra familia indignam fecisse filium tuum, literæ mihi venerunt: qui armatorum hominum manu in villam, quæ in Carpeni agro est Ecclesie Bononiensis, cui quidem Ecclesie Achilles Cardinalis Transyberinus praest, impetu facto, magnū frumenti numerū per fractis horreis asportavit nulla boni & aequi, nulla Cardinalis magni & clari viri, nulla

Reip. ratione habita, legum, iudiciorum, nulla meiq; quem vesperi quidem certe pro meo in te amore prope singulari saltem debuerat. Ea de re filiūq; tui latrocini & scelere cum apud me Cardinalis graviter questus esset: dixi ei me tecum acturum, ut ipsi ablatum quod erat, restitueres. Caterū ignosceret puero non nimium pudenti propter patrem summa virtute praestantiq; religione hominem. Quod quidem nunc scio: teq; non hortor solum, sed tibi etiam mando, cures, ut Cardinali integrum sine mora sineq; tergiversatione, vel restituat, vel dependatur. Quod si facere neglexeris; scire te volo, cum me Cardinali bene de me deq; Rep. merito nō desaturum: tum Reip. dignitatis libertatisq; quibus modis poterō, rationem habiturum eisq; satisfacturum. Sexto Cal. Septembris. Anno quinto. Roma.

Petri Bembi epi
stolarum Leonis decimi Pont.

Max. nomine scriprarum

LIBER XVI

Carolo Hispaniæ Regi.

CRATISSIMVS mihi nuntius is fuit; qui te Mormorian e littoribus in Hispaniam transmittentem idonea tempestate soluisse me certiore fecit. Confido enim te iam traicisse: atq; in tua illa Regna, quæ te diu videre concupuerunt, saluum sospitemq; peruenisse. Quibus à Regnis

multa tibi, multa Reip. Christianæ utilia spero fore. Itaq; ead de navigatione tua, si modo recte confecta est, valde letor: quemadmodum de legatis meis cognosces: qui tibi meis verbis plurimam salutem dicent. Ii tibi etiam significabunt me bellum id, quod Franciscus Maria mihi rei q; pub. intulerat, sedauisse. Quod eo libentius feci: vt sumendo in Turcas bello dare operam aliquando mihi liceat. Quam ad rem te hortor, cogitationes omnes conuertas tuas: vt communi consilio & cura agere iuuareq; Remp. possimus. Non. Nouemb. Anno quinto. Roma.

Francisco Pisano Cardinali.

II **A**B exemplo literarum, quas ad Leonardum Lauredanum Ducem Venetiarum dederam; quibus quidem illi rei q; isti pub. Hieronymum Lazarum Patavinum exulem maiorem in modum commendabam; quo studio tenear, vt ei à Senatu isto ignoscatur, facile intelliges. Qua in re quoniam perfecta mihi est tua patrisq; tui clari viri apud istam Remp. autoritas; velim vt tu atq; ille ita eum tuendum fouendumq; mea causa suscipiatis; vt existis metis gratissimum mihi fore; si is vestra ope adiutus istius vrbis Senatusq; grauisimi clementiam se non frustra implo-
rasset me commendante cognosceret. Tercio Id. Nouemb. Anno quinto. Roma.

Senatui Mediolanensi.

III **V**estras ad literas; quibus Parmæ Magistratus, quod cum armatis hominibus in Brixellensem agrum incursionem fecerit, factū excusatis; ita vobis respondeo: non debuisse illum, propterea quod Brixellenses eius postulationibus satisfacere noluerint, ferro eos aggredi; velletq; ius de nostris hominibus sibi ipsum vi atque iniuria constiturere. Apud me queri de eorum intemperatā debebat; atq;

atq; à me petere, vt stare eos meis de ea salis quæstione, qua de agebatur, literis in sionibusq; compellerem. Itaq; cū suasurum in Brixellenses iniuriarum, tum Brixellensium in Parmenses; si que tamen fuere illorum iniuriæ; turbarumq; omnium vnus ipse autor atq; caput fuit. Quare eius criminis vniversi culpa remitti quidem illi facile potest; excusari eluiq; non potest. Quod ad salis tamen quæstionem attinet: mando Mutinæ Regi q; Magistratui; curet; vt Brixellenses intra eam consuetudinem, qua sub Atesiniis Ducibus utebantur, nunc etiam se contineant: iubeatq; illos; vel cogat etiam, si opus erit; vt earum mearum literarum, quas allegatis, scripto audientes sunt; neq; mihi ea de re permittat negotium & molestiam adhiberi. Octauo Id. Decembris. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

III **Q**uod mea consilij tui comprobatio & collaudatio de partitione Episcopatus Toletani grata tibi magis gnopere fuerit: sane letor. Equidem in eo mihi visus sum meritò tuo te laudauisse: cum ea, que ipse tuis Hispaniæ Regnis conducere ad quietem & otium perficiebā; te cognoscerem diligenter considerauisse; atq; à nobis vt ita statuere vellemus, per Legatos tuos perq; literas petuisse. Non enim que tuarum rerū & populorum vsum dignitatemq; continent; ea nobis minus curæ sunt propter meum in te amorem; quam que ad me ipsum pertinent. Itaq; primo Senatus die rem ex tua sententia libentissime conficiam. Quod autem ad eas tuas literas attinet; quibus scribis magnā tibi admirationem eas meas literas attulisse; quas ad Episcopum Cesaraugustanum dederam: si causas eius rei omnes seriemq; cognouisses; quas illi dixeram, cū eas literas dedi, mandauitq; vt te de iis certiorum faceret

nihil te profecto commouisses. Accidit autem perincommo-
 de; quod is, qui literas à me cum mandatis acceperat, antes
 quam, se ad te conferret, mortem obiens officio fungi non
 potuit. Itaq; ea, quæ te scire magnopere volebam, ad te non
 sunt perlatæ: quæ tu si intellexisses; meam illam veterem
 in te beniuolentiam illis ipsis in rebus, quæ tibi molestiam
 attulerunt; facile agnouisses. Quamquam quidem utcumq;
 te reliqua omnia latuerunt: ea vna conditio, quæ erat in
 meis literis; vt te libente fierent, quæ mandabam; sin aus-
 tem tu nolles, nõ fierent; satis te certum facere debuit; nos,
 nisi quod tu probares, nihil statuere voluisse. Itaq; minus
 necesse erat te à me petere; ne posthac aliquid, quamobrem
 vlla animi mei erga te alienatio facta videri posset, cuiquam
 concederem: cum illud ipsum, quod te nunc mouet, con-
 stantis mee in te beniuolentiæ perpetuæq; voluntatis ma-
 gnum tibi et luculentum iudicium præbeat: si recte sit con-
 sideratum. Necesse autem fortasse erit propter id ipsum,
 me abs te petere; ne ipse cuiquam de nostro in te animo non
 recte interpretanti aures præbeas. Nam si de me nihil, nisi
 ex tua voluntate sanciente non optime iudicas: quid porro
 fiet; cum aliquid tantummodo ex huius Reipub. dignitate
 statuemus? Peto igitur abs te mi fili; nequid ipse de mea in
 te voluntate, nisi ex tuo in me animo iudices; neve alijs tes-
 mere iudicantibus fidem adhibeas, tandem saltem; dum id
 verum sit, nec ne, scire possis; scies autem illico; si à me pes-
 tandum existimabis: Nihil enim te celabimus. Tum illud
 perfee; vt mentem et cogitationem tuam ad ea, quæ præ-
 senti consilio magnopere indigent, in propulsandis Christiana
 næ Reip. periculis nobiscum intendas; teq; ad bellum in
 Turcas communi consilio suscipiendum para. De nobis
 quidem certe omnia, quæ à patre amantissimo sunt expe-
 ctanda, tibi ipse poteris omni tempore rectissime polliceri.

Dat. Nono. Calend. Ian. M D X V I I
 Anno quinto. Roma.

Episcopo Ouetensi.

Alteris meis ad te literis scripsi; quo in loco Fran-
 ciscum Peualosam cantorem meum haberem; quamq;
 eo nostris in sacris et ceremoniarum celebritate fa-
 miliariter ac prope quotidie vterer. Itaque non erimus nunc
 quidem ea in re tibi ostendenda longiores. Verum cum is
 magnopere cupiat, vt Archidiaconatus Chermonæus,
 quem obtines in Ecclesia Hispalensi, sibi mandes vt confes-
 ratur: tibiq; ipse reponere fructus Archidiaconatus velit
 alijs in sacerdotijs, quæ tantidem estimantur; petamq; idem
 abs te alijs familiares tui: velim des ei te facilem ea in re
 hortatu meo, hominiqu; plane industrio et mihi grato com-
 modes. Omnino cur ipse tantopere id cupiat, non video.
 Sed si ei satisfeceris; erit mihi valde gratum. Sept. Cal.
 Ian. Anno quinto Roma.

Odoni Lutrechæ.

Quod pro meo in te amore, tuq; in me beniuolen-
 tia et pietate proq; nostris viriufq; rebus atque
 causis antea factum oportuit; vt haberem apud
 te aliquem probum virum; qui mea et
 Reip. negotia procuraret: id nunc tandem vt fieret, curas
 ui. Mito igitur ad te Alosium Alemannum ciuem Flo-
 rentinum et integritate et virtute præditum iuuenem:
 qui apud te sit meo et Reip. nomine. Prid. Cal. Ian.
 M D X V I I Anno quinto. Roma.

B ii

Ludouico Regi Pannoniæ.

VII **L**Egi tuas literas: quarum in extremo erat, te Francis cum Marsupinum mihi legauisse: quod quidem ego libentissime cognoui. Nam & cupiebam esse aliquem apud me interpretem tuum; quicum agere singulis horis possem cum alia sanè permulta; tum ea certe atq; in primis, quæ ad bellum Bizantinum pertinerent: & Marsupinus ipse; qui mecum prope quadriennium in rerum Pannonicarum procuratore familiariter est versatus; & fidem uibi suam, & diligentiam; addo etiam & prudentiam & probitatem magnopere probauit. Cui quidem; ut iam ipso uti eo nomine inciperem; quædam senatusconsulta communicauit; quibus habendis Regum Legati interfuerunt; in communis belli usum agitata; quorum ille seriem se ad te perscripturum recepit. Quæ tu sic accipies; ut siquid ipse vel addere vel demere eis uoles, scribas ad nos quamceleriter animi tui sensum atq; sententiam. Sin tibi omnia probabuntur; des operam; ut quæ curare te ijs in rebus oportebit, ita curetur; ut te appareat, quanto ipse hosti propinquus magis expositusq; es alijs Regibus; tanto etiam vegetiorem & paratior rem ad tua obeunda munera partemq; belli profuluisse. Priori tuarum literarum pagina reliquisq; partibus nihil attinet me rescribere; nam ijs ad superiores meas ad te literas respondisti. Vale igitur mi Rex; teq; ad Remp. obeundam magno & inuicto animo para. Septimo Id. Ianuar. M D X V I I I Anno quinto. Roma

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

VIII **S**cribinus Francisco priori Barenfi, & Michaeli Geslindo canonico Tirasonensi: mandamusq; ijs; ut in ius Romanum uocet Romanorum Iudicium uerbis Aloisium Carraffam equitem societatis Hierosolimitanorum,

Ioannis Francisci Rogerij item eius societatis equitis nomine: quemadmodum ex iudicium scripto, quod est in meis literis, oportere fieri latius intelligent. Qui quidem Rogerius cum in meis familiaribus eo loco sit, ut à latere curaq; mea nunquam discedat; valde cupio, ne ab aduersario eludatur cavillatione litis aliqua & effugio iudicij: quibus ille rebus multum videtur confidere. Quapropter peto abs te; ut Francisco & Michaeli des ex tuis aliquem, cuius autoritas contentum non possit; qui unà cum ijs tandiu sit; dum illum sisti iubeant, quoquo loco sit. Id erit mihi abs te etiam atq; etiam gratum. Quinto Id. Ian. M D X V I I I Anno quinto. Roma.

Episcopo Burgenfi.

Non vnus ex tuis & Curtadi literis optimum tuum in nos animum & voluntatem cognoui: quæq; tu fraterq; tuus mihi pollicebamini in communè belli gerendi utilitatem; ea omnia libentissime percepi. Quibus de rebus utrunq; uestrum satis collaudare vix mihi videor posse: vel potius planè non possum. Quid enim vel opportunius ad ea, quæ impendent Christianæ Reipub. pericula sustinenda; vel esse per se laudabilius potest: quam uestri similes existere: qui non solum aut uelint Reip. causa omnia, aut nihil recusent, quod ex usu belli sit; sed etiam opes suas omnes, operam, studium, diligentiam, laborem, vitam ipsam in commune proferant; fonteq; mihi tam liberaliter tamq; amanter polliceantur? Quare ut dixi, uobis laudandis satis mihi esse nulla oratio potest. Sed tamen & pie quidem maximeq; ex rei Christianæ dignitate facere te atque illum statuos; qui iam nunc paratos esse vos ad mandata Reipub. capeffenda profiteamini: & ipse cum erit tempus, virtutem uestram magni, ut debeo, aestimans, quid factu opus sit,

reddam vos meis literis certiores. prid. Id. Ianuarias.
M D X V I I I Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

X **Q**uod meorum cogitationes amore erga te sum
veteremq; necessitudinem nodo etiam firmiore
vincendi libentissime cognoueris; valde letor. Ni-
hil est enim quod magis cupiam; quam cum te ipse tantum
diligam, quantum tu intelligere potuisti, me perspicere meos
etiam omnes tecum esse quamconiunctissimos. Itaque Lau-
rentij Medicis fratris mei filij nuptiarum causam leto te an-
imo et libenti suscepisse; et ipsi iam gratulor; et tibi gra-
tias ago. Non enim dubito; quin, quod tu semel curandum
sumpseris, recte id atque celeriter conficiatur. Quare nihil
tibi quidem nunc eo nomine separatim mando; nihil prece-
pio. Totam tibi rem tuamq; tum fidei, tum liberalitati permit-
to et trado. Agas tu, cogites, statuas, ut lubet; et statues
quidem puto ex nostra dignitate. Illud te rogo; ut quam nos
bis ipsis animorum nostrorum conglutinationem et vsui
et voluptati putamus fore; eam perinde nobis esse suscipien-
dam statuamus; ut quo ipsi coniunctiores erimus inter vos,
eo plus opis atque presidij in communem Christianam Reip.
utilitatem utriusq; sinus allaturi. Decimosexto Cal. Fe-
bruarias. Anno quinto. Roma.

Ianni Albanie populorum Duci.

XI **L**Egi tuas literas ad Petrum Cardinalem Anconitanum
datis: que mihi voluptatem attulerunt. Cognito enim ex ipsis id, quod antea sermone multorum affe-
rebatur; te scilicet et prudentem virum esse, et temperantem,
et pietate ac religione preeditum, atq; huius in primis Reip.
magnopere obseruantem, quas quidem te virtutes habere;

quo maior es, et quo pluribus imperas; eo letor equidem
vehementius. Erunt enim cum illustriores ipsa perse; tum
etiam fructuosiores: neque solum re, sed exemplo etiam iu-
uabunt: cum te vltimis in terris positum, et gentibus hor-
ridiusculis prepositum, abundare tamen maximis pluris-
misq; virtutibus nostri delicatioris Reges intelliget. Quas
re velim scias et amari te a me, et magni etiam fieri: tum
me cupere ductum istum tuum et Regnum bene tibi at-
que feliciter euenire. Quod autem ad postulationes tuas
attinet; quas mihi quidem studiose ac diligenter idem Car-
dinalis commendauit: volo te existimare, quantum Reip.
rationes patientur, tibi me omnia libenti propensq; an-
imo concessurum; et vel tue dignitatis vel gentium et po-
pulorum tuorum otio et tranquillitati amantissime con-
sulturum: quos tibi populos tuamq; fidei atque iustitie ma-
gnopere commendo. Decimoquinto Cal. Febr. Anno
quinto. Roma.

Carolo Hispanie Regi.

XII **A**drianum Episcopum Dertusensem in Cardinalem
collegium libenter cooptauimus, cum propter ipsius
singularem sacrarum literarum doctrinam, probas-
tissimosq; mores et virtutum plurimarum prestantiam;
tum ut tibi morem gereremus remq; omnium gratissimam
faceremus: cum probum virum, et doctum ac prudentem
hominem, Magistrum etiam et preceptorem tuum in an-
plissimum huius Reip. dignitatis gradum adscisceremus.
Qua quidem de re magis magisque in dies letor. Spero enim
fore; ut ea hominis dignitas et tibi et mihi et Reip. vsui
et voluptati sit futura. Sed cum ego iam que mee erant pars
tes in ornando illo eas amantissime impleuerim: tuum erit
deinceps dare operam; ut homo optime de te meritus,

magnus nunc vir, & in Magistratu eminenti positus, fortunarum suarum tenuitati, vel potius; ut iam id, quod est, dicatur; paupertati; quae tot annos eius vitæ sociâ nec bella nec placabilis fuit; possit nuntium remittere; atq; aliquâdo tandem, perinde ut illa dignitas postulat, quâ tueri debet; laxè ac liberaliter viuere. Quâ in re sic tibi illum commendo, quasi res mea, non ipsius agatur. Nam quas tu in eum commoditates liberalitatesq; contuleris; de ijs ego tibi me spondeo libentissime debiturum. Sed velim id; quemadmodum te quidem facere tantum Regem tamq; fortunatum decet; & celeriter & liberalissime facias. Octauo Cal. Febr. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

XIII **I**oannem Iordanum Vrsinum virum & rectum & alti animi, & in sua gente atque familia facile principem, & propinquum meum, amari, uti debui, plurimum; eiusq; causa volui semper omnia. Is ægrotus cum esset; liberos aliquot, quos habebat, sibi hæredes instituit; pauloq; post vita functus est. Quos ego omnes perinde mihi tuendos & fouendos suscepi; non ut propinquos & necessarios meos, sed potius ut filios mihi esse illos existimarem. Itaque cum ñ nescio quid oppidulorum in tuo Neapolitano Regno habeant; peto à te; ut eos mea causa recipias in fidem & clientelam tuam; putesq; quicquid ñ abste suis in rebus utilitatis ornamentiq; consequentur; id te mihi omne tribuisse, in meq; contulisse. Tantundem enim vel eo etiam amplius tibi me debere profitebor. Quarto Id. Martias, Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internuntio.

Scripsi superioribus mensibus ad Leonardum Lauredanum; vellet Hieronymo Lazaræ ciui Patuino eas fortunas restituere, quæ ablata illi proximo bello ab ista Rep. fuerunt; atq; ipsum ab exilio reuocare, patriæq; reddere rogatu meo. Eam restitutionem quoniam differri audio, mando tibi, ut omnem tuam curâ operam diligentiam adhibeas in Hieronymo meis verbis iterum Duci Reiq; isti pub. comendando; nihilq; prætermittas; quod prodesse illi tum ad eas fortunas, tum verò etiam ad gratiam istius ciuitatis recuperandam possit; affirmesq; Senatui istum in comibire m apprimè magnopereq; gratam esse facturum. xv. Cal. April. M D X V I I I Anno quinto. Roma.

Magistratui Bononiæ.

Leonardus Lauredanus Venetiæ Princeps petiit XV à me; ut sibi emere ex agro isto atq; educere per suos procuratores liceret limi Spartici seminis ad rudentes faciendos idonei modios ducentos. Mando igitur tibi; ut ea in re commodes; procuratoribusq; eius facultatem des emendi educendiq; id seminis, quod postulat, nullo portorio, nullo vectigali. Quod tamen publicani, si volent, mihi solum in rationibus ponunto. Quinto. Id. Martias, Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

Miror cur te difficilem præbeas in possessione monasterij Leonardini, quod in tuo Neapolitano Regno est, Egidio Cardinali tradenda; cui monasterium cõtulimus; cum latere te nõ debeat, Sacerdotia omnia, quorum Præfecti apud Romanos Pont. mortem obierint,

IIIIX

eosdem Pontifices sine ulla Regum aut Principum recusatione quibus voluerint, semper dedisse; semper illa sui iuris habuisse. Quanquam quidem ipsius Egidij ea dignitas atque nomen est; ut si Sacerdotium illud tuo non dicam in Regno, sed in patria vel etiam in domo ipsa adibusque tuis esset; propter niterete minime debuerit, hominem omnium prope bonarum artium et disciplinarum doctrina praeditum, optime de re Christiana per triginta annos meritum, magna ipsius autoritate, singulari dignitate virum ei sacerdotio esse praepositum: propter quod is te familiaritate atque necessitudine quam maxime contingeret. Quare vel Reip. cui tu plurimum debes; vel Cardinalis causa, cui omnes homines debent; vel omnino mea, cuius autoritas hac in re magnopere versatur; peto abs te mandes, ut statim Cardinalis procuratores in monasterij possessionem admittantur: ne te ipse minus in me rectum et iustum esse intelligam; quam priores Romani Pontifices maiores tuos in sepe largos atque beneficos habuerint: praesertim cum tu me nulla in re adhuc quidem non tui amantissimum tibi; indulgentissimum, integre liberalissimum sis expertus. Idib. Mart.

M D X V I I I Anno quinto. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum
Eremitarum Promagistro.

XVII **P**osteaquam proxima aestate Viterbiensem Egidium ex Augustinianorum Eremitarum societate, cuius ipse Magister aliquot annos fuit, in fratrum meorum E. R. Cardinalium ordinem et collegium adsciuimus: ea nos in primis hos ipsos totos menses cogitatio tenuit; eaque dignum haberemus, quem in Egidij locum eius societatis Promagistrum sublegeremus; quoad praestitutum lege temporis ferendorum suffragiorum veniret; quo tempore ordo

ipse omnis atque societatis cum de more legere et creare Magistratum rite posset. Nam et ipsa societas maxima atque amplissima; que quidem in prouincias duodeviginti discretas domos mille tercentum nonaginta tres, et praedicta Collegia permulta habet; suo hercule iure poscere a nobis publice magnam curam videbatur deligendi ex tanto grauissimorum et doctissimorum hominum coetu atque numero eius vnus, qui ei societati recte atque vtiliter praeficeretur; et amor certe meus atque beniuolentia, qua semper eum ordinem colui, meaque vetus cum illo necessitudo quaedam atque coniunctio me priuatim submonebat; ut nihil praetermitterem eo in homine perquirendo vel diligentiae vel laboris; dum id, quod volebam maxime; cupiebam, efficerem; ut qui et probior sanctorumque caeteris, et prudentior, et plane doctior esset, eum sublegerem et Magistri loco esse iuberem. Is cum tu vnus praeter caeteros et ipsius Egidij praedicatione et multorum prudentium virorum testimonio longis habitis disputationibus eo dignus munere videare: Promagistrum te societatis Augustinianorum usque ad suffragiorum tempus in Egidij locum sublego: immunitatesque omnes, antelationes, dignitates, pensiones omnes, stipendia commoda Magistorum reliquorum ad te deferri volo. Qua in re cum facile videas, ipse quanti te fecerim: erit tuae prudentiae dare operam; ut quam de te apud omnes homines expectationem hoc meo tam illustri iudicio excitauis; eam tu iustitia, contentia diligentiaque tua non solum tuerare, sed etiam augeas. Et quoniam ex multorum sermonibus admoneor id, quod mihi per gratum fuit intellexisse; est enim probitatis, innocentiae, optimi pacatque animi, et sedatae atque compositae mentis iudicium; tui te ordinis et societatis Magistratus, dignitates, munera non modo nunquam appetiuisse; sed etiam postquam semel multa cum tua laude et dignitate eius Collegij,

quod Venetijs est, tua scilicet in patria Praefecturâ publicè tibi non petenti delatam omnes reliquas Praefecturas obstinate reieccisse, omnibus muneribus renuntiauisse: vixisse autem tuis in optimarum artium & sacrarum literarum studijs innocenter atq; tranquille cognitioni magis quàm actiõibus debitum: itaq; facile factu esse hunc ipsum etiam honoris & dignitatis gradum, qui vestrorum omnium est summus, abs te reiectum iri: scire te planè volo, nullam me tibi huius muneris reijciendi facultatem permissurum. Itaq; excita te; expergiscere: quanq; tibi sponte defero, tuae societatis late quidem patens, atque in omnes mundi sese plagas excedentis tuendae regendaeq; curâ atque prouinciam; ad eam te & incundam laeto atque alacri & obeundam fortis ac praestanti animo para. Dat. Decimo Cal. Febr. M D X V I I I Anno quinto. Româ.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum
Eremitarum Promagistro.

XVIII **L**itera tuae & grauitè & prudenter scriptae; quibus mihi de munere tibi sponte à me delato gratias maxime agens excusas te, afferisq; causas; quamobrè adire Magistratum non possis; petisq; in eo dari à me veniam vel naturae tuae otio magis & quieti, quàm negotio & laboribus assuetae; vel ingenio per pusillo perq; tenui tuo, qui magna omnia & grandia reformidat: vel infirmæ valetudini qua vteris: vt tibi vere scribam, quod sentio, magna me voluptate affecerunt. Nam & te non efferrî vlla regendi alios cupiditate, quod omnes pleriq; homines faciunt; valde laetor: & vires tuas sedate atque compositè perpendentem eas te imbecillam putare; si non est perfectæ virtutis; est certe cum magnæ probitatis, tum verò etiam non mediocris prudentiae: Quas in te facultates esse tametsi intelligebam ser-

monibus & prædicatione omnium: tamen tuis etiam ex literis eas me præclare agnouisse vehementer gaudeo. Nam quod scribis infirmo te corpore esse, tum incommoda valetudine creberrime vexari: de eo, cum animo vsquequaq; valeas, minus laboro. Spero enim Dominum vires tibi atque neruos subministraturum: quibus maxime suum, quod modo tibi iugum imposuit dante eo & alligante me; ferre fortiter atque vtiliter possis. Itaque tua ista tam diligens excusatio illud perfecit; vt te multo etiam plus amarem plurisq; facerem, quàm antea: vt tibi veniam darem, non est consequuta. Qui etiam, credas mihi velim, confirmauit illa quidem certe auccitq; meam ea in re voluntatem atque sententiam: stimulumq; addidit: vt quoniam per hæc tempora nemo est auditus, de vestris hominibus loquor, qui hoc imperium spreuerit; plurimi, qui ardentè appetiuerint; magis magisq; cuperem tuo te ordini societatisq; præesse. Neque enim vereor; ne vel qui parui totam rem feceris, auariciâ; vel qui te ipse non respexeris, amore aut odio aliorum ducere in dandis honoribus magistratibusq; deferendis: vel iniuste quid facias in iurisdictione atque animaduersionibus, qui nihil facere postules, nihil appetas, nihil cupias. Etenim qui rectè sibi ipse moderatur atque imperat; hic iam non in alios æquissimus iustissimusq; esse prope non potest: huic credenda imperia sunt: hunc præesse cæteris maxime omnium conuenit. Quare mando tibi ea lege, quæ de spreto imperio est; vt Magistratum statim in eas: nequid tibi posthac de venia sperandū putes. Atque vt iam tibi aliquid præcipiam; in quo multo maxima atque amplissima tui muneris pars id nunc exerceatur: volo te eam curam suscipere; vt Martinum Luterium tuæ societatis sacerdotem; quem scire te existimo in Germania nouas res moliri, noua dogmata nostris Populis tradere, quibus vtatur; ab incepto, si potes, reuoces

autoritate ea, quam tibi Praefectura dat, cum scriptis ad eum literis, tum per doctos & probos internuntios; quos te illic habiturum multos puto: qui placare hominem conentur. Id si celeriter feceris; non erit puto difficile modo nam tam flammam extinguere. Parua enim omnia atque surgentia paulum magnos vehementeisq; impetus non sustinent. Sin differes, & malum vires sumpserit; vereor, ne cum velimus adhibere incendio remedia, non possumus. Gliscit enim in dies labes; fortiorq; fit atque robustior: nihil vt magis esse nobis timendum videatur, quam mora. Sed singula tibi me mandare hac in re non necesse esse arbitror. Tua te virtus, tua religio, tua pietas, tua singularis doctrina, quid te facere oporteat, facile admonuerint. Totum hoc mando; vt omnem tuam mentem, cogitationem, studium, operam; omnem denique cum diligentiam, tum laborem adhibeas tuum; vt, quod volumus, consequamur. Id iure abs te postulatur, vel quia imperium in illum iam habes; vel quia ipse caeteris & prudentior es & doctior; vel quoniam Reipub. maxime interest, cuius tu Magistratum geris; vel etiam propterea, quia ego id in primis fieri cupio: qui quidem tam te amo, & tibi tantum tribuo; vt nihil plane sit, quod mihi non vel priuatim debeas. Dat. Tertio Non. Februarij. M D X V I I I. Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

XIX **E**T litera tuae Pridie Cal. Februarias datae; quibus ad me scripsisti id, quod tamen antea intellexeram, Deum optimum maximum prolem tibi masculam concessisse; & Antonij Coxae ea de re ad me missi sermo periocinatus letitiam voluptatamq; mirificam meam superioribus perceptam diebus conduplicauerunt. Egi igitur Domino

iterum atque sepius gratias: qui tui populorumq; tuorum istiusq; Regni maximi atque amplissimi rationem habuerit; haeredemq; illis ex te natum dederit. Quod etsi existimo alijs etiam de causis, quae fortasse nos lateant, ita illum statuisse: puto tamen ei magnopere patre te fieri propterea placuisse; vt liberiori animo & solutiori ad rem suam pub. & tuendam & amplificandam, & bellum suis hostibus inferendum dare te totum posses. Quod vt facias iam te ipse libentius atq; ardentius cohortabor. Sed quoniam ad te hac ipsa de re proxime literas dederam; Antonij quidem ipsum libentissime vidi: eiq; ad te reuertenti mandavi: vt tecum & cum Claudia Regina vxore tua eo de partu atque puero amabiliter gratularetur meis verbis. Cui quidem puero & quia ex vobis genitus est, & quod ei tantum Regnorum est iam propositum ad imperandum; & hos ipsos decem dies bene precatus sum; & precari posthac non desinam. Valete parentes optimi atque maximi cum vestro bene suscepto filiolo, vestra spe, vestris amoribus. Dat. Decimo quarto Calend. Mart. M D X V I I I. Anno quinto. Roma.

Regii Lepidi Magistratui.

Iulia Strotia virgo pudore amabili moribusq; lectissimis **XX** Herculis Strotij magni & clari viri filia, patre mortuo in Philiberta Sabaudiae fratris mei vxoris familiaritas te eius viro viuente probe ac diligenter fuit. Eamq; ob rem & illam tueor; & bene ei euenire admodum cupio. Quam cum Barbara Taurella eius mater in ista ciuitate dare nuptui cogitet; quod tu ab eius Internuntio latius intelliges; volo vt ei faueas ea in re: autoritateq; mea omnem tuam operam apud Albertum Gaetolum ciuem Regiensis interponas; vt mater in filia eius nato despondenda

id, quod optat, consequatur. Erit id mihi ab ipso Alberto plane gratissimum: quod quidem sum ei omnibus eius in rebus non libenter solum, sed etiam liberaliter ostensurus.

Dat. quinto Id. Septemb. M D X V I I I
Anno sexto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XXI **D**E Paulo Victorio Reip. classis Praefecto, quem Pydrate Pœni captiuum fecerant, ex Aphrica redeunte cognoui, quam amater, quamq; eum liberaliter Petrus Michaelistius Reip. longarum nauium ad ea loca comparatarum item Praefectus magno pretio redemerit: quamq; nonnulli alij ciues tui, quos vna cum ipso ad me venientes libenter vidi, eam ad rem conficiendam studiose ac diligenter suam operam adhibuerint. Quae sane omnia cum ab illo, primum, deinde etiam ab reliquis omnibus grata mihi & iocunda ceciderunt: quippe, qui longinquis in regionibus positi mercaturamq; exercentes in alieno homine recuperando tantum pecuniae tamq; celeriter erogarint: tum vero etiam iocundiora fuerunt: quod quae ab homine vestro publice missa in meos profecta sunt; ea mihi quidem ab vniuersa certe Rep. in me ipsum collata prope videntur. Itaq; quo te urbemq; istam praeclearam magis diligo; eo gratius mihi accidit, a vestris hominibus in alieno orbe mei atque huius Reip. habitam fuisset rationem. Quare has ad te literas dedi, non solum vt tibi id significarem, nihil mihi accidere gratius ea liberatione potuisset; sed etiam illud, ciuitatem istam in eo de me bene meritam fuisse: idq; me omni tempore libentissime & confessione testaturum & officijs repositurum.
Dat. Septimo. Calend. Ian. M D X I X
Anno septimo. Roma.

Gabrieli

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum Eremitarum Magistro.

EXpectabam suffragiorum tuorum euentum: dies enim XXII praeterierat: cum ecce tuas literas: in quibus multa iocunda; aliud alio letius. Primum Egidium Cardinalem e legatione Hispaniensi reuertentem Venetias appulisse: cui obuiam ab vniuerso Senatu sititum strato atque tranquillo mari: ipsum exceptum publice adibus apparatis sumis. Sed id non miror. Nam & ista vrbs in claros viros perhospitalis; & is ab ea magno in honore semper est habitus. Illud mirum; tam in tempore longinquis e regionibus illum venisse, vt tuis suffragijs interesset. O aduentum persopportunum. Deinde plus vndecies centum tui ordinis viros ad ea ferenda suffragia conuenisse. Postremo horum ipsorum nutriendorum tibi sumptum publice subministratum. Haec omnia mihi iocunda: non enim assolent fieri: neq; nos tam frequentes Augustinianos alibi conuenisse; neque tam multos dies vna fuisse; neq; tantos eis publice sumptus vnquam meminimus subministratos. Quod vero tu horum omnium suffragijs renunciatus sis totius ordinis Magister; vt ne vnum quidem omnino suffragium te reiecerit; id sane mihi prope miraculo fuit: neque solum mihi; sed ijs etiam, qui mecum aderant, cum tuas legi literas: in primisq; Rufus Cardinalis anantissimus tui: qui continere se non potuit, quin exclamaret, eius generis nihil simile his temporibus accidisse. Quam in re cum tibi gratulor, non tam quidem, quod is tibi magistratus obuenerit: nam tu illum semper contempsisti; quam quod tam honorifice delatus tantoq; consensu ordinis; vt nemo repertus sit ex tanto hominum numero, qui te dignum eo munere non existimaret: Tum mihi etiam gaudeo: cuius de te prauidicium ordo omnis atque

C

societas sic probarit, atque ita sit sequuta; vt quam de te opinionem ipse habueram; eam omnes homines habuisse viderentur. Quod cum ita sit; magna tibi adhibenda cura est; vt in obeunda Praefectura eum te socij tui esse omnes intelligat; quem ante Praefecturam fore tam constanter crediderunt. Magnum tibi onus ista tam illusteris tamq; mirifica tuorum sociorum significatio imposuit; magnum etiam testimonium de te meum: vt non tam gloriae tibi futurum sit, si recte feceris; quam turpitudini, si secus. Nam quem homines esse bonum virum & iustum putant, is si bene aut iuste quid egerit; nihil admirantur: plurimi etiam tanquam iure suo ab eo id expetunt. Si prauitate aut iniustitia ducatur; tum vero non tam quidem illos, in quos inique aggressus est faceres; quam se ipsi esse lufos & deceptos putant. Sed hoc non tam ideo scribo; quod verear, ne expectationi hominum responsurus sis: quam quo accendare, vt pulcherrime atq; amplissima me respondeas. Caterum quod me ordo rogat; vt quae ipse in te praeficiendo iusserit, statuerit; ea probem; ita feci: verbaq; ipsa mea huic epistolae iussi adscribi. Tu valebis; & Deum timebis; & iustitiam diliges. Cum Gabriel Venetus ordinis Augustinianorum Eremitarum Promagister conuentum sociorum Venetijs habuerit: eumq; ad conuentum vndecies centum eius ordinis viri omnibus e regionibus accesserint: cumq; Gabriel Venetus ob virtutem & probitatem suffragiorum die omnibus ad vnum suffragijs vndecies centum hominum sociorum declaratus fuerit eius ordinis Magister: Leoni Decimo Pontifici Maximo eam declarationem ratam & probatam esse; placeretq; vt is Magistratum ineat. Dat. Nonis Iunij. M D X I X Anno septimo. Roma.

Isabellae Mediolanensium Duci viduae.

Cum exploratum haberemus Aeneam Pium Gon^{as} XXIII gan iuuenem industrium & familiarem meum esse tibi tampridem magnopere deditum: volumus vt is tibi Roman atque ad nos venienti obuiam proficisceretur; salutaretq; te meis verbis: comitareturq;, quandiu in nostris & Reip locis esses. Cui etiam mandau; vt de meo in te paterno amore veteretq; beniuolentia a meis maioribus tuorum maiorum anantissimis mihi quasi per manus tradita te certiore faceret. Tibi quidem comitatuq; tuo hoc in itinere prospera omnia cuenire valde cupio: teq; ipsam maxime expecto. Dat. Septimo Id. Octob. M D X X Anno octauo. Roma.

Adriano Cardinali Dertufenfi.

Intellexi ex Legati mei literis, qua sollicitudine esses propter XXIII vehementem istorum populorum motum: cum tibi neque decedere Hispania, vt statueras; neque manere, quemadmodum voluisses, plane licuerit: verferis autem in maximarum turbarum & molestiarum fluctibus: videsq; quotidie aliquid eorum; quae te magnopere angunt, propterea quod plurimarum & clarissimarum urbium & populorum statum quietemq; multorum annorum spatio confirmatam sic labefactant; vt nisi Dominus prohibuerit, maior earum meliorq; pars videatur esse celeriter tuitura. Equidem pro meo in te amore valde doleo mareoq; tuam vicem. Vellem autem; vt erat quidem equius, & vt tua virtus bonitasq; postulabant; te in tuto esse hoc sane tempore tam misero tamq; turbulento: neque tangi commosueriq; ipsum propter aliorum temeritatem atque insanias. Sed quoniam ea conditione nati sumus; omnibus vt casibus atque periculis propofita sit vita nostras ferre debes

moderate, que euenerunt; quorum nihil contractum sit tua culpa: praesertim cum ipse ita vitam institueris tuam, ita aliquot iam annos te exercueris magnis tractandis rebus populisq; inuandis; nullum ut laborem fugere, per quem illorum otio consulas; nullum emicare periculum, in quo salus populorum contineatur; honeste iam possis. Hortor igitur te; ut quemadmodum in tempestate nauium ductores boni atque industrii faciunt; qui tametsi vim vectorum ferre non valent; a clauo tamen non recedunt; non tam quidem ut eum cursum teneant, quem volunt; quam ne omnino ventis fuerintibus se permittant, citoq; pereant: Itaq; fiunt illi quidem nauium saepe vel dextrorsum vel sinistrorsum; cum tamen recta ire cupiant. Sic tu nunc remittas censeo multum de tuo iure populis furore percitis; laxesq; de seueritate illa tua, quam ipse retinere iam non potes; de iustitia, quam illi non verentur; de moderatione tua; addo etiam de tuis moribus. Sed nequaquam te ab illorum gubernaculo admoueas propterea, quod ii se regi non sinat. Siment enim paulo post, cum resipuerint; id, quod plerumq; fert dies; regesq; tu illos, et plane duces, quo uoles. Quod non faceres; si desperauisses puppimq; Hispania, in qua nunc es, reliquisses. Quamquam, utcumque se isti nunc tumultus habent; magnam tu certe atque veram et solidam laudem probitatis prudentiae, continentiae apud istas nationes consequere: que te unum ex tot milibus alienum sane hominem in tanta rerum mutatione, tanto ardore animorum et dissensione voluntatum non solum esse istis patiuntur; sed etiam precibus omnibus retinent, neque recedere permittunt: ita te unum obseruare, ita prorsus colere amareq; videntur. Mihi quidem optatissimum accideret; si te tanto ex labore furentibus hominibus seruiendi, non enim possum dicere imperandi: tam graui onere leuare vel meo aliquo magno incommodo et labore

possem. Id ego quoniam hoc tempore quemadmodum fiat non perspicio: sperare debes tu, Deum optimū maximum; cui quidem bene agendo beneq; sentiendo hostiā maximam facis; tibi certe in istis arumnis versanti non defuturū. Quod uero ad me attinet; siquid in nobis tibi esse opis et praesidij cognoscetis: id omne reliquaq; omnia pietati tuae atq; virtuti vno verbo pollicemur. Duodecimo Cal. Nouemb. M D X X Anno octauo. Roma.

N

Non potuit gratior afferi nobis nuntius Damiano XXV
ciue vestro; quem ad me magna celeritate misistis.
Is enim mihi vestris verbis remanuit Selinum
Turcarum Regem mortem obisse. Eum igitur multa mihi
et ordine et prudenter exponentem libentissime audiui:
Egq; Deo Optimo Maximo gratias: qui suis populis nos
bisq; omnibus imminentem formidabili potentia, audacia,
crudelitate hostem submouit. Amari autē ea de re amorem
erga me vestrum et diligentiam. Quae quidem cum saepe
alias mihi gratissima fuit: tum certe hoc tempore accessit san-
ne etiam iocundissima: quo maxime Regem illum acrem et
vegetum pertimescebam: cum nihil adhuc quidem nostri
Reges in communem utilitatem, praeter spem pollicitatio-
nesq; contulissent. Sed haec haec. Hortor autem vos; ut
siqua alia istuc vel Bizantio vel omnino ex Asia perferen-
tur, quae scire me oportere vobis videri possit; statim ad me
omnia perferibatis. Ea enim vera, ut soleo existimabo; quae
de vobis accepero. Reliqua ex Damiano cognoscetis: quem
vobis libentem remitto. Sexto Id. Decēb. M D X X
Anno octauo. Roma.

Francisco Regi Gallorum.

XXVI **C**um Bernardus Bibiana Cardinalis aliquot iam dies ex stomacho laboret: magisq; timore quodam suo, quam morbi vi urgente, breui se existimet moriturum: scribit ad te, mittitq; Ioannem Franciscum Valerium familiarem suum magnis itineribus; petitq; abste multis precibus; ut qua liberalitate in se uiuentem fuisi, ea in morientem sis: desq; illi, ut Ecclesiam Constantiensem, quam abste habet, tradere sororis sue filio possit. Eae sunt enim fortunarum eius & domus & familiae rationes; ut si id abste non impetret; maiorem suorum charioremq; sibi partem in egestate sit atq; in discrimine relicturus: ipse vero nec aequo nec pacato animo e vita migraturus; qui hoc moriens uideat. Id etsi ipsum per se pro sua in te mirifica singulariq; obseruantia, cuius ipsi testes optimi sumus, proq; tuo in se amore, naturaq; tuae indefessa liberalitate magnoq; animo esse facile impetraturum existimem: uolui tamen ipse quoque idem abste petere & requirere. Quamquam enim nihil dum sane uideo; quo quidem de illius uita sit omnino magnopere timendum: hortor tamen te non sane uel medio critere, uel uisitato genere hortandi; sed quodam singulari planeq; accuratissimo: uelis; ut, si id accidat, quod ipse suscipiatur; tua in illum munificentia tuumq; praeclarum munus non statim neque unquam cum ipsius uita extinguatur: praesertim cum eitam breue temporis spatium illo ipso tuo munere fruilicuerit: ut ante amissum uideri possit; quam quale quantum ue fuerit, percipi ab ipso cognoscitq; potuerit. Multae quidem sunt cause; quamobrem inducor id summo opere ut cupiam, quemadmodum ipse optat, cofici. Primum, quia Cardinalis ipse, propterea quod est alti profusiq; animi, multum eris alieni contraxit: ut si id dissolendum sit, fra-

trum sororumq; eius filij & puellae quaedam uirgines, quas ipse dare nuptui parabat, magnam ex eo iacturam faciant, magnum detrimentum patiantur, necesse sit, uel potius etiam maximum. Quibus omnibus abunde consultum erit: si sororis eius filio ea in re per te consulatur. Deinde quod Cardinalis familia; quam quidem ipse ex humili certe loco traxerat ad satis altum & spectabilem gradum; si eum Episcopatum retinebit; multum quidem splendoris & gratie illo etiam mortuo retinebit. Ad haec accedunt adolescentis ipsius; quem honestare ecclesia ista uult; optimi elegantissimq; mores, egregia bonarum artium doctrina, summa uirtus, mirificum ingenium: ut ipse iam per sese satis dignus omni quidem tuo munere & liberalitate uideatur: quem Cardinalis ita diligit; ut in eo uno omnem prope posteritatis suae spem posuerit: atque ipse iam nunc in eius pietate atque uirtute libentissime conuiescat. Postremo illud me uehementer mouet; quo moueri te etiam arbitror: ut ipse, si moriendum ei sit, hanc secum letitiam, hoc mortis solatiu ferat; decedatq; animo quamaequissimo & quam pacatissimo. Quae quidem omnia non tam propterea colligo; quod non illud unum existimem apud te plurimum ualiturum, amorem scilicet erga illum tuum, itemq; incredibilem ipsius in te cultum, quod in initio dixi, sed ut mihi ipse, qui id magnopere cupio, satisficiam: ne per familiari ac per necessario meo mihiq; charissimo & suauissimo atque in omni uita munere probatissimo mea beniuolentia meusq; amor hoc extremo eius uitaetempore, si hoc extremum erit; plane defuisse uideatur. Reliqua ex ipso Valerio cognosces. Quarto Id. Octob.

M D X X Anno octauo. Roma.

C iiii

Ludouicæ Regis matri.

XXVII **E**X meis ad Franciscum Regem filium tuum literis; et ex Valerij sermone; qui à Bernardo Bibiena Cardinali magna celeritate ad illum atq; te missus has tibi literas reddidit; quid ab illo vtriq; magnopere petamus, intelliges. Quod tamen si Cardinalis pro summa sua in illum beniuolentia atq; illius in se volūtate facile se impetraturum confidit: optat tamen illud ipsum per te consequi. Ego verò; qui vt Cardinali hoc præcipue tempore satisfiat; quod ipse omnium vltimum sibi fore tempus arbitratur; æque atq; ille, propemodum laboro: omni meo studio, omni animi mei cura et diligentia te hortor, petitionem eius iuues, tam iusta præsertim in re, tam plena pietatis, tam digna, que à tam magno tamq; alti animi Rege, tam ab illo culto impetretur. Id sicut, quemadmodum spero, confeceris; erit mihi abs te non solum gratissimum; sed etiam in hoc macore, quo sum propter vitæ hominis omnium mihi charissimi periculum, certe iocundissimum. Quarto Id. Octob. M D X X Anno octauo. Roma.

Philibertæ Sabaudicæ.

XXVIII **Q**uod singulari studio pristinaq; tua illa mirifica pietate et colas vsquequaq; nos et obserues; quæ admodum ex tuis literis et ex Internuntij tui sermone facere te cognoui; sane gaudeo: lætorq; et religione tua et firmitate animi atq; constantia. Itaq; exploratum tibi esse volo; me nunc quidem eandem illam meam vere paternam in te beniuolentiam exercere; quam iam pridem perficere potuisti. Idq; ita se habere, omnibus tuis in rebus omni tempore omnes homines, vt intelligant; libenter atq; amanter curabo. Quarto Non. Octob. M D X X Anno octauo. Roma.

Senatui Regio Mediolanensi.

Venienti ad vos missi meo Latino Iuuenali; qui est ex meis intimis maximeq; familiaribus; iis de causis, quas ab ipso cognoscetis magnis quidem certe, sed apertis et explicatis; has dare literas volui: quibus vos magnopere hortarer; vt iis in rebus, quas à vobis requiret, beniuolentiam erga me vestram præstetis: atq; ipsum ita libenter audiatis; vt appareat eum, qui mihi propter suas egregias exploratasq; virtutes atq; in Ro. Remp. studium est sane multo charissimus; à vobis etiam fieri plurimi. Sexto Calend. April. M D X X I Anno nono. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

Christophorus Longolius homo Gallus et cum tibi notus, tum verò etiam deditissimus, optimarum artium studijs, quibus à puero in Gallia incubuerat, egregie eruditus, Græcarum litterarum facilius adipiscens clarum causa Romam aliquot ante annis venit. Quibus quidem literis mirificam operam triennium cum dedisset; suiq; interea ingenij et doctrine et plane virtutis nomine ac morum probitate in meam familiaritatem cum venisset; nobis non solum volentibus, sed eius etiam studia stipe annua fœuentibus, Patavium se contulit: vt ea quoq; in vrbe celebrè rimoq; doctrinarum omnium ludo sese coleret. Quæ in vrbe ita nunc quidem proficit; omnes vt homines, quibus est ipse notus atque cognitus; est autem prope vniuersam Italiæ; magna sui spe expectationeq; impleuerit: cogatq; credere, si vita ei suppetat, in maximum clarissimumq; virum ac nostris temporibus satis quidem eruditus longe præstantem breui illum facile euasurum; vel potius iam euasisse. Quæ cum ita sunt; ego autem intelligam tam docto et claro iuueni

nullas opes esse; quibus se alere, suaq; studia & virtutes non solum illustrare, quod erat profecto exquisitum; verum ne sustentare quidem ipse per se possit: si unquam alias, nunc quidem plane diligentissime te hortor; velis pro tua liberalitate vere regia & propenso in claros excellentisq; viros insigniq; doctrina praeditos animo mandare atque officere; vt ex primo quoque tempore Praefectos amissuris in ditione tua sacerdotijs aliquot eius tam singulari virtute dignum illi sacerdotium tribuatur: quo is munere tibi deuinctus confectis suis studijs; quae iam iamq; vt audio, conficiet; & ad te reuertit id, quod ipse in primis cupit, & tibi praeclearam aliquam nauare operam commode & pacato animo possit. Quamquam ne nos quidem interea aut nullo etiam tempore eius hominis commoda, cum se occasio dederit, sumus me hercule neglecturi; neq; sane curam, quam de illo semel suscepimus abiecturi. Id si tu, vt confidimus, curaueris, apud ipsum praeclearissime posueris. Polliceor enim tibi, ac plane recipio, te magnos ex tuo beneficio vberimosq; fructus, sempiternae scilicet laudis atque memoriae, breui tempore percipiturum. Mihi autem; qui excellenti doctrina viros praesertim cum probitate coniuncta in primis colere & diligere consueui; tam gratum feceris; vt ipse abs te in eo beneficio cum me accepisse sim existimaturus. Quemadmodum ab Legatis tuis, quibus cum ea de re loquutus sum, latius intelliges. Dat.

Octauo Id. April.

M D X X I An

no Nono.

Româ.

Autoris eiusdē

ALIQVOT ALIAE EPI-

STOLÆ CVM DOCTÆ, IVM

ad doctissimos huius se-

culi viros scriptæ: qui-

bus ne frustrare-

rishic annecte-

re placuit.

Christophorus Longolus
 VRAVI mandata tua Florentie diligenter, idq; amplius, quod Protos notario Bartholino, qui mihi visus est mirifice de te & sentire & loqui, defensionum tuarum librum dedi. Cum Iulio Cardinale multus de te sermo, is mihi significauit, quod ad te Iacobus Sadoletus de Florentis norum ergate voluntate scripserit, se autore factū. Roman cum venissem, Cardinali Columnae defensiones tuas misi, Sadoletum ipsum, Paccium, Adornium Laelium, reliquosq; de quibus me tuis in literis admones, tuo nomine salutari. Postremo etiam Leonis x. Pont. Maximi pedibus, cum is e Manliano rediisset, dedi osculum tuis verbis. Nam me in vrbe propter imbecillitatē valetudinis meae Apennini traiecit viaq; tædio & laboribus auctam decem ipsos dies continueram. Ille verò me, ubi esses, quid ageres, quid cogitares, satis quidem familiariter, atq; (vt mihi visus est) etiam amanter interrogauit. Aderat Paccius, qui & ipse de te,

*Vt in epi-
 potest in
 Ruffor adon
 goli*

deq; illo ipso tuo libro, quem iam legerat, multa præclare. Idem, cum ego Principi respondissem te Patavium esse profectum eo consilio, vt consummandis ijs studijs, quibus te totum tradideras, biennium vel certe quantum ad id temporis satis tibi esset, impenderes, habere dixit se abs te literas, in quibus erat scriptum, te Florentinorum cōditionem velle accipere, que quidem ad verba nihil omnino Princeps, cum antea aduentibus illum Romanis Consulibus, vt eius sententiam elicerent, num te donatum esse vellet ciuitate, cum alia multa singulari cum tui commendatione, tum illud etiam dixisset, fouere se tua studia, amnuamq; ad id pecuniam tibi curari iussisse, vt quod statueras Patavium secedere, vt ea in vrbe doctissimorumq; hominum conuentu institutis iam abs te commentationibus aliquot annos daret, eius tibi conficiendi facultas ne deesset, totumq; illud consilium profectiois tue vehementer a se probari significauisset. Quod eò tibi scripsi, vt scires quam iam ille opinio nem atq; spem de te ocioq; tuo isto Patauino conceperit. De rumoribus, qui hic iactabatur, male te de Romanis sentire, cum hos montes nihil solidum crepare diceres, planè nihil est, quod labores. Primum incerto autore, dein de parum adhibetur fidei. Postremo quicquid est, id omne nostro aduentu iam euanescit. Amicos quidem habes omnes vel doctos vel bonos, præter vnum Sinonem illum tuum, quem tamen doctum esse nunquam iudicauim, bonum credebam, in quo quam me fefellerit, vides. Itaque oderit, diligit, æque habendum, nisi tibi etiam iocundum esse debet, te ab illo non diligere, quem tua causa nemo bonus diligit. De Bemini Castellii macrone suscepto ex discessu nostro quod scribis, vide quid egeris. Auxisti tu quidem desiderium vel etiam dolorem meum. Valde me pœnitit illū domi reliquisse tantum fidum, tam nullius oneris comitem, tanta sedulitatis,

festiuitatis, ioci. Vt omnibus delicijs carere mihi videor, qui eius blanditijs careo. Numos Principis sex mensium nomine tibi dependi curauimus. Eos habebis cum his literis. Pro tonotario Saulio & Lazaro & Flaminio plurimā salutem dicito meis verbis. Vale Rome quarto Cal. Iunias.

Petrus Bembus Christophoro Longolio S.

Respondeo ad tres tuas suauissimas atque amantissimas literas, diuersis temporibus datis, & quidem breuiter: teneor enim satietate quadam, vel potius tedio scribendi, vt nihil omnino difficilius, nihil morosius faciam, quam cum calamus sumo: nihil libentius, quam cum depono. Cur? inquires, quia, quoniam multos iam annos ea cogor scribere, que ad stomachum meum non faciunt, etiam illa, que mihi grata solent esse, nunc displicent, cum sunt scribenda, ita scriptio ipsa omnis permolesta. Nisi forte diuturnus morbus segnem me atq; ignauium ad omnia reddidit. Quod si est, spero me ad pristinam meam in scribendo alacritatem breui rediturum. Satis enim belle, vt nunc quidem est, me habeo, omnesq; iam propè morbi reliquias abiici. Sin altera illa causa est, hunc euolem oportet, abdamq; me aliquò in studia scilicet, atque in literulas nostras, quemadmodum tu quidem fecisti, dum illa dedisco, que inuito mihi adhaeserunt, vt à me pagellam accipias libenti animo, ne dicam impigro scriptam. Sed venio ad tuas literas. Bolducus noster quod tam in te officiosius fuerit, gaudeo, eoq; magis, quod nihil eorum, que commemoras, meo rogatu regi tamen illi per literas gratias cum tuo nomine, tum meo, qui quidem quasi Polux omnia, que in te honoris causa tanquam in Castorem conferuntur, in me etiam conferri puto. De Naugerio meo que scribis, mihi grata sunt, ille verò nō modo in literarum

*Part posterior
quædam de
Longoliano
ord. pudenti
grinet.*

studijs, sed etiam in amicis colendis mirificus. Qui quod aetatem in suis Muranianis hortis consecerit, valde letor, neque enim vereor, quin illi constiterit fructus ocij tam iucundi, ad quem quidem oblectandum, ab aestuq; tuendum, vt audio, etiam e Benaco multe Citriorum arbores suas umbras adduxerint. Respondi ferè ad tuas priores literas. In secundis literis quod de Ioanne Pino Gallorum regis legato me admones, id erit mihi curæ. Semel illum conueni, cum esset domi suæ, ea de causa, vt constitueremus inter nos aliquid, quod tibi esse vsui & ornamento posset: nullus quidem de te sermo, sed quoniam erat ei cœnae tempus, ita ab illo discessi, vt inchoata tantummodo esset effigies negocij tui, reliqua posita sunt non solum in diligentia, sed valde me hercule etiam in casu: diligentiam ne adhuc quidem adhiberem cum Principis in molem Hadrianam secessio, quo ventitare propter imbecillitatem corporis minus sepe possum, ille vero ferè quotidie, tum maximi calores effecerunt, quibus etiam qui valentissimi sunt, à labore defatigationeq; absterrentur. Casus cum venerit, eum quantum potero complectar, neq; dimitam, nisi depicta omnibus coloribus imagine, atque ita confecta, vt nequid desit. Sed omnino totum hoc sic habeto, nihil vt mihi antiquius futurum existimes ijs rebus, quæ ad commodum dignitatemq; tuam pertinebunt. Itaq; si erit opus etiam collegam meum, vt suades, aduocabo, sed nunc, vt videtur non est. De tuis obiretatoribus quod ad me, quod ad Marcum Antonium Michælem tam multis verbis scripsisti, planè non probo, te ne nunc quidem eorum causa animo tranquillo esse, quorum rumores & maledicta non solum refrixerunt tuis responsionibus editis, sed planè iam omnis illa factio propè obmutuit, itaque tu, si me audies, nullum omnino posthac de illis verbum facies, atque etiam si fieri poterit, ne cogitabis quidem. Neque enim digni

sunt, qui tuum istud tam honestum ocium, tam præclara studia vel momentum temporis interpellent. Quamobrem magis miror id, quod erat in postremis tuis literis, te scilicet ab illis in tanta gladiatorum licentia tibi interdum timere. Tu vero qui Romæ Populum Romanum stantem in te ac propè armatum contempseris, sustinueris, fregeris, neq; interea timoris signum vllum edideris, aut vocem emisseris, ab illo nunc non solum fracto, sed etiam ad tuas partes traducto, in vrbe minime turbulenta Patavio tibi esse timendum duces? Atqui etiam scribis Lerinam te propterea cogitare. Quam vellem istud verbum tuo ex ore ne exiisset. Sed nolo tibi molestus esse. Quamobrem abduc animum ab istis cogitationibus quam longissime, teq; tutò esse posse existima vbi cumq; erit vel boni vel docti viri, quanquam te iam omnes propè homines diligunt, habes autem Italiam maxime cupidissimam tui, propterea quod eam est tui fama nominis clarius atq; illustrius pernegata. Dedi tamen Marino Georgio Patavij Prætori literas hac de re, quemadmodum tibi placere ostendisti, quem quidem existimo nulla in re tibi salutiq; tuæ defuturum. De eo me velim facias tuis literis certiores. Prior pars earundem literarum, quas ad me nouissime dedisti, tuorum studiorum vitæq; rationem continebat, quæ me summo opere delectauit, cepiq; ex eo maximam voluptatem, quod te video ita literis, quarum es multo avidissimus, incumbere, vt valetudini etiam seruias. Pila ludus, quo te ante cibum exerceas, mihi valde probatur. Deambulatiunculas vero illas vestras, sermones, concursationes, de quibus scribis, peream, si omnibus Romanis præfecturis magistratibusq; non præfero. Consuetudinem autem, qua vteris, vt scilicet ante, quam somno te des, reputes tecum ipse, atq; recolligas quicquid dignum ea die memoria scientiaq; comprehendendis, quis non magnopere laudandam & comple

standam putet? Pytagoreo precepto illi ferè germanam atq; simillimam, *σοὶ παρὰ βίῃ τι δ' ἔγγα*. Nosti reliqua. Sed illam doctrinæ studijs, hac in rerum actione versatur. Itaq; ea tibi perpetuo vtendum censeo. Altera fuit epistole tuæ pars minime quidem necessaria, quæ mea in te beneficia commemoras, quod quidem ipsum in secundis etiam literis fecisti multis atq; honorificentissimis verbis. Ea si naturæ tuæ benignitate, amorisq; in me tui abundantia impulsus collegisti, te eorum esse morum, benevolentiae, comitatis plangere gaudeo, nihil enim potest esse tam suavi liberaliq; natura amabilius atq; præstantius. Sin propterea, vt vel te gratum offenderis, vel me in te amando confirmares, neutrum eorum te adducere debuit in eam commemorationem. Nam neq; tu esse ingratus iam vlllo pacto potes, qui si nihil aliud agas, tamen ea de nobis dixisti, scripsisti, nota esse omnibus hominibus voluisti, vt me tibi etiam perpetuo deuinctum putem. Neq; ego is sum, qui à te amando reuocare animum atq; mentem possim, nisi tu is esse desinas, qui profecto es, moresq; tuos atq; doctrinam dediscas. Itaq; si me amas, ne tu posthac ad me quidem quicquam eiusmodi. Heri cum in ea urbis parte casu essem, quam tu incolebas, & Mariani Castellani hospitis tui domus mihi à meis pueris ostenderetur, vocari hominem iussi, cumq; tuo nomine salutari, quam quidem ille salutationem mihi visus est libentissime atq; hilariter accepisse. Dixi ei de te cupide sanè atq; amanter quaerenti, quæ proxime habueram, à quo cum discederem, peti, nunquid vellet ad te literarum dare, dixit se daturum, verum tamen non dedit. Sed omnino fui longior, quam initio putaram. Collega meus Roma pedem non extulit, Princeps eum retinet, & vt puto retinebit. Exemplum tuarum ad me literarum, quod requiris, erit cum his literis. Saulio, Laetario, Flaminio multam saltè dico meis verbis. Tu, si me amas,

amas, ad nos crebro, vt facis omnibus de rebus scribe. Incredibiliter enim me tuæ literæ delectant. In quibus illud etiam video, quod mihi est planè inuicidissimum, addere te quotis die aliquid scriptioni & stilo. Itaq; ταύτην τῆν ὑπερῶν σου deo teneas. Cum hæc scriberem Princeps in Vaticanum se referebat. Sed valebis, valetudiniqu; seruias. Romæ XIII. Cal. Septemb.

Petrus Bembus Christophoro
Longolio S.

A Ccepi tuas literas Non. Ianuarij datæ ad XVI. Calend. Martias heri, cum exercendi mei causa extra urbem equo vectus claro & placidissimo die, aprica via domum peruesperi rediissem, ab adolescente illo, quem mihi ipse ille tuæ literæ commendabant, redditus meis quaeris, cum eis, si quid vellem, se ad te postredie reuersurum dixisset, atq; vbi se conuenirent, ostendisset. Itaq; cum ipsum non vidissem, has ad te literas dedi ante lucem, qua me quidem somnus hora singulis prope noctibus deserit, adhuc enim vigilans nos exercet, qua vna si relinqueremur, essemus planè restituti. Sed venio ad tuas literas. Quod meum de tuorum studiorum ratione iudicium tam diligenter exquisis, in eo & amoris erga te meo multum, & autoritati nonnihil sanè tribuere te ostendis, quorum in altero quàm recte facias, tu vis deris, cuius planè interest, si deceptus sis, ab altero ne te nūquam deceptum possis dicere, cumulate ipse diligentissimeq; prestabo. Ad eam autem partem, in qua scribis, quid tibi casu se fuerit: vt aueres scire quid sentirem, vt scilicet intelligeres recte ne operam posuisses, an secus: quo, vel pergeres vt coepisses, vel, aut aliam ingredereis viam, aut in ea ipsa, quam es ingressus, cursu corrigeres tarditatem: excisimabam satis me quidem superioribus literis respondisse, quibus te literis

profecisse quidem multum scripseram, superesse autem aliud quantum etiam, quo progredere. Itaque te hortabar, ut quod reliquum erat, conficeres, quod me hercule etiam nunc te hortor, hoc est, ut Ciceronem ipsum, quem tibi unum scribendi magistrum me autorem proposuisti, eundem vniuersum non solum vides, sed etiam concoquas, ac in succum et sanguinem conuertas tuum. Id autem spero te assequi posse, si diutius hoc idem feceris, quod adhuc facis, assecutum omnino esse, quemadmodum tibi antea scripseram, non existimo. Neque hoc ideo dico, quasi tu parum profeceris annua prope ad id cogitatione laboreque adhibito. Multum est enim adde etiam si vis, maximum quidem illud, quod iam actum abs te est, ut mihi quidem videri solet, cum tuas literas lego, meamque de eo expectationem atque spem non equatam modo abs te, sed longe etiam superatam tibi vere atque persancte affirmo ac denuntio. Sed quia nollem eo te maximo esse contentum, et tanquam ad metam peruenieris curriculo confecto, conuiescere, propterea dico. Nam quoniam ea est ingenii tui vis, atque praestantia, nihil omnino ut sit tam arduum tanque difficile, quo si auumum intenderis, non te id posse complecti atque conficere breui et luculenter putem, nulla te quidem in laudis mediocritate consistere facile patior. Itaque quamquam minus fortasse via superest, ut ad excellens illud atque summum scribendi genus atque formam peruenias, quo te voco, quam est id, quo perrexisti, tamen nisi tu etiam, quod restat, confeceris, non tam mihi gratum futurum est, praecelare sancte ac splendide id te muneris inchoauisse, quam molestem, non absoluisse, quod abs te commissum iri minime posito. Recordor enim quid tibi ad eam absolutionem tu te tena poris sumpseris, atque hoc cum recordor, magis miror quicquam nunc te cum de commutanda studiorum tuorum ratione, qui rectissima es ingressus, tum vero num tibi sit

quasi tarde adhuc ambulanti, deinceps festinandum, sciscitari. Resines autem? ut quid? incidas in aliquem morbum? Ego vero te mi Longoli malo tranquilla navigatione videntem aliquanto ferius eum adipisci eloquentiae quasi portum, quem petis, quam propter nimiam ventorum vium iactura facta celeritate nauigare. Quamobrem si meum consilium sequi volueris (quanquam est haec quidem mentis, potius sensusque nostri, quam vllius consilii significatio) neque hunc tu cursum commutabis, cur enim? neque remouillo plus vtere coruosis autem temperate ac plane sagacitas ut dicitur, valetudinisque in primis seruiet. Sed iam satis aut etiam nimis multa de his. De Ioanne Pino, erit mihi cura, cum ut omnia mandata tua exhauriam, tum illud maxime, ut quicumque percipi ex hominis te amantis benevolentia potest fructus atque utilitas, percipiatur. Id totum quale sit, quoniam satis exploratum non habeo, non committam, ut eius te rei expectatione sapius excitem. Extremum est, quod erat primum in tuis literis. Eius ad nos epistolae tuae exemplum, quae perlata non est, quod scribis mihi te mittere, scis non nullum fuisse cum tuis literis. Id velim describi mandes, mihique mittas, ne vlla tua lucubratiuncula nobis perierit. Habes ad omnia. Nunc quae praeterea scire te non nolle arbitror, haec sunt. Apud Sadoletum reliquosque amicos resae est. Ihebaldeus et Beatiarius etiam fortunae aucti tibi hilarius salutem adscribunt. Ego domum cogito. Quid est aliud? Intellexi de Alexandro capella viro sane bono, et docto, et (ut mihi visus est) etiam amantissimo tui, te cum Nicolao Leonico homine vere Philosopho singulari benevolentia coniunctum, cum eo familiariter saepe esse, vel propterea, quod non longe ab illius adibus insolis. O praecelaram viciniam, teque hominem mirificum ad

praestantium & clarorum virorum amicitia conciliandam. Na ego horum procerum praesentationes appellacionesq; honorificas, omnium vna cum vestra deambulatiuncula & sermone libenter commutauerim. Nunc ei quod possum, multam salutem volo impertias meis verbis. Etiam Marinum Georgium Patavii praetorem, quem scis a me vnice diligere, ex me si saluere iusseris, mihi gratissimum feceris, idq; ut facias plane te rogo, tum & Saulum & Flaminium. Tu valebis, nosq; diliges. Romae.

P. Bembo Gulielmo Budæo S.

A Mabam te quidem antea plurimum. Quid enim non te amarem cum virum optimum, & rectitudine animi vitaeq; probitate atq; constantia grauissimum, tum de praestantissimarum artium disciplinis, studiisque nostris mitioribus, & literis vel Latinis vel Graecis optime meritorum, atq; in isto doctissimorum hominum conuentu & tanta quam officina semper quidem celebri, nunc vero etiam solito vberiore Parisiorum Lutetia opinione omnium facile principem? Itaque amabam te profecto antea sane plurimum, idq; mea sponte atq; iudicio virtutis & doctrinae splendore admodum excitatus tue tantummodo faciebam. Nunc vero, cum ad me perhumaniter honorificeq; scriptis literis me amari abs te, benevolentiamq; meam etiam expetere te magnopere ostendas, ad illam pristinam in te amado inductionem animi voluntatemq; meam tantum ardoris adieceris, ut non modo id, quod scribis cupere te, ut amemus inter nos, sis affectus, sed illud effeceris, ut ipse magnopere cupiam me tibi esse eo nomine maxime omnium conuinctissimum. Quam sane ad rem abs te impetrandam si minus ea, quae tu fortasse quia in te sunt mihi tribuis, ipse in me non agnosco, multa & praecleara ingenij & naturae munera attulero, amas

tissimi certe hominis & benevolentissimi studia officiaq; omnia confido, vel plane etiam tibi recipio me cumulate praestaturum. Quod me de Longolij patrocinio Romae suscepto tantopere laudas, equidem Iuuenem incensum bonarum artium studiis, eaq; causa domo tam longinqua profectum, ac nil aliud dies & noctes, non modo agentem, sed ne cogitantem quidem: optimis praeterea moribus, excellenti doctrina, summo ingenio, incredibili studio praeditum, ab inuidis neque infamis hominibus nefarie circumuictum, vna cum viro grauissimo omnibusq; virtutibus omni disciplinarum genere, omni cultu literarum nostra aetate longe praestanti Iacobo Sadoletto collega meo, eodemq; mihi veterere beneuolentia, consuetudine, studiis, sententiis, voluntate, tota deniq; vita consociatissimo, aliisque permultis libentissime atque etiam multo verius cupidissime defendi. Tametsi eo tempore aduersa valetudine implicitus voluntatem in eo defendendo arduos remq; animi, quantum par erat, adhibere fortasse potui, diligentiam, industriam, laboremq; non potui. Sed res ipsa & causa eiusmodi fuit, ut non tam sine laudandus, quod Longolio affuerim, quam essem improbandus, si defuissem. Valde tamen gaudeo meum in eo studium atq; officium tibi magno & praeclearo viro gratum optatumq; accidisse. Quod vero etiam propterea tuam sine beneuolentiam consecutus, rideo meae me non multae operae maximum vberimumq; fructum percepisse. Reliqua puto te cognouisse ab ipso Longolio, cuius aduentus eo nobis gratior fuit, quod nihil de illo ad nos aliquot iam menses afferebatur. Eius ego consuetudine & conuictu, tum doctrina & studiis mirabiliter delector. Quid dixi ego? est iam in oculis nostrorum civium non modo priuatorum, sed plane etiam Senatus principumq; ciuitatis. Itaque habet quosdam praestantis ingenij literisque interioribus eruditos viros, quibus cum est fere quotidie

uiturq; ijs valde familiariter: immittat à multis, amatur ab omnibus. Huius autē quod reliquum est hyemis nobiscum, ut arbitror, conficiet rogatu meo, & simul quod ei potestas facta est ē bibliotheca, quam publice magis illam quidem instructam atque vberem, quam propositam & explicatā habemus, quos uolet libros promendi. Nam cum sit in eo, ut de Catone scribit Cicero, inexhausta auaritas legendi, sitq; is quasi librarium belluo, libri uero ipsi preelari atq; multibrevi exaturaturū sese illū in legendo non puto. Quamquam de his deq; tota ratione studiorum suorum non dubito, quin te ipse diligenter reddat suis literis certiozem. Qui & si omnibus in sermonibus, colloquutionibus nostris me mirifice semper delectat, suauissimeq; detinet, nullis tamen de rebus illius sermo tam mihi est iucundus, quam de te, quod quidem fit planē sapissime, sed & hac malo te ab illo. Tu si me tibi esse amicissimum existimabis, quaeq; à coniunctissimis expectantur proficietq; solent, ea tibi de me pollicebere, non fallam opinionem tuam. Etenim ut tibi nō assentior, ut existimem fieri non posse tu mihi indigenti cuiuspiam rei copiam facere possis, in quo tamen uerborum tuorum modestia sum delectatus, sic arbitror posse accidere, ut mea beneuolentia meaq; opera tibi quoq; usui sit futura. Quod si accideret, me in ere tuo esse, ut existimes, te etiam atq; etiā rogo. Vale. Venetijs Pr. Non. Ianuar.

P. Bembo Gulielmo Buaeo S.

ET si existimem nihil necesse esse Christophorū Longolium tibi à me commendatum iri, cum intelligam uel ex tuis ad me literis, quantum tu illum ames, uel ex eius perpetuo de te sermone, ipse quanti te faciat, quantis doctrinam & uirtutes laudibus celebret & prosequatur tuas, tamen facienda mihi non putauit, ut Leone x. Pont. Max.

illum Regi tuo, per literas perq; suos & Regios oratores, diligentiissime commendate, ipse nihil ad te literarum darem, non quod te putem ea re intellecta, non per te omnia, qua ille esse usui possint, omni cura, studio, labore deniq; curaturum, quippe, cum mihi gratias etiam egeris, quod illius turbulentis temporibus eius salutis propugnator extiterim, aut ut currentem hortarer, qui sciam nullius apud te hortationes tantum habere ponderis, quantum in amicis colendis constantiam ipsius tuam, mores, probitatem, fidem: sed ut egregiam atque mirificam, in illo ornando Principis mei uoluntatem, tibi notam quamprimum facerem, ut siquid initio posses, rem confestim iuuares. Id autē totum cuiusmodi sit, ex ipsius Principis ad Regem tuum literis, quarum exemplum ad te mitto, facile perspicies. Quid te facere expediat, tu pro tua prudentia considerabis. Onus tibi quidem imponere neq; audeo praecipue quicquam, nec debeo. Tantum dicam, huius negotij conficiendi multo me maximam spem in te uo posuisse. De ipso Longolio non dubito, quin, cum haec illi nuntiata fuerint (est enim adhuc quidem harū experer rerum ignarusq; omnium) nihil non his commendationibus se ab Rege impetraturum existimet, cum te hominem ea apud illum gratia, eo loci habeat tam (ut caetera sileam) plane beniuolum & amantem sui. Extremum est, ut scias nihil te mihi gratius, nihil iucundius, nihil sanè optatius facere posse, quam si & auctoritatem tuam, qua plurimū apud Regem polles, & ingenium, quod quidem iam est omnibus planē gentibus summa cum tua laude atq; gloria cognitum, ad illum fouendum, augendum, ornandum, honestandumq; conferes, quod ut facias, ut iam tibi nihil nō oneris generatim imponam, etiam atque etiam abs te peto. Vale. Romae viij. Id. April.

Incredibili voluptate cum tuæ me literæ affecerunt, tuâ præsertim manu scriptæ: Cognoui enim ex iis minime verum esse id, quod ad nos incertis rumoribus afferebas. **T**ur, vexari te morbo nescio quo, non sine maximo vitæ discrimine: tum Caroli tui, quem mihi commendas, sermo prudens ille quidem & suavis auxit voluptatem meam: qui & valeat te, & præter communem illam locorum istorum tempestatem, quam commemoras, nihil tibi mali proprium accidisse scire se dixit. Quamobrem nihil mihi potuit afferri vel tuis literis, vel illius sermone iucundius. Quod enim minus multi sunt, qui nostram ætatem scriptis illustrarint & locupletarint suis: eò mihi grauius accidebat, te qui optime omnium id & fecisti iam, & nunc etiam impensius facis, eripi cum Germaniæ Galliæq; quarum es præcipue in oculis, tum Italiae, quæ te vna quanti faciat, illa ipsa tua scripta facile testantur: quæ quidem planè iam omnium nostrorum hominum non solum oculos atq; animos oblectauerunt, sed etiã bibliothecas referferunt. Itaq; redeo ad id, iucundissimas mihi fuisse te tuas literas. In quo parem me tecum habuisse conditionem sanè video: quem suspensum de meo statu (putabas enim fortasse me Romæ fuisse miseris illis turbulentissimisq; temporibus, cū direpta vastataq; est) Sadoleti mei literæ, quem admodum quidem scribis, molestia liberauerunt, quibus literis me Patavium multo ante accessisse cognouisti. Quam quidem me ad urbem ex multis laboribus, tanquam in portum ex tempestate contuli, vbi quiescerẽ. Ea in sententia vitæ nam ipse quoq; Sadoletus permansisset, vt cū semel prouinciam petisset, vt otio frueretur, resorberi se Romanis fluctibus non fuisset, fortuna in illum minus iuris habuisset. Sed homo omnium innocentissimus frustra se à Pont. Max. peti

vocariq; passus nõ est. Itaq; iussus illuc redijt: vbi iacturam fecisse videtur cum multis magnis atq; claris viris non tam reprobendus est, quàm quod ante, quàm Roma caperetur, sese vnus explicuerit, indeq; discesserit, laudandus. In illo huiusmodi lapsus, vel etiam cum ratione progressus est: hoc extremum magni constantisq; animi, ac propè diuini consilij fuit. Sed de his hætenus. Perturbari tua studia tumultu propè bellico, conuelliq; vt audio, vestrum omnium veterem in Deum Opt. Max. cultum, ceremoniasq; sacrorum nobis à maioribus nostris per manus traditas, moleste tuli: dolensq; tuam vicem deuexæ iam ætatis hominis, inq; tuis optimis confirmatisq; iudicio & longinquitate vitæ moribus & virtutis actione quiescentis. *Quamquam quis est, qui hoc tempore plures cum fortuna exposculandi causas argumentisq; nõ habeat?* Tibi si recte cum valetudine tuâ erit, reliqua vel sanabuntur aliquando, vel erunt ferenda: humana enim sunt: prudentibus præsertim viris, quibus vitæ animi cursus & voluntas impediri pietasq; non potest. Carolus Vtenhouius erit mihi eo loci, quo apud te est. Vna enim commendatio tua omnium mihi necessitudinum instar est, vt non modo nullo meo incommodo, quod ad scribis ipse, illi commodem, si quid erit, in quo ei vsui esse possim: sed etiam vt nihil planè habeã cum illo non commune, non amicos, non domum, non pecuniam ipsam, quam excipis, si ea volet vti. Omnino nihil tantum esse, quàm mea omnia meq; ipsum si existimabis, non fallam opinionem tuã. Id cum virtuti tuæ atq; doctrinæ, tum tuo de me iudicio debeo. Vale. Pridie Non. April.

M. D. XXX.

Patavio.

✿ **QVÆ SEQVUNTVR ADNEXVM**
mus, vllæ ne pagelle vacarent. boni consule.

PETRI BEMBI

BENACVS.

TE Ghiberte cano, purus dum templa sacerdos
 Ingressus, cupioq; tuas attingere laudes.
 Sit modo non impar tanto sub pondere, que me
 Musa vocat, nec cam ventura redarguat atas,
 Obscure carmen claro tibi condere fame,
 Et magnum breuibus voluisse intexere chartis.
 Nuntius vt vitreas Benaci vestus ad vndas
 Muscoso subter pendentia fornice tecta,
 Atq; Dei letis impleuit vocibus aures,
 Aduenisse diem, quo formosissima terra
 Ausonie Verona sacris, templisq; regendis
 Demissum caelo et magnis virtutibus auctum
 Acciperet iuuenem, qualem vix ipsa petebat:
 Forte pater gelido in luco Syluaq; virenti
 Fontibus et riuus cubito subnixus et vine
 Iura dabat: cui carbassei mollissima fili
 Stamina pingebant fucis, vestemq; parabant
 Ceruleam, innumera nodis ac recibus aureis
 Collectos compta crines tempusq; decorum
 Incinctaq; auro sutasq; sinusq; fluentis
 Vestibulo in thalami natæ, nuceosq; lacertos
 Nudabant operi: quo pulchro ex agmine Sirine
 Docta lyrae digitis percurrere fila canebat
 Carmen, quod totidem numeris Gardeq; Saloq;
 Reddebant: sol ætius circumuagus orbes
 Axe terens medio currum librabat olympo.
 Ergo auidis allata Deus postquam auribus hausit
 Promissosq; olim fati sibi letus honores

Agnouit, tangens herentem vlgine barbani
 Demulcensq; manu iussit vicina vocari
 Flumina, dein sese placidum conuexa sub alta
 Spelunca senior solitaq; in sede recepit.
 Postera iam caelo stellas noctemq; fugarat,
 Vrebatq; dies multo terrasq; fretumq;
 Lumine: cum nitidis venit Ticinus in vndis,
 Piscosusq; alatis inuoluens Lambrus arenas:
 Venit et indigenis fecundans Ollius arua
 Deductus riuus, et cultos Abdua campos
 Amne secans, fuluo ripasq; interlitus auro:
 Nec rapidus flumioq; Athesis spectandus ameno
 Defuit, aut Patavi circumq; intraq; pererrans
 Mœnia Meduatus triplici circumdata muro:
 Mania, que positor pugnas & bella perosus
 Musarum Iliacis studiis Phæboq; sacrauit:
 Populifer ve Padus genitor, qui flumina centum
 Ipse suo accipiens vasto latissimus alueo
 Vbera terrarum cursu per pingua lapsus
 Portat, seq; mari septenis annibus infert.
 Quos tunc atq; alios velatus harundine crinem
 Mintius exceptit venientes limine primo
 Obuius, atq; in tecta parentis saxeæ duxit
 Latifico cordis non celans gaudia vultu.
 Qui simul ac vdos posuere sedilibus artus
 Crystallo rigida sultis et laspide glauca,
 Continuo Nymphæ mensas ante ora deorum
 Spelunca in medio mineis mantilibus alte
 Consternunt, dapibusq; onerant, Dectæq; plena
 Vina ferunt referuntq; manu, calicesq; madentes
 Præcingunt myrto atq; implexis flore coronis
 Purpureoq; rose Medorumq; arboris albo,

Medorum quondam, sed quæ nunc plurima lætas
 Benaci vestit ripas, non illa caduca
 Fronde virens, suauisq; auris permulcet odore.
 Post vbi prima quies epulis, Deus ipse magister
 Vndisoni domitorq; lacus presentia circum
 Numina respiciens his vocibus ora resoluit.

Quod votis toties nequicquam optauimus vnum
 Vobiscum Diui, fausto modo sydere lucas,
 Volentes lucas fitorum orbisq; ministra,
 Aduexere, vebit pleno bona copia cornu,
 Largaq; pomifera pretendit munera dextra.
 Quare vos primo longeu à semine mundi
 In mare caruleum prono labentia cursu
 Noluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Flos etenim iuuenum, longa formidine secla
 Perdita qui soluat, quiq; adglomerata malorum
 Agmina tot belliq; faeces, quas vidimus ipsi,
 Bactra vltra Thylenq; vltra Scythiamq; releget,
 Quiq; vrbes, quiq; arua colat, tone missus ab ipso est.
 Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Hic primum miseris viduatis ciuibus vrbes
 Accipiens, vacuosq; suis cultoribus agros
 Replebit numerum exequans augensq; priorem:
 Oppidaq; ingenti multum quassata ruina,
 Prostratisq; solo late merentia tectis,
 Restituet, pulchroq; dabit splendescere vultu.
 Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Magno namq; p̄i iuuenis deuinctus amore
 Hetruscis pater, excelsas qui Tibridis arces
 Posidet, & nutu Romanum temperat orbem,
 Illius eximias virtutes, claraq; docti
 Ingenij monumenta, & sancti pectoris artes

Sufficiens, obitosq; inuito corde labores,
 Hoc dedit, has illi rerum permisit habenas.
 Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Quid memorem vt tener & primæ sub flore iuuentæ
 Ingentem ad ludum properauerit ansuicibus Düs:
 Indole dein quanta nixus, quàm fortibus ausis,
 Robore ceu firmo ventorum flamina Quercus,
 Aut scopulus fluctus saxo excurrente marinos,
 Sic vndas rerum excipiens & plena pericli
 Multa diu casus victor superauerit omnes.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Sepe illum abruptis in Vallibus Apemini
 Versantem, luctantis equi cum frangeret armos,
 Precipitansq; viam obstrueret torrentibus imber:
 Pecunias vel per fauces, tractusq; volentem
 Aërios summo miserata è vertice Nymphæ
 Optauere, graues cohiberent nubila nimbos.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Sepe illi ad magnos reges mandata ferenti
 Astitit vni gena proles Iouis, aut bona mater,
 Vt mater bona, quæ charo timet omnia nato
 Et cupit in duos comitem sese addere casus.
 Tum pueri mirata oculos & verba loquentis,
 Ipse meas arteis iam nunc tibi dixit habeto.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Testis adest triplices magnas discretæ per oras,
 Fluuiorum, nemorumq; serax, pecudumq; virumq;
 Gallia, non auri, picte non indiga vestis:
 Diuersosq; iugo ad ventos, interq; cadentem
 Surgentemq; diem longo portenta Pyrene,
 Altis quæ geminas despectat cornibus vndas,
 Tum dictis, factisq; potens illa inelya bello

Lataq; & in latas Hispania diffusa terras.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Haec nam te insolita orantem, auersasq; suorum

Flectentem regum mentes Ghiberte videbant,

Acceptos conuersa sonos, cum vocis imago

Redderet, & dociles iterarent nomina ripae.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Testis & Hadriacus paruo qui flumine Rhenus

Lambit humum, testis Ithysis haud maximus undis;

Maior prole virum, & diuinos Arnus honores

Promeritus, caelum Diuisq; recentibus augens,

Pulchros qui colles, pulchramq; intersecat urbem:

Gens quorum imperio dispar nec legibus aqua

Illius in studijs iam dudum & amore quiescit.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Tu vero, tu Roma tui genus ecquod alumni

Iam non curarum, non commemorare laborum

Vna potes? tolle egregium per secula nomen,

Tolle decus, daq; alta virum volitare per ora.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Quantum Trinacriae vertex se sustulit Aetna,

Aut cinctus stellis Atlas, aut Caucasus ingens,

Tantum clara virum Roma se nomina tollunt.

Illa nouos tibi caelestum concessit honores

Antiquis cumulans, at tu praesentia secla

Firmabis, veterumq; abolebis damna malorum.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Ecce tibi leto vestit se gramine tellus

Et tibi sylua comas nutrit, tibi pabula surgunt,

Excundus mites implet tibi pampinus uuas,

Palladis & nigrum tibi ducit bacca colorem:

Tum s' p'isso quem rete trabas vel arundine longa;

Flexiuagus nos tris crescit tibi piscis in undis.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Accipe quae tibi Parnasi de colle sorores

Dona ferunt, sacram lauri de fronde coronam;

Et plectrum, & cytharam, scriptasq; ab Apolline chartas

Aeternum quas ediscant celebrentq; minores.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Vt Phaebo, viq; Ioni confectis Graecia lustris

Sacra olim & pleno posuit certamina campo,

Sacra tibi, ludosq; tibi sic Italia tellus

Instituit, sic illa tuo de nomine dicet.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Accipe, quae calathis porrigunt tibi munera Nymphae,

Luteolum Calthae florem, Casiamq; virentem,

Liliaq; violasq; & purpureos hyacinthos:

Haud porxisse prius poterant: bella impia bella

Pertulimus, dulces & deformauimus agros.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

Vt cum letiferos accendit Sirius ignes

Riuus aquas, hortus flores, pratium inuidet herbas:

Pallet humi nullo facies depicta colore:

Ipsa suos sitiens factus non educat arbor:

Intereunt fruges siliqua labente perustae:

Arua colit nemo siccis arentia glebis,

Vomeris & durum non admittentia dentem:

Cuncta iacent nimio caeli contusa calore:

Tristia sic nos tris aderant prius omnia terris.

Voluite maiores vaga flumina, voluite lymphas.

At postquam letos effudit Iuppiter imbres,

Riuus aquas, hortus flores, pratium explicat herbas:

Ipsa viuet tellus: ripae collesq; nitescunt:

Dant segetem sulci, nemus altas sufficit umbras:

Poma suos curuant crescentia ponderare ramos

Ruris turba Deam venerata ligonibus vdam
 Vertit humum, & putres exercet vomere campos:
 Cuncta vigent caeli fecundis roribus aucta:
 Nostras sic iucunda manent nunc omnia terras.
 Voluite maiores vaza flumina, voluite lymphas.

At vos in septem discreti culmina montes:
 Tuq; pater Tiberine, tuum qui flumen olympe
 Deuehis, hunc olim vobis multosq; per annos
 Sit satis o tenuisse: meam mibi iam date partem:
 Ipse dabo multis, ne sint mea gaudia sola:
 Et tandem nostris iuuenem concedite terris.

FINIS.

DIONYSIVS
 AB HARSIO
 EXCVDE-
 BAT
 LVGDVNI,
 M. D. XXXVIII.

